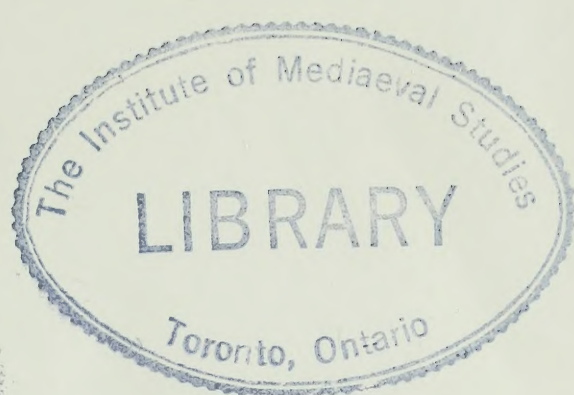

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

The Institute of Mediaeval Studies

LIBRARY

Toronto, Ontario

The Epistles
and Apocalypse from the
Codex Harleianus

BY THE SAME WRITER

THE FOUR GOSPELS

FROM

THE CODEX CORBEIENSIS

TOGETHER WITH

FRAGMENTS OF THE CATHOLIC EPISTLES
OF THE ACTS, AND OF THE APOCALYPSE

FROM

THE FLEURY PALIMPSEST

OXFORD: AT THE CLARENDON PRESS, 1907

Price : 12s. 6d. nett.

THE FOUR GOSPELS

FROM

THE CODEX VERONENSIS

With two Collotype Facsimiles

OXFORD: AT THE CLARENDON PRESS, 1911

Price : 21s. nett.

THE RECORDS UNROLLED

The Story of the Most Ancient MSS. of the New Testament
With Coloured Diagram and five Facsimiles

LONDON: JOHN OUSELEY, 1911

Price : 2s. 6d. nett.

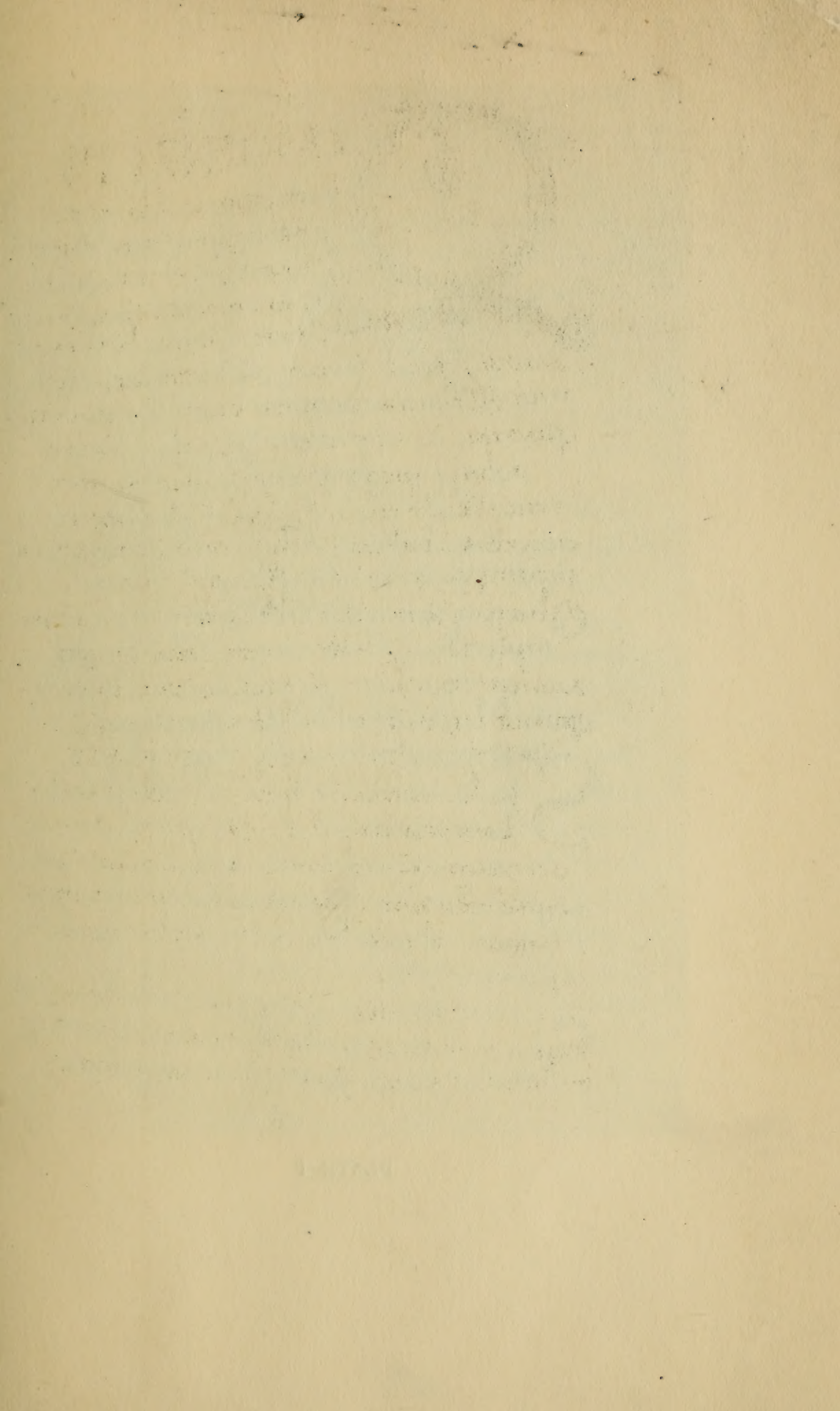
In Preparation

THE EPISTLES OF S. PAUL

FROM

THE CODEX LAUDIANUS

Now numbered LAUD. 108 in the Bodleian Library
at Oxford.

A large, ornate initial letter 'Q' in a dark ink. The letter has a thick, decorative border with a repeating pattern. Inside the circle, there is a small, stylized, dark, heart-shaped or floral motif. A long, flowing, and highly decorative flourish extends from the bottom left of the letter, featuring intricate scrollwork and a small dot at the end.

25.1.15

7

1111

2

et sic ut etiam in
et redit
IDEO EKES PONSOR
cepto debis quae. dohuc nomini
debantur metuens. fabricauit
arcam in salutem domus suae per
quem dampnauit mundum & iustis que
per fidei iustitiae ^{est heres et infirmitas} factus est heres;
Ideo qui uocatur habraba;
Fobediuit. Exire in locum quemque
accepturus erat in hereditatem; & exiit
nesciens quid irat. *et*

IDEMORATUS EST. INTERRARE
promissionis tanquam in alienam ^{capitulum} tabernaculis
habitans. Cum isa. ac & iacob cohe
redibus. Promissionis eiusdem; Expecta
bat enim fundamenta habentem ciuitate
cuius artifex & conditor dicitur. *et*

IDEO TIPSA SARRASTERE
lisuitatem in conceptione hemisemi
nis accepit & iam praeter tempus aetatis;
Qui fidelem credidit esse re pro
mis ^{et} ^{qui} *et* propter quod ab uno
ornati sunt; Et hoc mortuo tanquam
sidera caeli in multitudine & sicut arena
quae est. Ad oram maris innumerabilis.
Secu ^{lucis} cum fide mortui sunt homines.

SACRED LATIN TEXTS: No. I

The Epistles
and Apocalypse from the
Codex Harleianus

(\approx [Wordsworth's Z_2])

NUMBERED HARL. 1772 IN THE BRITISH MUSEUM
LIBRARY

NOW FIRST EDITED WITH AN INTRODUCTION
DESCRIPTIVE OF THE MS. AND ITS CORRECTORS

BY

E. S. BUCHANAN, M.A., B.Sc.

EDITOR OF OLD-LATIN BIBLICAL TEXTS, Nos. V AND VI

WITH FOUR COLLOTYPE FACSIMILES

LONDON: DAVID NUTT
GRAPE STREET, NEW OXFORD STREET
1912

~~18920~~
~~1915~~

Printed by BAILLANTYNE, HANSON & CO.
At the Ballantyne Press, Edinburgh

HOC OPUS
CARIS NOMINIBUS
H. E. F. ET R. F.
ADIUTORIBUS MEIS
IN DOMINO
INSCRIBERE
IUUAT

“It cannot be sufficiently emphasised that these textual studies are not in the nature of philological gymnastics, but that a profound study of the letter, in the precious documents transmitted safely to our day, is necessary for the settlement of the eternal verities.”—H. C. HOSKIER (Introd. to *Golden Gospels*, p. cxvi.).

THE CODEX HARLEIANUS [1772]

HISTORY OF THE MS. AND ITS COLLATORS

THE MSS. of the Harley Library collected by Robert Harley, first Earl of Oxford (1661-1724), and augmented by his son Edward, second Earl of Oxford (1689-1741), passed, on its foundation in 1753, into the British Museum Library, where they have now for more than a century and a half been treasured. The collection numbers in all 7639 volumes. Robert Harley, statesman and scholar, was an emulator of Sir Thomas Bodley and Sir Robert Cotton, and to these three illustrious men all lovers of learning must ever be indebted.

Robert Harley made the first purchase of books for his library in 1705. Two years later he acquired in Holland some priceless MSS. These were obtained from a Roman Catholic priest, Jean Aymon, who in the past had migrated from Paris to the Hague and returned from the Hague to Paris, at the end of each journey changing his religion. On his return to Paris he had professed re-conversion to his old religion, and had thus gained the confidence of the sub-librarian of the library of Louis XIV. He took advantage of this confidence reposed in him to secrete five ancient MSS. besides many select leaves excised from seven others, and all these he collected and clandestinely took with him back to Holland and exchanged for cash to a bookseller, who disposed of them to Lord Harley.

The MS. described in the ancient catalogue of the French Royal Library as *Épistres de saint Paul, les Épistres canoniques et l'Apocalypse en latin écrit sur vélin, en lettres majuscules, petit-in-folio n. 3938*, and now missing from its former home, is without doubt one of the MSS. stolen by Aymon. This MS. acquired

by the Earl of Oxford is now in the British Museum numbered *harl. 1772*, and is that of which we treat.

The learned **Humphry Wanley** (1672–1726), who became Harley librarian in 1708, and thenceforth ably and faithfully supported and advanced the projects of his illustrious master, at once recognised the worth of this newly-acquired treasure.

Wanley's account of the MS., with a selection of readings, is to be found in the Harleian Catalogue, printed in 2 vols. folio, London, 1759–63, and reprinted in 4 vols., London, 1808–12. Wanley's general observations on the MS. are valuable, but in the select readings he frequently attributes to the first hand the work of later hands, and even where there has been no correction the original text is not always accurately given. Thus in *Romans* he quotes nineteen out of the many textual variations between our MS. and the Vulgate, and in eight of these he gives inaccurate readings.

Johann Griesbach (1745–1812), of Iena, drew largely on the observations of Wanley, but also collated the MS. himself, and published his work in his *Symbolae Criticae, tomus prior*, 1785. This collation is marred by the strange inability of Griesbach to distinguish the work of the correctors from that of the original scribe. For example, Fol. 134 of our MS. is a supply written by three different hands, the last of whom continued his labours on the back of Fol. 135, which originally contained only the title to the Apocalypse. Griesbach contends that this last scribe is the scribe who wrote the rest of the MS., notwithstanding the fact that his lettering is less than a third of the size of that found in the rest of the MS. (*ab eadem tamen manu omnia scripta esse existimo*). Griesbach also believed that it was the act of the original scribe to stop short at the end of 2 S. John—at the leaf on whose other side the Apocalypse begins—and this solely because he had no more vellum to spare for the Catholic Epistles. This improbable theory is disproved by the evidence of the Quires. We have followed Griesbach through all his select readings. The erasures he most often leaves unread, and indicates the hidden letters by stars; but when he does give the erased reading he generally (though not always) gives it

correctly. Griesbach silently corrects such forms as *nescites*, *uidetes*, *cognusco*, *resurrectio*, *persuassio* to the Vulgate spellings, merely telling the reader that he has omitted all the minutiae which number (he says) in all many hundreds (*omissis minutiis quae sexcenties recurrunt*). This number *sexcenties* is to be found in Wanley, whom Griesbach copies. Griesbach tells us in conclusion—not without causing us some surprise in view of the fact that there are a hundred misreadings in his citations from the Pauline Epistles alone—that he is confident that he has not erred in a single reading of any consequence (*Attamen confidenter pronuntiare ausim, nulla in lectione, quae alicuius momenti uideri possit, a me esse erratum*). In the Apocalypse Griesbach's collation shows extreme carelessness, and is as unreliable as the work of Birch and other collators of his time, of whom Hoskier says, "Men like Birch record only 50 to 30 per cent. of variations and misquote perpetually" (*Introd. to Golden Gospels*).

Samuel Berger, in our times, in his *Histoire de la Vulgate* has discussed the provenance of our MS., and has given a few of its readings, whilst remarking after Griesbach that the Epistle to the Hebrews has in Chapters x. and xi. a peculiar and interesting Old-Latin text. Berger desired to make France the birthplace of the MS., and thought that it might possibly have been copied at Corbey, near Amiens. Had he devoted more time to its spelling and ornamentation he would have been convinced that it could not have been produced outside of Northumbria—probably at Ceolfrith's monastery either at Wearmouth or Jarrow—and not later in time than the last decades of the seventh century. Our MS., we are ourselves convinced, takes its origin from the same school of copyists as the Codex Amiatinus; with which it agrees in many readings found only in these two MSS., and an early corrector has actually introduced many of the peculiar readings—and *even some of the peculiar blunders*—of the Codex Amiatinus into our MS.

Our MS. in its pristine beauty, before its shocking defacement by flagitious correctors and its mutilation by fire, may well have been in the hands of the Venerable Bede, who in his time

was the greatest scholar, not only in Northumbria, but also in Europe, and was steeped in the Latin Bible.

The problem of the divergence of the Old-Latin readings from the accepted Greek text persistently presented itself to Bede's mind, and in one of his last works, *Retract. in Act. Apost.*, he has to confess that he is still baffled.

Quaedam quae in Graeco siue aliter [quam in Latino], seu plus aut minus posita uidimus, breuiter commemorare curauimus. Quae utrum negligentia Interpretis omissa uel aliter dicta, an incuria Librariorum sint deprauata siue relictæ, nondum scire potuimus. Namque Graecum exemplar [*cur non exemplaria?*] falsatum fuisse suspicari non audeo. Unde Lectorem admoneo ut haec quaecumque fecerimus gratia eruditionis legat, non in suo tamen uolumine uelut emendatos interserat, nisi forte ea in Latino codice suae editionis antiquitus sic interpretata repperit.

The Latin and Greek, as Bede knows, cannot be equated exactly. Additions in the Greek are absent from the Latin, and *vice versa*. There are cases, Bede tells us, when the Latin and Greek speak with a different voice (*aliter*). Did these variants (Bede asks) arise from the carelessness or the perverseness of the translator of the Latin version? or did they arise from the sleepiness of the copyists who miscopied some things and omitted others? The only other alternative, viz. that the Greek standard copy (*exemplar*) used as a *deus ex machina* by Jerome was not the exact original Greek, but had been tampered with (*falsatum*), was a thought which suggested itself to Bede, but which he dared not entertain. Nevertheless his advice to the reader is to hold to the Old-Latin, and not to be in haste to make his copy agree with the Greek acclaimed by Jerome and his followers, unless he first of all can find an *ancient* Latin translation agreeing with these opposing Greek readings. Bede died in the eighth century, and after him the Old-Latin version of the Scriptures suffered an ever-increasing neglect.

And now in the twentieth century, this same problem that vexed the Venerable Bede forces itself on other students of the Old-Latin version. The time and labour required to decipher the erased Old-Latin readings of our MS. have been gladly

spent by the present writer, in the belief that it was the best contribution he could make towards a solution of a question that must be faced by the textual criticism of the future.

DESCRIPTION OF THE MS.

The precious leaves of our MS. are to-day simply and strongly bound in a leather binding, which is stamped on both sides with the Harley coat-of-arms in gilt. Out of 161 folios no fewer than 145 still survive, although all these (except one leaf of the Hebrews and fourteen leaves containing the Epistles of S. James and of S. Peter) have lost some letters owing to their right-hand upper margins being consumed by fire, from which fate the whole MS. must have narrowly escaped.

Our Codex was normally made up in quires of eight leaves. The exceptions were Qs. ix. and xv., which contained ten leaves, and possibly also Q. xx.; for when Q. xix. was finished, only ten more leaves were needed to complete the MS. In the ten-leaved Q. xv. the conjugates of the fourth and fifth leaves, that is, of Fols. 114 and 115, were cut out while the MS. was in making, and their contents rewritten so as to exhibit a Vulgate text instead of the original Old-Latin text. The other exceptions were Q. i. (third leaf single), Q. vii. (fourth leaf single), and Q. xi. (fourth leaf single), which contain only seven leaves instead of eight—the scribe in this way making use of the odds and ends of his supply of vellum. The lost leaves are the first of Q. i. (which probably contained an ornament), and later eight in succession, to wit, the last of Q. xvii. and the first seven of Q. xviii. Of these eight missing we can give an account, as four and a half would be required for the lost text of the Catholic Epistles, and three for the chapters of the Apocalypse. Seven more leaves after the third leaf of Q. xx. have also disappeared at the end of the MS.—the total loss thus amounting to sixteen.

The quality of the vellum employed was not equal to that used for ecclesiastical copies. The designer of the MS. made use of many imperfect leaves—no doubt because of their cheaper

cost. Certainly some pages exhibit large holes, which forced the scribe to make uncalled-for breaks, while others in parts caused his ink to run. The leaves (omitting imperfect ones such as Fol. 113*) now measure $11\frac{5}{16}$ inches by $7\frac{3}{16}$ inches. They were originally a little larger, but have been clipped by the binder, inasmuch as parts of the incantations and hymns, written in the margin of some of them, are now wanting. The MS. is normally written in single columns of from 27 to 31 lines; but Fols. 103 and 104 are written in double columns. Our MS. is in the main the work of two copyists, and of these one was an artist of great originality and deftness of hand. His name (he was the possessor of the MS.) was Eushac, and his name recalls that of his contemporary Guthlac, the saint of Northumbria.

THE SCRIBES OF THE MS.

Eushac wrote Fols. 1-6, 23-30 (except half of Fol. 24*), 54-102 (except Fol. 95*), and 135-146 (except the first eighteen lines of Fol. 144). His chief assistant (S¹) wrote Fols. 7-18, 31-45, 103-133, and it is noteworthy that this scribe employed compasses in drawing some of his ornamental capitals, as the vellum is indented in the centre of his O's and Q's. Another scribe (S²), using a lighter ink than his compeers, wrote Fols. 18*-22, half of Fol. 24*, and Fol. 95*. A fourth scribe (S³) began the text of 2 Corinthians on Fol. 45, and wrote as far as xi. 30 to the end of Fol. 53; he is the plainest and least artistic of all the scribes, and does not even use red ink for the first lines of his chapters. The text copied by S³ is much closer to the Vulgate than the rest of the MS. The fifth and last scribe (S⁴) wrote only the first eighteen lines of Fol. 144. He has a characteristic habit of inserting full stops after every word.

Of all these scribes Eushac is the most distinguished. His ornamental capitals are executed in colours of green, blue, yellow, red, pink, and also a rich brown of the same tint as that employed in Egerton 609, and the finest of them terminate in dogs' or birds' heads. These capitals are the prototypes and forerunners of the elaborate patterns of the Landisfarne Gospels,

and are not only wonderful in their finish, but are also unique in their beauty. (See especially Fols. 57, 75, 83*, 89, 99, 102, and 136.) Eushac was an artist as well as a scribe, and the artist's soul shines through all that his deft pen touches. The ornamental work of Eushac's fellow-scribe (S¹) shows him to have been a student in the same school, but without Eushac's distinctive gifts. Two pages of his work, Fols. 113* and 131*, we have exhibited in facsimile, and these, while they show the manner of the copyist, show also the poorness of his writing material. The fourth scribe (S³) lacks the imagination of his two distinguished associates, and as he has no eye for colour, his work (of which we have given Fol. 53 in facsimile) has lost nothing by photography. The scribe S² seems to have been the head-man of the copying school, as he acts as diorthota and corrects in his peculiar pale ink the work of Eushac on Fols. 66* (+et agnitionem), 77* (+In uniuersa machedonia), 78* (+suscipite Infirmus patientes estote ad omnes), and 83* (+Gratias uobis et pax a do patre nostro). The last scribe (S⁴) was probably only a learner who wished to try his hand, and was allowed by Eushac to copy eighteen lines, which he did none too accurately.

THE CORRECTORS OF THE MS.

Five correctors have worked on our MS., but one of them (z²) has far outstripped all the others in the use of both pen and knife. His mutilations of the original text were evidently meant to blot it out for ever, but in not one case has he succeeded in his design. The correctors are distinguished from one another most surely by the colour of their ink. The first corrector (z^{dior}) uses the same coloured ink as Eushac; but he had a MS. before him which was much nearer the Vulgate than was the archetype of our MS. He corrects for the most part archaic spellings; but at times he boldly erases the original writing. He belongs to the first years of the eighth century.

The next corrector (z¹) had the Codex Amiatinus or more probably another copy of its archetype in his hands. He imparts into the text several of A.'s peculiar readings and adjust-

ments to the Greek which Tischendorf affects and edits, and even dispossesses the true text in favour of some of A.'s blunders, viz. *firmum* (Heb. iii. 6), A.'s blunder for *firmam*; 1 Cor. xiii. 2, A.'s omission of *si*; Gal. ii. 18, A.'s pleonastic *reaedifico*. In the Preface to the Romans, Amiatine readings are plentifully introduced into our text by this scribe. He has little knowledge of the Latin tongue or of Scripture, as in Hebrews xi. 9 he changes *cum isaiac et iacob* into *cum isaia et iacob*.

The most persevering of the correctors is z^2 , who uses a text that is Vulgate in the main, but with a certain number of Fuldensian and Amiatine readings. Not a few of what we consider peculiar readings of the Codex Fuldensis must have been shared by the MS. employed by z^2 . Where z^2 does not give the Vulgate text as now exhibited in the Clementine edition, he often gives the text of F, or (more rarely) that of A. Both z^1 and z^2 belong to the first half of the eighth century, but z^1 was the earlier, as we find his paler ink sometimes corrected by the richer brown ink of z^2 .

The correctors (z^3 and z^4) confine themselves almost entirely to the Catholic Epistles (which z^2 seems to have despaired of reducing to the norm of the Vulgate), using a waterish faint ink, and their work is of little value. They both belong to the ninth century. It is z^3 's hand, or that of a contemporary theologian, that altered the reading *factum ex muliere* (Gal. iv. 4) into *natum ex muliere*.

The last hand in our MS. (z^5) completed the supply leaf containing the conclusion of 1 St. John, and on Fol. 135 wrote 2 St. John, but we have not edited his contribution as it is written in Caroline characters of the late ninth century, and agrees with the Vulgate texts of that period. The change from the previous Anglo-Irish writing to Caroline writing shows that our MS., before the ninth century closed, had crossed the Channel and become domiciled in France.

THE RUNIC INSCRIPTION AND THE PAINTING

On Fol. 6*, immediately preceding the text of the Epistle to the Romans, is a Runic inscription which is written in five

alternate black and red lines, and contains 67 letters, each letter measuring nearly an inch in height. The inscription is this: EGO IUSU EUSHAC SI INDIGNUS DIACON ANC LIBRUM QUEM AD OPUS PECULIARE UOLO OFF SĀO; which represents *Ego iussu Eushac [scrip]si (indignus diacon) hunc librum quem ad opus peculiare uolo officio sancto.* (I, Eushac, by command (who am an unworthy deacon) wrote this book, which I intend for my own special use in the Holy Service.)

The value of the inscription is twofold. It tells us that our MS. was intended to be a private copy, and not a church possession, and further, that even the deacons of the religious foundation to which Eushac belonged were commanded to have their own copies of the N.T. Scriptures. It also establishes the fact—vouched for by its caligraphy, its spelling, and its text—that our MS. comes from the region of Northumbria, the home of the many Runic inscriptions of the seventh and eighth centuries. And such a MS. could only have been produced at one of the twin monasteries of Wearmouth and Jarrow. This Runic inscription is to my mind sufficient in itself to disprove the opinion of Berger that our MS. was produced in France.

Another unique feature is found on Fol. 71*, where there is a remarkable full-page painting, which Eushac prepared for by squeezing into the smallest space he could the preceding chapters and text of the Epistle to the Philippians. This pen picture with its green, red, blue and sepia colouring represents—between two columns which are spanned by a horse-shoe arch—a church which is surmounted by a cross. Within this church, or on its western face (which fronts a paved courtyard), are four columns, and in the four intervening spaces formed by these four columns and the larger left-hand pillar of the church are four figures. These figures, especially their faces, have been most vilely scratched by some vandal, but enough remains to recognise that the figure on the extreme left is meant for Adam, who carries his conventional hoe. Next to him is a woman's figure, that of Eve, looking the picture of misery, and supporting on her left hand an Irish type of face. The next figure, in the act of drawing his sword from its sheath, is almost certainly the

fratricide Cain, while the posture of the fourth and most defaced of the figures suggests that of righteous Abel endeavouring to pacify his angry brother. Adam and Eve wear black boots; the feet of the other two figures are bare. A later and 'prentice hand first turned the MS. into a longitudinal position, and then added a bearded monk perusing an open book in a sitting posture—not in a posture of prostration as has been stated. In the courtyard adjoining the church we see represented what some consider to be a portable shrine; but whether it is so or not, I do not know. The whole drawing is primitive, and belongs to an environment where there was extreme simplicity—not to say crudeness—both in church building and in church decoration. It is to be regretted that our photograph does not produce the vivid colouring of the original.

SPELLING OF THE MS.

Two MSS. have come down to us—both from Northumbria and both written about 700 A.D.—which exhibit similar spellings to those found in our MS. The first is the Codex Ceaddae or Gospels of S. Chad in the Lichfield Cathedral Library, which was edited by Scrivener in 1887. This MS. is totally unlike our MS. in its caligraphy, but strikingly alike in its spelling. The other MS. is that of the so-called *Golden Gospels*, now in the library of Mr. J. Pierpont Morgan, and sumptuously and accurately edited by Hoskier in 1910. Hoskier has shown that the Golden Gospels was the work of a confraternity of Anglo-Irish scribes, and we cannot but believe that those scribes belonged either to Wearmouth or Jarrow. Certainly they spelled (and presumably pronounced) many words in the same vulgar manner as our MS. These scribes seem to have copied MSS. in many styles of writing, including English, Irish, Runic, and Roman uncial, and to have excelled in them all. They were artists, not grammarians, and did not concern themselves with varieties of spelling. Some of the appended forms survive in the text of the Spanish MS. (*p*) which we edited in the *Journal of Theological Studies* for July 1911:—

au for *u*: profundaum, mandatum, persequentiaum. Similarly the Morgan MS. has gaustasset and transfigauratus.

ad for *ab* (*a*) and vice versa: adnegentes, adondantes. The Morgan MS. has the same confusion.

et for *ad*: etsume, etmixti, etiuoris. Similarly the Chad MS. has etueniat in the Lord's Prayer for adueniat.

a for *e* and vice versa: habraei, cateri, namo, caracteram, negentes, exterminendi.

ae for *e*: aequis, aecclesia, aedens, aesurimus, aedocti, aeramus, craeatura, ecclaesiae, gloriatur, loquaere, persequaebar, fidae, patrae, nequae, adquae. The Morgan MS. has haestis, baeatus, &c.

e for *i*: naturalebus, tribulationibus, sapientibus, cadete, nescites, insanites, accipites, facites, habetes, erubescites.

i for *e*: regire, interficire, sumire, dicire, commiscire, debit, oportit, decit, desiderit, manerit, dicerit, criscamus, incrimentum, uictigal, firmentum. The Chad MS. has sumire, facire, crescere, pariret, adtendere.

e for *o*: preterio, corpere.

f for *u*: fities (=uicies). The Morgan MS. has fias (=uias), and fides (=uides). The Chad MS. has fice (=uice), and defulgatum.

o for *u* and vice versa. Scrivener's says of the Chad MS.: "The interchange between *o* and *u* may be called perpetual." This is strictly true of our MS. where we

find illurum, turmentorum, scurpii, respunsum, gomurreorum, immulor, nubilis, apostulus, furma, conquisitur, costodiat, posillanimes, paulolum, secundum, apostolatom, murom, obsequiom. The Chad MS. has purpora, decorio, putius, tonicam, agriculis, prumtus.

b for *u* and vice versa: sibi (=siue), bobis (=uobis), dauuo, furaueris. The Chad MS. has coruan, dauit, nobi.

b for *l*: abbis, obbiuione, abetur.

b for *p* and vice versa: plasphemia, cubide, concupitoribus, sup (=sub), scapillo.

c for *qu* and vice versa: alico, co, corumdam, cocumque, locuntur, consequuti, quoinquinati, quooperatores.

c for *cc*: ocisus, acusantium.

g for *c*: degalogi, obsegrans, obsegramus. Conversely placiariis.

g for *gu* and vice versa: redargi, sanginem, arguntur, urguet.

c for *t* and vice versa: graciama, tocius, rationem, accione, praecio, forcius, exercicio, stientia, sotius, conspettu, nottibus, iuditia, fatio. So both the Morgan MS. and the Chad MS.

ll for *l* and vice versa: reppullit, tollerare, sallutant, contulli, transullit, intullimus. Also noli (=nulli), nulius, aligatus, alegata. The Morgan MS. has stollis and allius. The Chad MS. has adtulli, obtulerunt, sustullerunt.

mm for *m*: summus, summire.

m for *n* and vice versa: euangelizaret, secumdum, timentes, (=tenentes), nulto, furnula, nomen. The Chad MS. has imfirmos, timuit (=tenuit), detrinentum.

pp for *p* and vice versa : *aparui*, *appellen*, *corrupimus*, *apperuit*.

r for *l* : *groriam* (*bis*), *reregio*. On the contrary *facile* (= *facere*). The Morgan MS. has *lepla* and *lelictis*.

ss for *s* : *uissionis*, *persuassio*, *ephesso*, *issaac*, *circumcissio*, *occisus*, *uissibilis*, *inuissibilis*. The Chad MS. has *pussillis*, *missereri*, *accusso*, *farissei*, *uissitasti*, &c.

s for *ss* : *iusu*, *carisimus*, *clama-set*, *audisetis*, *praesura*, *abyssum*. The Chad MS. has *iusiset*, *egresus*, *scisum*, *scisae*.

x for *s* : *expectaculum*, *excripsi*, *cognuxcat*, *rexurrexistis*, *xps* (pro *sps*).

uu for *u* : *euuangelio*, *thriuumphans*, *dauuo*, *euua*, *uuuas*.

ad final for *at* : *ueniad*, *fiad*, *permanead*, *instruad*, *uidead*, *habead*, *costodead*, *fouead*, *implead*, *sedead*, *oportead*, *debead*, *decipiad*, *facead*.

Cf. *adque* (*adquae*) for *atque*, *impedus*, *capud*, *candita*.

Noteworthy also are : *proprior*, *hii*, *dispiciente*, *ienui* (= *genui*),

dimitat, *scrita*, *scrito*, *aufferre*, *cathezizat*, *crederit*, *occansionem*, *reditor*, *contemptabilia*, *puttei*, *prae-nuntiauit*, *diadimatae*, *mannam*, *gutter* (Chad has *dierno*).

cum for *con* : *cumlaborantes*, *cumpleamus*, *cumsepulti*, *cumuiui-mus*, *cumparemini*, *cumposuit*, *cumsedere*. On the contrary *con-uenero* (= *cum uenero*).

h inserted or dropped : *honnibus*, *habiit*, *habierit*, *honera*, *habundo*, *hopus*, *hoportuno*, *heruditores*, *hel-liricum*, *haut*, *cohartar*, *choheredes*, *thrahi*, *thimothéo*, *chenchris*, *tonithrui*, *abere*, *omano*, *exortatur*, *ospes*, *abitans*, *proibuit*, *peribeo*, *odiernum*, *issacar*, *esitans*.

e or *i* (phonetic) before *s* (or *x*) : *estulti*, *esto*, *inistantis*, *istatim*, *istirpe*, *excripsi*, *expectaculum*, *ismaragdine*, *escio* (*etscio*). On the contrary *stote* (= *estote*), *stum* (= *istum*).

c drops out before *t* : *praecinti*. Or after *n* : *nun* = *nunc* as in *ff*. On the contrary *nunc* is found for *non*.

GRAMMATICAL VARIATIONS

The accusative and ablative cases in all declensions are constantly confused. An adjective in the acc. is frequently joined with a noun in the abl., and vice versa. The nominative and accusative cases are confused in the singular of the first declension. In the third declension the gen. sing. ends most often in *-es*; but in the nom. plu. and acc. plu. *-es* is as a rule displaced by *-is*. The ablative of the fourth declension ends in *-o* or *-u*. In verbs we find *es* and *est* confused as in *b* and *ff*; *fecit* and *dicit* are found for *feci* and *dici*; *uul* = *uult* as in *ff*; *tradedi*, *crededit* are frequent as in *ff*; *absconsum* occurs in the Apoc. The forms *nescites*, *audites*, *insanites*, *cognuscites*

displace the regular inflexions. The participial forms *laboratis* and *communicates* are ancient survivals as in *ff.* In Heb. xi. 33 we have *panditi sunt*—a form unknown to Lewis and Short. In Heb. xi. 4 *dominatur* is not a new form but a miscopying of *nominatur*. Prepositions govern indifferently the abl. or acc., viz. *ex illos*, *a faciem*, *cum illum*, *per ipso*, *propter transgressionibus*, *sine maculam* occur side by side with the regular forms. Verbs as *noceo*, *adhaereo*, *adquiesco*, *utor*, *memini*, *recordor* are followed by an acc. In Hebrews an ablative absolute construction is twice replaced by an acc. absolute. The neuter gender tends to disappear, being confused with the masc., viz. *alium euangelium*, *eundem certamen*, *illum ministerium*, *uiridem fenum*; and with the feminine, viz. *diadimatae*. Double negatives are: *nihil uobis desit in nulla gratia* (1 Cor. i. 7), and *neque nullus aestus* (Apoc. vii. 16). Also a *nemini non debeat inmutari* (Capitula ad Colossenses). Our MS. was copied from exemplars whose text had never been revised by grammarians, and many of whose vulgarisms belong to the provincial language of the second and third centuries of the Christian era.

CHARACTER OF THE COPYISTS

The copyists of our MS. were totally ignorant of the Latin tongue. This appears from some of their attempts to separate into words the unseparated text which they copied. We find *pro ista. ratione* (= *prostratione*), *ha beatis*, *gratia. eramus* (= *grati aeramus*), *spero spero rat.* (= *spero per orat.*), *ad omnes. ticos* (= *ad domesticos*), *conuenero* (= *cum uenero*), *onesi. fori* (= *onesifori*). In addition there are some strange and meaningless miscopyings: *scripturas earum* (= *scripturus eram*), *etsi enim* (= *et signum*), *tempore uiuum* (= *temporium*), *siue uero* (= *si uenero*), *ecce cuius* (= *hec cecus*), and *suis luta inuoluta soluta pro luxi* (= *sus luta in uolutapro luti*). *Antiquis* (= *antipas*) and *apostolo* (= *apollo*) are conjectural emendations of a primitive order found, it may be, in our scribe's exemplar.

The transpositions are quaint: *sepudoapostolis*, *debalsa*,

arbitror, misericors, suffret, defret. The letter r is sometimes dropped, viz. retorsum, motuis, frates. On the contrary, we find proprior and carnis (= canis). Slips such as pertuum, conciscis, stultia, displinam are not uncommon, and sometimes remain uncorrected. The correctors (except z²) also exhibit their ignorance by importing new blunders, or by correcting the wrong word when it occurs twice in the same context.

Our scribes were incapable of emending the text, and their mistakes seldom obscure the reading of their exemplar. The errors of homoeoteleuton are fewer in our MS. than in any other MS. we have ever examined.

MARGINALIA

The history of the MS. after the era of its correctors may be traced by the scrawls of glossists and others which disfigure the margins of some of its leaves, and are written in handwriting of the eleventh and twelfth centuries. On Fols. 6* and 7 there are a number of glosses on the first verses of the Romans taken from Pelagius (Jerome). Against segregatus is written, "a ceteris apostolis sicut in actibus apostolorum legitur. Segregate mihi barnabam et saulum in opus quod assumsi eos"; and against uocati (verse 6), "uocati xpiani uel ad hoc uocati ut sint ihu xpi." The Epistle to the Romans, the glossist says, is placed first, "propter honorem ciuitatis quam primatum totius ecclesiae esse uoluit ds." Further glosses by the same hand appear on the margins of Fols. 12*, 13, 13*, 19* and 20. A few references are inserted in the margins of the Romans in imitative uncials. At the foot of Fol. 38* are two lines of poetry which we transcribe :

Si ds animus nobis ut carmina dicunt.
Titure ti patule recubens suc tecmine fagis.

The first is from Dionysius Cato *De Moribus* ; the second is a vulgar copy of the opening line of Virgil's *Eclogues*. There is an alphabet by the same hand on the same page as follows : a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z. On Fol. 56 there is a later illiterate scrawl : Dñs custo te ab umni malo custo. . . . (The

Lord keep thee from every evil, keep . . . Ps. cxxi.). On Fol. 64 are charms and prescriptions for healing horses (ad pedanam), and pigs (ad porcos), and also a special charm against a witch (contra malam anum). After the "carchar" and "nardia" for the relief of disease, the recitation of these words concluding with three Paternosters finishes the cure: "Macula in nomine patris quesivi te; in nomine filii inveni te; in nomine spū s̄ci destruo te; pater noster III." (Disease, in the name of the Father I have looked for thee; in the name of the Son I have found thee; in the name of the Holy Ghost I destroy thee; the Lord's Prayer to be repeated thrice.)

On Fol. 69 a novice tried a new pen and scribbled probacio penna (*sic*). In the margin of Fol. 71 a twelfth-century hand wrote twelve lines with a musical pointing: [Laudo te dñe | d̄s quia cum | orassem ut] | deuoti gregi[s | preces adten | deres uoce la|xa (=lapsa) de celo pr[e|suli sanctissimo (*sic*)|dignum episco|patu nicolaū | ostendisti tu|um famulum. (The first three lines have perished by fire, but I have supplied them from the context.) The Nicholas who wrote these words was probably the monk Nicolas of Clairvaux (died 1180), who in spite of the voice from Heaven does not seem to have been made a bishop. If this be so, our MS. in the twelfth century belonged to the Cistercian order founded by St. Bernard. On Fol. 112* is a warning against letting blood, or taking a potion, or eating certain food on three unlucky days (Caue multum ne in is tribus diebus sanguinem minuas aut pocionem sumas aut de auxere manducas nono Kalendas aprilis die lunis. intrante augusto die lunis. xx exeunte decempris die lunis .,.)

Across the top of Fols. 122* and 123 is written: Neglie neglie illa in ripa maresedebat macula de oculo famula (*sic*) d̄i sit est alba cristus ea [delet]a sit est nigra [cristus] ea deleat (*sic*) sit est rubra cristus eam tollat. aios. aios. aios. s̄cus. s̄cus. s̄cus. in nomine patris et filii et filii et spiritus s̄cii. (Heedlessly, heedlessly, heedlessly she was sitting on the sea-shore! May the disease depart from the eye of God's handmaiden! Is it white? O Christ, let it be done away! Is it black? O Christ, let it be destroyed! Is it red? O Christ, take it away.

Holy! Holy! Holy! etc.) Finally, on Fols. 127* and 128* are written musical invocations of the Virgin Mary entitled *Responsoria in anonciacione s̄c̄e marie*. These begin "Aue maria prophete te predicauerunt," and end "Cantate dñō. cantate dñō. Aue maria. quomodo fiet istud. Susci (*sic*) uerbum. paries quidem filium. Maria autem. Dñs regnauit. Beatam me dicent. Missus est gabriel (*sic*) angelus. Aue maria." An almost contemporary hand has added, also with musical pointing: "Missus est gabriel. Aue maria gracia. Quomodo fiet istud. Spiritus s̄c̄s in te. Ecce ancilla domini. Beata es maria que credidisti." There is no other marginal writing except that on Fol. 146 the scribe who wrote the *Responsoria* has copied at the foot of the page from the text before him, "Et cantabant quasi canticum nouum"—perhaps as a warrant for his turning our MS. into a song-book.

CHARACTER OF THE TEXT TRANSMITTED

Our MS., except in the Catholic Epistles and in the Hebrews, is a Vulgate text with Old-Latin readings. The Old-Latin readings occurring in the Pauline Epistles have been nearly all of them erased with a vengeance, and their recovery has required much time and patience. The recovered readings are many of them peculiar to our MS., and some of them are of the highest interest. With the two famous Vulgate MSS. A and F our text has in turn many agreements, but it is first-cousin to F and second-cousin to A. The peculiar readings shared by our MS. and F are mostly in matters of grammar and spelling. They prove beyond all doubt that both MS. are descended from a common ungrammatical archetype, whose text, as preserved in our MS., escaped some additional revision it received before being copied by the scribe of F. The text of A is also derived from the same archetype; but it has undergone considerably further revision than has our MS. One of these revisions has imported into A some of the peculiar readings of F. In addition to this, A has been accommodated to the Greek Text in many readings, and these revised readings Tischendorf—pursuing

Bentley's dream of a verbally consentient Latin-cum-Greek New Testament—has accepted against all other Latin MSS. on the sole authority of A—his favourite Latin Codex. Our MS. has a text less revised than that of its two compeers A and F, and therefore invaluable for ascertaining the true reading where the reading of these two authorities is open to suspicion.

The corrector (z^1) of the eighth century has inserted not a few A readings in our Codex, and his almost contemporary corrector (z^2), who used a later and less pure text, has nevertheless preserved for us some readings found only elsewhere in F. A fourth MS. of the Pauline Epistles, *laud.* 108, in the Bodleian Library at Oxford, I have quite recently copied out in its entirety. This MS. is of great value, and although it has an Amiatine form of text on the whole, in many of its readings it agrees alone with our MS. Thus in Hebrews there occur the following common blunders: *domus* (iii. 5), *prolatam* (ix. 8), *omit. eas* (xi. 13); and also *genelogia* [*laud.* *genilogia*] (vii. 3), *uirorum* (ix. 24), *obpropriis* [*laud.* *obpropis*] (x. 33).

But although agreeing in the Pauline Epistles in minor readings with A F and *laud.* 108, our MS. has preserved a non-Vulgate strain, now lost in all other MSS. The following are some of these non-Vulgate readings:

Because that which is known of Christ is manifest in them (Rom. i. 19).

And he received the sign of circumcision, a seal in like manner of the righteousness of the faith which is in uncircumcision (iv. 11).

Not to those only who are of the circumcision, but also to those who follow after the righteousness of faith (which is in uncircumcision) of our father Abraham (iv. 12).

Being righteous therefore by faith, we have peace with God . . . (v. 1).

For when we were in the flesh, did the sufferings for sins (which were

by the law) work in our members that we should bring forth fruit unto God? But now are we removed (*ablati*) from the law of death wherein we were held . . . (vii. 5, 6).

The vessels of wrath meet for destruction, that He might make known the riches of His glory on the vessels of mercy, which He hath prepared for the glory of His house (ix. 23).

So then every one of our brethren shall give account for himself to God (xiv. 12).

Salute my well-beloved Epene-tus, who is the first fruits of the church in Christ Jesus (xvi. 5).

Our MS. omits the whole verse
1 Cor. ii. 15.

But let him that planteth and
him that watereth be one (1 Cor.
iii. 8).

The Lord knoweth the thoughts
of men, that they are vain (iii. 20).

When ye are gathered together,
and the sanctifying Spirit Himself
(v. 4).

Your glorying is not good, when
the leaven is corrupting the whole
lump (v. 6).

For we are all partakers of one
bread and of one cup (x. 17).

For he that eateth and drinketh
in an unworthy manner, eateth and
drinketh judgement to himself, not
judging the substance [*or* body] *to*
be different (xi. 29).

But now there are many mem-
bers, yet but one Head and body
(xii. 20).

Though I speak with the tongues
of all men and of angels . . . (xiii. 1).

Charity never faileth. Follow
after charity: whether there be
preachings, they shall be done
away; whether there be tongues,
they shall cease; whether there be
knowledge, it shall be destroyed
(xiii. 8).

And now abideth hope, faith,
charity, these three; but the great-
est is charity (xiii. 13).

Even so ye, forasmuch as ye
are zealous, seek that ye may
abound unto the spiritual edifying
of the church (xiv. 12).

Yet in the church I had rather
speak five words with my under-
standing that through the Law I
might teach others also . . . (xiv.
19).

If any wish to learn, let them ask
their husbands at home (xiv. 35).

Moreover, brethren, I declare
unto you that the gospel (which I
preached to you, which also ye
received, in which also ye now
stand, by which also ye are saved)
ye ought to hold in the reasonable-
ness (*ratione*) in which I preached
it unto you, unless ye believed *it*
without cause (xv. 1).

But if Christ has risen from the
dead, He is the first fruits of them
that sleep (xv. 20).

Why are the brethren also being
baptized for them? (xv. 29).

But the glory of celestial things
is one thing, and terrestrial things
are another thing (xv. 40).

If there is a natural body, there
is also a spiritual body, even as
it is written by the Holy Ghost,
The first man Adam . . . (xv. 44,
45).

But thanks be to God which
hath given us the victory through
our Lord Jesus Christ (xv. 57).

And He said to me, Thy grace
sufficeth, for strength is made per-
fect in infirmity (2 Cor. xii. 9).

To reveal His Son in me that
the Holy Spirit might preach Him
among the nations (Gal. i. 16).

That we should preach the gos-
pel unto the nations, and they unto
the circumcision (ii. 9).

And in my longing I know now
what to choose, for I am in a strait
between two. To depart and be
with Christ is much the better, but
to remain in the flesh is needful for
you (Phi. i. 22, 23, 24).

The grace of our Lord Jesus Christ
is with you all (1 Thes. v. 28).

And not after the order (*ordinationem*) which ye received of us (2 Thes. iii. 6).

In Whom we have love and the forgiveness of sins (Col. i. 14).

Not a novice, lest being puffed up with the pride of the devil he fall into the condemnation of the devil (1 Tim. iii. 6).

For they who desire to be rich fall into temptation and the snare of the devil (vi. 9).

The Lord knoweth them that are Christ's. And, He that calleth on the name of the Lord departeth from iniquity (2 Tim. ii. 19).

Knowing that which I have learned, and how from a child thou hast known the Holy Scriptures (iii. 14).

I am now being poured out, and the time of the dissolution of life is at hand (iv. 6).

Subscription to 2 Tim. : Written from Laodicea.

What is man that Thou art mindful of him, or the son of men that Thou hast visited him for good (*in bono*)? (Heb. ii. 6).

Because they continued not in My covenant, I also have not chosen them, saith the Lord (viii. 9).

And *having* a great Priest in the house of God (x. 21).

But comforting one another, and

now so much the more when ye see the day approaching (x. 25).

He that hath made of no effect the law of Moses and hath despised *it*, let him die without pity under two or three witnesses (x. 28).

He that cometh to God must believe that He is, and that He is a rewarder of those who have sought Him (xi. 6).

Adds at the end of the verse : By faith they spoiled the Egyptians when they went forth (xi. 28).

Who by faith conquered kingdoms, worked and spread righteousness (xi. 33).

And the sight was very terrible, for Moses said, I exceedingly fear and quake (xii. 21).

Ye adulterous ones, know ye not that the friendship of this world is enmity with the eternal God? (James iv. 4).

Peter, chosen *to be* an apostle of Jesus Christ, to the strangers . . . (1 Pet. i. 1).

But are now turned to the Shepherd and Visitor of your souls, our Lord Jesus Christ (ii. 25).

Greet ye one another with a holy kiss. The grace which is in Christ *is* with you all (v. 14).

And by the blood of Jesus Christ, His Son, He purgeth us from every sin (1 Joh. i. 7).

The reading (1 Cor. xi. 29) *non diiudicans corpus (omit. domini)*, supported by both A and F (and Pelagius), is edited in the Oxford Vulgate (*Editio Minor*, 1911). The rest of the selected readings are most of them found at present only in our MS., but internal evidence is strongly in favour of some of them, such as *ut euangelizaret sps scs* (Gal. i. 16), *et ipso sanctificante spu* (1 Cor. v. 4), *sicut scriptum est per spm sanctum* (1 Cor.

xv. 44), all of which give an Apostolic testimony to the work of the Holy Spirit, and this testimony has been suppressed in all extant Greek MSS. and in the Vulgate. The mention of the devil seems also to have displeased the earliest revisers of the Apostolic writings (1 Tim. iii. 16 and vi. 9).

It is a safe canon of criticism to prefer that reading in the Epistles which concords most closely with the teaching enshrined in the Gospels. No worship of a single MS. must so blind our eyes that we will either receive the Word of God from that MS. or from none at all. Not the text which suits our own prepossessions—critical or ecclesiastical; but the text which agrees with the teaching given by our Lord Himself and His twelve Apostles will be the text approved by the saner criticism of the future, which will pay more heed to the Versions than did the criticism of the past. As we correct the Hebrew text by the Septuagint, so we shall have to correct the Greek by the Old-Latin and the Old-Syriac.

Turning to the Hebrews we find that our MS. has an extremely ancient text in Chapters X. and XI. ; but in the rest of the Epistle it has undergone revision from a Vulgate MS. Here are some of the conflations we meet with in this Epistle: *noluisti nec exquesisti* (x. 8), *argumentum non parentum exprobratio que non uidentur* (xi. 1), *operati et panditi* (xi. 33), *fastigium in cacumine*, and also the curious *prae de* (vii. 23), which seems to conflate two Old-Latin readings. The following renderings are noteworthy: *delectatus es* (*vg tibi placuerunt*), *in sensu ipsorum* (*vg in mentibus eorum*), *inpraeuaricabilem* (*vg indeclinabilem*), *aestimauerit* (*vg duxerit*), *inmundum* (*vg pollutum*), *timendum* (*vg horrendum*), *percipiatis* (*vg reportetis*), *refugae* (*vg subtractionis filii*), *mercis reditor* (*vg remunerator*), *fabricauit* (*vg aptauit*), *factus* (*vg institutus*), *tabernaculis* (*vg casulis*), *unumquemque* (*vg singulos*), *timens* (*vg ueritus*), *furorem* (*vg animositatem*), *cuius experimentum accipientes* (*vg quod experti*), *fatigabit* (*vg deficiet*), *castra ceperunt* (*vg castra uerterunt*), *uestitu ouium* (*vg melotis*), *sanctitatem* (*vg sanctimoniam*), *accipere* (*vg hereditare*). Our MS. in most of these gives us Augustan Latinity in place of ecclesiastical Latinity.

In the Catholic Epistles the text is again uneven. Parts of 1 S. Peter and the whole fragment of 1 S. John are pure Old-Latin, other parts have been brought into partial accord with the Vulgate. The Fleury Palimpsest fragment of 1 S. John almost entirely overlaps our text, and the two texts are clearly from the same Old-Latin original, yet sufficiently removed for one text to correct the other. The Perpignan MS. (*p*) is of the same family, but has been partially revised after the Vulgate. Our MS. has *blapemant* (Iac. ii. 7) and *p* *blaphemant*, and both MSS. have *simus* for *scimus* in 1 S. John iii. 14. Their agreements in readings are many, one of the most striking being *cum deo* (*vg ad inuicem*) in 1 S. John i. 7.

Finally our Fragment of the Apocalypse yields to no other part of the text of our MS. in antiquity. In Apoc. i. 2, *contestatus est* is older than *praedicauit* (*=h vg*), and *socius* (i. 9) than *particeps* of the same authorities. So our *misterium* (i. 20) is older than *sacramentum* (*=h vg*), and *agoniam* (xi. 13) than *timorem*. Our MS. is closer to F than to A in the Apocalypse, but a corrector of the eighth century has introduced many of A's peculiar readings into our text. On the other hand, our MS. stands alone in keeping a number of Old-Latin readings, which have been assimilated to the Greek both in F and A.

CHAPTERS AND PREFACES

In the Pauline Epistles (excepting the Hebrews) and in the Catholic Epistles the Chapters correspond roughly with those of A and F; but here and there a chapter is omitted, or is made to begin in the middle of a sentence. This shows that the exemplar from which our MS. was copied did not originally contain the Vulgate sections, but they had been marked in it for insertion by a reviser who had done his work imperfectly.

In the Hebrews the section xi. 3-32 has its own separate capitulation, and this shows that it was once a separate document containing the Acts of Old Testament Saints from Abel to Samuel. (Our MS. adds to these Ananias, Azarias, Misael, Daniel, Elias, and Eliseus.) Moreover xi. 33 naturally follows

and completes xi. 2. When was this addition added to the Epistle? It must have been in the earliest times, for we see the scribe of F much perplexed. He writes a prefatory list of ten chapters, and then gives in his text 125, and includes all those found in our MS. in xi. 3-32. The scribe of A has consistently thirty-nine chapters in his text, making, as our MS. does, in its capitulation, one long chapter of the whole addition; for A's xxviii. should be placed (as in our MS.) before xi. 33.

The only other MS. I know that accords with our MS. in this double numeration of chapters is *laud.* 108, which divides Hebrews xi. 3-32 into the same eighteen chapters, and numbers them from i. to xviii. This connects our MS. in a remarkable way with *laud.* 108—a MS. which is undoubtedly Anglo-Irish. The Preface to the Hebrews (*In primis dicendum est, &c.*) is found neither in F nor in A nor in L. The Capitula of ancient MSS. have not received the attention from students of the Bible that they ought to receive. In addition to providing clues as to the grouping of MSS., they have an intrinsic value of their own, and mostly go back to pre-Vulgate times.

“La Bible *sans préfaces, sans notes et sans variantes* est devenue un code. La pensée de l'antiquité chrétienne était meilleure : il faut que la Bible soit un livre vivant, et s'il faut que la personnalité même du traducteur y occupe quelque place, il n'y a pas de mal à cela. Après tout, la Bible c'est l'esprit de Dieu interprété par les hommes.” These were among the last words of Samuel Berger, and were not published till after his death. We hope many others in France will follow in his steps in the search for “the thought of Christian antiquity.”

PLAN OF THE PRESENT EDITION

The MS. is presented line for line and page for page. All its abbreviations are given, and not one has been resolved. Also all its mistakes are left—the design being to give the reader the MS. exactly as it was when Eushac laid down his pen. A complete list of the corrections—numbering above four thousand—has been added, each at the foot of the page on which it is found. When

the scribe once wrote a letter, even though he afterwards cancelled it, that letter has always been printed. It may be that he blundered, but it may be that *he began copying a cancelled word before perceiving that it was cancelled*. Thus in 1 Cor. xi. 22, the cancelled o was perhaps the beginning of omnem; and in Eph. i. 7 in sanguine was doubtless the original text. The punctuation of the first hand has been scrupulously followed; but that of the correctors has been ignored. The chapters are given exactly as they exist in the MS. Four pages are reproduced by photography to illustrate this edition. Plate I. exhibits 1 S. John i. 1-9, and shows on the left hand of the text the prickings made for ruling the lines. Compasses were employed in drawing the initial coloured letter Q. The first line of the text and of the two subsequent chapters is in bright red. The corrections on this page are by the corrector z³. Plate II. exhibits the double chaptering in the Hebrews, and also the neat pen of the corrector z². Plates I. and II. show the poor and cheap quality of the vellum used by the compiler of the MS. Plate III. represents the work of the scribe who wrote 2 Cor. i. 1-xi. 30, in a text approximating closely to the Vulgate, and in a plainer style of writing than that of Eushac. Plate IV. is Eushac's picture of Adam and Eve, as frescoes (so it seems) on the wall of a rudely drawn church. Plates III. and IV. show the mutilation the MS. has suffered from fire. The letters that have perished have been supplied in square brackets. The treasured volume, which after being carried to France was brought back to its native land, is now reproduced in an edition that may take the place of the original, and may (if God will) be in the hands of students of the sacred text of every nation.

CONCLUSION

The text of our MS. may be classed as Vulgate in the Pauline Epistles, but in Hebrews x. and xi. and in the Catholic Epistles it must be ranked with *h* and *p* as Old-Latin. In the Apocalypse it is Vulgate, but Vulgate with the most ancient and pure text that we know at present—even surpassing that of F and A. We would adopt Wordsworth's nomenclature Z or Z₂.

for our MS. in S. Paul's Epistles and in the Apocalypse ; but in the Catholic Epistles, and in Hebrews x. and xi., from its relation to *h* and *p*, it can only be known as *z*. There is a close relationship in text between our MS. and the Fuldensian and Amiatine MSS. They all three contain a form of the New Testament that flourished in Northumbria when in the sixth, seventh, and eighth centuries Northumbria was the centre of European learning and missionary enterprise.

Our MS. and Codex A were both produced in England, while F, though written in Capua, early received additions from the hand of an Anglo-Saxon scholiast. Though F was copied first of all in 546 A.D., it is certain that neither our MS. nor A are copies of F. The Old-Latin readings contained in our MS. and eliminated in A and F show that it has preserved precious primitive readings that both A and F have lost. These Old-Latin readings are, a few of them, to be found in Codex Claromontanus, a few others in Codex Augiensis, and others in Codex Boernerianus. Such survivals in more or less numbers are found not only in our MS. but in all the best Vulgate texts. Doubtless, texts were multiplied and mixed from the beginning, and we have no surviving records to help us to unravel their history. The best we in this generation can do is to publish (with what accuracy human infirmity when helped by divine grace can attain to) the most ancient MSS. that have come down to us, and leave the history and correlation of their texts to our successors, who will have at their disposal the accumulated work not only of England and America, of Germany, of France, of Italy, but also of other nations. The worst bar to all progress is fondly to imagine that there is no more progress to be made. Our best knowledge is to know our ignorance.

UIDEMUS NUNC PER SPECULUM IN AENIGMATE

TUNC AUTEM FACIE AD FACIEM

NUNC COGNOSCO EX PARTE

TUNC AUTEM COGNOSCAM SICUT ET COGNITUS SUM.

LONDINI,

d. 13 Aug. post Incarnationem a. 1912.

CONTENTS

	Fol.
EPISTULAE PAULI APOSTOLI	I
Praefatio ad Romanos	I
Argumentum ad Romanos	2*
Versus Damasi Episcopi Urbis Romae	4
Capitula et Argumentum ad Romanos	4*
Inscriptio Runica	6*
Epistula ad Romanos	7
Capitula et Argumentum ad Corinthios I.	24*
Epistula ad Corinthios I.	27
Capitula et Argumentum ad Corinthios II.	44
Epistula ad Corinthios II.	45
Capitula et Argumentum ad Galatas	55*
Epistula ad Galatas	57
Capitula et Argumentum ad Ephesios	63
Epistula ad Ephesios	64
Capitula et Argumentum ad Philippenses	68*
Epistula ad Philippenses	69*
Pictura	71*
Capitula et Argumentum ad Thessalonicenses I.	74
Epistula ad Thessalonicenses I.	75
Capitula et Argumentum ad Thessalonicenses II.	79
Epistula ad Thessalonicenses II.	80
Capitula et Argumentum ad Colossenses	82
Epistula ad Colossenses	83*
Capitula et Argumentum ad Timotheum I.	88
Epistula ad Timotheum I.	89
Capitula et Argumentum ad Timotheum II.	94
Epistula ad Timotheum II.	95
Capitula et Argumentum ad Titum	98*
Epistula ad Titum	99*
Capitula et Argumentum ad Philemonem	101*
Epistula ad Philemonem	102
Capitula ad Hebreos	103
Praefatio ad Hebreos	104
Epistula ad Hebreos	104*
EPISTULAE CATHOLICAE	118
Epistula Iacobi	118
Epistula Petri I.	123
Epistula Petri II.	128
Epistula Iohannis I. (usque ad iii. 15)	131*
APOCALYPSIS IOHANNIS APOSTOLI (usque ad xiv. 16)	136

CORRECTORES

Z^{*} (saec. vii. exeunte) prima manus.

Z^{dior} (saec. vii.–viii.) atramento utebatur eiusdem coloris ac prima manus, sed textum alium emendatioremque ante oculos habebat.

*Z*¹ (saec. viii.) maxime cum codice Amiatino concordat. In textu Apocalypsis superstite circiter sexcenties primae manus lectionem correxit. In aliis libris correctiones hic illic inseruit.

*Z*² (saec. viii.) diligens et peritus corrector, qui in Epistulis Pauli multum laboravit, sed lectiones pretiosas primae manus nonnullas barbariter cultro eradere non recusavit.

*Z*³ (saec. ix.) correctiones perpaucas nullius momenti in Epistulas Catholicas intulit.

*Z*⁴ (saec. ix.) mendas aliquas in Epistulis Catholicis correxit sed manu imperita.

NEW YORK
1877

EPISTLES PAUL AND CATH.
AND
APOCALYPSE

PRIMUM

5 **P**quaeritur quemadmodum. post euan
 gelia. qui supplementum legis sunt. et in quibus
 nobis exempla. et p̄cepta uiuendi. plenissime
 degesta sunt. Uoluerit apostolos has epistulas
 ad singulas ecclesiis destinari ut inima nascentes
 ecclesiae. nouis causis existentibus. et p̄sentia. ad
 que orientia resicaret uitia ., . Ut post furas exclu
 10 serit quaestiones. Exemplo prophetarum qui post
 editam legem moysi. In qua omnia mandata dī
 legebantur ., . Nihilo minus tamen doctrina sua re
 diuina semper populi compressere peccata. Et
 propter exemplum libris ad nostrā memoriā
 transmiserint ., . Deinde quaeritur cur non ampli
 15 us quam decem epistulas ad ecclesiam scribētp̄serit.
 Decem sunt enim cum ea quae dicitur. ad hebreos. Nā
 relique quatuor ad discipulos specialiter sunt po[r]rec
 te ., . Ut ostenderit nouum non discrepare aut [uete
 ris testamento. et se contra legem non facere moy[s].
 20 Ad numerum primorū degalogi mandatorum [suas
 epistulas ordinauit ., . Et quod ille p̄ceptis ad pha[raone
 Instituit liberatos. totidem hic epistulis ad diab[uli et

1. 3 quae z ²	5 digesta z ²	apostolus z ²	epistolas z ²	6 ecclesias z ²
destinare: + hac	autem causa	factum uidetur	in mg. z ²	initia z ²
nascentis z ²	7 at z ²	8 resecaret z ²	Et z ²	futuras z ²
8, 9 excluderet z ²	10 > dī mand. z ²	13 etiam mem. z ²	14 transmiserunt z ²	
15 ecclesias z ²	16 ea: illa z ²	17 reliquae z ²	17, 18 porrectae z ²	
18 ostenderet z ²	aut: a z ²	18, 19 ueteri z ²	21 epistolas z ²	quot z ²
ad: d <i>er</i> asa	22 epistolis z ²	ad: a z ²		

idolatriae seruitute edoc]et adquisitos ., Nam et du
 as tabulas lapideas duo]rum testamentorum figuram
 habuisse uiri eruditissimi tradiderunt. Epistulā
 sane quae ad hebreos scribitur. quidam pauli non esse
 5 adfirmant. Eius quod non sit eius nomina titulata.
 Et propter sermonis stilaquae distantia. sed aut bar
 nabae. Iuxta tertulianum. aut luce. Iuxta quosdam.
 uel certe clementis discipuli apostolorum. et epi
 10 respondendum est. si propterea pauli non erit quia ei
 non habet nomen ., Ergo ne alicuius erit quia nulus
 nomine titulatur ., Quodsi absurdum est. ipsius
 magis esse credenda est. quae tantę doctrine suae ful
 git eloquio ., Sed qm̄ hebreorum ecclesias quasi dis
 15 tructor legis falsa suspitione habebatur. Uoluit ta
 cito nomine de figuris legis et ueritate xpi reddere
 rationem ., Ne odium nominis fonte plati utilitatē
 excluderet lectionis ., Non est sane mirum si eloquen
 tior uideatur In proprio ., Id est haebreō quam in pere
 20 grino. Id est graeco. quo ceterum epistolae sunt scrito
 sermone ., Mouet etiam quosdam. quare romano
 rū epistula In primo sit posita. cum eam non primā
 scriptā ratio manifestet ., Nan hanc se proficiscentē
 hie]rusolimis scripsisse testatur ., Cū chorintheos.
 25 et a]lios ante iam. ut ministerio quod secū portaturus
 era]t colligerint litteris adhortatus sit ., Unde et
 in]tellegi quidam uolunt. Ita omnes epistulas ordina
 ta]s ut prima poneretur. quamuis posterior fue

7. 5 contendunt z ²	Eo quod	nomine z ²	6 stiliue z ²	7 tertull. z ²
lucae z ²	9 romanae z ²	11 ne: nec z ²	12 inconueniens absurdumque z ²	
13 tanto doctrinae z ²		13, 14 fulget z ²	14 qm̄ apud hebrae. z ²	
14, 15 destructor z ²	15 suspicione z ²	15, 16 tacito z ²	17 fronte z ²	
18 excluderet z ²	19 hebraeo z ²	20 ceterae z ²	21 sermone z ²	
22 epistola z ²	24 hierosolimam z ^{dior}	chorinthios z ²	26 colligerent z ^{dior}	
et improbauit z ²	27 epistolas z ^{dior}	28 poneretur z [*]	uel z ^{dior}	

rit destinata ut per singu[las epistulas gradibus ad
 perfeciora ueniretur ., Roma[norum namque ple
 riquae tam rudes erant ut non intellexerent dī se gra
 tia. et non suis meritis. esse saluatos. Et ob hoc duo in
 5 se populi conflictarent ., Id circo illos indigere adse
 rit corrigi uitia gentilitatis priora commemorans .,
 Corinthios aū iam scientiae gratiam esse concessam .,
 Et non tam omnes increpat quam cur peccantes non in
 crepauerint rephindit ., Sicut dicit ., Auditur In[ter] uos
 10 fornicatio ., Et iterum. congregatis uobis cum meo spū
 tradere huiusmodi satanę ., I In secunda uero laudan
 tur. et magis ac magis ut proficiant commonentur .,
 I Galatę Iam nulus criminis nisi arguuntur. nisi hoc
 tantum quod calidissimis pseudoapostolis credide
 15 rint ., Ephesii sanae nulla rephensione. sed multa
 laude sunt digni ., quia fidem apostolicam seruauerunt .,
 Philippensis etiā multo magis conlaudantur. quia
 nec audire quidem falsos apostolos uoluerunt .,
 Thessalonicensis nihilo minus In duabus epistulis
 20 omni laude prosequitur. eo quod non solum fidem In
 concusam seruauerint ut ueritatis. sed etiam in perse
 cutionem ciuium fuerint contestantes Inuenti .,
 Colosensis aū tales erant ut cū ab apostolo uisi corpo
 raliter non fuissent hac laude digni haberentur ., Et
 25 si corpore inquit absens sum sed spū uobiscum sum.
 Gaudens et uidens ordinem uestrum ., De haebre[is
 uero quid dicendum est quorum thessalonicen[sis].
 qui plurimum laudati sunt. Imitatores facti [esse di

l. 1 destinata z² 2 perfectiora z² 5, 6 asserit z^{dior} 6 corrigi :
 confirmari z² 7 Corinthiis z² iam : + dicit z² 12 > et ut mag. ac
 mag. pro. z² nullius z² 13 nisi arg. *improbauit et substituit* accusantur z²
 14 callid. z² 16 > digni sunt laude z² 17 Philippenses z² qui z²
 19 Thessalonicenses z^{dior} epistolis z^{dior} 21 concussam z² ut *erasum*
 21, 22 persecutione z² ll. 19-22 *uoluit transponere post uestrum (l. 26) z^{dior}*
 23 Colosenses z² 25 inquit z² 26 hebreis z²

cuntur sicut ipse ait .,.] Et uos fratres. imitatores
facti estis ecclesiarum] dī. quae sunt in iudaea ., . Eadem
enim passi estis et uos a contribulibus uestris. quae et
illā a iudaeis ., . Aput ipsos quoquae haebraeos eadem
5 commemorans dicens ., . Nam et uinctis compassi
estis et rapinam bonorum uestrorum cum gaudio
suscepistis. cognuscentes uos abere meliorem ma
nentem substantiā ., .

ROMANUS

ITEM ARGUMENTUM SOLIUS EPISTULAE AD

ROMANUS AD IUDAEOS

gentibusque crediderunt. hi superba contentione
uolebant se alterutro supeponere ., . Nam iudaei di
cebant ., . Nos sumus populus dī. quos ab initio dilexit
et fouit ut nos circumcissi ex genere abraham scā dis
15 cendimus ex stirpe ., . Et notus retro apud iudaeā tan
tū d's ., . Nos de aegypto signis dī et uirtutibus liberati. Ma
re sicco pertransiuimus pede. cum inimicos nostros
grauissimi fluctus inuoluerit. nobis manna pluit dñs
In deserto. et quasi filiis suis caeleste pabulum ministra
20 uit ., . Nos die noctuquae nubis ignisque p̄cessit. Et
u]t nobis In inuio Iter ostenderit. Adque ut cetera
eiu]s circa nos Immensa beneficia taceamus ., . Nos solum
digni] fuimus legem dī accipere. et uocem dī loquen

7. 5 commemorat z ^{dior}	7 habere z ^{dior}	et man. z ^{dior}	8 substantiam :
+ Explicit prefatio scī hieronimi z ²	10 ROM. s̄ z [*]	11 gentilibus z ^{dior}	
12 alterutrum z ^{dior}	superponere z ^{dior}	13 ut: <i>erasum</i>	14 circumcissi :
s <i>alt. erasa</i>	14, 15 > ex stirpe scā des. z ²	18 inuoluerent z ²	20 noctuque
In columna nubis ignisque z ²	Et <i>eras.</i>	21 ostenderet z ²	Atque z ²
22 beneficia z ^{dior}	soli z ²	23 > dī legem z ²	

tis audire. eiusque cognus[ere uoluntatem in qua
 legem promissus nobis est xps ., [Ad quos etiam ipse se
 uenisse testatus est dicens. Non ueni nisi ad oues
 quę perierunt domus israhel ., Cum uos canes potius
 5 quam homines appellauit. Aequū ne ergo est ut
 hodie idola deserentes quibus ab initio deseruistis.
 Nobis cumparemini. et non potius in proselitorū
 locum ex legis auctoritate. et consuetudinem de
 putimini. et hoc ipsum non merebamini nisi quia
 10 larga semper dī clementiā uoluit nos ad nostram e
 mendationem admittere ., Gentes etiam ae contra
 rio respondebant ., Quanto maiora erga uobis dī be
 neficia narraueritis tanto maioris uos criminis re
 os esse monstrabitis ., Semper enim his omnib;
 15 extetistis ingrati ., Nam ipsis pedibus quibus aridū
 mare transistis ludebatis ante idola quae fecistis ., Et ip
 so ore. quod paulo ante ob necem aduersarii dño can
 taueratis. simulacra uobis fieri poposcitis ., Illis ocu
 lis quibus dñm in nube et caligine conspicere solebatis.
 20 manna quoque uobis fastidium fuit. et semper in de
 serto contra dñm murmorastis. Ad aegyptum un
 de uos manus ualida eiecerat redire cupientes .,
 Quid plura. ita patres ur̄i crebra prouocatione dñm
 Inritauerunt. Ut omnes In heremo morerentur.
 25 nec plus ex senioribus eorū quam duo hominum
 terrā repromissionis Intrarent ., Sed quid antiqua
 replicamus. cum etiam si illa minime fecissetis. De
 hoc solo uos nemo dignus ueniam iudicaret quod

1. 1 cognos. z ^{dior}	2 legem: m <i>erasa</i>	> nobis promissus z ²
5 appelauerit z ²	7 compar. z ^{dior}	prosely. z ^{dior}
et deputemini z ²	10 > dī semper z ²	8, 9 consuetudine
12 Quanto: + enim z ²	uos z ²	10, 11 imitationem z ²
idola z ²	15 exstitistis z ²	11 e con. z ²
17 quo z ²	aduersariorum z ^{dior}	16 ludebatis z ²
18, 19 oculis: + ueneranda z ²	19 et caligine: uel igne z ²	18 poposcitis z ^{dior}
+ simulachra Intuebamini z ²	20 fastidio z ^{dior}	solebatis:
22 manu z ²	24 Irrit. z ^{dior}	21 murmur. z ²
27 fecissetis z ^{dior}	morerentur z ^{dior}	25 homines z ^{dior}
28 dignos uenia z ^{dior}		

dñm xpm prophetaru]m semper uobis uocibus repro
 missum non solum] suscipere noluistis. sed etiam
 mortē turpissimam peremistis. Quem nos ut cogno
 uimus statim credidimus. cum nobis de eo ante non
 5 fuerit p̄dictum ., . Unde probatur quod idolis seruiui
 mus. non obstinatione mentis. sed ignorantiae depu
 tandum ., . Qui enim agnito fil̄ ilico sequimur ., . Olim
 utique sequeremur si ante cognouissemus ., . Sic aut̄
 uobis de generes nobilitatis iactatis. quasi non mo
 10 rum magis quam carnalis natiuitas filios nos faciet
 esse scōrū ., . Denique esau et israhel cum de stirpe sīt
 abrahe. minime tamen In filios repotantur ., . His ta
 liter altercantibus. apostolos se medium Interpo
 nens ita parcium dirimit quēstiones ., . Ut neutrum
 15 eorum sua iustitia salutem meruisse ostendat ., .
 Ambos uero populos et scienter et grauiter deliquis
 se ., . Iudēos quod per p̄uaricationem legis dñm inho
 norauerint ., . Gentes uero quod cum cognitum de
 creatūra creatorem ut dñm debuerint uenerari. glo
 20 riam In manufacta mutauerint simulacra ., . Utrus
 que etiam similiter ueniam subsecutus aequalis esse
 uerissima ratione demonstrat ., . Praesertim cum in
 eadem lege p̄dictum sit. et iudaeos. et gentes. ad xpi
 fidem uocandos ostendit ., . Quamobrem uicissim
 25 eos humilians. ad pacem et concordia cohörtatur ., .

EXPLICIT ARGUMENTUM. INCIPIT
UERSUS DAMASI EPI URBIS ROMAE

1. 3 morte pessima z ²	4 credidimus z ²	6 obstinationi z ²	7 agnitum z ²
9 uos de generis nobilitate z ²	9, 10 morum : + Imitatio z ²	10 faciat z ²	
11 ismahel z ²	11, 12 cum ex abrahamae stirpe sint z ²	12 reputantur z ²	
13 apostolus z ²	14 partium z ^{dior}	15 ostendat : confirmat z ²	
17, 18 inhonorarint z ²	19, 20 gloriam : + eius z ²	20 Utros z ^{dior}	
21 consecutos z ²	aequales z ²	23 sit <i>improbauit</i> z ²	

I A M D D V M

saulus procerum praecepta secutus. cum dño
 patrias uellit pponere legis ., Annuerit scs xpm
 laudasse profetas caedibus adsiduis cuperit
 5 discerpere plebem ., Cum lacerat scae matris
 pia ecclesiae foedera caecus post tenebras uero
 meruit cognoscere lumen ., Temptatus sen
 sit posset quid gloria xpi. Auribus ut dñi uo
 cem lucemque recipit ., Cumposuit mores
 10 xpi pcepta secutus mutato placuit. postquam
 de nomine paulus ., Mira fides rerum subito
 trans aethera uectus noscire pmeruit. pos
 sint quid pmia uitae ., Conscindit raptus mar
 tyr penitralia xpi. Tertia lux caeli tenuit pa
 15 radisusque euntem ., Conloquiis di fruitur
 secreta resserat gentibus. ad populis iusus
 pdicere ueritatē ., Profundaū penetrare
 maris. noctemque diemque uissere. cum mag
 num satis est uixsese latentem ., Uerbera.
 20 uincla. famem. lapides. rabiemque ferrarum.
 carceris. Inlubiem. uirgas. tormenta. catenas .,
 Naufragium. lacrimas. serpentis. dira uenena.
 stigmata non timuit portare In corpore xpi .,
 Credentes docuit poscent ique uincere
 25 mortem dignus amore di. uiuit per saecula ma

l. 16 reserat z dior

17 ueram z dior

gister. Uersibus his] breuiter fateor beatissime
 doctor. S̄ce tuos da]masus uolui munstrare triūphs.

IN XPI NOMINE INCIPIUNT CAPITL AD ROMANUS

- i* De natiuitatē dñi secundum carnem .,.
- ii* De fide romanorū et paulo pro eis dñm depraecantem.
- iii* De gentibus graecis ac barbaris. et primatu iudaeorum adque graecorum .,.
- iiii* De ira dī. in eos qui sunt ueritatis contrarii. et cognitum dñm. deserunt et deseruiunt creaturae
- v* De inpudicis uiris. ac feminis .,.
- vi* De iniquis iudicibus qui male quae alius prohibuerint. ipsi committunt. et de patientia dī. ad penitentiam reuocantem .,.
- Et poenis male operantium. gloriae operantiū bonitatem .,.
- Et quod non prosit circumcissio transgredientibus legem .,.
- Nec obsit p̄putium gentibus. naturaliter dñm sumum colentibus. et custodientibus aequitatem .,.
- vii* De iudaeo qui^{od} amplius habeat. quod ceteris gentibus antecellat .,.
- viii* De humana calumnia aduersus iudicium dī et dicentibus faciamus mala ut ueniat bona .,.
- viiii* De iudaeis et gr̄cis omnibus peccato constrictis. et de iustitia dī. per fidem dñi iħu xpi .,.

ii deprecante z²
 alios prohibuerunt z²

iii atque z²

iiii deseruiuerunt z²

vi mala z²

– et poenis male op. usque ad aequitatem z²

vii et quid cet. z²

viii ueniant z²

viiii dñi improbauit z²

- x* De iustificatione hominis [per fidem sine operibus .,.
xi De gloriatione spei gloriae dī pa[riter gloriatione
 tribulationis .,.
xii De passione dñi pro impiis nobis. et praeuaricati
 one hominis peccatoris adae .,.
xiii De morte regnante ab adam usq; ad moysen. et in
 eos qui peccauerunt In similitudinem p[re]uaricationis adē .,.
xiiii De differentiā magnitudinis peccati adae. homi
 nū genus secum pariť. deponentes ad mortem. et gratiā
 dñi apud se credentes om̃s In se reuelantes ad uitam
 et gl[ori]am sempiternam .,.
xv De baptizatis. quod in morte dñi sint baptizati. uiuant
 aut̃ non peccato. Cui iā mortui sunt. sed iustitiae dī cui
 renati sunt. et resorectione dñi ihu xpī .,.
xvi De fidelibus quod non sint sub lege sed sub gratia. et
 qđ liberati a seruitute peccati. facti sunt serui iustitiae dī .,.
xvii De homine quādiu uiuit. uinculo legis adstricto. et
 In passione dñi pariť moriente. ut a lege sit liber .,.
xviii De disputatione carnis. et carnalium operum
 et sp̃s ac spiritalium sc̃itate .,.
xviiii De sc̃is qđ non carnes sint debitores sed sp̃s. et quod
 non sp̃u timoris acciperint. sed adoptionis filiorum dī .,.
xx De differentiā passionum. et p[re]sentia. et futura
 a seruitute corruptionis liberari cupientes. et de spe. et
 de sp̃u pro sc̃is gemitibus qui uerbis promi non possunt
 ambiciosius postolantem .,.
xvi De praedestinatis. conformibus filii dī .,.
xxii De dō quod pro nobis filio proprio non pepercit .,.

<i>x</i> hominum z^2	<i>xi</i> spe z^{dior}	<i>xiii</i> – et z^2	non pecca. z^{dior}
<i>xiiii</i> differentiā: <i>lineola erasa</i>		humanum genus z^{dior}	deponente z^{dior}
gratiae z^{dior}	dñi: dī z^{dior}	<i>xv</i> sunt bap. z^{dior}	– iam z^{dior}
et: ex z^{dior}	resurrectione z^{dior}	<i>xvi</i> non sunt z^{dior}	<i>xvii</i> abscripto z^{dior}
<i>xviii</i> carni sunt z^{dior}	sp̃m z^2	<i>xx</i> praesentiae et futurae z^{dior}	a: et z^2
cupiente z^{dior}	promi: deprimi z^{dior} , exprimi z^2		ambit. postulante z^2
<i>xxi</i> praedes. conformi z^{dior}	<i>xxii</i> proprio: suo z^2		

- xxiii* De impossibilitate separ[ationis] hominis cristiani
a dilectione xp̄i .,.]
xxiiii De testificatione pauli doloris et tristitiae pauli .,.
xxv De duobus populis .,.
xxvi De uoluntate dī. quod quem uult Indurat. Et cui
uult clementissime miseretur .,.
xxvii De comparatione figmenti. et figuli
xxviii De uasis irae ac misericordiae. et gentium uocatione
xxviiii De isaie clamantem pro populo israhel .,.
xxx De gentibus iustitiam fidei cōphindentibus et iude
is offendentibus In lapidem offensionis
xxxi De paulo testimonium perhibente quod iudei imo
lationē dī abeant. ignorantes. et quod fines sit dñs xp̄s.
xxxii De iusticia legis. et iusticia fidei
xxxiii De incredulitate iudeorū. et gentium fide
xxxiiii De iudaeis quod non sint repulsi a dō.
xxxv De duritia iudeorum ., magis erit plenitudo eorū.
xxxvi De iudeorum delicta. cum sit gentib; salus. quanto
xxxvii De ap̄lo reuelante iudaeos cūparationē oliue
arboris et gentes apellatione anime reprimēte.
xxxviii De salute mundi iudaeorū.
xxxviiii De impossibilitate sciendi secretorū scientia dī.
xxxx De ap̄lo. obsecrantes sc̄os ut corpora sua exhibeant
hostiam dō.
xli De falsa et uera sapientia.
xlii De ecclesia et comparatione cordis adq; membrorū.
In hoc capite sunt de diuersitate donorū. et delectio
ne. de odio mali. et coniunctione boni. de caritate
xxiii xp̄iani z² *xxiiii* pauli alt.: pro iudaeis z² *xxvii* comparatione z^{dior}
xxviii esaia clamante z^{dior} *xxx* comprehendentibus z^{dior}
xxxi emulationem z^{dior} habeant z² finis z² sit :
+ legis z² *xxxvi* delicto z^{dior} *xxxvii* comparationem z^{dior}
ab elat. animi z^{dior} *xxxviii* mundi: omnium z^{dior} scientiae z^{dior}
xxxx xl z² obsecrante z^{dior} *xlii* atque z² membrorum z^{dior}
dilectione z^{dior}

de obsequio. de solitudine. [de feruore sp̄s. de tempore
seruiendo. de spei gaudio. de pa[tientia tribulationis.
de instantia operationis. de hospita[litate. de benedicen
do et abstinentia male dicendi .]. De gaudio gaudentibus
ac fletu cum flentibus .]. De unitate. de humilitate. de
non redenda Iniuria .]. De prouisione bonorum coram
do et hominibus. de pace. si fieri potest. cū omnibus ho
minibus .]. De uindicta a dō. expectanda .].

xlvi De subiectione erga principes. et potestates. de re
ditione unicuique omnium debitorem. de uigilantia
exercitio fidei. et sobrietate. et continentia.

xlvi De neglegentia. et traditione carnis. et de mandu.
canducantibus. ac non manducantibus. et iudicantibus
alternos uel uniuersos dies .].

xlvi De omnibus. qđ non sibi sed dō aut moriantur aut uiuant.

xlvi De passione dñi. et potestate et quod nec aedens. ñ
aedentem. et nec non manducans manducantē debe
at iudicari .].

xlvi De eo quo nihil commune est. nisi ei qui existima
tesse commune.

xlvi De periculo contristante fratrem suum esca
sua et quod non sit regnum dī esca et potus sed iusti
tia. et pax. et gaudium. In spū s̄co .].

xlvi De mysterio dñi ante passionem In silentio
habito. passionem uero ipsius reuelato .].

<i>xlvi</i> sollic. z ²	orationis. de communication[e s̄corum memoriis.] z ²
cum gauden. z ²	et de hum. z ² reddenda z ^{dior} expectanda z ^{dior}
<i>xlvi</i> redditione z ^{dior}	debitorum z ^{dior} uigilantia: + et z ^{dior}
<i>xlvi</i> edens et edentem z ^{dior}	- non z ^{dior} iudicare z ^{dior}
<i>xlvi</i> diuisit existimat esse z ^{dior} vel z [*]	<i>xlvi</i> habito post pass. z ^{dior}

REMINISCUNT

partes italiae. hii p̄uenti sunt a falsis apostolis
et sub nomine dñi ih̄u xp̄i In legem et ī pro
fetas erant Inducti ., Hos reuocat
apostolos. ad ueram euangelicam fidem .,

EXPLICIT PRAEFATIO

EGO IUSU EUSHAC

SI INDIGNUS DIACON

ANC LIBRUM QUEM

AD OPUS PECULIARE

UOLO OFF S̄CO

I ¹ **P** *A* *U*

lus seruus ihu xpi
uocatus apostulus. segre
gatus In euangelium di. ² Quod
ante promiserat per prophetas suos
in scripturis sc̄is. ³ de filio suo. qui factus
est ei ex semine dauid. secundū carnem.

⁴ Qui praedestinatus est filius di In uirtu
te secundum sp̄m sanctificationes. ex re
surrectione mortuorum ihu xpi dñi nr̄i.

⁵ Per quem accepimus gratiā at apostu
latum ad oboediendum fidei in omni
bus gentibus pro nomine eius. ⁶ In qui
bus estis et uos uocati ihu xpi. ⁷ omnibus
qui sunt romae dilectis di uocatis sc̄is.
Gratia uobis et pax a dō. patre nostro.
et dño ihu xpo:

II

⁸ **P** *RIMUM QUIDEM. GRATI*
as ago dō meo. per ihu xpm
pro omnibus uobis. quia fi
des uestra adnuntiatur In
uniuerso mundo. ⁹ Testis enim mihi

¹ apostolus ⁊^{dior}
annunt. ⁊²

⁴ sc̄ificationis ⁊^{dior}

⁵ et apostolatū ⁊^{dior}

⁸ ihm ⁊²

ds cui serui in spū meo] in euangelio filii eius.
quod sine intermission]e memoriā uestri fatio

¹⁰ semper in oratio]nibus meis obsegrans.

Si q[uo] modo tandem aliquando prosperum
iter habeam in uoluntatem dī. ueniendi ad
uos. ¹¹ Desidero enim uidere uos. ut aliquid
impertiar uobis gratiae spiritalis. ad confir
mandos uos. ¹² Id est. simul consolari in uobis
per eam quae Inuicem est fidē uestrā adq; meā.

III ¹³ **N**OLO AUTEM UOS IGNORARE FRATRES

quia sepe proposui uenire ad uos. et pro
hibitus sum usque adhuc. ut aliquem
fructum habeam et. in uobis. sicut et in
ceteris gentib̄. ¹⁴ grecis ac barbaris.
Sapientibus et insipientibus. debitor

sum. ¹⁵ Ita quod in me prumptum est. et uobis
qui romae estis euangelizare. ¹⁶ Non enim
erubesco euangelium. uirtus enim dī. est. in sa
lute omni credenti. Iudeo primum. et greco.

¹⁷ Iustitia enim dī in eo reuelatur. Ex fide in fidē.
sicut scriptum est. Iustus autem ex fide uiuit.

IIII ¹⁸ **R**EUELATUR ENIM. IRA Dī DE CAELO

super omnem Impietatem et iniusti
tiā hominum. eorum qui ueritatē
in iniustitiam detinent. ¹⁹ Quia quod no
tum est xpī manifestum est in illis.

Ds enim illis manifestauit. ²⁰ Inuisibilia enim
ipsius. a creatura mundi. Per ea quae fac

⁹ facio ¹⁰ obsegrans z² aliquando: + hieme uel estate z³ uoluntatem :
m eras. ¹¹ impertiar z^{dior} ¹³ saepe z² ¹⁴ Sapientibus z^{dior}
debitor z^{dior} ¹⁵ prumptum z² ¹⁶ erubisco z^{dior} ¹⁸ ueritatem: + dī z²
iniustitiam: m eras. detinent z^{dior} ¹⁹ xpī: dī z² manifestauit :
reuelauit z²

ta sunt intellecta con[spiciuntur sempiter
na quoque eius uirtus [ac diuinitas ita ut
sint inexcusabiles. ²¹ quia cum [co]gn[ouissent] dñm.
non sicut dñm. glorificauerunt. aut gratias ege
runt. Sed euanuerunt In cogitationibus
et obscuratum est insipiens cor eorum. ²² Dicen
tes enim se eē sapientes. stulti facti sunt.
²³ Et mutauerunt gloriae incorruptibilis di.
in similitudinē imaginis corruptibilis homi
nis. Et uolucrum. et quadrupedum. et ser
pentium. ²⁴ Propter quod tradidit illos dñs
in desideria cordis eorū In inmunditiā. ut con
tumeliis adficiant corpora sua in semetipsis.
²⁵ Qui cōmutauerunt ueritatem di. in mendatio
et coluerunt et seruierunt creaturae potius
quam creatore. qui est benedictus in saecula.

am.

V ²⁶ **P**ROPTEREA TRADIDIT ILLOS
dñs in passionis ignominiae; Nam
femine eorum Inmutauerunt
naturalē usum In eū usum qui est
contra naturam; ²⁷ Similiē autem
et masculi relicto naturale usu femine ex
arserunt in desideriis suis In inuicem.
Masculōs In masculos. turpitudinem operan
tes. Et mercedem. quam oportuit erroris
sui. in semetipsis recipientes. ²⁸ Et sicut non
probauerunt dñm. habere in notitiam. Tra
didit illos dñs. In reprobum sensum. ut faciāt
ea quae non conueniunt: ²⁹ Repletus omni

²¹ cogit. suis z²
creatori z^{dior}

²³ gloriam z*

²⁴ afficiant z^{dior}

²⁵ mendacium z¹

²⁶ passiones z¹
notitiam

²⁷ naturali z^{dior}

²⁸ notitia z^{dior} sed postea reposuit

²⁹ Repletos z^{dior}

saecula: + amen *secundis curis ut uidetur z* et z¹*

iniquitate. malitia. forn]icatione. auaritia. ne
 quitia. plenos inuidi]a. homicidio. Contenti
 one. dolo. mali]gnitate. susurrone. ³⁰ detracto
 res. do odibiles. contumeliosos. superbos.
 elatos. inuentores malorum. parentibus non
 oboedientes. ³¹ Insipientes. Inconpositos.
 Sine affectione. absque foedere. sine misericordia.

³² Qui cum iustitiā dī. cognouissent. non intel
 le^xerunt. Quoniā qui talia agunt. digni sunt
 mortem. Non solum qui ea faciunt. sed et qui
 iam qui consentiunt facientibus. VI .:

²¹ **P**ROPTER QUOD. INIXCUSABILIS
 es o homo omnis qui iudicas. In quo enī
 iudicas alterum. te ipsum condemnas.
 Eadem enim tu agis qui iudicas. ² Scimus enī
 qm iudicium dī. est secundum ueritatem
 in eos qui talia agunt. ³ Existimas autem hoc
 o homo. qui iudicas eos qui talia agunt.
 Et facis ea. quia tu effugies iudicium dī. ⁴ An dī
 uitias bonitatis eius. Et patientiae et longa
 nimitatis contemnis. Ignoras quoniā benig
 nitas dī. ad penitentiā te adducet. ⁵ Secundū
 duritiam autem tuā. et inpaenitens cor.
 Thesaurizas tibi iram in die irae. et reuelationes
 iusti iudicii dī. ⁶ Qui reddet unicuiq; secundū
 opera eius. ⁷ His quidem qui secundum patien
 tiam boni operis. Gloriam et honorem.
 et incorruptionē. quaerentibus uitam eter
 nam. ⁸ His autem qui ex contentione. et qui

³¹ foedere: re erasae sed reposuit z²

²¹ tu agis qui: agis quae z²

paenit. z¹ adducit z^{dior}

³² morte z²

² iudicium z^{dior}

⁵ reuelationis z^{dior}

et qui iam: etiam z²

⁴ Ignorans z¹

non adquiescunt uer[i]tati. credunt autem iniquitati. Ira et indignatio[. ⁹ tribulatio. et angustia in omnem animā hominis op[erantis] malum. Iudaei primum et greci. ¹⁰ gloria autē et honor et pax omni operanti bonum. Iudaeo primum et greco. ¹¹ non est enim personarū acceptio apud dñm. ¹² Quicumq; enim sine lege peccauerunt. sine lege peribunt. Et quicumq; In lege peccauerunt. per legem iudicabuntur. ¹³ Non enim auditores legis iusti sunt apud dñm. sed factores legis iustificabuntur. ¹⁴ Cum enim gentes quae legem non habent. naturaliter quae legis sunt faciunt. Eiusmodi legem non habentes ipsi sibi sunt lex. ¹⁵ qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis. Testimoniū reddente illis constientia ipsorum. Siue in se inuicem cogitationum acusantium aut etiam defendentium. ¹⁶ In die cum iudicauerit dñs occulta hominum. Secundum euangelium meum. per iñm xp̄m. ¹⁷ Si autem tu iudaeos cognominaris. et requiescis in lege. et gloria ris in dñ. ¹⁸ Et nosti uoluntatem eius. et probas utiliora. Instructus per legē. ¹⁹ Confides te ipsū ducem esse caecorum. lumen eorum. qui in tenebris sunt. ²⁰ Eruditorem insipientium. magistrum infantium. habentem furmam scientiae et ueritatis in legem. ²¹ Qui ergo alium doces te ipsum non doces. qui praedicas. non furandū furaris. ²² Qui dicis. non moecandū moecharis.

¹² et peribunt z²accus. z^{dior}²⁰ formam z^{dior}¹⁴ ea quae legis z²¹⁷ iudaeus z^{dior}²⁰ legem : m^{eras}.¹⁵ conscientia z²Siue : et z²¹⁹ Confidens z^{dior}, - dis z²

Qui abominaris idola sacr]ilegium facis. ²³ Qui in lege gloriaris per praeuar]icationem. legis dñm inhonoras. ²⁴ Nomen eni]m dñi. per uos blasphemamur inñ gentes. sicut scriptum est. ²⁵ Circumcisio quidem prodest. si legem obserues. Si autem praeuaricator legis sis. circumcisio tua praeputium facta est. ²⁶ Si igitur praeputium iustitiae legis custodiat. Nonne praeputium illius in circumcisio nē reputabitur. ²⁷ Et iudicauit quod ex natura est Praeputium legem consummans. te qui per litteram et circumcisionem. praeuaricator legis es. ²⁸ Non enim qui in manifesto. iudaeus est. nequae quae in manifesto. in carne circumcisio. ²⁹ Sed qui in abscondito iudaeus. et circumcisio cordis. in spū. non littera. cuius laus non ex hominibus sed ex dō. est.

VII

³¹ **Q**UID ERGO AMPLIUS EST IUDEO
aut quae utilitas circumcisionis ² multū per omnem modum. Plurimū quidem. quia credita sunt illis eloquia dñi. ³ Quid enim si quidā illorum non crediderunt. Numquid incredulitas eorum fidem dñi euacuauit. absit. ⁴ Est autem dñs uerax. Omnis autem homo mendax. Sicut scriptum est. ut iustificeris in sermonibus tuis. et uincas cum iudicaris .;

VIII

⁵ **S**I AUTEM INIQUITAS NOSTRA IUSTITIĀ dñi commendat. quid^d dicimus. numquid iniquus dñs. qui infert iram. Secundum homi-

²⁴ blasphematur z^{dior}²⁵ obseruas z^{dior}²⁶ iustitias z^{dior}custodiat z^{dior}²⁷ iudicabit z^{dior}te: tu z^{dior}²⁸ in manif.: in *erasum reposuit* z²nequae: a *eras*.quae: que z²et in carne est z²²⁹ iudaeus:+ est z^{dior}³² Primum z²⁵ dicimus z¹est dñs z¹

ne dico. ⁶absit. Alioquin [quomodo iudicabit d̄s mundum. ⁷Si autem uerit[as d̄i in meo mendacio abundauit in gloria ipsius. Q[uid adhuc et ego tamquā peccator iudicor. ⁸et non sicut blasphae mamur. et non sicut aiunt nos quidā dicere. Faciamus mala. ut ueniant bona. quorum dam natio iusta est.

VIII.:

⁹ QUID IGITUR. PRAECELLIMUS

Q eos. nequaquā. Causati enim sumus iudeos et grecos. Omnis sub peccato ēē. ¹⁰Sicut scriptum est. quia non ē iustus quisquae ¹¹non est intellegens. non est requirens d̄m. ¹²Omnes decli nauerunt. simul inutiles facti sunt. non est qui faciat bonum. non est usque ad unum. ¹³Sepulchrum patens ē gutter eorum. linguis suis dolose agebant. uenenum aspidum sub labiis eorū. ¹⁴Quorum. os. maledictione. et amaritudine. plenum est. ¹⁵ueloces pedes eorum ad effundendum sanguinem. ¹⁶Contritio et infelicitas in uiis eorū ¹⁷et uiam pacis non cognouerunt. ¹⁸non est timor d̄i. ante oculos eorum. ¹⁹Scimus autem qm̄ quaecumq; lex loquitur. his qui in lege sunt loquitur. Ut omne os obstruatur. et subditus fiat omnis mundus d̄o ²⁰quia ex operibus legis non iustificabitur omnis caro. coram illo. Per legē enim cognitio peccati. ²¹Nunc autem sine lege iustitia d̄i. manifestata est. testificata a lege et prophetis. ²²Iustitia enim d̄i per fidem ihu xpi

⁸ non alt.: eras.

¹³ guttur z^{dior}

⁹ graecos z²

Omnes z²

¹⁰ quisquam z^{dior}

²² enim: autem z² sed postea erasit ipse vel z³

super omnes qui credunt.] non est enim distinctio.

²³ Omnes enim peccaue]runt. et egent gloriam dī.

²⁴ Iustificati gratis] per gratiam ipsius. per redimti
onem quae est in xpō ihū. ²⁵ quem proposuit d's. pro
pitiatiōē p fidem in sanguinem ipsius. ad osten
sionem iustitiae suae. Propť remisionem prae
cidentium delictorum. ²⁶ In sustentatione dī.
Ad ostensionem iustitiae eius. In hoc tempore
ut sit ipse iustus. et iustificans eum. qui ex fide
est ihū xpī. ²⁷ Ubi est ergo gloriatio tua. exclusa est.
per quā legē. factorum. non. sed per legem fidei.

²⁸ Arbitramor enim iustificari hominem per
fidem sine operibus legis. ²⁹ An iudeorū d's. tan
tum. nonne et gentium. immo. et gentium.

³⁰ Qm̄ quidem unus d's. qui iustificauit circumci
sionē ex fide. et praeputium per fidem.

³¹ Legem ergo destruimus per fidem. Absit. sed le
gem statuemur. ⁴¹ Quid ergo dicimus Inuenisse
abraham. patrem nostrum. secundum carnem.

² Si enim abraham ex operibus legis iustificatus
est. habet gloriam. sed non apud d'm. ³ Quid
enim scriptura dicit. Crededit abraham dō.
et reputatū ē illi ad iustitiam. ⁴ Ei autem
qui operatur. mercis non inputatur secundū
gratiam. sed secundum debitum. ⁵ Ei uero qui
non operator. credenti autem in eo qui iustifi
cat impium. reputatur fides eius ad iustitiam
secundum propositum gratiae. ⁶ Sicut et
dauid dicit beatitudinem hominis cui d's

²² >enim est z²

²⁵ propitiatorem z²

²⁸ Arbitramur z^{dior}

⁴ merces non imp. z¹

²³ gloriam : m *eras*.

sanguine z²

³¹ destruimus z²

⁵ operatur z^{dior}

remiss. z^{dior}

statuimus z²

eo : eum z^{dior}

²⁴ redemptionem z^{dior}

praeced. z^{dior}

⁴³ Credidit z¹

gratiae : + dī z^{dior}

*

accepto fert iustitiā. si[ne operibus. ⁷ Beati quo
 rum remissae sunt iniquit[ates. et quorum tecta
 sunt peccata. ⁸ Beatus uir cui n[on imputabit dñs
 peccatum. ⁹ Beatitudo ergo haec in circumcissione
 tantum. An etiam in praeputium. Dicimus
 enim quia reputata est abrahamae fides ad iustitiā.
¹⁰ Quomodo ergo reputata est. in circumcissione
 an etiam in praeputium. Non in circumcissione
 sed in praeputio. ¹¹ etsi enim accepit circum
 cisionis. Signaculum aequae iustitiae fidei. quae
 est in praeputio. Ut sit p[er] omniū credentium
 per praeputium. Et reputetur et illis ad iusti
 tiā. ¹² et sit pater circumcissionis. Non his tantū
 qui sunt ex circumcissione. sed et his qui sectan
 tur iustitiā quae est in praeputio fidei patres
 nostri abrahamae. ¹³ Non enim per legem promissio
 abrahamae. aut semini eius ut heres esset
 mundi. sed per iustitiā fidei. ¹⁴ Sed enim qui ex
 lege heredes sunt. exinanita est fides. abolita
 est promissio. ¹⁵ Lex enim irā operatur. ubi enim
 non est lex. nec praeuaricatio. ¹⁶ Ideo ex fide. ut se
 cundum gratiam firma sit promissio omni
 semini. Non enim qui ex lege est solum. sed ei
 qui ex fide est abrahamae. qui est p[er] omnium
 nostrum. ¹⁷ Sicut scriptum est. Quia pater
 multarum gentium posui te ante dñm cui
 credidisti. Qui uiuificat mortuos et uocat ea
 quae non sunt. tamquam quae sunt. ¹⁸ qui contra
 spem in sp[er]e credidit. ut fieri pater multarū

⁹ tantum : manet z² praeputio z² ¹⁰ etiam : *improbauit* z¹, *erasit* z²
 praeputio z² ¹¹ etsi enim : et signum z² aequae : *erasum* Ut rep. z²
¹² uestigia fidei quae est in praeputio z² patris z^{dior} ¹⁴ Si enim z²
¹⁶ enim : ei z² et ei z² ¹⁷ patrem z¹ - ea z¹ ea quae z¹
¹⁸ fieret z¹

gentium secundum quod dictū est ei. sic erit
semē tuū sicut stell]ae caeli. ¹⁹ Et non infirma
tus est fide. nec c]onsideravit corpus suū emor
tuum. Cum fere centum esset annorum.
et emortuā uuluā sarrae. ²⁰ In repromissione
etiam dī. non hesitavit diffidentia. sed conforta
tus est fide dans gloriam dō. ²¹ Plenissime sciens
quia quaecumque promisit d̄s. potens est et
facere. ²² Ideo et reputatum est illi ad iustitiam.

²³ Non est autem scriptum tantum prop̄ ipsum.
quia reputatum ē illi ad iustitiā. ²⁴ Sed et prop̄
nos quibus reputabitur credentibus in eum.
Qui suscitavit iħm dñm nostrum a mortuis. ²⁵ qui tradi
tus est prop̄ delicta nostra. et resurrexit prop̄
iustificationem nostram.

XI

⁵ ¹ **I**USTI IGITUR EX FIDE. PACEM HABE
mus ad dñm. per dñm nostrum iħu xpm. ² Per
quem et accessum habemus per fidem in gratiā
istā. In qua stamus et gloriamur in spe gloriae
filiorum dī. ³ Non solum autem. sed et gloriamur
in tribulationibus nostris. Scientes quod tri
bulatio patientiā operatur. ⁴ Patientia autē
probationem. probatio uero spem. ⁵ spes autem
non confunditur. quia caritas dī. diffusa est
in cordibus nostris. per sp̄m sc̄m qui datus est
nostris.

XII

⁶ **U**T QUID ENIM XPS CUM ADHUC
infirmi essemus. secundum tempus
pro impiis mortuus est. ⁷ uix enim

¹⁸ sicut stellae caeli: *improbavit* z¹

¹⁹ > annorum esset z¹

sarrae:

r pri. erasa

²⁴ credentibus: a erasa

iħm: + xpm z²

⁵ IUSTIFICATI z^{dior}

habeamus z^{dior}

iħm z²

⁵ confundit z¹

nostris: nobis z^{dior}

⁶ secundum z^{dior}

pro iusto quis moritur. N[am pro bono forsitan
quis audeat mori. ⁸ Conme[ndat autem suam cari
tatem d[omi]n[u]s in nobis. Q[ui]m si cum [adhuc peccatores
essemus x[p]s pro nobis mortuus est. ⁹ Multo igi
tur magis iustificati nunc in sanguinem ipsius
salui erimus ab ira per ipsum. ¹⁰ Si enim cum ini
mici essemus. reconciliati summus d[omi]n[o]. per mor
tem filii eius. multo magis reconciliati. salui
erimus in uita ipsius. ¹¹ Non solū autē sed et gloria
mur in d[omi]n[u]m per d[omi]n[u]m nostrum ih[esu]m x[p]m.

Per quem nunc reconciliationem accepimus.

¹² Propterea sicut per unum hominem. in hunc
mundum peccatum intrauit. et per peccatū
mors. Et ita in omnes homines mors pertran
siit in quo omnes peccauerunt. ¹³ Usque ad legē
enim peccatum erat in mundum. Peccatū
autem non inputabatur. cum lex non esset.

¹⁴ **S**ED REGNAUIT MORS. AB ADAM XIII
usque ad moysen. Etiam in eos qui non
peccauerunt. in similitudinē praeuari
cationis adae. qui est forma futuri.

¹⁵ Sed non sicut delictum. ita et donum. XIIII

SI ENIM UNIUS DELICTO MULTI MOR
tui sunt. multo magis gratia d[omi]n[i]. et donum
in gratia unius. hominis. ih[esu] x[p]i. in plures
abundauit. ¹⁶ Et non sicut per unum pec
cantem. ita et donum. Nam iudicium ex uno
in condemnationē. Gratia autem ex multis
delictis in iustificationem. ¹⁷ Si enim in unius

⁸ Commendat z¹ si: erasum

reconciliatione z^{dior} vel z*

esset: est z²

¹⁶ peccatum z^{dior}

⁹ sanguinem: m erasa

¹³ mundo z^{dior}

¹¹ in d[omi]n[o] z^{dior}
imputatur z^{dior}

delicto mors regnauit] per unum. multo magis
abundantiam gratiae.] et donationis. et iustitiae
accipientes in uita] regnabunt per unum iħm
xpm. ¹⁸ Igitur sicut per unius delictum. in om
nes homines in condemnationem. Sic et per
unius iustitiam in omnes homines in iustifi
cationem uitae. ¹⁹ Sicut enim per inoboedienti
am unius hominis peccatores constituti sunt
multi. Ita et per unius oboeditionem iusti
constituentur multi. ²⁰ Lex autem subintra
uit ut abundaret delictum. Ubi autem abun
dauit delictum superabundauit gratia.

²¹ Ut sicut regnauit peccatum in morte. ita et gra
tia regnet per iustitiā in uitā aeternam
per iħm xpm dñm nrm. ⁶ ¹ Quid ergo dicimus
permanebimus In peccato ut gratia abundet.

² absit. Qui enim mortui sūmus peccato.
quomodo adhuc uiuimus in illo.

XV

³ **A**N IGNORATIS QUIA QUICUMQUE
baptizati sūmus in xpo iħu. in morte ipsius
baptizati sūmus. ⁴ Consepulti enim sūmus
cum illo. per baptismū in mortē. Ut quo
modo surrexit xps. a mortuis per gloriā pa
tris. Ita et nos in nouitate uite ambulemus.

⁵ Si enim conplantati facti summus similitudi
nem mortis eius. Simul et resurrectionis
erimus. ⁶ hoc scientes quia uetus homo noster
simul cruci fixus est ut destruatur corpus
peccati. ut ultra non seruiamus peccato.

¹⁹ oboedientiam z²
lineola erasa
m pri. erasa

²⁰ mortem z²
uiuimus z²
similitudini z^{dior}

⁶ ¹ dicemus z²
³ sūmus *bis: lineolae erasae*
⁶ destruatur z¹

² sūmus:
⁵ summus:

- ⁷ Qui enim mortuus est. ius[tificatus est a peccato.
⁸ Si enim autem mortui sum[us cum xp̄o credi
 mus quia simul etiam uiuim[us cum xp̄o.
⁹ Scientes quod xp̄s. surgens ex mortuis. iam non
 moritur. mors illi ultra non dominabitur.
¹⁰ Quod enim mortuus est peccato. mortuus est
 semel. quod autem uiuit. Ita uiuit dō. ¹¹ Ita et uos
 existimate uos mortuos quidem ēē peccato.
 uiuentes autem dō in xp̄o iħu.

XVI

- ¹² **N**ON ERGO REGNET PECCATŪ
 in uestro mortali corpore ut oboedi
 atis concupiscentiis eius. ¹³ Sed neq;
 exhibeatis membra uestra arma ini
 quitatis peccato. Sed exhibete uos
 dō. tāmquā ex mortuis uiuentes. et
 membra uestra arma iustitiae dō. ¹⁴ Pecca
 tum enim in uobis non dominabitur. Non enī
 sub lege estis. sed sub gratia * ¹⁵ absit. ¹⁶ Nescites
 quoniā cui exhibetis uos seruos ad oboediendū
 serui estis ei^{us} cui oboedistis. Siue peccati in mor
 tem. siue oboeditionis ad iustitiam. ¹⁷ Gratias
 autem dō. quod fuistis serui peccati. Oboedis
 tis autem ex corde in eam formā doctrine in
 qua traditi estis. ¹⁸ Liberati autem a peccato ser
 ui facti estis iustitiae. ¹⁹ Humanum dico. prop̄
 infirmitatem carnis uestrae. Sicut enim
 exhibuistis membra uestra seruire in mun
 ditiae et iniquitati ad iniquitatem.

* Quid ergo peccaui^{mus} qm̄ n̄ sumus sub lege sed sub gratia *suppleuit ad calcem
 paginae z^{dior}* ⁸ enim : *erasum est* uiuemus z² ¹⁰ Ita : *erasit corrector*

¹⁶ An nescitis z^{dior}

¹⁷ ea forma z^{dior}, eā formā z¹

doctrinae z¹

Ita nunc exhibete membr]a uestra seruire iustitiae
in s̄cificationem. ²⁰ Cum] enim serui essetis peccati
liberi fuistis iu]stitiae. ²¹ Quem ergo fructum
habuistis tunc in quibus nunc erubescites
nam fines illorum mors est. ²² Nunc uero libera
ti. a. peccato. serui autem facti dō. Habetes
fructum uestrum in s̄cificationem. Finē
uero uitam aeternā. ²³ Stipendia enim pecca
ti mors. gratia autem dī uitam aeternam
in xpo ihu dño nostro.

XVII

⁷ ¹ **A**N IGNORATIS FRATRES. SCIENTIBUS
enim legem loquor. Quia lex in homine do
minatur quanto tempore uiuit. ² Nam qui
sub uiro est mulier. uiuente uiro. alegata ē
legi. Si autem mortuus fuerit uir eius. solu
ta est a legi uiri. ³ Igitur uiuente uiro. uocatur
adultera si fuerit cum alio uiro. Si autem mor
tuus fuerit uir eius. liberata est a lege uiri ut
non sit adultera si fuerit cum alio uiro.
⁴ Itaque fratres mei. ut uos mortificati estis lege
per corpus xpi. ut sitis alterius. que ex mortuis
resurrexit ut fructificaremus dō. ⁵ Cum enī
essemus in carne. passionēs peccatorum. q ; per
legem erant. operabantur in membris nostris
ut fructificaremus dō. ⁶ Nunc autem ablati
sumus a lege mortis. in fide tenebatur.
Ita ut seruiamus in nouitate sp̄s. et non in ue
tustate litterae. ⁷ Quid ergo dicimus. lex pec
catum est. absit. sed peccatum non cognoui

²¹ erubescitis ² . . . finis ² ²² Habetis ² ²³ Stipendium ²
uita aeterna ¹ ² que ^{dior}, quae ² alligata ^{dior} lege ¹
³ uocabitur ^{dior} ⁴ et uos ^{dior} legi ² qui ex ^{dior} ⁵ fructificarent
morti ^{dior} ⁶ soluti ^{dior} in qua detinebamur ¹ ⁷ dicemus ²

nisi per legem. Nam con[cupiscentiam nesciebam
nisi lex dicerit. non concup[isces ⁸ occasione autem
accepta. peccatum per mandat[um operatum est
in me omnem concupiscentiam. Sine lege enī
peccatum mortuum erat. ⁹ Ego autem uiuebam
sine lege aliquando. Sed cum uenisset manda
tum peccatum reuixit. ¹⁰ Ego autem mortuus sū
et inuentum est mihi mandatum. quod erat
ad uitam. hoc ēē ad mortem. ¹¹ Nam peccatum oc
casione accepta. per mandatum seduxit me et
per illud occidit. ¹² Itaque lex quidem scā. et man
datum sc̄m. et iustum et bonum. ¹³ Quod ergo bo
num est mihi factum est mors. absit. sed pecca
tum ut appareat peccatum. Per bonum mihi
operatum est morte ut fiat supra modo peccans
peccatum per mandatum.

XVIII. .

¹⁴ **S** CIMUS ENIM QUIA LEX SPIRITA
lis est. ego autem carnalis sum. uenun
datus sub peccato. ¹⁵ Quod enim operor
non intellego. Non enim q̄duolo hoc ago
sed quod odi illud fatio. ¹⁶ Si autem
quod nolo illud fatio. consentio legi. qm̄
bona est. ¹⁷ Nunc autem iam non ego operor illud
sed quod habitat in me peccatum. ¹⁸ Scio enim
quia non habitat in me. hoc est in carne mea
bonum. Nam uelle adiacit mihi. perficere
autem bonum. non inuenio. ¹⁹ Non enim quod
uolo bonum hoc facio. sed quod nolo malum
hoc ago. ²⁰ Si autem quod nolo. illud facio. non

⁷ diceret z²
¹⁶ facio z^{dior}

¹³ mortem z²

¹⁸ Inhabitat z¹

modum z²

adiacet z^{dior}

¹⁵ uolo bonum z²

facio z^{dior}

ego operor illud sed quod] habitat in me peccatū.

²¹ Inuenio igitur legem u]olentem mihi facere bonū
quoniā mihi ma]lum adiacit. ²² Condelector

enim legi dī. secundum interiorem hominem.

²³ Uideo autem aliam legem in membris meis. re
pugnantem lege mentis meae. et captiuantem
me in legi peccati. quae est in membris meis.

²⁴ Infelix ego homo. quis me liberabit de corpore
mortis huius. ²⁵ gratia dī. per iħm xpm dñm nřm.

Igitur ego ipse mente seruiō legi dī. carne autē

legi peccati. ⁸ ¹ Nihil ergo nunc damnationis est

his qui sunt in xpo iħu. qui non secundum car

nem ambulant. ² Lex enim sp̄s uitae in xpo iħu

liberauit me a lege p̄ccati et mortis. ³ Nam quod

impossibile erat legis in quo infirmabatur per

carnem. Ds filium suum mittens in simili

tudinem peccati carnis. et de peccato. damna

uit peccatum in carnem. ⁴ ut iustificatio legis

impleretur in nobis. Qui non secundum carnē

ambulamus. sed secundum sp̄m. ⁵ Qui enim

secundum carnem sunt. quae carnis sunt sa

piunt. Qui uero secundum sp̄m. que sunt sp̄s

sentiant.

XVIII

⁶ **N**AM PRUDENTIA CARNIS MORS EST.

prudencia autem sp̄s uita et pax. ⁷ qm̄ sapi

entia carnis. inimica est in dñm. Legi enim

dī non subicitur. nec enim potest. ⁸ Qui autē

in carne sunt. dō. placere non possunt.

⁹ Uos autem in carne non estis. sed in sp̄u. si tamen

²¹ uolenti z dior

adiacet z dior

²³ legi men. z dior

lege z dior

²⁴ Infelix ergo z dior

liberauit z dior

⁸ ³ legis: s eras.

similitudinem:

m erasa

> carnis peccati z*

carne z¹

⁴ impleretur z dior

⁷ in dō z¹

est subiecta z¹

sps di habitat in uobis. [Si quis autem spm xpi non habet hic non est eiu[s. ¹⁰ Si autem xps in uobis est. corpus quidem mortu[um est propter peccatum. Sps. uero uita. prop̄ iustificationē
¹¹ quodsi sps. eius qui suscitauit ihm a mortuis habitat in nobis. qui suscitauit ihm a mortuis uiuificauit et mortalia corpora uestra prop̄ inhabitantem spm eius in uobis. ¹² Ergo fratres debitores summus non carni. ut secundum carnem uiuamus. ¹³ Si enim secundū carnē uixeritis moriemini. Si autem spū. facta carnis mortificaueritis uiuetis. ¹⁴ Quicumque enim spū di aguntur. hii filii sunt di.

XX

¹⁵ **N**ON ENIM ACCEPISTIS SP̄M
 seruitutis Iterum in timore. sed accepistis spm. adoptionis filiorum. in quo clamus abba pater. ¹⁶ Ipse enim sps testimoniū reddit spui nostro. quod sumus filii di.
¹⁷ Si autem filii et heredes. heredes quidem di. coheredes autem xpi. Si tamen conpatiamur ut et conglorificemur. ¹⁸ Existimo enim quod non sint condigne passionēs huius temporis ad futurā gloriā quae reuelabitur in nobis.
¹⁹ Nam expectatio craeaturae. reuelationem filiorum di expectat. ²⁰ Uanitati enim creatura subiecta est. non uolens. sed prop̄ eum qui subiecit in spem. ²¹ Quia et ipsa creatura liberabitur a seruitute corruptionis in libertatem gloriam filiorum di. ²² Scimus enim quod omnis creatura

¹⁰ uita: uiuit z² ¹¹ nobis: uobis z² ihm: + xpm z² uiuificabit z²
¹² summus: m *pri. erasa* ¹⁴ hii: i *alt. erasa* ¹⁵ filiorum: + di z²
¹⁶ enim: *improbauit* z¹ reddit: i in e *partim mutauit* z^{dior}
¹⁷ compatimur z¹ ¹⁸ condignae z¹ ¹⁹ expectatio z¹ expectat z¹
²⁰ subiecit: + eam z² spe z² ²¹ gloriae z¹

ingemescit et parturit] usque adhuc. ²³ Non so-
lum autem illa. sed et] nos ipsi primitias sp̄s ha-
bentes et ipsi] intra nos gemimus adoptiorū
filiorum expectantes redemptionem cor-
poris nostri.

XXI

²⁴ **S**PE ENIM SALUI FACTI SUMUS.

spes autem que uidetur. non est spes.
Nam quod uidet quis. quid sperat.

²⁵ Si autem quod non uidemus. speramus.
per patientiā expectamus. ²⁶ Similiter autē
et sp̄s. adiuuet infirmitatem nostrae. Nā quid
oremus. sicut oportet nescimus. Sed ipse
sp̄s postulat pro nobis gemitibus inenarrabili-
bus. ²⁷ Qui autem scrutatur corda. scit quid de-
siderit sp̄s. quia secundum d̄m postulat pro sc̄is.
²⁸ Scimus autem quoniam diligentibus d̄m. om-
nia cooperantur in bonū. his qui secundum
propositum uocati sunt sc̄i. ²⁹ Nam quos prae-
sciuit. et praedistinauit conformes fieri
imaginis filii sui. ut sit ipse primogenitus in
multis fratribus.

XXII

³⁰ **Q**UOS AUTEM PREDISTINAUIT

hos et uocauit. Et quos uocauit hos
et iustificauit. Quos autem iustifica-
uit. illos et glorificauit. ³¹ Quod ergo
dicemus ad haec. si d̄s pro nobis. quis
contra nos. ³² Qui etiam filium suū
propriū non pepercit. sed pro nobis omnib;
tradedit illum. Quomodo non etiam cum illo

²³ adoptionem z^{dior} d̄i expectantes z² ²⁴ quae z² ²⁵ expectamus z²
²⁶ adiuuat z² nostram z^{dior} postolat z^{dior}, postulat *restituit* z²
²⁷ desideret z² postolat z^{dior}, postulat z² ²⁹ sui: eius z²
³⁰ PRAEDES. z² magnificauit z² ³¹ Quid z^{*} dicimus z²
³² filio suo proprio z^{dior}, *postea improb.* proprio z² tradidit z²

omnia nobis donauit.

XXIII

³³ **Q**UIS ACCUSAVIT [ADUERSUS
electos dī. Ds qui iustificat ³⁴ quis est
qui condemnet. Xps ihs qui mortuus
est. immo qui et resurrexit. qui et
est ad dexteram dī. qui etiā inter
pellat pro nobis. ³⁵ Quis ergo nos separabit a ca
ritate xpi. tribulatio. an angustia. an persecu
tio. an famis. an nuditas. an periculum. an
gladius. ³⁶ sicut scriptum est. Quia propter te
mortificamur tota die. aestimati sumus ut
oues occisionis. ³⁷ Sed in his omnibus supera
mus prop̄ eum qui dilexit nos. ³⁸ Certus sum
enim. quia neq; mors. neque uita. neque angeli.
neque principatus. neque instantia. neque futura.
neque fortitudo. ³⁹ neque altitudo. neq; profundū.
neque creatura alia. poterit nos separare a ca
ritate dī. quae est in xpo ihu dño nostro.

XXIIII

⁹¹ **U**ERITATEM DICO. IN XPO
non mentior. Testimonium mihi
perhibente constientia mea In spū
sco ² quoniam tristitia est magna
et continuus dolor cordi meo. ³ Optabam
enim ipse ego anathema ēē. a xpo. pro fratri
bus meis. qui sunt cognati mei secundum carnē.
⁴ Qui sunt israhelitae. quorum adoptio est
filiorum et gloria. et testamenta et legislatio
Et obsequio et promissa. ⁵ quorum patres
et ex quibus xps. secundum carnem. qui est

³⁵ famis z¹³⁸ principatus: + neque uirtutes z²⁹¹ XPO: + et z²² mihi est magna z^{dior}
obsequium z¹³ > ego ipse z¹⁴ testamentum z¹legislatio z¹

super omnia d̄s benedic]tus in saecula amen.

XXV

⁶ **N** [ON AUTE]M QUOD EXCIDERIT :
uerbum] d̄i. Non enim omnes qui ex isrl̄
hii sunt israhelitae. ⁷ Neque quia semen
sunt abraham omnes filii. Sed in isaac uo
cabitur tibi semen. ⁸ Id est non qui filii car
nis. hii filii d̄i. Sed qui filii sunt promissionis
aestimantur In semine. ⁹ Promissionis enim
uerbum hoc est. secundum hoc tempus ueniā
et erit sarrae filius. ¹⁰ Non solum autem. sed
et rebecca. ex uno concubito. habens isaac. pa
trem nostrum. ¹¹ Cum enim nondum nati fuis
sent. aut aliquid egissent. bonum aut malum.
ut secundum electionem propositū d̄i mane
rit. Non ex operibus sed ex uocante. ¹² dictum
est ei. Quia maior seruiet minori. ¹³ sicut scrip
tum est. Iacob dilexi. esau autem odio habui.

XXVI

¹⁴ **Q**UID ERGO DICEMUS. NUMQUID
iniquitas apud d̄m. absit. ¹⁵ Moyses
enim dicit. Miserebor cuius misereor
et misericordiam prestabo cui mise
rebor. ¹⁶ Igitur non uolentes neque currentes
sed miserentes est d̄i. ¹⁷ Dicit enim scriptura
pharaoni. Quia in hoc ipsum excitaui te
ut ostendā in te uirtutem meam. Et ut adnon
tietur nomen meū In uniuersa terra.

XXVII

¹⁸ **E**RGO CUI UULT MISERETUR. ET
quem uult indurat. ¹⁹ Dicis itaq; mihi.
quid adhuc quaeritur. uoluntati enim

⁷ quia: qui z^{dior}
concubitu z^{dior}

⁹ sarrae: r *pri. erasa*
patri nostro z^{dior}

¹⁰ autem: + illa z² rebecca z²
¹¹ maneret z^{dior} uocatione z²

¹⁴ DICIMUS z²

¹⁵ Moysi z^{dior}

praestabo z¹

cui: cuius z¹

¹⁶ uolentis z¹

currentis z¹ miserentis z¹

¹⁷ Et ut: ut *eras*.

annun. z¹

¹⁸ CUIUS z²

uult z¹

eius quis resistet. ²⁰ O hom[o tu quis es qui respon
deas dō. Numquid dicit figm[entum ei qui se fin
git. quid me fecisti sic. ²¹ An non hab[et potestatē
figulus luti ex eadem massa facere aliud quidē
uas in honorem. aliud uero in contumeliam.

XXVIII

²² **Q**UOD SI UOLENS DŌ. OSTENDERE
iram. et notam facere potentiā suā
sustenuit In multa patientia. Uasa
irae apta In interitum. ²³ ut ostenderit
diuicias gloriae suae. In uasa miseri
cordiae quae p̄parauit in gloriā. domi.

²⁴ Quos et uocauit uos. non solum ex iudaeis. sed
etiam ex gentibus. ²⁵ Sicut in osee dicit. uocabo
non plebem meā. plebem meā. et non micor
diam consecutā. misericordiā consecutā. et
non dilectā dilectam. ²⁶ Et erit in loco ubi dictū ē.
non ples mea uos. ubi uocabuntur filii dī uiui.

XXVIII

²⁷ **E**SAIAS AUTEM. CLAMAT PRO ISRL̄.
Si fuerit numerus filiorum isrl̄. tam
quam harena maris. reliquiae salui fient
²⁸ Uerbum enim consūmans et breuians
in aequitatem. Quia uerbum breuiatum
faciet dñs. super terram. ²⁹ Et sicut praedixit
esaias. Nisi dñs sabaoth reliquisset nobis
semen. sicut sodoma facti essemus. et sicut
gomorra similis fuisset.

XXX

³⁰ **Q**UID ERGO DICEMUS. QUOD GENTES
quae non sectabantur iustitiam. adp[re

¹⁹ resistit z^{dior}, resistes z³ ²⁰ finxit z² ²² sustinuit z^{dior} ²³ ostenderet z²
diuitias z² domi: *erasum* ²⁴ nos z^{dior} ²⁵ misericor. z²
²⁶ plebs z^{dior} ibi uoc. z^{dior} ²⁷ ISAIAS z^{dior} arena z^{dior} saluae z^{dior}
²⁸ adbreuians z^{dior} aequitate z¹ ²⁹ isaias z^{dior} similes z^{dior}

henderunt iustitiam. iusti]tiā autem quae ex fide ē
³¹ isrl̄ uero sectando lege]m iustitiae. In legē iustitiae
 non peruenit.] ³² Quare. quia non ex fide. sed quasi
 ex operibus. offenderunt in lapidem offensio
 nis ³³ sicut scriptum est. Eῑ̄p̄e pono in sion. la
 pidem offensionis et petram scandali. Et om
 nis qui crederit In eum. non confundetur.

XXXI

¹⁰¹ **F**RATRES UOLUNTAS QUIDEM COR
 dis mei. et obsecratio. ad d̄m fit pro illis
 in salutem. ² Testimonium enim perhibeo
 illis. quod aemulationem d̄i. habent. sed
 non secundū scientiam. ³ Ignorantes enim
 d̄i. iustitiam. et suā querentes statuere
 iustitiae d̄i. non sunt subiecti. ⁴ Finis enim
 legis xp̄s. ad iustitiā omni credenti.

XXXII

⁵ **M**OYSES ENIM SCRIPSIT Q̄M IUSTICIA
 quae ex lege est. qui fecerit homo uiuet
 in ea. ⁶ Quae autem ex fide est iustitia sic
 dicit. Ne dixeris in corde tuo. quis ascen
 dit in caelos. id est xp̄m. deducere. ⁷ aut quis
 descendit in abyssum. hoc est xp̄m. ex mortuis
 reuocare. ⁸ Sed quid dicit scriptura. Prope
 est uerbum in ore tuo. et in corde tuo. Hoc est
 uerbum fidei quod p̄dicamus. ⁹ Quia si confi
 tearis in ore tuo d̄m īhm. et in corde tuo
 credederis quod d̄s illum excitauit a mortuis
 saluus eris. ¹⁰ Corde enim creditur a iustitiā
 ore autem confessio fit in salutem.

³² offend. : +enim z² ³³ credit z² ¹⁰ ³ quaerentes z² ⁵ IUSTITIAM z^{dior}
⁶ caelum z^{dior} ⁷ abyssum z^{dior} vel z* ⁸ praedic. z* ⁹ credideris z^{dior}
¹⁰ ad ius. z* ad sal. z²

¹¹ Dicit enim scriptura. O[mnis qui credit in illum non confundetur. ¹² Non en[im est distinctio iudaei et greci. Nam idem dñs omni[um diues in omnibus qui inuocant illū. ¹³ Omnis enim quicumque inuocauerit nomen dñi. saluus erit. XXXIII

¹⁴ **Q**UOMODO ERGO INUOCABUNT in quem non crediderunt. Aut quomodo credentes quem non audierunt. Quomodo autem audient sine praedicante. ¹⁵ quomodo uero praedicabunt nisi mittantur. Sicut scriptum est. Quā speciosi pedes. euangelizantium pacem. euangelizantium bona. ¹⁶ Sed non omnes obediunt euangelium. Esaias enim dicit. dñe quis crededit auditui nostro. ¹⁷ Ergo fides ex auditu. Auditus autem per uerbum xp̄i. ¹⁸ Sed dico. numquid non audierunt. Et quidem in omnem terrā exiit sonus eorū. et in fines orbis terrae uerba eorum. ¹⁹ Sed dico. numquid isrl̄ non cognouit primus dñm. Moyses enim dicit. Ego ad aemolationē uos adducā in non gentem. In gentem Insipientē In iram uos mittam. ²⁰ Esaias autem audet et dicit. Inuentus sum non quērentibus me. palam apparui his qui me non interrogabant. ²¹ Ad isrl̄ autem dicit. Tota die expandi manus meas ad populum non credentem. et contradicentē.

¹¹ ¹ **D**ICO ERGO. NUMQUID REPELLIT dñs. populum suum. absit. XXXIIII

¹² graeci ^z¹ ¹⁴ credent ei ^z^{*} ¹⁵ euangelium: um *erasae* ¹⁶ obediunt ^z ^{dior}
euangelio ^z² Isaias ^z ^{dior} credidit ^z ^{dior} ¹⁸ exiit ^z ^{dior} ¹⁹ dñm:
eras. Moyses ^z¹ — enim ^z ^{dior} aemul. ^z ^{dior} ²⁰ Isaias ^z ^{dior}
apparui ^z¹ ²¹ autem: + quid ^z³ contradic.: + michi ^z³
¹¹ ¹ repullit: l *pri. erasa*

nam et ego israhelita s]um. ex semine abraham
de tribu beniamin.] ² non reppulit d̄s. plebem suā
q[uam] p[raesci]uit. An nescites. in heliā. quid di
cit scripturam. Quemadmodum interpellat d̄m
aduersum isrl̄. ³ Dñe prophetas tuos occiderunt.
altaria tua suffoderunt. et ego relictus sum
solus. et quaerunt animā meā. ⁴ Sed quid dicit
ille responsum diuinum. Reliqui mihi septim
ilia uirorum. qui non curuauerunt genu
baal. ⁵ Sic ergo. et in hoc tempore. reliquiae
secundum electionem gratiae saluae factae sunt.
⁶ Si autem gratia. Iam non ex operibus. alioquin
gratia. iā non est gratia.

XXXV

⁷ QUID ERGO. QUOD QUEREBAT ISRL̄

hoc non est consecutus. Electio autē
consequuta est. ceteri uero excaecati
sunt. ⁸ sicut scriptum est. Dedit illis
d̄s sp̄m conpunctionis. oculos ut non ui
deant. et aures ut non audeant. usque
in odiernum diem. ⁹ Et dauid dicit.
Fiat mensa eorum. in laqueum. et in captio
nem. et in scandalum. et in retributionem
illis. ¹⁰ Obscurentur oculi eorū ne uideant.
et dorsum illorum semper incurua.

XXXVI

¹¹ DICO NUM QUID SI OFFENDERUNT

ut caderent. absit. Sed illorum
delicto salus gentibus. ut illos
aemulentur. ¹² Quodsi delictum
illorum diuitiae sunt mundi.

¹ abraham z^{dior}
scripturam: m eras.

² praesciit z¹

nescitis z¹

heliā: lineola erasa

⁴ quid dicit z¹

illi z^{dior}

septem z^{dior}

genua: + ante z²

⁵ electionem gratiaesal. z^{*}, electionem gratiae sal. z^{dior}

⁶ Iam: erasit z^{dior} vel z¹, restituit z²

⁷ QUAEREBAT z²

⁸ audiant z^{*}

hodiernum z^{*}

¹⁰ ipsorum z²

¹¹ SIC z^{dior} et z¹

et diminuteo eorum [diuitiae gentium
Quanto magis plenitudo eo[rum.]

XXXVII

¹³ **U**OBIS ENIM DICO GENTIBUS.

quamdiu sum quidem ego sum gen
tium apostolus. ministerium meū
honorificabo. ¹⁴ Si quomodo ad aemulandum
prouocā carnem meam. et saluos faciam aliquos
ex illos. ¹⁵ Si enim amissio eorum. reconciliati
o est mundi. Quae adsumptio. nisi uita ex mor
tuis. ¹⁶ Quod si delibatio s̄ca. est et massa. Et si
radix s̄ca. et rami. ¹⁷ Quodsi aliqui ex ramis fracti
sunt. Tu autem cum oleaster esses Insertus
in illis et socius radices et pinguidinis oliuae
factus es. ¹⁸ Noli gloriari aduersus ramos.
quod si gloriaris. non tu radicem portas. sed
radix te. ¹⁹ dicis ergo. fracti sunt rami ut ego in
serar. ²⁰ bene. Propter incredulitatem fracti sunt.
Tu autem fide stas. noli altum sapere sed time.

²¹ Si enim d̄s naturalebus ramis non pepercit
ne forte ne tibi parcat. ²² Uide ergo bonitatem
et seueritatem d̄i. In eos quidem qui cecider̄
seueritatem. In te autem bonitatem d̄i. si per
manseris In bonitatem. Alioquin et tu exci
deris. ²³ Sed et illi. si non permanserint in incre
dulitatem. inserentur. Potens est d̄s iterum
inse^{re}re illos. ²⁴ Nam si tu ex naturali excisus es
oleastro. Et contra naturā insertus es in bonā
oliuam. Quanto magis. hii. secundū naturam

¹² diminutio z^{dior}, deminutio z¹

illis z^{dior}

¹⁵ assumptio z²

gloriari z¹

¹⁹ dices z²

²² bonitatem *tert.*: bonitate z¹

²⁴ hii: i *fin.* *eras.*

¹³ sum *pri.*: *eras.*

¹⁷ radices z¹

pingue. z¹

¹⁸ gloriare z^{*}

²⁰ stas: sta z²

²¹ naturalibus z¹

nec tibi z²

²³ incredulitatem: m *erasa* d̄s: enim z^{dior}

inserentur suae oliuae.]

XXXVIII

²⁵ **N** [OLO ENIM UOS] IGNORARE FRATRES
misterium hoc. ut non sitis uobis ipsi sapi
entes. quia cecitas ex parte contigit in isrl
donec plenitudo gentium intraret. ²⁶ Et
sic omnis isrl saluos fieret. Sicut scriptū est.
Ueniet ex sion qui eripiat. et auertat impieta
tem ab iacob. ²⁷ Et hoc illis a me testamentum
cum abstulero peccata eorum.

²⁸ Secundum euangelium quidem inimici
propter uos. Secundum electionem autem
k̄m̄i prop̄t patres. ²⁹ sine penitentia enim sunt
dona et uocatio dī. ³⁰ Sicut enim aliquando
et uos non crededistis dō. nunc autem miseri
cordiam consequuti estis. Propter illorum
incredulitatem. ³¹ Ita et isti nunc crediderunt
In uestrā misericordiam. ut et ipsi miseri
cordiam consequantur. ³² Conclisit enim d̄s
omnia incredulitatem ut omnium miseriatur.

XXXVIII

³³ **O** ALTITUDO DIUITIARUM. SAPI
entiae et scientiae dī. Quam incon
praehensibilia sunt iudicia eius. et
inuestigabiles uiam eius.

³⁴ Quis enim cognouit sensum dñi. Aut quis con
siliarius eius fuit. ³⁵ Aut quis prior dedit illi
et redderetur ei. ³⁶ qm̄ ex ipso. et per ipso.
et in ipso sunt omnia. ipse gloria in sc̄la amen.

12 ¹ **O** BSECRO ITAQUE UOS. FRATRES. **XL**
per misericordiam dī. ut exhibeatis corpora

²⁵ ipsis z¹ caecitas z¹ ²⁶ saluus z¹ ²⁹ paenit. z¹ ³⁰ credid. z¹
consecuti z¹ ³¹ nunc : + non z² ³² In incredulitatem z² misereatur z^{*}
³³ inconpre. z¹ uiae z² ³⁵ retribuetur z² ³⁶ per ipsum z² ipsi glo. z^{dior}

uestra hostiam uiuentē s[cam dō. placentem. ra
cionabilē obsequium uestru[m ² et nolite
conformare huic scō. sed reformamini. In no
uitate sensus uestri. Ut probetis. que sit uo
luntas dī. bona et bene placens et perfecta.

³ **D**ICO ENIM PER GRATIĀ QUE DATA XLI
est mihi omnibus qui sunt inter uos.

Non plus sapere quam oportet sapere
sed sapere ad subrietatem. Et unicui
que sicut d's. diuisit mensuram fidei.

XLII

⁴ **S**ICUT ENIM IN UNO CORPORE MUL
ta membra habemus. Omnia autem men
bra non eundem actum habent. ⁵ Ita multi

unū corpus sumus in xpō. Singuli autem
alter alterius membra. ⁶ Habentes autem do
nationes secundū gratiā quae data est nobis
differentes. Siue prophetiam. secundum raci
onem fidei. ⁷ siue ministerium. In ministrando.
siue qui docet. in doctrina. ⁸ qui exortatur. in ex
hortando. qui tribuit. in simplicitate. Qui prae
est in sollicitudine. qui miseretur in hilaritate.

⁹ dilectio sine simulatione. Odientes malum.
adherentes bonum. ¹⁰ Caritatem frañitatis
inuicem diligentes. Honorem inuicem prae
uenientes. ¹¹ sollicitudinem non pegri. Spū
feruentes. dño. seruientes. ¹² spē gaudentes.
in tribulatione patientes. Orationi instantes.

¹³ necessitatibus scōrum. communicates.

12¹ rationabile sit z¹
oportet z²

² confirmari z^{dior}, conformari z²
⁴ membra ha. z² ⁶ donat. z¹

⁸ exhortatur z¹

sollic. z²

⁹ adhaer. bono z¹

³ QUAE z¹
rationem z¹

¹¹ sollicitudine z²

pigri z²

¹³ communicantes z^{dior}

¹⁰ Honore z¹

hospitalitatem secta]ntes. ¹⁴ benedicite persequen
tibus uos benedi]cite et nolite maledicere.

¹⁵ Gaudere cum gaudentibus. flere cum flentibus.

¹⁶ id ipsum inuicem sentientes. Non alta sapientes.
sed humilibus consentientes.

Nolite esse prudentes apud uosmetipsos. ¹⁷ noli
malum pro malo reddentes. Prouidentes bona
non tantum coram dō. sed etiam corā omnibus
hominibus. ¹⁸ si fieri potest. quod ex uobis est. cū
hōmnibus hominibus pacem habentes.

¹⁹ Non uosmetipsos defendentes k̄mī. sed date
locum irae. Scriptum est enim. Mihi uin
dictam. et ego retribuam. dicit dñs. ²⁰ Si esurie
rit inimicos tuos ciba illum. si sitet. potum da illi.
Hoc enim faciens carbones ignis. congeris super
caput eius. ²¹ Noli uinci a malo. sed uinci in bono
malum.

XLIII

¹³ ¹ **O** MNIS ANIMA POTESTATIBUS

sublimioribus subdita sit. Non est
enim potestas nisi a dō. Quae autem
sunt. a dō ordinatae sunt. ² Itaq; qui resistit
potestati. dī ordinatione resistet. Qui autem
resistunt. ipsi sibi damnationem adquirunt.

³ Nam principes non sunt timori boni operis. sed
mali. Uis autem non timere potestatē. bonū
fac. et haberis laudem ex illa. ⁴ Dī. enim minister
est tibi in bonum. Si autem male feceris. time.
non enim sine causa. gladium portat.

¹⁴ maledicere z² ¹⁷ nulli z¹ ¹⁹ et: *erasum* ²⁰ Sed si z² inimicus
tuus z¹ sitit z¹ congeres z² ²¹ uince z² ¹³ ¹ ordinatae: e *eras*.
² ordinationi z² resistit z² ipsis z² ³ habebis z²

Dī enim minister est [uindex in iram
ei qui malum agit. ⁵ Ideo nec[essitate subditi
estote. non solum prop̄ iram. sed et propt[er
constientiam. ⁶ Ideo enim et tributa praestatis.
ministri enim sunt. in hoc ipsum seruientes .,

XLIIII

⁷ **R**EDDITE ERGO OMNIBUS DEBITA.
Cui tributum. tributum. cui uictigal. uicti
gal. Cui timorē. timorem. Cui honorē
honorem. ⁸ Nemini quicquā debeatis. nisi ut
inuicem uos diligatis. Qui enim diligit proxi
mum. legem impleuit. ⁹ Nam non adulterabis.
non occides. non furaueris. non falsum testi
monium dicis. non concipiscis. et quod est aliud
mandatum. in hoc uerbo instauratur.
Diligis proximum tuum. sicut te ipsum. ¹⁰ Di
lectio proximi malum non operatur. Pleni
tudo ergo legis est dilectio.

XLV

¹¹ **E**T HOC SCIENTES TEMPUS
quia hora .ē. iam nos de somno surgere.
Nunc enim proprior est nostra salus
quam cum crededimus. ¹² Nox prae
cessit. dies autem adpropinquauit. Abici
amus ergo opera tenebrarum. et induamur
arma lucis. ¹³ sicut in die honeste ambulemus.
Non in comissionibus. et ebrietatibus. non
cubilibus. et inpudicitiiis. Non in contenti
one. et aemulatione. ¹⁴ sed induimini dñm
iħm xp̄m.

XLVI

⁵ conscientiam z^{dior} ⁶ enim *alt.* : + dī z² ⁷ - ergo z¹ cui uect. uect. z²
⁸ - uos z¹ ⁹ furabiris z^{dior}, - beris z¹ ¹⁰ dices z² concupisces z²
si quod z^{dior} aliud z^{dior} Diliges z² ¹¹ proprior z¹ credidimus z¹
¹³ comess. z^{dior} In cubil. z¹

E[*T CARNIS CURAM*] *NE FECERIS IN DE*
sideriis. 14 ¹ Infirmum autem in fide adsu-
mite. Non in disceptationibus cogitati-
onum. ² Alius enim credit manducare
omnia. Qui autem infirmus est. holus man-
ducat. ³ Is qui manducat. non manducantem
non spernat. Et qui non manducat. mandu-
cantem non iudicat. Dñs enim illum adsump-
sit. ⁴ tu quis est qui iudicas alienum seruum.
suo domino stat et cadet. Stabit autem.
potens est enim dñs. statuere illum. ⁵ Nam alius
iudicat diem inter diem. Alius iudicat om-
nem diem. Unusquisque In suo sensu abun-
det. ⁶ Qui sapit diem. dñi sapit. Et qui mandu-
cat dño manducat. gratias enim agit dō.
Et qui non manducat. dño non manducat.
et gratias agit dō.

XLVII

⁷ **N**EMO ENIM NOSTRUM SIBI UIUET.
et nemo sibi moritur. ⁸ Sibi enim uiuimus.
dño uiuimus. Siue morimur. dño mori-
mur. Siue ergo uiuimus. siue morimur.
dñi sumus.

XLVIII

⁹ **I**nmo enim xp̄s. exmortuus est. et resurrexit
ut et uiuorum et mortuorum dominetur.
¹⁰ Tu autem quid iudicas. fratrem tuum. Aut
tu quare spernis fratrem tuum. Omnis
enim stabimus ante tribunal dī. ¹¹ Scriptū
est enim uēuo ego dicit dñs. qm̄ mihi flectet
omni genu. et omnis lingua confitebitur dō.

² se omnia z² holus: h eras. ⁴ est: t eras. iudices z² aut cadit z²
⁵ Alius: + autem z² ⁶ dño z^{dior} ⁷ UIUIT z¹ ⁸ Sibi: Siue z²
⁹ Inmo: In hoc z^{dior} emortuus z^{dior}, mortuus z² > mort. et uiu. z¹
Omnes z^{dior} ¹¹ ueuo .Ego dicit z*, uiuoego dicit z^{dior} omne gen. z^{dior}

¹² Itaque fr̄m unusquisqu[e nostrum pro se rationem reddet dō. ¹³ Non ergo ampliu[s inuicem iudicemus. Sed hoc iudicate magis. ne po[natis offendiculum fratri. uel scandalum.

XLVIII

¹⁴ **S** CIO ET CONFIDO. IN DÑO IĦU. QUIA
nihil commune per ipsum. nisi ei qui existimat qui commune esse illi commune est. ¹⁵ Si enim propter cibum frater tuus contristatur. Iam non secundum caritatem ambulas. noli cibo tuo illo perdere pro quo xps mortuus est.

L

¹⁶ **N** ON ERGO PLASPHEMETUR BONUM nostrum. ¹⁷ Non est enim regnum dī. esca et potus. Sed iustitia. et pax. et gaudium. in sp̄u s̄co. ¹⁸ Qui enim in hoc seruit xpo. placet dō. et probatus est hominibus. ¹⁹ Itaque quae pacis sunt. sectemur. Et quae aedificationis sunt inuicem custodiamus. ²⁰ Noli prop̄ escā destruere opus dī. Omnia quidem munda sunt. sed malum est hominē qui per offendiculū manducat. ²¹ Bonum est non manducare carnem. et non bibere uinum. Neque in quo frater tuus offendit. aut scandalizatur. aut Infirmatur. ²² Tu fidem habes penes temetipsū. habe coram dō.

LI

B EATUS QUI NEC IUDICAT SEMET
ipsum in eo quod probat. ²³ Qui autem discernit. si manducauerit. damnatus est. quia non ex fide. Omne autē

¹² fratrum eras.¹⁴ quid com. z¹¹⁵ illum z¹¹⁶ BLASPHE. z¹¹⁷ - enim z¹¹⁹ In inuicem z³custodiamus: erasit corrector (? z²);restituit z³²⁰ destru. z²homini z^{dior}²² NON z³

quod non est ex fide] peccatum est.

15 ¹ Debemus autem no]s firmiores inbecillitatem infirmoru]m sustinere. et non nobis placere.

² Unusquisq; uestrum proximo suo placeat in bonam aedificationem. ³ Et enim xp̄s. non sibi placuit. sed sicut scriptum est. Improperia Improperantium tibi ceciderunt super me.

LI ⁴ **Q**U^UECUMQ; ENIM SCRIPTA sunt. ad nostram doctrinam scripta sunt. Ut per patientiā. et consolationem scripturarum. spem habeamus. ⁵ Ds̄ autem patientiae. et solatii. det uobis sapere Id ipsum in alteru

trum. Secundum iħm xp̄m. ⁶ ut unianimes uno ore. honorificetis dñm. et patrem dñi nr̄i iħu xp̄i. ⁷ Propter quod suscipite inuicem sicut et xp̄s suscepit uos In honorem dī.

⁸ Dico enim. iħm xp̄m. ministrum fuisse circumcisionis. prop̄t ueritatem dī. ad confirmandas promissionis patrum. ⁹ Gentes autem super misericordiā. honorare dō. Sicut scriptum est. Propter hoc confitebor tibi in gentibus dñe. et nomini tuo cantabo.

¹⁰ Et iterum dicit. Laetamini gentes cum plebi eius. ¹¹ Et iterum. Laudate omnes gentes dñm. et magnificate eum. omnis populi.

¹² Et rursus esaias ait. Erit radix iesse. et qui exsurget regere gentes. In eo gentes sperabunt. ¹³ Ds̄ autem spei repleat uos omni gaudio

15 ¹ inbecillitates z^{dior}

² bonum ad aedif. z²

³ Improp. *bis* z²

⁵ > Id ipsum sapere z¹ : Secun. : secun. z¹

⁶ unanimes z²

⁸ promissiones z¹

⁹ misericordiā : *lineola erasa*

dō : dñm z¹

¹⁰ plebe z¹

¹¹ omnes pop. z¹

¹² isaias z¹

regere z¹

In eum z³

et pace in credendo. ut habu[ndetis in spe et uirtute sp̄s
 s̄ci ., .¹⁴ Certus sum autem fr̄s mei [et ego ipse de uobis qm̄
 et ipsi, pleni estis dilectionem. Repleti omn[i scienti
 a. ita ut possetis alterutrum monere ., .¹⁵ Audacius auť
 scripsi uobis fr̄s. ex parte. tamquam in memoriam uos
 reducens. p̄pter gratiam quae data est mihi a dō. ¹⁶ Ut
 sim minister xp̄i iħu. in gentibus. S̄cificans euangeliũ
 dī ut fiat oblatio gentium accepta. s̄cificata. in sp̄u s̄co.
¹⁷ Habeo igitur glorie in xp̄o iħu ad dñm ., .¹⁸ Non enim aude
 o. aliquid loqui eorum. que per me non efficit xp̄s.
 in oboedientiã gentium uerbo et facitis ¹⁹ in uirtute
 signorum. et prodigiorum in uirtute sp̄s s̄ci. Ita ut ab
 hierusalem. per circuitum. usque ad helliricum reple
 uerim euangelium xp̄i ., .²⁰ Sic auť hoc p̄dicaui euangeliũ.
 non ubi nominatus ē xp̄s. ne super alienum fundamen
 tum aedificarē. ²¹ Sed sicut scriptum est. Quibus non
 est adnuntiatur. de eo. uidebunt. et qui non audierunt
 intellegent. ²² Propter quod et impediabar plurimũ
 uenire ad uos ., .²³ Nunc uero ulterius locum non ha
 bens in his regionibus ., . Cupiditatem habens uenire
 ad uos. Ex multis iam praecedentibus annis. ²⁴ cum his
 paniã proficisci coepero. spero quod p̄teriens. uideam
 uos. Et a uobis deducar illuc ., . Si uobis primum ex par
 te fructus fuero. ²⁵ Nunc igitur proficiscar hierusalem
 ministrare s̄cis ., .²⁶ Probauerunt enim machedonia et
 achaia conlationē aliquã facere In pauperes s̄corum
 qui sunt in hierusalem ., .²⁷ Placuit enim eis. et debitores
 sunt eorum. Nam si spiritalium eorum participes

¹³ abund. z¹ ¹⁴ dilectionem : m *eras.* possitis z² ¹⁶ fiat z² et s̄cific. z²
¹⁷ gloriam z² ¹⁸ quae z² facitis : i *pri. eras.* ¹⁹ illýricum z²
²³ cupid. : + autem *forsan* z^{*} ueniendi z² ²⁴ In hisp. z¹
²⁶ in hier. : - in z¹

facti sunt gentiles debe]nt et in carnalibus minis
trare eis. ²⁸ hoc igitur c]um consummauero. et adsigna
uero] eis fructum hunc. Per^oficiscar per uobis in spa
niā. ²⁹ Scio autē qm̄ ueniens ad uos in habundantia
benedictionis xp̄i. ueniam ., ³⁰ Obsecro igitur uos fr̄s.
per dñm n̄m ihm xp̄m. et per caritatem sp̄s s̄ci. ut ad
iuuetis me In orationibus pro me ad dñm. ³¹ Ut liberer
ab infidelibus. qui sunt in iudea. Et obsequii mei
oblatio accepta fiat in hierusolima s̄cis. ³² Ut ueniā
ad uos in gaudio per uoluntatem dī. et refrigerer uo
biscum ., ³³ Ds̄ autē pacis sit cum omnibus uobis. amen .,
16 ¹ Cūmendo aū uobis. phoeben sororem nostram. quae
est in ministerio ecclesie quae est in chenchris. ² ut
eam suscipiatis a dño digne s̄cis. Et adsistatis ei in co
cumque negotio uestri indiguerant. Etenim ipsa
quoque adstitit multis. et mihi ipsi ., ³ Salutate pris
cam. et aquilam adiutores meus In xp̄o ihu. ⁴ qui pro
animam meā suas ceruices supposuerunt ., Quibus
non solis ego gratias ago. et sed et cuncte ecclesiae gen
tiū. ⁵ Et domesticā eorū ecclesiā.

Salutate. ephenetum dilectum mihi. qui est primiti
uus ecclesiae in xp̄o ihu ., ⁶ Salutate mariā. que est
multum laborauit in uobis ., ⁷ Salutate andro
nicum. et iuliam cognatus. et concaptius meus.
qui sunt nubilis In apostolos. qui et ante me fuerunt
in xp̄o ., ⁸ Salutate. ampliatus dilectissimum mi
hi in dño ., ⁹ Salutate urbanum. adiutorem nostrū
In xp̄o. et stachyn dilectum meum ., ¹⁰ Salutate

²⁸ uos in hisp. z² ²⁹ abund. z^{dior} ³⁰ pro me : eras. ad dñm *uoluit*
corrector qui erasit n ³¹ iudaea z² hierosol. z^{dior} 16 ¹ Commendo z^{dior}
ecclesiae z² in chenchris : cenchris z^{dior} ² In dño z² quocumque z^{dior}
indiguerit z^{dior} ³ meos ⁴ pro anima mea z² subpos. z² solus z²
cunctae z² ⁵ ecclesiae : asiae z² ihu : *erasit* z² ⁶ est : *eras*.
⁷ cognatos z² concaptiuos meos z² nobiles z² apostolis z²
⁸ dō in dño *mutauit* z* ⁹ stacyn z²

appellen. probum in xpo ., .¹¹ S[alutate eos qui sunt ex a
ristobolis ., . Salutate herodione[m cognatum meum.
Salutate eos qui sunt ex narcissi qui sunt in [dño.

¹² Salutate triphenam et triphoram quae laborant
In dño ., . Salutate persidam carissime. quae mul
tum laborauit In dño ., .¹³ Salutate rufum. electum
In dño. et matrem eius. et meam ., .¹⁴ Salutate asin
cretum. flegonta. hermem. patrobam. hermam. et
qui cum eis sunt ffrs ., .¹⁵ Salutate filologum. et iuliā.
nereum. et sororem eius. et olimphyadem. et om
nes quicum eius sunt scōs ., .¹⁶ Salutate inuicem in os
culo scō ., . Salutant uos omnes ecclesiae xpi ., .

¹⁷ **R**ogo autem uos fratres ut obseruatis eos qui dis
sensionis et offendicula ppter doctrinam quā
uos dedicistis faciunt ., . Et declinate ab illis.

¹⁸ huiusmodi enim xpo dño nostro non seruiunt
sed suo uentri. Et per dulcis sermonis. et bene
dictiones seducunt corda innocentium ., .¹⁹ Ues
tra enim oboedientia In omnem locum deuulgata
est ., . Gaudeo igitur in uobis. sed uolo uos sapientes
esse in bono. et simplices in malo. ²⁰ Dñs aut pacis
conterit satanan. sub pedibus uestris uelociter.
gratia dñi nostri ihu xpi ē uobiscum.

²¹ **S**alutate uos timottheus. adiutor meus. et lucius
et iason. et sosipater. cognati mei ., .²² Saluto uos
ego tertius. qui scripsi epistula in dño ., .²³ Salutat uos
gaius. ospes meus. et uniuersa ecclesia ., . Salutat
uos erastus. arcarius ciuitatis. et quartus frater.

¹⁰ et probum z² ¹¹ aristobolis : aristoboli domu z² narcissi : + do[mu z²
¹² tryfenam z² tryfosam z² carissimam z² ¹⁴ asincritum z²
flegontiā (sic) z² hermen z¹ vel z² ¹⁵ olympiadem z¹ eius : u erasa
¹⁷ obseruetis z² dissensiones z² didic. z² ¹⁸ dulces sermones z²
¹⁹ diuulg. z² ²⁰ conterat z² est : erasit corrector ²¹ timotheus z²
lucas z² ²² epistolam z² ²³ hospes z² uniuersae ecclesiae z²
frater : + Gratia dñi nři ihu xpi cum omnibus uobis. amen; z²

²⁵ Ei autem qui potens est u]os confirmare iuxta euan-
gelium meum et predic]atione i]hu xp̄i. secundū reue-
latio]nem misterii temporibus aeternit̄sa taciti

²⁶ quod nunc patefactum est. per scripturas profe-
tarum. secundum praeceptum aeterni dī. Ad
oboeditionem fidei in cunctis gentibus. Cognito

²⁷ solo sapienti dō. per i]hm xp̄m. Cui honor et gloria
In saecula saeculorum. Amen .,.

EXPLICIT ĒPS AD R̄

INCIPIUNT CAPIT̄ ad co rinthi os

- i De plenitudine diuiciarum gratiae. et scientiae
corinthiorum .,.
- ii De apostolo ad unitate corinthios. componentes.
- iii De contentione corinthiorum .,.
- iiii De uerbo crucis. quod stultia sit pereuntibus.
saluus uero futuris ., uirtus sit dī .,.
- v De perditione sapientia saeculi
- vi De dō eligentem. et stultitiam istius sc̄li. et infirma
et ignobilia. ut confundat sapientes et fortia. ut cum
gloriatur in dño gloriatur .,.
- vii De sapientia mundi. et sapientia dī .,.
- viii De bonis futuris que nondum sunt cuique re-
uelata .,.

²⁵ predic]ationem z²

²⁶ prophetarum z²

^{26, 27} Cogniti soli z²

EXPLICIT ĒPS AD R̄ : + ., ., habet v̄ DCCCCXI z²

ii unitatem z²

- viii De spū omnia perscrutante .,
- x De spū dī et mundi istius spū. Et [de spiritalibus hominibus et animalibus .,
- xi De spiritalibus et carnalibus. et de apostolo lacte chorintiis propinante .,
- xii De aedificio cultoque doctrinae. et de aedificatoribus et doctoribus. et mercedibus operantium uel si curibus operatio arserit detrimentū patiat' .,
- xiii De scīs quod templum sint dī .,
- xiiii De scīs quod aliī sapientes esse non possint nisi stultitia scō fuerint. et de sapientibus scī qđ ubi se. existimant sapere ipsi stultissimi deprahenduntur .,
- xv De inani iactantia gloriantes in nomine. et quod scīs tam p̄sentia quam futura sint diuinitus adtributa.
- xvi De contentu existimationis humane. et desiderio laudis future cum dō .,
- xvii De uana gloria
- xviii De apostolis. mundo huic et angelis et hominibus. expectaculum factis . et hominibus eorum passionibus. et quod per omnibus manibus fuerint operati .,
- xviiii De apostolo in dño xpō per euangelium. corintheos generantem. et de scīs quod apostolos debent imitare .,
- xx De apostolo minante corintheis. et quod non In sermone. sed in uirtute est regnum dī .,
- xxi De fornicatione facta inter corintheos .,
- xxii De traditione fornicatores satanae

xii cuius ex curibus correxit ipse scriba

- xxiii De contagione et p]aschalis
- xxiiii De separatione] s̄corū a p̄teuntibus disciplinam .,.
- xxv De] fratribus disceptantibus quod a fratribus debeant iudicari. Et quod s̄ci mundum et angelus iudicab̄t .,.
- xxvi De s̄cis quod iniuriā facere non debeant. sed tollerare .,.
- xxvii De iniustis quod regnum dī non possidebunt. et quod omnia peccata baptismi gratia diluuntur .,.
- xxviii De pudicitia et resurrectione .,.
- xxviiii De s̄cis quod men sint dñi et fornicatoribus. qđ membra sint meretricis .,.
- xxx De magnitudine criminis fornicationis. et quod s̄ci sui non sint. sed p̄tio sanguinis dominici c̄parari
- xxxi De coniugibus. et mutua corporum potestate.
- xxxii De apostoli continentiae et diuersitate donorū
- xxxiii De felicitate continentiae. et melius esse nubi quam nuri .,.
- xxxiiii De coniugibus non separandis
- xxxv De uiro ac mulieri coniugis. et in fide. Infidelis habentibus .,.
- xxxvi De unoquoque ut sic permanead quemadmodum uocatus est .,.
- xxxvii De uirginibus. et uiduis. et contemptu p̄sentiū .,.
- xxxviii De nuptiis iteratis .,.
- xxxviiii De sacrificatis simulacro.
- xl De paulum se apostolum ēē corinthiis protestante. et ceteris apostolis. circumducentibus feminas
- xli De apostolo omnibus bonis. semper omnia

conparente .,

- xlii* De conparationem in stadio cu[r]rentium
- xliii* De apostolo corpus suū cedente et seruit[uti subdente]
- xliv* De baptismo iudaeorum ignorantium. et spiri
tali esca et potu et pro ista. ratione plurimorum
et peccatis omnibus in deserto .,
- xlv* De figuris que iudeis acederint. scripta sint autē
ad correptionem nostram .,
- xlvi* De periculo nimiae confidentiae .,
- xlvii* De dño sic temptante famulos suos. ut possint
omnia sustinere
- xlviii* De benedictione panis et calicis.
- xlviiii* De his qui idolis sacrificātur quo demoniis
immolentur. et quod omnia liceant. sed non omnia
expediant uniuersa .,
- l* De libertate emendi omniū que in macello uindunt'
- li* De conuiuio gentium. et profanatis.
- lii* De apostolo omnibus bonis. placente per omnia
et quod s̄ci semper apostolos debeant imitari .,
- liii* De corinthiis apostoli traditionem tenentibus .,
- liiii* De dño quod uirorū omnium caput est. et uir mu
lieris. et dñi xp̄i d̄s .,
- lv* De omni uiro orante. et femina aut profetante
nō uelato capite. uel uelato.
- lvi* De communi conuiuio. ceteris.
- lvii* De traditione dñi. et s̄cificatione panis et calicis.
- lviii* De accipientibus. Indigne eucharistia.
- lviiii* De expectatione mutua. In cōmuni conuiuio.

- lx* De spiritalibus et diuisionibus. et donorum et
 conparatione corpo]ris adque menbrorū. et omniū
 credenti]um. ex diuersis conditionibus unitatem .,
lxi De excelentia caritatis. et distructionem pro
 phetiae adque linguarum. et omnium quae ex
 parte sunt cum id quod pfectum est fuerit declaratū .,
lxii De eminentia profetiae et de linguis loquentibus .,
lxiii De profetantibus.
lxiiii De silentio mulierum in ecclesia.
lxv De resorectionem et finem.
lxvi De collectis quae in sc̄is fient.
lxvii De apollo
lxviii De apostolo exhortante corintheos
lxviiii De domo stephani
lxx De stephano et fortunato et achaio.
lxxi De ecclesiis asiae et aquilae et prescella hospiti
 bus pauli .,
lxxii De apostolo anathemazante eos qui non cre
 dunt dñm iñm ., EXPLICIUNT CAPITULA

INCIPIT ARGUMENT

Corinthii sunt achaia et hii
 similiter ab apostolis audierunt
 uerbo ueritatis ., Et subuersi multi
 fariae a falsis apostolis. quidā a philosophie
 uerbo eloquentiae. Et alia secta lege iudaice induc
 ti. hos reuocat apostolos ad uerā euangelicā sapi
 entiam ., Scribens eis ad ephesso. amen.,

lxv finem : m *erasa* ARGUM. : PROLOGUS z² 7. I achaici z² hi z²
 3 uerbum z² subuersi sunt z² 3, 4 multifarie 4 falsis fratribus z²
 philosophiae uerbosa eloquentia z² 5 – Et z² alii secta legis z²
 iudaicae z² 6 apostolus z² ueram et eu. z² ab epheso per timotheum
 discipulum suum. amen. v̄ DCCCLX. z²

I¹ PAULUS UOCATUS

apostolos xpi ihu. per uoluntatem di. et susti
nens frater ² ecclesiae di. quae est corinthi.

S̄cificatis in xpo ihu. uocatis s̄cis. cum omni
bus qui inuocant nomen dñi nostri ihu xpi.

In omni loco. ipsorum et nostro ., ³ Gratia
uobis et pax a dō patre nostro. et dño ihu xpo .,

⁴ Gratias ago dō meo semper pro uobis in
gratia di quae data est uobis in xpo ihu .,

⁵ Quia in omnibus diuitis facti estis in illo
in omni uerbo et in omni scientiam.

⁶ Sicut testimonium xpi confirmatum est
in uobis. ⁷ Ita ut nihil uobis desit in nulla gra
tia ., Expectantibus reuelationem dñi nos
tri ihu xpi. ⁸ qui et confirmauit uos usque ad
finem sine crimine. in die aduentus dñi nri
ihu xpi ., ⁹ Fidelis ds. per quem uocati estis in soci
etatem filii eius. ihu xpi. dñi nostri ., II

¹⁰ **O** BSECRE AUTEM UOS FRATRES PER
nomen dñi nostri ihu xpi. ut id ipsum
dicatis omnes. et non sint in uobis

¹ apostolus z²
scientia z²

sosthenes z²
⁷ ulla z²

² Ecclesiae z²
Exspec. z²

s̄cificatis z²
⁸ confirmabit z²

⁵ diuites z²

schismata. sitis aute]m perfecti ., In eodem sen
su et in eadem sen]tentiam .,

III

¹¹ **S**[IGNI]FICATUM EST ENIM MIHI DE UO
bis fratres mei ab his qui sunt e chloes. quia
contentiones inter uos sunt ., ¹² Hoc autem
dico quod unusquisque uestrum dicit .,
Ego quidem sum paulus. ego autem apollo.
ego uero caephae. ego autem xpī ., ¹³ Diuisus ē
xps. Numquid paulus cruci fixus est pro uobis. aut
in nomine pauli baptizati estis .,

IIII

¹⁴ **G**RACIAS AGO DŌ. QUOD NEMINĒ
uestrum baptizaui. nisi crispum. et gaiū.
¹⁵ Ne quis dicat quod in nomine meo bapti
zati estis ., ¹⁶ Baptizaui autem et stephanæ
domum. caeterum nescio. si quem alium
baptizauerim ., ¹⁷ Non enim misit me xps baptizare
sed euangelizare ., Non in sapientia uerbi. ut non
euacuetur crux xpī .,

V

¹⁸ **U**ERBO ENIM CRUCIS PEREUN
tibus quidem stultitia est. His autem qui
salui fiunt. id est nobis. uirtus dī est ., ¹⁹ Scrip
tum est enim. perdam sapientiam sapientiū
et prudentiam prudentium reprobabo ., ²⁰ Ubi sa
piens. ubi scribe. ubi conquisitur huius saeculi.
Nonne stultam fecit d̄s sapientiam huius mundi.
²¹ Nam quia in dī sapientia non cognouit mundus
per sapientiam d̄m. Placuit dō per stultitiam
p̄dicationis saluus facere credentes ., ²² Qm̄ iudaei

¹⁰ sen]tentiam : scien]tētia z²

¹² pauli z² cephae z^{dior}

¹⁸ UERBUM z² ²⁰ inquisitor z¹

¹¹ e erasa

¹⁴ DŌ MEO z²

²¹ saluos z¹

>sunt inter uos z²

¹⁶ caeterum : a erasa

²² et iud. z¹

signa petunt. et graeci sapientia[m] quaerunt. ²³ nos
autem praedicamus xpm cruci fixum [iudaeis qui
dem scandalum. gentibus autem stultitiam .]. ²⁴ Ip[is]
autem uocatis iudaeis ad quae graecis. xpm di uirtu
tem et di sapientiam .]. ²⁵ Quia quod stultum est di.
sapientius est hominibus .]. Et quod infirmum ē
di. forcius est hominibus .].

VI

²⁶ **U** IDETE ENIM UOCATIONEM

uestram fratres. quia non multi sapi
entes. secundum carnem. non multi
potentes. non multi nobiles. ²⁷ sed que
stulta sunt mundi elegit ds. ut confun
dat sapientes .]. Et infirma mundi elegit ds. ut
confundat fortia .]. ²⁸ Et ignobilia mundi. et contem
tabilia elegit ds. et quae non sunt. ut ea quae sunt
destrueret. ²⁹ Ut non gloriatur omnis caro in cons
pectu eius .]. ³⁰ Ex ipso autem. uos estis in xpo ihm.
qui factus est nobis sapientiā a dō. et iustitiā. et scti
ficatio. et redemptio. ³¹ Ut quemadmodum scriptū
est .]. Qui gloriatur. in dño gloriatur .].

VII

²¹ **E** T EGO CUM UENISSEM AD UOS

fratres. ueni non per sublimitatem ser
monis. aut sapientiae .]. Adnuntians uobis
testimonium xpi .]. ² Non enim iudicaui scire
me aliquid Inter uos nisi xpm ihm. et hunc cru
ci fixum .]. ³ Et ego in infirmitate. et timore. et tre
more multo fui apud uos .]. ⁴ Et sermo meus. et
p[re]dicatio mea. non in persuasibilibus humane

²² graeci: a erasa
ea quae z²
erasae

²⁴ atque grecis z dior
³⁰ > sap. nobis z²
²¹ In sublimitate z²

²⁷ quae z²
sapientiā et iustitiā: lineolae
annun. z²
²⁸ contempti. z²
⁴ humanae z²

sapientiae uerbis] sed in ostensione sp̄s. et uirtutis.

⁵ Ut fides] uestra non sit. In sapientia hominū
se]d in uirtute dī ., ⁶ Sapientiā autem loquimur inf̄
perfectos ., Sapientiā uero non huius sc̄i. Ne
que principium huius sc̄i. qui destruuntur ., ⁷ Sed
loquimur dī sapientiā in mynisterio. quae abscon
dita est. quam p̄distinauit d̄s ante saecula. in gloriā
nostrā ⁸ quae nōmo principum huius saeculi cogno
uit. Si enim cognouissent. numquam dñm glo
riae cruci fixissent .,

VIII

⁹ *SED SICUT SCRIPTUM EST*

S Quod oculus non uidet. nec aures audiuit.
nec in cor hominis ascendit. quae prae
parauit d̄s. his qui diligunt eum ., VIII

¹⁰ *NOBIS AUTEM. REUELAUIT D̄S*

N per sp̄m suum. Sp̄s enim omnia scru
tatur. etiam profunda dī. ¹¹ Quis enim scit
hominum. quae sint hominis. nisi sp̄s. ho
minis qui in ipso est. Ita et quae dī sunt
nemo cognouit. nisi sp̄s. dī.

X .

¹² *OS AUTEM. NON SP̄M. MUNDI ACCEPI*

N mus. sed sp̄m quae ex dō est. Ut sciamus quae
a dō. donata sunt omnia nobis. ¹³ quae et loque
mur. non in doctis humanae sapientiae uerbis.
sed in doctrina sp̄s. Spiritualibus. spiritualia
comparantes. ¹⁴ Animalis autem homo non per
cipet ea quae sunt sp̄s. dī. Stulticia est enim illi
et non potest intellegere. quia spiritaliter

⁶ principium : i tert. erasa

⁸ quam nemo z*

¹² HUIUS MUNDI z*

compar. z¹

⁹ uidit z²

qui ex z²

¹⁴ percipit z¹ *

⁷ Sed : + qui z²

auris z²

- omnia z¹

Stultitia z¹

mysterio z²

eum : illum z²

¹³ loquimur z¹

examinatur ., .¹⁶ Quis enim cognouit sensum dñi qui
instruat eum ., . Nos autem. sensum x[p̄i habemus ., .

XI

3¹ EGO AUTEM FRATRES. NON POTU[I

uobis loqui quasi spiritalibus. sed quasi carnali
bus ., . Tamquam paruolis in xpo² lac uobis potū
dedi. non escam. Nondum enim poteratis

sed ne nunc quidem potestis. Adhuc enim estis car
nales ., .³ Cum enim sint inter uos zelus et contentio.
nonne carnales estis. et secundum hominem ambu
latis ., .⁴ Cum enim quis dicit. Ego quidem sum pauli.
Alius autem. ego apollo. nonne hominis estis ., .

Quid igitur est apollo. quid uero paulus⁵ ministri eius
cui crededistis ., . Et unicuique sicut dñs dedit ., .

⁶ Ego plantaui. apollo rigauit. sed dñs incrementum de
dit ., .⁷ Itaque. neque qui plantat. est aliquid. neque qui ri
gat. sed qui incrementum dat dñs. ⁸ Qui plantat autē
et qui rigat unum sint ., . Unusquisque autem pro
priam mercedem accipiet secundum suum laborem ., .

9 DĪ ENIM SUMUS ADIUTORES

XII

Dñi agricultura. dñi aedificatio estis ., .¹⁰ Secum
dum gratiam dñi. quae data est mihi. ut sapiens
architectus¹¹ fundamentum potui ., . Alius autem
superaedificat. Unusquisq⁹. autem uideat quomodo
superaedificet ., . Fundamentem enim aliud nemo
potest ponere p̄ter id quod positum est. qui est
xps ihs ., .¹² Si quis autem superaedificat supra fun
damentum hoc. aurum. argentum. lapides p̄
ciosus. Ligna. faenum. stipulam. ¹³ Unusquisque

¹⁵ examinatur : + Spiritalis autem iudicat omnia et ipse a [nemine iudicatur z^{dior}

¹⁶ instruat z^{dior} 3¹ EGO AUTEM : ET EGO z^{dior} paruulis z²

² nec nunc z² ⁴ dicat z¹ homines z² ⁵ credid. z² ⁶ increm. z²

⁷ increm. z² ⁸ unum sunt z² ⁹ agric. : + estis z² ¹⁰ Secundum z^{dior}

¹¹ posui z² uideat z² Fundamentum z² positum : -situm in rasura

-titum scripsit z* ¹² preciosos z² ¹³ Unius ex unusquisque correxit z*

cuiusque opus man]ifestum erit ., . Dies enim decla-
rauit quia in i]gne reuelabitur ., . Et uniuscuiusque
o]pus quali sit ignis probauit ., . ¹⁴ Si cui opus manse-
rit. quod supraedificauit. mercedem accipiet ., .

¹⁵ Si cui opus arserit. detrimentum pacietur ., . Ipse au-
tem saluus erit sic tamen quasi per ignem ., .

XIII

¹⁶ **N**ESCITIS. *QUIA TEMPLUM DĪ ESTIS*
et sp̄s dī. habitat in uobis ., . ¹⁷ Si quis autem tem-
plum dī uiolauerit. disperdit illum d̄s. Tem-
plum enim dī sc̄m est. quod estis uos ., .

XIIII

¹⁸ **N**EMO SE SEDUCAT. *SI QUIS UIDE*
tur inter uos. sapiens esse in hoc saeculo.
stultus fiad ut sit sapiens ., . ¹⁹ Sapientia enim
huius mundi stultia est apud d̄m ., .

Scriptum est enim. conpraehendam sapientes
in astutia eorum. ²⁰ Et iterum. Dñs nouit cogitati-
onis hominum qm̄ uane sunt ., .

XV

²¹ **I**TAQUAE *NEMO GLORIETUR. IN HOMI*
nibus. ²² Omnia enim uestra sint. siue paulus. siue
apollo. siue caephas. siue mundus. siue uita. siue
mors. siue p̄sentia. siue futura. Omnia enim uřa
sunt. ²³ uos autem xp̄i ., . xp̄s autem dī ., .

XVI

⁴ ¹ **S**IC *NOS EXISTIMET HOMO UT*
ministros xp̄i. et dispensatores ministeriorū dī ., .
² Hic iam queritur inter dispensatores
ut fidelis quis inueniatur. ³ Mihi autem
pro minimo est. ut a uobis iudicer. aut
ab omano die. Sed neque me ipsum iudico ., .

¹³ quale z² probabit z² ¹⁴ cuius z² ¹⁵ cuius z² ¹⁷ autem : erasum,
sed restituit z² disperdet z² ¹⁸ >inter uos uidetur z² fiat z^{dior}
¹⁹ stultitia z² conpre. z² ²⁰ cogitationes z² hominum : sapientium z²
uanae z² ²¹ ITAQUAE : A alt. erasa ²² sunt z² cephas z²
hic mundus z² ⁴ ¹ m̄ysteriorum z² ² quaer. z² dispen. z^{*}
humano z^{dior}

⁴ Nihil enim mihi conscius sum [sed non in hoc iustificatus sum ., . Qui autem iudicat me dñs est. ⁵ Itaque nolite ante tempus iudicare. quoadusque uen[ia]t dñs. qui et inluminauit abscondita tenebrarum. et manifestauit consilia cordium. Et tunc laus erit unicuique a dō .,

XVII

⁶ **H** *AEC AUTEM FRATRES TRANSFIGU*
raui In me et apollo propter uos ut in uobis discatis ., . Ne supra quam scriptum est ., . Unus aduersus alterum infletur pro alio. ⁷ Quis enim te discernit. quid^d autem habes. quod non accepisti ., . Si autem accepisti. quid gloriaris quasi non acciperis ., .
⁸ Iam saturati estis. Iam diuites facti estis. sine nobis regnatis. et utinam regnetis. ut et nos uobiscum regnemus .,

XVIII

⁹ **P** *ENDO ENIM Dñs NOS APOSTOLOS*
nouissimus ostendit tãquã morti destinati. quia spectaculum facti sumus mundo. et angelis. et hominibus ., .¹⁰ Nos stulti propter xpm. uos autem prudentes in xpo ., . Nos infirmi. uos autem fortes ., . Uos nobiles. nos autem ignobiles.
¹¹ Usque in hanc horam. et esurimus. et sitimus. et nudi sumus. et colaphis caedimur. et stabilis sumus. ¹² et laboramus operantes manibus nostris ., . Maledicimur. et benedicimus. Persecutionem patemur. et sustinemus. ¹³ Blasphemamur. et obsecramus. et obsecramus. Tamquam purgamentum huius mundi. facti sumus omnium peripsim^a usq; adhuc .,

⁵ inluminabit z^{dior} manifestabit z^{dior} ⁷ acceperis z² ⁸ regnaretis z¹,
sed restituit regnetis z² regnaremus z¹, sed restituit regnemus z²
⁹ PUTO z^{dior} nouissimos z² huic mundo z² ¹¹ aesur. : a erasa
instabiles forsan z^{dior} ¹² patimur z² ¹³ et obsec. pri. : erasit corrector
purgamenta z²

¹⁴ Non ut confundam uos] haec scribo. Sed ut filiū
meos carissim]os moneo .,

XVIII

¹⁵ **N**AM SI DECEM MILIA PEDAGOGORUM
habeatis in xpō. sed non multos patres.
Nam In xpō ihu. per euangelium ego uos ge
nui. ¹⁶ Rogo ergo uos. imitatores mei estote.

¹⁷ ideo misi ad uos timotheū. qui est filius meus
carissimus. et fidelis in dñō. Qui uos commune
faciat uias meas. que sunt In xpō ihu.
Sicut ubique In omni aecclesia doceo. ¹⁸ Tamquam
non uenturus sim ad uos. sic inflati fiant quidā.

XX

¹⁹ **U**ENIAM AUTEM AD UOS CITO SI DñS
uoluerit. et cognoscā non sermonem eorū
qui inflati sunt. sed uirtutem. ²⁰ Non enī
In sermonem est regnum dī. sed in uirtute.

²¹ Quid uultis in uirgā ueniā ad uos. an in caritate
et spū mansuetudinis .,

XXI

⁵ ¹ **O**MNINO AUDITUR INTER UOS
fornicatio. et talis fornicatio. qualis nec
inter gentes. Ita ut uxorem patris aliquis
habeat. ² Et uos inflati estis. et non magis luc
tum habuistis ut tollatur de medio uestrum
quōi hoc opus feciste.

XXII

³ **E**GO QUIDEM ABSENS CORPORE
praesens autem spū. Iā iudicaui ut praesens
eum qui sic operatus est. ⁴ In nomine dñi nrī. ihu
xpī. Congregatis uobis. Et Ipso scīficante

¹⁷ quae sunt z² aeccles. a *erasa* ¹⁸ fiant : sunt z^{dior} ¹⁹ >CITO AD UOS z²
²⁰ sermonem : m *fin. erasa* ²¹ uirgā : *lineola erasa* ⁵ ² feciste : s *et e alt.*
erasae ⁴ Et ipso scīficante : Et meo z^{dior}, et meo z¹

s̄pu. cum uirtute dñi ih̄u. ⁵ tra[dere huiusmodi sata
nae in interitu carnis. ut s̄ps salu[us sit in die dñi
nostri ih̄u xp̄i .,.

XXIII

⁶ **N**ON BONA GLORIATIO UESTRA. CUM
firmentum totum massā corrumpit.
⁷ Expurgate uetus firmentum. ut sitis noua
consparsio. sicut estis azymi. Etenim pascha
nostrum immolatus est xp̄s ., ⁸ Itaq; aepulemur
non in firmento ueteri. neq; in firmento malitiae
et nequitiae. sed in azymis sinceritatis et ueritatis .,.

⁹ **S**CRIPSI UOBIS. IN EPISTULAM NE COM XXIIII
misceamini fornicariis. ¹⁰ Nō omnino fornica
riis huius mundi. aut auaris. aut rapacibus.
aut idolis seruientibus. Alioquin debueratis
de hoc mundo exisse. ¹¹ Nunc autem excrpsi uobis
non commiscire. si is qui frater nominatur est for
nicatur. aut auarus. aut idolis seruiens. aut ma
ledicus. aut ebriosus. aut rapax. Cum huiusmodi
nec cibum summare. ¹² Quid enim mihi de his qui
foris sunt iudicare. Nonne de his qui intus sunt
uos iudicatis. ¹³ Nam eos qui foris sunt d̄s iudicabit.
Auferte malum ex uobis ipsis.

XXV

⁶ ¹ **A**UDET ALIQUIS UESTRUM. HABENS NE
gutium aduersus alterum Iudicare apud
iniquus et non aput s̄c̄os. ² An nescitis qm̄ s̄c̄i
de mundo Iudicabunt. Et si in uobis iudi
cabitur mundus. Indigni estis qui de minimis
iudicetis. ³ Nescites qm̄ angelos iudicabimus.

⁵ interitum z²[modicum z^{dior}consparsio z¹erasit z² et scripsit in parte rasuraecommisceri z¹⁶ ¹ negotium z¹³ Nescitis z^{dior}- xp̄i z¹, sed restituit z²fermentum z^{dior}⁸ epulemur z¹fornicator z¹iudicari z¹⁶ CUM: nescitis quiatotam z^{dior}⁷ ferm. z^{dior}¹⁰ Non omnino forn.:

Non utique fornicariis

eiusmodi z¹iniquos z^{dior}¹¹ scripsi z¹summere z¹² hoc mundo z²

quanto magis saecul]aria ., .⁴ Saecularia igitur iudicia si habueri]tis contemptibiles qui sunt In eclesi]a illos constituite ad iudicandum ., .⁵ Ad uere cundiā uestram dico. Sic non est Inter uos sapiens quisquā qui possit Iudicare inter fratrem suum.

⁶ Sed frater cum fratre iuditio contendit. Et hoc aput infidelis.

XXVI

⁷ **I**AM QUIDEM OMNINO DELICTUM EST in uobis quod iuditia habetis inter uos. Quare non magis Iniuriā accipites. quare non magis fraudem patimini. ⁸ Sed uos iniuriam facites et fraudatis. et hoc fratribus ., .

XXVII

⁹ **A**N NESCITES. QUIA INIQUI REGNUM DĪ non possidebunt. Nolite errare. neque fornicarii. neque idolis seruientis. neque adulteri. ¹⁰ neq; molles. neque masculorum concubitoris. neque fures. neque auari. neque ebriosi. neque maledicti. neq; rapacis. regnum dī possidebunt. ¹¹ Et haec quidem fuistis. sed abluti estis. sed sc̄ificati estis. sed iustificati estis. In nomine dñi nr̄i ih̄u xp̄i et in sp̄u dī nostri.

XXVIII

¹² **O**MNIA MIHI LICENT SED NON OMNIA. EXPEdiunt. Omnia mihi licent. sed ego sub nullius redigar potestati. ¹³ Esca uentri. et uenter escis. Ds̄ autem et hunc et haec destruet. Corpus autē non fornicationis. sed dño. et dñs corpori ., .
¹⁴ Ds̄ uero. et dñm suscitauit. et nos suscitauit. per uirtutem suam.

XXVIII : .

⁵ Sic: sic z² ⁶ iudicio z² apud z² infideles z^{dior} ⁷ iudicia z²
accipitis z^{dior} ⁸ facitis z^{dior} ⁹ NESCITIS z^{dior} seruientes z^{dior}
¹⁰ concubitores z^{dior} rapaces z² possid. z^{dior} ¹² potestate z²
¹³ haec: has z² fornicationis: s *erasa* ¹⁴ suscitabit z²

15 **N**ESCITES QUONIAM [CORPORA UŔA **XXVIII**
 menbra sunt xp̄i. Tollens ergo [menbra xp̄i
 faciens menbra meretricis. absit. **16** An ne[sci

tes quoniam qui adherit meretricem. unum
 corpus efficitur. Erunt enim Inquit duo In
 carne una. **17** Qui autem adherit dño. unus sp̄s
 est. **18** Fugite fornicationem. Omne peccatum
 quodcumque fecerit homo. extra corpus est.
 Qui autem fornicatur. In corpus suum peccat.

19 **A**N NESCITES. QUONIAM MEMBRA **XXX**
 uestra. templum est sp̄s. S̄ci. qui in uobis est
 quem habetis a dō. Et non estis uestri.

20 Empti enim estis praecio magno. Glori
 ficate et portate dñm. In corpore uestro.

XXXI

7 **1** **D**E QUIBUS AUTEM. SCRIPSISTIS MIHI
 bonum est hominē mulierē non tangere.

2 Prop̄t fornicationem autem. unusquisq;
 suae uxorem habeat. Et unaquaeq; suum uirū
 habeat. **3** Uxori uir debitum reddat. Similiter
 autem et uxor uiro. **4** mulier sui corporis potes
 tatem non habet. sed uir. Similiter autem et
 uir sui corporis potestatem non habet. sed mulier.

5 Nolite fraudari Inuicem. nisi forte ex consensu.
 ad tempus. ut uacetis orationi. Et iterum. Re
 uertimini In id ipsum. ne temptet uos satanas
 propter incontinentiam uestram.

XXXII

6 **H**OC AUTEM DICO. SECUNDUM. INDUL
 gentiam. Non secundum imperium.

15 NESCITIS z^{dior}
 meretrici z^{dior}

+ enim z²

> xp̄i sunt z¹

efficitur z^{dior}

faciam z²

Inquit z²

16 nescitis z^{dior}

adheret z²

17 adheret z²

18 Omne :

19 NESCITIS z^{dior}

s̄ci z²

20 pretio z²

7 **1** homini z¹

2 suae : suam z^{*}

5 fraudare z²

⁷ Uolo autem omnes] homines ēē sicut me ipsum.

Sed unusquis]que proprium habet donum ex do-
ali]us quidem sic. alius uero sic :

XXXIII

⁸ **D**ICO AUTEM. INNUPTIS ET UIDUIS.:

Bonum est illis si sic manserint. sicut et ego.

⁹ Quod si se non continent. nubant. melius est
enim nubere quam uri :

XXXIIII

¹⁰ **H**IS AUTEM. QUI MATRIMONIO IUNCTI

sunt. praecipio. non ego sed dñs. uxorem a uiro
non discedere. ¹¹ Quodsi discesserit. manere In

nuptā. aut uiro suo reconciliari. Et uir uxorem

non dimittat. ¹² nam ceteris ego dico. non dñs.

XXXV

SI QUIS FRATER. : UXOREM. : HABET

infidelem. et haec consentet habitare cū illo

non dimittit illam. ¹³ Et si qua mulier habet

uirum infidelem. Et hic consentit habitare

cum illa. non dimittat uirum. ¹⁴ S̄ificatus est

uir infidelis In mulieri fidei. Et s̄ificata est

mulier Infidelis per uirum fidelem.

Alioquin filii uestrii inmundi essent. Nunc autē

s̄i sumus. ¹⁵ quodsi infidelis discedit. discedat.

Non est enim seruituti subiectus frater. aut soror.

in eiusmodi. In pace autem uocauit nos dñs. ¹⁶ Unde

enim scis mulier. si uirum saluum facies. Aut unde

scis uir. si mulierem saluam facies. ¹⁷ Nisi unicuiq;

sicut diuisit dñs. unumquemque sicut uocauit

dñs. ita ambulet. Et sicut in omnibus ecclesiis

doceo. ¹⁸ Circumcisis aliquis uocatus

⁷ >habet donum z²

⁸ NON NUPTIS z²

maneant z²

⁹ >non se z¹

¹¹ ne dimittat z¹

¹² consentit z²

dimittat z^{dior}

vel z^{*}

¹⁴ enim uir z²

per mulierem fidelem z²

uestrii : i fin. erasa

sumus : sunt z^{dior}

est. non adducat praeputium. [In praeputio ali
quis uocatus est. non circumcidatur. [19 Circumcisio
nihil est. et praeputium nihil est. sed obser[ua]ti
o mandatorum dī.

XXXVI

²⁰ **U** *NUSQUISQUE IN QUA UOCATIONE*
uocatus est. in ea permaneat. ²¹ Seruus
uocatus est non sit tibi curae.

Sed et si potest. liber fieri magis utere. ²² Qui enim
in dño uocatus est seruus. libertus est dñi.

Similiter qui liber uocatus est. seruus est xpī.

²³ Praecio emti estis. nolite fieri serui hominum.

²⁴ Unusquisq; in quo uocatus est frater. In hoc per
maneat apud dñm.

XXXVII

²⁵ **D** *E UIRGINIBUS AUTEM PRAECEP*
tum dñi. non habeo. Consilio autem do
tamquā misericordiam consequutus
a dño ut sim fidelis. ²⁶ Existimo ergo hoc bonū est
propter instantem necessitatem. Qm̄ bonū est
homini sic ēē. ²⁷ Alligatus es uxori. noli quaerere
solutionem. Solutus es ab uxore. noli querere
uxorem. ²⁸ Si autem acceperis uxorem. non peccasti.
Et si nupserit uirgo. non peccauit. Tribulatio
nem tamen carnes habebunt huiusmodi.
Ego autem uobis parco. ²⁹ Hoc itaq; dico fratres. tē
pus breui est. reliquum est. ut et qui habent uxo
res. tamquam non habentes sint. ³⁰ Et qui flent
tamquam non flentes. et qui gaudent. tamquā
non gaudentes. Et qui emunt tamquam non pos

²¹ est: t *erasa*

potest: t *fin. erasa*

²³ Pretio *z*²

empti *z*²

²⁵ Consilium *z*¹

consecutus *z*²

²⁶ ergo: enim *z*²

est: esse *z*²

²⁷ Alligatus *z*²

quaer. ux. *z*²

²⁸ carnis *z*²

²⁹ breue *z*²

³⁰ emunt *z*¹

sidentes. ³¹ et qui utuntur hoc mundum tamquam non utantur.] Praeteriit enim figura huius mundi. ³² Uolo autem uos sine sollicitudine esse. Qui sine uxore est. sollicitus est quae domini sunt. quomodo placeat deo. ³³ Qui autem cum uxore est sollicitus est quae sunt mundi. quomodo placeat uxori. Et diuisus est. ³⁴ et mulier innupta. et uirgo. Cogitat quae domini sunt. ut sit sancta corpore et spiritu. Quae autem nupta est. cogitat quae sunt mundi. quomodo placeat uiro. ³⁵ Porro hoc ad utilitatem uestram dico. Non ut laqueum uobis iniciam. sed ad id quod honestum est. Sed quod honestatem praebeat sine Inpedimento dominum obsecrandi.

XXXVIII

³⁶ **S**I QUIS AUTEM TURPEM SE UIDERE. existimat super uirginem suam. quod sit super adulta. et ita oportet fieri. quod uult faciat non peccat. si nubat. ³⁷ Nam qui statum in corde suo firmus non habens necessitatem. Potestatem autem habens suae uoluntatis. Et hoc iudicauit In corde suo seruare uirginem suam bene facit. ³⁸ Igitur qui matrimonio iungit uirginem suam. bene facit. Et qui non iungit. melius facit. ³⁹ Mulier aligata est legi quanto tempore uir eius uiuit. Quodsi dormierit uir eius liberata est. cui uult nubat. tantum in domino. ⁴⁰ Beatior autem erit. si sic permaneat secundum meum consilium. Puto autem quod et ego

³¹ mundo et ² Praeteriit : i pri. erasa ³⁴ quae innupta est et ² et corpore et ²
³⁵ iniciam et dior, sed restituit iniciam ¹, denique iniciam ² Sed quod hon. :
et quod facultatem et ² Imped. et ² obseruandi ¹ et ² ³⁶ UIDERI et dior
uirgine sua et ² si : erasit corrector; reposuit et ² ³⁷ statuit et dior
habens alt. : habet et dior sed restituit habens et ² ³⁸ Igitur : + et et dior
³⁹ - legi ¹ et et ² ⁴⁰ permanserit et *

sp̄m dī habeo.

XXXVIII

8¹ **D**E HIS AUTEM: QUAE I[DOLIS SACRI
 ficant'. scimus quia omnes scienti[am
 habemus. Stientia inflat. caritas uero
 aedificat. ² Si quis se existimat scire aliquid
 nondum cognouit quemadmodum oporteat
 eum scire. ³ Si quis autem dilegit d̄m. hic cog
 nitus est ab eo. ⁴ De escis autem quae idolis im
 molantur. scimus quia nihil est Idolum in mun
 dum et quod nullus d̄s. nisi unus. ⁵ Nam etsi sunt
 qui dicantur dii. siue in caelo siue in terra.
 Si quidem sunt dii. multi. et domini multi.
⁶ nobis tamen unus est d̄s. pater. ex quo omnia et
 nos in illo. Et unus dñs ihs xp̄s. per quem omnia
 et nos per ipsum. ⁷ sed non in omnibus est scientia.
 Quidam autem constientiam usquae nunc idolii
 quasi idolotyrum manducant. Et conscientia
 ipsorum. cum sit infirma. polluitur. ⁸ Esca au
 tem nos non commendat dō neq; si manduca
 uerimus abundabimus. neq; si non manduca
 uerimus deficiemus. ⁹ Uidete autem ne forte
 haec licentia uestra. offendiculum. fiat infirmis.
¹⁰ Si enim quis uiderit eum qui habet scientiam
 in idolio recumbentem. Nonne constientia eī
 cum sit infirma. aedificabitur ad manducan
 dum idolityta. ¹¹ et peribit infirmus In tua cons
 cientia. Frater propter quem xp̄s. mortuus est.
¹² Sic autem peccantes In fratres. et pcutientes

8¹ habeam z² quoniam z² Scientia z^{dior} et z² ² quis: + autem z²
³ diligit z^{dior} ⁴ inmundum: in mundo z² ⁶ – est z² illum z^{dior}
⁷ conscientia z^{dior} usquae: a eras. idolii: i fin. eras. idolothyrum z^{dior}
⁸ > neque enim si non man. defic. neque si man. abun. z² ¹⁰ idolio:
 i alt. eras. conscientia z^{dior} idolithyta z^{dior} ¹¹ scientia z²

conscientiam eorum] infirmam. In xpo peccatis.

¹³ Quapropter si e]sca scandalizat^{cm} fratrem meum.
non] manducabo carnem In aeternum. nec fratrem
meum scandalizem:

XL ::

⁹ ¹ **N**ON SUM LIBER.: NON SUM APOSTOLUS.
nonne xpm dñm nrm uidi. nonne opus meū
uos estis in dño. ² Et si aliis non sum apostolus.
sed tamen uobis sum. Nam signaculum apos
tolatus mei. uos estis In dño. ³ mea defensio ad eos
qui me interrogant haec est: ⁴ Numquid non ha
bemus potestatem manducandi et bibendi.
⁵ Numquid non habemus potestatem mulierem
sororem circumducendi. Sicut et ceteri apostoli
et fratres dñi. et cēphas: ⁶ aut solus ego. et barnabas.
Non habemus potestatem hoc operandi. ⁷ Quis mili
tat suis stipendiis umquam. Quis plantat uineam.
et fructum eius non edit. Quis pascit gregem. et
de lacte gregis non manducat. ⁸ Numquid secundū
hominem haec dico. an et lex. haec lex dicit.
⁹ Scriptum est enim in legi moysi. Non alligabis
os. boui trituranti. numquid de bubus. cura est do.
¹⁰ An propter nos utiq; dicit. nam propť nos. scripta
sunt. Qm̄ debet In spe qui arat arare. Et qui tri
turat in spe fructus percipiendi. ¹¹ Si nos uobis
spiritalia seminauimus magnum est si carnalia
uestra metamus. ¹² Si alii potestatis uestrae par
ticipes sunt. non potius nos. Sed non usi sumus
haec potestate. sed omnia sustinemus.

¹² xpm z² ¹³ scandalizat z² nec: e eras. ⁹ ¹ xpm: ihm z^{dior}, xpm ihm z¹
² - Et z¹, et z² ³ ad: apud z^{dior} ⁵ > sor. mulierem z¹ ⁶ Non:
non z² ⁷ plantauit z¹ ⁸ lex: non z^{dior} ⁹ lege z^{dior} ¹⁰ nam:
+ utique z² debet z^{dior} ¹¹ seminamus z² si: + nos z^{dior}
¹² sunt: + et quare z² Sed: + nos z² haec: e eras.

Ne quod offendiculum demu[s euangelio xpi.]

¹³ Nescites qm̄ qui in sacrario. op[erantur. quae de sacrario sunt edunt. Qui altario deseruiunt cum altario participantur. ¹⁴ Ita et dñs ordinauit his qui euuangelio adnuntiant de euuangelio uiuere.

¹⁵ Ego autem nulli horum usus sum. Non scripsi autem haec. ut Ita fiant In me. Bonum est enī mihi magis mori. quā ut gloriam meā quis euacuet. ¹⁶ Nam si euuangelizauero. non ē mihi gloria. necessitas enim mihi Incumbet. Uae enim mihi est si non euuangelizauero. ¹⁷ Si enim uolens hoc ago mercedem habeo. si autem inuitus dispensatio mihi credita est. ¹⁸ Quae est ergo merces mea. Ut euuangelium praedicans. Sine sumpto ponam euuangelium. ut non abutar potestate mea In euangelio.

XLI

¹⁹ **N**AM CUM LIBER ESSEM. EX OMNIBUS omnium me seruū feci. ut plures lucrifacerim. ²⁰ Et factus sum iudaeis tamquā iudaeus. ut iudaeos lucrarer.

His qui sub lege sunt. quasi sub legem essem. cum ipse sub lege non essem. ut eos qui sub lege erant lucrifacerem. ²¹ His qui sine lege erant tamquā sine lege essem. Cum sine lege dī. non essem. sed In legē essem xpi. ut lucrifacerim eos. qui sine lege erant. ²² Factus sum infirmis. infirmus. ut infirmos lucrifacerim. Omnibus omnia factus sum ut omnes facerem saluos. ²³ Omnia autem facio

¹³ Nescitis z ²	Qui : Et qui z ^{dior}	euangelium z ²	annun. z ²	euang. z ²
¹⁵ nullo z ^{dior}	> In me fiant z ²	¹⁶ euang. z ² , sed euuang. z ³	Incumbit z ²	
euang. z ²	¹⁸ merces z ²	euang. z ²	Sine : sine z ²	sumptu z ¹
euang. z ²	¹⁹ lucrifacerem z ¹	²⁰ legem : m erasa	> non essem sub	
lege z ¹	²¹ legem : lineola erasa	lucriferem z ¹	²² lucriferem z ¹	

propter euangeli]um. ut participes eius effi
ciamini.]

XLII

²⁴ **N** [ESC]ITES QUOD HII. QUI IN STADIO CURRUNT
omnes currunt. sed unus accepit brauium .,
Sic currite ut conpraehendatis. ²⁵ Omnis au
tem qui in agonē contenuit ab omnibus se absti
net. Et ille quidem ut corruptibilem coronā
accipiant. nos autem incorruptam.

XLIII

²⁶ **E** GO IGITUR .: SIC CURRO .: NON QUASI IN
incertum. Si pugno non quasi aerem uerbe
rans. ²⁷ Sed castigo corpus meum. Et in seruitu
tē redigo. Ne forte cum aliis praedicauerim.
ipse reprobus efficiar.

XLIIII

¹⁰ ¹ **N** OLO ENIM VOS .: IGNORARE *FF* .: QUONIAM
patres nostri omnes sub nube fuerunt. et om
nes mare transierunt. ² Et omnes in moysen
baptizati sunt In nube et in mari. ³ Et omnes ean
dem escam. spiritalem. manducauerunt. ⁴ Et
omnes eundem potum spiritalem biberunt.
Bibebant autem de spiritali consequenti eos
petra. Petra autem erat xps. ⁵ Sed non in plu
ribus eorum beneplacitum est dō. nam pros
trati sunt In deserto.

XLV .:

⁶ **H** AEC AUTEM .: IN FIGURA .: FACTA SUNT
nostri ut non simus concupiscentes malorū
sicut et illi concupierunt. ⁷ Neq; idolatriae
efficiamini. sicut quidam ex ipsis. quemad
modum scriptum est. Sedit populus

²³ particeps eius effi[ciar] z² ²⁴ HII : I *alt. erasa* accipit z² compre. z²
²⁵ agonē : *lineola erasa* contendit z² illi z² ²⁶ Sic z² 10 ² moysen :
n *erasa* ⁴ consequente z²

manducare et bibere. Et [surrexerunt ludere.

⁸ Nequae fornicemur sicut quida[m ex ipsis fornicati sunt. et caeciderunt una die uiginti [triamilia. ⁹ Neq; temptemus xpm. sicut quida[m eorū temptauerunt et a serpentibus perierunt.

¹⁰ Neq; murmuraueritis. sicut quidam eorum murmurauerunt et perierunt ab exterminatore.

¹¹ **H** *AEC AUTEM .: OMNIA .: IN FIGURA .:* **XLVI**
contingebant illis. Scripta sunt autem ad correptionem nostram. in quos fines saeculorum deuenerunt. ¹² Itaq; qui se existimat stare. uideat ne cadat. ¹³ Temptatio uos non adprae haendat nisi humana.

XLVII

F *IDELIS AUTEM D̄S. EST. QUI NON PATIETUR* uos temptari super id quod potestis. Sed faciat temptatione etiam pro uentum ut possitis sustinere.

XLVIII

¹⁴ **P** *ROPTER QUOD. CARISSIMI MIHI* fugite ab idolorum cultura. ¹⁵ Ut prudentibus loquor uos iudicate quod dico.

¹⁶ Calicem benedictionis cui benedicimus.

Nonne communicatio sanguinis xpi. est. Et panis quem frangimus nonne participatio corporis dñi est. ¹⁷ Qm̄ unus panis. unum corpus. multi sumus. Omnesq; de uno pane. et de uno calice participamus.

XLVIII

¹⁸ **U** *IDETE ENIM ISRL̄ SECUNDUM* carnem. Nonne qui aedunt hostias

⁸ cecid. z² ⁹ temptemus z² tempt. z² ¹³ adpre. z² faciet z^{dior}
cum temptatione z² possetis z², sed postea restituit possitis. ¹⁵ uos ipsi z²
¹⁶ Calix z² ¹⁷ Omnes qui z² - et de uno calice z² - ENIM z²

participes sunt altar]is. ¹⁹ Quid ergo dico. quod idolis immolatum si]t aliquid. aut quod idolum sit aliqu[id]. ²⁰ Sed q; immolant gentes. daemoniis immolant et non dō. Nolo autem uos socios fieri daemoniorum. non potestis calicem dñi bibere. et calicem daemoniorum. ²¹ Non potestis mense dñi. participare. et mensae daemoniorū. ²² An aemulamur dñm. numquid fortiores illo sum;. ²³ Omnia licent. sed non omnia expediunt. Omnia licent. sed non omnia aedificant. ²⁴ Nemo quod suum est quaerat. sed quod alterius.

XLVIII

²⁵ **O**MNE QUOD IN MACELLO UENIT. : MANDUCATE. nihil interrogantes. propter constentiam. ²⁶ Dñi. est terra. et plenitudo eius. **L**

²⁷ **S**I QUIS UOCAT UOS INFIDELIUM ET UULTIS irae. omne quod uobis apponitur manducate. nihil interrogantes. propter constentia.

²⁸ Si quis autem dixerit. hoc immolaticium est idolis. nolite manducare propter illud. qui in dicauit et prop̄t constentiam. ²⁹ Conscientiā autem dico. non tuā. sed alterius. Ut quid enim libertas mea iudicatur ab alia conscientia. ³⁰ Si enim ego cum gratia participo. quod blasphamur pro eo quod gratias ago.

LII

³¹ **S**IUE ERGO MANDUCATIS. SIUE BIBETIS siue aliud quid facites. omnia in gloriā dī. facite. ³² Sine offensione estote iudaeis. et gentibus. et ecclesiae dī. ³³ sicut et ego per omnia omnib; placeo.

¹⁹ ergo dico. : ergo. dico z² ²⁰ Sed quae z² socios z² ²¹ mensae z²
participes esse z² ²² dñm : dñm z² ²³ Omnia mihi (bis) z²
²⁵ conscien. z dior ²⁷ irae : a erasa conscien. z dior ²⁸ immolatum z²
illum z² conscien. z dior ²⁹ aliena z² ³⁰ - enim z* quid z* et z²
blasphemor z dior ³¹ BIBITIS z² siue : uel z² facitis z²
³² gentilibus z² eccle. z²

non querens quod mihi utile [est sed quod multis
ut salui fiant.

LIII

11 ¹ **I**MITATORES· MEI ESTOTE· SIC[UT ET EGO
xpi. ² Laudo autem uos· fratres· quod per omnia mei
memores estis· Et sicut tradedi uobis· precepta
mea tenetis.

LIIII ::

³ **U**OLO AUTEM UOS SCIRE· QUOD OM
nes uiri caput xps est· caput autem mulieris·
uir· caput uero xpi ds. **LV ::**

⁴ **O**MNIS UIR· ORANS· AUT PROPHETANS
uelate capite deturpat caput suum· ⁵ Omnis au
tem mulier orans aut prophetans non uelato ca
pite deturpat caput suum· Unum est enim adq;
id ipsum si decaluetur· ⁶ Nam si non uelatur muli
er· et tondeatur· Si uero turpe est mulieri tun
deri aut decaluari· uelet caput suum· ⁷ Uir quidē
non debet uelari caput suum· qm̄ imago et glo
ria est dī· Mulier autem gloria uiri est·
⁸ Non enim uir ex mulieri est· sed mulier ex uiro·
⁹ Etenim non est creatus uir prop̄ mulierem·
Sed mulier prop̄ uirum· ¹⁰ Ideo debet mulier
potestatem habere super caput suum· prop̄
angelos· ¹¹ Uerum tamen neq; uir sine muliere
neque mulier sine muliere In dño· ¹² Nam sicut mu
lier de uiro· Ita et uir per mulierē· Omnia autē
ex dō ¹³ uos ipsi iudicate· Decet mulierem non ue
latā orare dñm· ¹⁴ Nec ipsa natura docet uos· Quod
uir quidem si comam nutriat· ignominia est illi·

11 ² tradidi z²
uelato z²
- suum z²
- suum z²

⁴ OMNIS z²

⁵ atque id ipsum : ac z²

⁸ ex muliere z*

¹¹ mulier alt. : uiro z^{dior}

uiri : i fin. male erasit corrector dormitans

⁶ tonderi z²

⁷ uelare z²

¹⁰ potes. : uelamen z³

supra z²

¹⁵ mulier uero si comam] nutriat. gloria est illi. Qm̃
capilli pro uela]mini ei dati sunt. ¹⁶ Si quis autem
uidetur] contentiosus ēē. non talem consuetudi
nem non habemus. neq; ecclesia dī. ¹⁷ Hoc autem
praecipio. non laudans. quod non in melius. sed
in deterius conuenitis. ∴

LVI ∴

¹⁸ **P**RIMUM QUIDEM ∴ CONUENIENTIB;
uobis in aecclesia. audeo scissuras esse.
et ex parte aliqua credo. ¹⁹ Nam oportet he
reses ēē. ut et qui probati sunt manifesti fiant
In uobis. ²⁰ Conuenientibus ergo uobis In unum
iam non est dominicam cenam manducare.

²¹ Unusquisq; enim suam caenam praesummat
ad manducandum. Et alius quidem esurit.
alius autem ebrius est. ²² Numquid domus non
habetis ad manducandum et bibendum aut o ec
clesiam dī. contempnitis et confunditis eos qui
non habent. Qui dicam uobis laudabo uos. In hoc
non laudo.

LVII ∴

²³ **E**GO ENIM ∴ ACCEPI A DÑO ∴ QUOD ET TRA
didi uobis. Qm̃ dñs ihs. In qua nocte tradeba
tur accepit panem ²⁴ et gratias agens ac fregit
et dixit accipite et aedite. hoc est corpus meū
quod pro uobis traditur. hoc facite In meam com
memorationem. ²⁵ Similiter et calicem postquā
cenauit dicens. hic calix ē nouum testamentū. est
in meo sanguine. hoc facite. Quotiescumq;
enim bibitis. In meam commemorationem.

¹⁵ uelamine z² ¹⁶ non pri.: nos z² ¹⁸ ecclesia z² audio z²
- aliqua z² ¹⁹ et heres. z² ²⁰ caenam z² ²¹ praesummit z²
²² domos z² Quid z² laudabo : laudo z² ²³ dñs : + noster z²
²⁴ - ac z² aedite : manducate z² tradetur z² ²⁵ est pri.: erasit corrector
Quotiens : n eras. - enim z² biberitis z²

²⁶ Quotiescumq; autem mand[ucabitis panem
hunc. et calicem bibitis. mortem [dñi adnunti
atis donec ueniat

LVIII :.

²⁷ **I**TAQUE .: QUICUMQUE MANDUCAUERIT
panem uel biberit calicem dñi. Indigne. reus erit
corporis et sanguinis dñi. ²⁸ Probet autem se ip
sum homo. et sic de pane illo aedat et de calicem
bibat. ²⁹ Qui enim manducat et bibat. indigne. iu
diciu sibi manducat et bibit non deiudicans
corpus. ³⁰ Ideo inter uos multi infirmi et inbecilles.
et dormiunt multi. ³¹ Quodsi nosmetipsos diiudi
caremus. non utiq; iudicaremur. ³² Dum iudica
mur autem. a dño corripimur. ut non cum hoc
mundo damnemur.

LVIII :.

³³ **I**TAQUE FR̄S MEI .: CUM CONUENITES AD
manducandum. Inuicem expectate. Si quis esurit
domui manducet. ut non in iuditio conueniatis.

Cetera autem cum uenero disponam.

LX :.

¹² ¹ **D**E SPIRITALIBUS AUTEM .: NOLO UOS
ignorare f̄f. ² Scites qm̄ cum gentes essetis
ad simulacra muta euntes producebamini.

³ Ideo notum uobis facio quod nemo in sp̄u. dī. loquens
dicit. anathema ihm̄. Et nemo potest dicere dñm
ihm̄ nisi in sp̄u s̄co. ⁴ Diuisiones uero gratiarum
sunt. idem autem sp̄s. ⁵ Et diuisiones ministrati
onum sunt. idem autem dñs. ⁶ Et diuisiones ope
rationum sunt. Idem uero d̄s. qui operatur om
nia in omnibus. ⁷ Unicuiq; autem datur mani

²⁶ autem : enim z² bibetis z² adnunti]abitis z² ²⁸ aedat : a pri. erasa
calicem : m erasa ²⁹ bibit z² diiudicans z² corpus : + dñi z²
³³ CONUENITIS z² exspec. z² domui : u erasa iuditium z³ ¹² ¹ f̄f :
fr̄s z² ² Scitis z² > prout duc. eun. z² ³ ana. ihm̄ : ana. ih̄u z^{*}
qui u ex m fecit dñs ihs z²

festatio sp̄s ad utilit]atem. ⁸ Alii quidem per sp̄m da-
tur sermo sapien]tiae. Alii autem sermo scientiae
secundum] eundem sp̄m. ⁹ alteri fides In eodem sp̄u.
Alii gratia sanitatum In uno sp̄u. ¹⁰ Alii operatio uirtu-
tum. alii prophetia. alii discriptio spirituum.
Alii genera linguarum. alii interpreta]tio sermo-
num. ¹¹ Haec autem omnia operatur unus atque
idem sp̄s. diuidens singulis prout uult.

- ¹² Sicut enim corpus unum est. et membra habet
multa. Omnia autem membra ex uno corpore
cum sint multa. unum corpus sunt. Ita et xp̄s.
¹³ Etenim in uno sp̄u. omnes nos in uno corpus bap-
tizi sumus. Siue iudaei. siue gentiles. siue serui
siue liberi. Et omnes unum sp̄m potati sumus.
¹⁴ Nam et corpus non est unum membrum. sed multa.
¹⁵ Si dixerit. pes. q̄m non sum manus. non sum de cor-
pore. non ideo non est de corpore. ¹⁶ Et si dixerit
aures quia non sum oculus. non sum de corpore. non
ideo non est de corpore. ¹⁷ Si totum corpus oculus
ubi est auditus. si totum auditus ubi est odoratus.
¹⁸ Nunc autem d̄s. disposuit membra unumquodq;
eorum in corpore sicut uoluit. ¹⁹ Quodsi essent om-
nia unum membrum. ubi corpus. ²⁰ Nunc autem
multa quidem membra. unum caput et corpus.
²¹ Non potest autem dicere oculus manibus. opera
tua non indigeo. aut iterum capud pedibus
non estis mihi necessarii. ²² Sed multo magis
que uidentur membra corporis Infirmitiora eē.

¹⁰ discretio : *ita ex* discriptio *z* dior

ex uno corpore : corporis *z* dior

uno sp̄u *z* dior

¹⁴ membrum *z* dior

¹⁸ posuit *z*²

²⁰ caput et : autem *z*²

interpreae. : a *erasa*

¹³ unum corp. *z*¹

¹⁶ auris

²¹ Non : Nam *z*²

¹² membra *z*²

unum sp̄m :

¹⁷ — est (*bis*) *z*²

manui *z*²

necessaria sunt. ²³ Et q[uae] putamus ignobiliora
 membra corporis. his honore[m] abundantiore[m] cir-
 cumdamus. Et uerecundiora n[ost]ra honestatem
 habundantiorē habent. ²⁴ Honesta autem nostra
 nullius egent. Sed d[omi]n[us]. temperauit corpus. ei cui de
 erat abundantiorē tribuendo honorem ²⁵ ut non sint
 schisma in corpore. sed id ipsum pro inuicem sollicita
 sint membra. ²⁶ Et si quid patitur unum membrorum
 conpatiuntur omnia membra. Siue gloriaetur
 unum membrum. congaudent omnia membra.
²⁷ Uos autem estis corpus xp̄i. et membra de membro
²⁸ et quosdam quidem posuit d[omi]n[us]. in ecclesia. Primū
 apostolus. secundo prophetas. tertio doctores. dein
 de uirtutes. Exinde gratias curationum. opitulatio-
 nes. gubernationes. genera linguarum. interpreta-
 tiones sermonū. ²⁹ Numquid omnes ap̄li. numquid
 omnes prophetae. numquid omnes doctores. ³⁰ num-
 quid omnes uirtutes. numquid omnes gratiam ha-
 bent curationum. Numquid omnes linguis loquun-
 tur. numquid omnes Inf̄praetantur.

LXI

³¹ **A**EMULAMINI AUTEM. CARISMATA MELI
 ora. et adhuc excellentiorē uiam uobis demonstro.
¹³ ¹ Si linguis omnium hominum loquar et ange-
 lorum. caritatem autem non habeam. factus sum
 uelut aes sonans. aut cymbalum tinniens. Et si habero
 prophetiam. et nouerim misteria omnia. et omnē
 scientiam. ² Et si habuero omnem fidem ita ut montes
 transferam. caritatem autem non habuero. nihil sum.

²³ uerecun.: quae Inhonesta sunt ² habun.: h eras. ²⁵ sit scisma ²
²⁶ membrum ² membra ² gloriatur ² ^{dior} ²⁸ apostolos ² ^{dior}
 Exin ² ¹ interp. serm.: erasit ² ³¹ CHARIS. ² ¹ ¹³ ¹ omnium:
 erasum habuero ² ^{dior} myst. ² ^{dior} ² si: erasum habuero alt.:
 habeam ²

³ Et si distribuero in cibos pa]uperum. omnes faculta
tes meas et si tradide]ro corpus meum ut ardeat
caritatem autem] non habuero. nihil mihi prodest.
⁴ Caritas patiens est. benigna est. Caritas non aemula
tur. non agit perperam. Non inflatur. ⁵ non est ambi
tiosa. non querit quae sua sunt. Non irritatur. non
cogitat malum. ⁶ Non gaudet super iniquitatem. con
gaudet autem ueritati. ⁷ Omnia suffret. omnia credit.
omnia speret. omnia sustinet. ⁸ caritas numquā excidit.
Sectamini caritatem. siue prophetie euacuabuntur.
siue linguae cessabunt. siue scientia ē destruitur.

⁹ Ex parte enim cognoscimus. et ex parte prophetamus.

¹⁰ Cum autem uenerit quod perfectum est. euacuabi
tur quod ex parte est. ¹¹ Cum essem paruolus. loque
bar ut paruolus. sapiebam ut paruolus. cogitabam
ut paruolus. Quando factus sum uir. euacuaui quae
erant paruoli. ¹² Uidimus nunc per speculum In ae
nigmate. tunc autem faciem ad faciem. Nunc cog
nusco ex parte. tunc autem cognoscā sicut et cognitus
sum. ¹³ Nunc autem manet spes. fides. caritas. tria haec.
maior autem .ē. caritas.

L^{xii} . .

¹⁴ ¹ **S**ECTAMINI CARITATEM . . EMULAMINI
spiritalia. magis autem ut prophetis. ² Qui enim
loquitur linguam non hominibus loquitur sed dō.
Nemo enim audit. spū autem loquitur mysteria.
³ Nam qui prophetat hominibus loquitur aedifi
cationem. exortationem. et consolationem. ⁴ Qui lo
quitur linguā semetipsum aedificat.

³ ita ut ardeam z ²	⁵ quaerit z ²	irrit. z ²	⁶ iniquitatem: m <i>erasa</i>
⁷ sperat z ²	⁸ excedit z ^{dior}	- Sect. carit. z ²	prophetiae z ²
destruetur z ²	⁹ cognos. z ²	¹¹ paruulus (<i>quater</i>) z ^{dior}	Quando:
+ autem z ³	paruuli z ^{dior}	¹² Uidemus z ²	aenig.: a <i>erasa</i>
faciem <i>pri.</i> : m <i>erasa</i>	cognos. (<i>bis</i>) z ²	¹³ manent z ²	> fides spes z ²
trea z ²	autem: + his z ²	¹⁴ ¹ AEMUL. z ²	prophetetis z ²
² linguam: m <i>erasa</i>	³ ad aedif. z ²	et exhort. z ²	⁴ lingua <i>corrector</i>

Qui autem prophetat. [ecclesiam aedificat. ⁵ Uolo autem omnes loqui lingu[is. magis autem ut prophetetis. Maior est enim qui p[rophetat quam qui loquitur linguis. Nisi forte ut in t[em]p[or]e [raetatur ut ecclesia aedificationem accipiat. ⁶ Nunc autē fratres siue uero ad uos linguis loquens. quid uobis prodero. nisi uobis loquar. aut in reuelationem. aut in scientiā. aut in prophetiā. aut in doctrinā. ⁷ Tamen quae sine anima sunt uocem dantia. siue tibia. siue cithara. nisi distinctionem sonituum dederint. quomodo scietur id quod per tibiā canitur. aut quod cytharizatur. ⁸ Etenim si in certam uocem dederit tuba quis praeparauit se ad bellum. ⁹ Ita et uos per linguā. nisi manifestum sermonem dederitis. quomodo scietur id quod dicitur. Eritis enim in aere loquentes. ¹⁰ tamquā multa ut puta genera linguarum sunt in hoc mundo. et nihil sine uoce. ¹¹ Si ergo nesciero uirtutem uoces. ero ei cui loquor barbarus. et his qui loquitur mihi barbarus. ¹² Sic et uos q[ua]m aemulatores estis spiritalē ad aedificationem ecclesie quaerite ut habundetis. ¹³ Et ideo qui loquitur lingua. oret ut in t[em]p[or]e [raetetur. ¹⁴ Nam si orem lingua. s[an]c[t]us m[en]s orat. mens autem mea sine fructu est. ¹⁵ Quid ergo est. orabo s[an]c[t]u. orabo et mente. Psallam s[an]c[t]u. psallam et mente. ¹⁶ Ceterum si benedixeritis s[an]c[t]u. qui supplet locum idiotae. Quomodo dicet amen. super tuam benedictionem q[ua]m quidem

⁵ uos omnes *z*² prophetare *z*² Nam ma. est qui *z*² lingua *z*^{dior},
linguis *restituit z*², *sed lingua etiam z*³ ⁶ si uenero *z*² reuelatione *z*²
scientiā: *lineola erasa* in proph.: prophetia *z*² in doct.: doctrina *z*²
⁷ sonituum: u *alt. erasa* - id *z*² - per tibiā *z*² cith. *z*² ⁸ det *z*²
parabit *z*^{dior} ⁹ aera *z*² ¹⁰ multa: l *erasa* uoce est *z*² ¹¹ uocis *z*³
¹² spirituum *z*^{dior} ecclesiae *z*^{dior} habun.: h *eras*. ¹³ interpretaet.:
a *erasa* ¹⁶ benedixeritis: ti *erasae* quis *z*² quidem: *erasum*

- quid dicas nescit. ¹⁷ Nam tu] quidem bene gratias agis sed alter non aedifi]catur. ¹⁸ Gratias ago dō. qm̄ omnium uestrum lingu]a loquor. ¹⁹ Sed in ecclesia uolo quinque uerb]a sensum meo loqui per legem ut et alios instruam. quam decem milia uerborum in lingua.
- ²⁰ Fratres. nolite pueri effici sensibus. sed malitia paruoli estote. sensibus autem perfecti estote. ²¹ In lege dñi scriptum est. Qm̄ in aliis linguis et labiis aliis loquor populo huic. et nec sic exaudient me dicit dñs.
- ²² Itaque linguae In signum sunt. non fidelibus. sed infidelibus. Propheta autem non infidelibus sed fidelibus.
- ²³ Si ergo conueniat uniuersa ecclesia In unum. et omnes linguis loquantur. Intret autem et idiote. aut infidelis. nonne dicent quod insanites. ²⁴ Si autem omnes prophetent. intret autem quis infidelis. uel idiota. conuincitur ab omnibus. deiudicatur ab omnibus. ²⁵ Occulta enim cordis eius manifesta fiunt. Et ita cadens in faciem adorabit dñm. pronuntians quod uere dñs. In uobis est. ²⁶ Quid ergo est. ff. cum conuenitis. unusquisq; uñm psalmum habet. doctrinam habet. apocalipsi habet. linguam habet. Interpretationem habet. Omnia ad aedificationem fiant.
- ²⁷ Siue lingua quis loquitur. secundum duos. aut multos. et per partes unus interpretaetur. ²⁸ Si autem non fuerit Interpreter. taceat in ecclesia. sibi autē loquitur et dō.

LXIII . .

²⁹ **P**ROPHETE DUO AUT TRES DICANT . .

et ceteri diiudicent. ³⁰ Quodsi alii reuelatum fuerit

¹⁸ qm̄ : quod z ²	¹⁹ sensum : m̄ eras.	per legem : eras.	decem z ²
²⁰ paruuli z ^{dior}	²¹ dñi : erasum	loquar z ^{dior}	²² Prophetiae z ²
²³ Intrent z ²	et : erasum	idiotae z ²	insanitis z ²
²⁴ diiud. z ²	²⁵ enim : erasum	dñm z ²	²⁶ apocalipsin z ^{dior}
Interpreter. : a erasa	²⁷ aut ut z ²	et unus interpre. z ²	²⁸ Interpreter z ²
loquatur z ^{dior}	²⁹ PROPHETAETAE z ²		

sedenti. prior taceat. ³¹ Pot[estis enim omnes per singulos prophetare. fratres. ut omnes dis[cant et omnes exortentur. ³² et sp̄s. prophetarum. proph[etis subiecti sunt. Non enim ē diessensionis d̄s. sed pacis. S[icut in omnibus ecclesiis sc̄orum doceo.

LXIII

³⁴ MULIERES. IN ECCLESIIS. TACEANT

M Non enim permittitur eis loqui. subditas ēē. sicut et lex dicit. ³⁵ Si quis autem discere uolunt. domi uiros suos interrogent. Turpe est enim mulieribus loqui in ecclesia. ³⁶ An. a. uobis uerbum dī pro cessit. aut in uos solus peruenit. ³⁷ Si quis uidetur propheta. ēē. aut spiritalis. cognuxcat que scribo uobis quia dñi sunt mandata. ³⁸ Si quis autem ignorat. ignorabitur. ³⁹ Itaq; ff̄. aemulamini prophetare. et loqui linguis nolite prohibere. ⁴⁰ Omnia autem honeste. et secundū ordinem fiant. IN PASCHA DÑI. LEGENDUM.

LXV . .

¹⁵ NOTUM AUTEM UOBIS FACIO FRATRES

N euangelium. quod p̄dicaui uobis. quod et accepistis. in quo etiā stantes. ² per quod et saluamini. quia rationem p̄dicauerim uobis debetis tenere. nisi sine causa credidistis. ³ Tradidi enim uobis inprimis quod et accepi. Qñm xp̄s. mortuus ē. pro peccatis nostris. secundū scripturas. ⁴ et quia sepultus est. et quia resurrexit tertia die. secundum scripturas. ⁵ et quia uisus est caephae. et post haec aliis undecim. ⁶ Deinde uisus est plusquam quingentis fratribus simul. ex quibus multi manent usq; adhuc. Quidam autem dormiunt. ⁷ deinde uisus est iacobo. deinde autem apostolos omnibus. ⁸ Nouissime autē

³¹ fratres erasit corrector

³² diessensiones : e pri. erasa

³⁴ sed subdit. z²

³⁵ quid aut. uolunt discere z²

mulieri z²

> in eccl. loqui z²

³⁶ solos z²

³⁷ cognoscat quae z^{dior}

⁴⁰ fiant : + In uobis z²

- IN PAS. DÑI LEG. z²

¹⁵ ¹ et statis z²

² rationem : m erasa

deb. tenere : si tenetis z²

sine causa : frustra z²

⁵ cephae z²

⁶ dormierunt z²

⁷ autem :

erasum

apostolis z²

omnium tamquam abor]tiuo uisus .ē. et mihi.

⁹ Ego enim sum minimus] apostolorum. qui non sum dignus uocar]i apostolus. qm̄ persecutus sū ecclesiam dī.] ¹⁰ Gratia autem dī. sum id quod sum.

Et gratia eius In me uacua non fuit. Sed habundantius illis omnibus laboraui. non autem ego sed gratia dī mecum. ¹¹ Siue enim ego. siue illi. sic praedicamus et sic creddestis. ¹² Si autem xp̄s p̄ dicatur quod a mortuis resurrexit. quo modo quidam dicunt In uobis. qm̄ resurrectio mortuorum non est. ¹³ Si autem resurrectio mortuorum non est. neque xp̄s resurrexit. ¹⁴ Si autem xp̄s non resurrexit. inanis est ergo praedicatio nostra. inanis est et fides uestra. ¹⁵ Inuenimur autem et falsi testes dī. qm̄ testimonium diximus aduersus d̄m. quod suscitauerat xp̄m. quem non suscitauit. ¹⁶ Nam si mortui non resurgunt. neq; xp̄s resurrexit. ¹⁷ Quodsi xp̄s non surrexit. uana est fides uestra. adhuc enim estis In peccatis uestris.

¹⁸ Ergo et qui dormierunt In xp̄o perierunt.

¹⁹ Si in hac uita. tantum in xp̄o spirantes sumus. miserabiliores sumus omnibus hominibus. ²⁰ Si autē xp̄s resurrexit. a mortuis. primitiae dormientiū.

²¹ quoniam quidem per hominem mors. et per hominem resurrectio mortuorum. ²² Et sicut in adā omnes moriuntur. ita et in xp̄o omnes homines uiuificabuntur. ²³ Unusquisq; autem in suo ordine primitiae xp̄s. deinde hii qui sunt

¹⁰ >ego autem z² ¹¹ credid. z² ¹² >resur. a mor. z² ¹⁵ suscitauerit z^{dior}

¹⁵ fin. +si mortui non resurgunt z³ ¹⁷ resurrexit z² ¹⁸ non perierunt z³

¹⁹ sperantes z² ²⁰ Si: Nunc z² ²² homines *improbauit* z^{dior}

²³ hii: i *alt. erasa*

xpi. qui in aduentum eius crediderunt. ²⁴ Dein de fines cum tradiderit regnum deo et patri cum euacuauerit omnem principatum et omnem potestatem et uirtutem. ²⁵ Oportet autem illum regnare donec ponet omnes Inimicos illius sub pedibus eius. Omnia enim subiecit pedibus illius. ²⁶ Nouissima autem Inimica destruitur mors. ²⁷ Omnia enim subiecit pedibus eius. cum autem dicat. omnia subiecta sunt ei. sine dubio praeter eum qui subiecit ei omnia. ²⁸ Cum autem subiecta illi fuerint omnia. tunc ipse filius subiectus illi erit. Qui sibi subiecit omnia. ut sit deus omnia In omnibus. ²⁹ Alioquin quid facient qui baptizantur pro mortuis. si omnino mortui non resurgunt. Ut quid fidei et baptizantur pro illis. ³⁰ ut quid et nos periclitemur omni hora. ³¹ Cotidie morior propter uestram gloriam fidei. quem habeo in christo ihesu domino nostro. ³² Si secundum hominem ad bestiis pugnaui epheso. quid mihi prodest si mortui non resurgunt. Manducemus et bibamus. cras enim moriemur. ³³ Nolite seduci. corrumpunt mores bonos conloquia mala. ³⁴ Euigilate iusti et nolite peccare. Ignorantiam enim dei. quidam habent. ad reuerentiam uobis loquor. ³⁵ Sed dicit aliquis. Quomodo resurgunt mortui. quali autem corpore ueniunt. ³⁶ Insipiens tu seminans. non uiuificatur nisi prius moriatur. ³⁷ Et quod seminas. non corpus quod futurum est. seminas. sed nudum granum

²³ aduentum : m *eras*.
ped. illius ²

²⁸ > erit illi ²

³⁰ periclitamur ² ^{dior}

³³ colloquia ²

²⁴ finis ² ^{dior}

²⁶ destruitur ² ^{dior}, destruetur ¹

²⁹ bapt. *vix ipsius scribae*

³¹ per ²

³⁶ tu : + quod ²

²⁵ ponat ² ^{dior}

quam ²

seminans : n *alt*, *erasa*

— Om. en. sub.

²⁷ sub ped. ²

fratres *erasum*

³² bestias ² ephesi ²

ut puta tritici aut alicui]us ceterorum ³⁸ Ds autē
 dat illi corpus sicut uo]luit. Et unicuique seminū
 proprium corpus.] ³⁹ Non omnes caro. eadem caro.
 Sed alia qui]dem hominum. alia autem uolucrū.
 alia autem piscium. ⁴⁰ Et corpora caelestia. et cor
 pora terrestria. Sed alia quidem caelestium
 gloria. alia autem terrestria. ⁴¹ Alia claritas solis.
 alia claritas lune. alia claritas stellarum.
 Stelle enim ab stilla defret In claritatem. ⁴² sic et re
 surrectio mortuorum. Seminatur In corrup
 tione. surgit incorruptione ⁴³ Seminatur In
 ignobilitatem. surgit in gloria. Seminatur
 In infirmitatem. surget In uirtutem. ⁴⁴ Semi
 natur corpus animale. surgit corpus spiritale.
 Si est corpus animale. est et spiritale. Sicut
 scriptum est p s̄m s̄m.

⁴⁵ Factus .ē. primus homo. adā. In animā uiuentē.
 Nouissimus adam in s̄pu. uiuificantem. sed
 non prius quod spiritale est. ⁴⁶ sed quod animale
 est. deinde quod spiritale est. ⁴⁷ Primus homo
 de terra terrenus. secundus homo de caelo cae
 lestis. ⁴⁸ Qualis terrenus talis et terreni. Et qua
 lis caelestis. talis et caelestis. ⁴⁹ Igitur sicut porta
 uimus imaginem illius terreni. Portemus
 et imaginem illius caelestis. ⁵⁰ Hoc dico fratres
 quod caro et sanguis regnum dī. possidere
 non possunt. Neq; corruptio. incorrupti
 lēm possidebit. ⁵¹ Ecce interium uobis dico

³⁹ omnis z² hominum : + alia uero (*eras.* z²) pecorum. z^{dior} in marg.
 autem *pri.* : caro z² ⁴⁰ aut. terrestrium z² ⁴¹ lunae z² Stella en.
 ab stella z² differt z² claritate z² ⁴² surget in incorruptionem z²
⁴³ ignobilitate z² surget in gloriam z² infirmitate z² uirtutem :
 m *eras.* ⁴⁴ surget z² per s̄m s̄m *erasit corrector* ⁴⁸ tales
 (*bis*) z² caelestes z² ⁴⁹ - illius (*bis*) z² ⁵⁰ Hoc : + autem z²
 quoniam z² incorruptibilem z^{dior}, incorruptelam z² ⁵¹ misterium z^{dior},
 myst. z²

Omnes quidem resurgi[mus sed non omnes immu-
tabimur. ⁵² In momento. In [ictu oculi in nouissima
tuba. Canet enim. et mortu[i resurgent incor-
rupti. et nos inmutabimur. ⁵³ Oportet enim
corruptibile hoc induere Incorruptionem.
Et mortale hoc induere Inmortalitatem. ⁵⁴ Cū
autem Inmortale hoc induerit Inmortalita-
tem. Tunc fiet sermo. qui scriptus est. absor-
ta est mors in uicturiam. ⁵⁵ Ubi est mors uicturia
tua. ubi est mors stimulus tuus. ⁵⁶ Stimulus autē
mortis peccatum est. uirtus uero peccati
lex. ⁵⁷ dō autē gratias. qui dedit nobis uictu-
riam. per dñm nřm. iřm xřm.

⁵⁸ Itaq; fratres mei dilecti. stabiles estote et inmo-
biles. habundantes In opere dñi. semper scientes
quod labor uester non est inanis. In domino.

LXVI

¹⁶ ¹ **D**E COLLECTIS AUTEM QUAE FI-
unt in s̄is. sicut ordinaui eccle-
siis galatiae. Ita et uos facite ² per
unam sabbati. unusquisq; ues-
trum apud se ponat. recondens
quod se bene placuerit. ut non con uenerē
tunc collecta fiant. ³ Cum autem presens fu-
ero quos probaueritis per epistulas. hos mit-
tam perferre gratiae uestrā In hierusalem.
⁴ Quod si dignū fuerit ut ego eam. mecum ibunt.
⁵ Ueniam autem ad uos. cum machedoniā per-
transiero. Nam machedoniā. pertransibo.

⁵² immut. z²⁵⁴ Inmor.: In *erasum*absorpta z²in uictoria z²⁵⁵ uictoria z²⁵⁷ uictoriam z²⁵⁸ immob. z²abund. z²dño z²¹⁶ ¹ s̄cos z²² se: ei z²cum uenero z²collectae z²³ praesens z²epistolas z²gratiam z²⁵ mached. *pri.*: maced. z²

- ⁶ Apud uos autem forsitan m]anebo. uel etiā h̄yemabo
ut uos me deducatis quo]cumq; iero. ⁷ Nolo enim uos
modo in transitu]m uidere. Spero enim me
aliquantum temporis manere apud uos. si dñs
pmiserit. ⁸ Permanebo autem ephesi usque ad
pentecosten. ⁹ Osteum enim mihi apertum est
magnum. et euidens. et aduersarii multi.
- ¹⁰ Si autem uenerit timotheus. uidete ut sine timore
sit apud uos. Opus enim dñi. operatur. sicut et ego.
- ¹¹ ne quis ergo illum spernat. Deducite autem illū
in pace ut ueniat ad me. Expecto enim illum
cum fratribus.

LXVII

- ¹² **D**E APOLLO AUTEM FRATRES NO
tum uobis facio. qm̄ multū rogauī eum
ut ueniret ad uos cum fratribus. Et utique
non fuit uoluntas. ut nunc ueniret. Ueniet autē
cum ei uacuum fuerit. ¹³ Uigilate et state In fide.

LXVIII

- U**IRILITER AGITE. ET CONFORTAMINI.
¹⁴ omnia uestra In caritate fiant.

LXVIII :.

- ¹⁵ **O**BSECRO AUTEM UOS :. FF :. NOSTIS DOMŪ
stephane. et furtunati. qm̄ sunt primitiae
achaie. Et in ministerio s̄corum. ordinauerunt
se ipsos. ¹⁶ ut et uos subditi sitis eiusmodi. et omni
cooperanti. et laboranti.

LXX :.

- ¹⁷ **G**AUDEO AUTEM IN PRAESENTIA STEPHA
ne et fortunati. et achaici. qm̄ id quod uobis deerat
ipsi subpleuerunt. ¹⁸ Refecerunt enim et meū
sp̄m et uestrum. Cognoscite ergo qui eiusmodi
sunt.

⁹ Ostium z²
quoniam z²

¹¹ Exspecto z²
uolun. : + eius z³
fortun. z²

¹² FRATRE z²
ei : + tempus z³
ministerium z²

— not. uobis fac.
¹³ — et z²
¹⁸ Cognos. z²

¹⁵ stephane z²

¹⁹ **S**ALUTANT U[OS ECCLESIAE ASIAE. **LXXI**
salutant uos. I[n dño multum aquila et
prisca. cum dom[estica sua ecclesia.

²⁰ Salutant uos fratres omnes. salutate Inuicem
in osculo s̄co. ²¹ Salutatio mea. manu pauli. **LXXII**

²² **S**I QUIS NON AMAT DÑM IH̄M. XPM̄.
sit anathema. maranatha. ²³ Gratia dñi nostri ih̄u
xp̄i. uobiscum. ²⁴ caritas mea cum omnibus uobis
In xp̄o ih̄u. amen. *EXPLICIT AD CORINTHIUS*
INCIPIUNT CAP. AD EOSDEM SECUNDA.

ⁱ **D**E PASSIONIBUS. ET CONSOLATIONIB;
ⁱⁱ De tribulatione Ingenti pauli.
ceterorumq; in asia. et nemo in se fidu
tiam habere debet. sed in dño.

ⁱⁱⁱ De mutua gloriatione sanctorum

in die. domino.

ⁱⁱⁱⁱ De apostolo. dñm testantem quod aduentum
suum corinthiis parcendo distulerit.

^v De differentiā tristitiae. et apostoli. obiur
gantis. peccata remittente.

^{vi} De s̄cis quod sint credentibus. odor uite in uitā.
puentibus uero. odor mortis in mortem. et de ad
ulterantibus uerbum dī.

^{vii} De epistulis commendacitiis.

^{viii} De duobus testamentis. et de duob; testamen
tis. et utriusque distantiae. et quod ubi est sp̄s
dñi ibi sit et libertas.

CORINTHIUS: + prima z³

domini z³ ⁱⁱⁱⁱ testante z³

^{vii} epistolis z³

EOSDEM: CORINTHIOS z²

^v differentiā: *lineola erasa*

^{viii} et de duob; test. *erasit corrector vel z**

ⁱⁱⁱ domin[ic]o:

^{vi} pereunt. z^{dior}

- viii De ambulantibus in astu]tia et adulterantib;
uerbum dī.]
- x De dō istius saeculi se]nsum. infidelium. excecan
tem. et de dño xpo. quod imago est dī.
- xi De passionibus. et tollerantia passionum. et et gloria.
- xii De dissolutionem terreni corporis. ac praesentis. et
aedificationē ex dō. q; est sempitnā. In caelis.
- xiii De peregrinationem scōrū. a dño. quā diu sunt In cor
pore. et p̄sentiā apud dñm. cum excedunt de corpore.
de manifestationē omniū. ante tribunal. dñi xpi ihu.
- xiiii De aplo suadente hominibus.
- xv De his qui in fatie. et non in corde gloriantur.
- xvi De abolitione ueterū. et renouatione creature
et reconciliatione nostra ad d̄m. p dñm n̄m ihm xpm.
- xvii De passionibus. et laborib; et rerū omniū. tem
peramentum.
- xviii De separatione fideiū. ab infidelib; et quod
om̄s sc̄i. templū sint dī.
- xviiii De integritate apostuli.
- xx De tribulatione pauli et comitū eius In mache
doniā. et consolationē. ex aduentū. titi. et corinthio
rū emendatione. ueniente. et tristitia. secundū d̄m.
et tristicia saeculi.
- xxi De ministerio. quod fit in sc̄s.
- xxii De consolatione corinthiorū. et equalitate. pro
ut quisq; habuit. de ministerio quod fit in sc̄s.
- xxiii De armis carnalib; et de spiritalib; et apostoli potes
tate et de eis qui se ipsos comendare conantur.

xxiii De aplo corinthios u[irgini conparente et timen
te ne quemadmodū. serpe[ns euuam seduxit fallerentur.

xxv De integritate apostuli.

xxvi De sepudoapostolis et seductorib; ecclesiar[ū.
et de aplo. ex necessitate. paululū gloriante et
passiones suas. et ā labores. ac pericula plurima
recensentē. Et raptum se usq; ad ftiū caelum
in paradisum post annos .xiiii. enarrantem.

xxvii De integritate apostuli. et seueritate accep
ta et potestates. a dño eis qui penitentiā. non e
gerunt comminante.

xxviii De apostolo corinthios. consolante.

EXPL̄ CAPITUL̄. INCIP̄. ARGUM̄TŪ.

POST ACTAM PENITENTIAM CONSOLA
turiam epistolā scribit eis. a troadae. et con
laudans eos. hortatur ad meliora.

I¹ *PAULUS APOS*

Ptolus xp̄i iħu. per uoluntatem dī. et
thimotheus frater. ecclesiae dī que
est corinthi. cum sc̄is omnibus qui
sunt in uniuersa achaia. ² Gratia uobis. et pax
a dō patre nostro. et dño iħu xpō. ³ Benedictus d̄s
et pater dñi nostri. iħu xp̄i. Pater misericordi
arum. et d̄s tocius consolationis. ⁴ qui consolatur
nos in omni tribulationi nostra. ut possimus et
ipsi consolari eos qui in omni praesura sunt

ARGUM.: PROLOGUS z^{dior}
epistolam z^{dior}, - epist. z²
quidem eos sed emendatos ostendens. Explicit. Incipit epistola ad corinthios
.ii. (secunda z³) z²

PAENIT. z²
troade per titum z²

consolatoriam z^{dior}
meliora: + contristatos

1¹ >iħu xp̄i z²

³ totius z²

⁴ tribulatione z²

pressura z²

per exhortationem qua exho]rtamur et ipsi a do. ⁵ Qm̄
 sicut abundant passi]ones xp̄i. in nobis. Ita et per
 xp̄m. abundat con]solatio nostra. ⁶ Si autem tribu
 lamur pro uestra exhortatione et salute. Siue ex
 hortamur pro uestra exhortatione et salute que ope
 ratur in tollerantiā. Earundem passionum. quas et
 nos patimur. ⁷ Et spes nostra firma pro uobis.
 Scientes qm̄ sicut socii passionum estis. sic eritis et con
 solationis.

II

⁸ **N**ON ENIM VOLUMUS IGNORARE UOS *FF*
 de tribulatione nostra quae facta est in asia.
 Qm̄ supra modū grauati sumus supra uirtutē
 ita ut tederet nos etiam uiuere. ⁹ Sed ipsi nobis
 metipsis responsum mortem habuimus. ut non si
 mus fidentes In nobis sed in do. qui suscitāt mortuos
¹⁰ qui de tantis periculis eripuit nos. et eruit. In quē
 speramus. Qm̄ et adhuc eripiet. ¹¹ adiuuantibus et
 uobis in oratione pro nobis. ut ex multarum perso
 nis facierum eius quae in nobis est donationis.
 Per multos gratiae agantur pro nobis. ¹² Nam gloria
 nostra. haec est testimonium conscientiae nostrae.
 Quod in simplicitate et senceritate dī. et non in sa
 pientia carnali. sed in gratia dī. conuersati sumus
 In hoc mundo.

III

ABUNDATIUS AUTEM AD UOS. ¹³ NON ENIM
 alia scripsimus uobis. quā quae legistis. et
 cognoscitis. Spero autē quod usq; in finē
 cognoscites ¹⁴ sicut et cognoscites nos ex parte.

⁶ Siue *z*² — et salute *alt.* *z*² quae op. *z*² toller.: l *pri.* *erasa*
⁷ firma: + sit *z*³ ⁸ taederet *z*² ⁹ in nobis ipsis resp. *z*² ¹⁰ eruet *z*²
¹² sincer. *z*² ¹² ABUNDANT. *z*² ¹³ scribimus *z*² ¹³ cognos. *z* *dior*
 cognoscetis *z* *dior* ¹⁴ cognouistis *z* *dior*

Quia gloria uestra sumus. s[icut et uos nostra in die dñi nostri ihu xpi. ¹⁵ Et hac confid[entia uolui prius uenire ad uos. ut secundam gratiā hab[er]etis. ¹⁶ et per uos transire In machedoniā. Et iterum a machedoniam uenire ad uos. et a uobis deduci. In iudeam. ¹⁷ Cum ergo hoc uoluisssem. numquid leuitate usus sū. aut quae cogito secundum carnem cogito. ut sit apud me. est. et non. ¹⁸ Fidelis autem d[omi]n[us] est. quia sermo noster qui fit apud nos. Non est in illo. est. et non. sed est in illo est. ¹⁹ D[omi]ni enim filius. ih̄s xp̄s. qui In uobis p[ro] nos praedicatus est. p[ro] me et siluanum. et timotheum. Non fuit est et non. sed est in illo fuit. ²⁰ quodquod enim promissiones d[omi]ni. sunt in illo ē. Ideo et per ipsum. amen d[omi]n[us]. ad gloriam nostram. ²¹ Qui autem confortat confirmat nos uobiscum in xp̄o. Et qui unxit nos d[omi]n[us]. ²² et qui signauit nos. et dedit pignus sp̄s in cordibus nostris.

IIII

²³ **E**GO AUTEM TESTEM D[omi]ni INUOCO IN ANIMĀ meā quod parcens uobis. ultra non ueni corinthū. ²⁴ Non quia dominamur fidaei uestrae. sed adiutores sumus gaudii uestri. nam fide stetistes. **V** . .

² ¹ **S**TATUI AUTEM . . HOC IPSE APUD ME. NE iterum in tristiciā uenirem ad uos. ² Si enim ego contristo uos. Et quis est qui me laetificet. nisi qui contristatur m[er]ito ex me. ³ Et hoc ipsum scribo uobis ut non conuenero tristiciā. super tristiciam habeam. de quib[us] oportuerat me gaudere. Confidens in omnib[us]; uobis quia meū gaudium omniū

¹⁶ In maced. ² a macedonia ² ¹⁸ d[omi]n[us] est : — est ² fit : fuit ³
uos : nos ² — sed est in illo est ³ ²⁰ quotquot ² ²¹ — confortat ²
²³ > non ueni ultra ² ²⁴ stetistis ² ^{dior}, statis ³ ² ¹ tristitia ²
² Et *erasum* ³ scripsi ² cum uenero ² tristitiam (*bis*) ²

uestrum est ⁴ nam ex ingent]e tribulatione et angustia
cordis scripsi uobis per] multas lacrimas. Non ut con
tristemini sed] ut sciatis quam caritatem habeam ha
bundantius in uobis. ⁵ Si quis autem contristauit.
non me contristauit sed ex parte. ut non onerem om
nes uos. ⁶ Sufficit illi. qui eiusmodi. est. obiurgatio
haec que fit a pluribus. ⁷ Ita ut e contrario magis done
tis. et consolimini. ne forte habundantiori tristitia
absorbeatur. qui eiusmodi. est. ⁸ Propter quod ob
secro uos. ut confirmetis In illum caritatem. ⁹ Ideo
enim et scripsi ut cognuscam experimentū uestrū.
An in omnib; obaediētes sitis. ¹⁰ Sin autem aliquid do
nastis. et ego. nam et ego quod donauī. si quid donauī.
Propť uos. in persona xpī. ¹¹ ut non circumueniamur
a satana. Non enim ignoramus cogitationes eius.

∴ VI ∴

² **C**UM ENIM UENISSEM TROADEM. PROPTER EUAN
gelium xpī. et ostium mihi apertum esset in dño.
¹³ Non habui requiem spūi meo. eo quod non inue
nirem titum. fratrem meum. Sed ualefaciens
eis. profectus sum in machedoniā. ¹⁴ dō autem gratias
qui semper triumphat nos in xpō iħu. Et odorem
notitiae suae manifestatur per nos. In omni loco.
¹⁵ Quia xpī bonus odor sumus dō. In his qui salui fiunt.
et in his qui pereunt. ¹⁶ Aliis quidem odor mortis. In mor
tem. aliis autem odor uite. In uitam. Et ad haec quis
tam idoneus. ¹⁷ Non enim sumus. sicut plurimi. ad
ulterantes uerbum dī. sed ex senceritate. sed sicut

⁴ abund. z² ⁶ quae fit z² ⁷ consolem. z² abundantiore (- tiori
restituit z³) z² tristitia z² ⁹ cognos. z² ¹⁰ Sin : Cui z² ¹² CUM
UEN. AUTEM TROADE z² ostium z^{dior} vel z^{*} ¹³ inuenerim z²
¹⁴ manifestat z² ¹⁶ uitae z² ¹⁷ sincer. z² sed alt. : erasum

ex dō. coram dō. In xpō loq[uimur.

VII

3¹ **I**NCIPIMUS ITERUM [NOSMETIPSOS
commendare. aut numquid egimus sicut qui
dam cōmendatitiis epistulis ad uos aut ex uobis.

2 Epistula nra uos estis. scripta in cordibus nostris.

Quae scitur et legitur ab omnibus hominibus.

3 manifestati. qm̄ epistula estis xpī ministrata a nobis.
scripta non atramento. sed spū dī uiui. Non in tabu
lis lapideis. sed in tabulis cordis carnalibus.

VIII

4 **F**IDUCIAM AUTEM HABEMUS. PER XPM̄ AD DM̄.

5 numquid sufficientes simus cogitare aliquid
a nobis sed quasi ex nobis. Sed sufficientia nra
ex dō est. 6 qui et idoneus nos fecit ministros noui
testamenti. non littera. sed spū. Littera enim occi

dit. sps autem uiuificat. 7 Quodsi ministratio mortis
litteris deformata in lapidibus. fuit in gloria. ita ut non
possint Intendere filii isrl̄ in fatie moysi prop̄ gloriā
uultus eius. quae euacuatur. 8 Quomodo. non magis mi
nistratio. sps erit in gloria. 9 Nā si ministerium damna
tionis gloria est. multo magis habundat ministerium
Iusticiae in gloria. 10 Nā nec glorificatum est. quod cla
ruit in hac parte pp̄t excelentem gloriā. 11 Si enim quod
euacuatur per gloriā est. multo magis qd̄ manet In gloria ē.

[VIII] 12 **H**ABENTES IGITUR TALEM SPEM. MULTA
fiducia utimur. 13 et non sicut moyses ponebat ue
lumen super faciem suā. ut non intenderent

3¹ egemus z² commendatitiis z² epistolis z² 2 Epistola z²
3 epistola z² et scripta z² 4 FID. AUT. TALEM z² 5 numquid :
non quod z^{dior} sed pri. erasum 6 idoneos z^{dior} 7 deformata :
de erasit corrector sed reposuit z³ possent z² faciem z^{dior}
9 ministratio z² abund. z² Iustitiae z² 10 excell. z* vel z^{dior}

filiis isrl̄ in faciem eius quae eua]cuatur. ¹⁴ Sed obtusi sunt sensus eorum. Usque in hodiern]um enim diem. Id ipsum uelamen in lectione ueter]is testamenti manet. Non reuelatum. qm̄ in xp̄o. euacuatur. ¹⁵ sed usq; in odiernum diē cū legitur moyses. uelamen .ē. positum super cor eorum.

¹⁶ Cum autem conuersus fuerit ad dñm. auferetur uelamen.

¹⁷ Dñs autem sp̄s. est. ubi autem sp̄s dñi. ibi libertas. ¹⁸ Nos uero omnes reualata faciae gloriā dñi. speculantes. In eadē imaginē transfurmamur. a claritate. In claritatem. tāquā a dñi sp̄u. ⁴ ¹ Ideo habentes hanc ministrationem Iuxta quod misericordiā consecuti sumus. non defecimus. ² sed abdicamus occulta dedecores. Non ambulantes In astutia. neq; adulterantes uerbum dī. sed in manifestatione ueritatis cōmendantes nosmetipsos ad omnē constientiam hominum coram dō.

X

³ **Q**UODSI ET IAM. OPERTUM. EST. EUUAN gelium nrm̄. In his qui pereunt est opertū. ⁴ In quibus d̄s. huius sc̄li excaecauit mentes fidelium. ut non fulgeat Inluminatio euuan gelii. gloria xp̄i. qui est imago dī. ⁵ Non enī nosmetipsos p̄dicamus. sed ihm̄ xp̄m dñm nrm̄. Nos autem seruos uestros. p̄ ihm̄. ⁶ qm̄ d̄s. qui dixit de te nebris lucem splendescere. Inluxit in cordib; nris ad inluminationem. scientiam claritatis dī. In faciē xp̄i ihu. ⁷ Habemus autem thesaurum istum In uasis fictilib; ut sublimitas sit uirtutis dī. et non ex nobis. ⁸ In omnib; tribulationem patemur. sed n̄ angustiamur.

¹⁴ obtusi z ²	¹⁵ hodier. z ²	¹⁸ reuelata facie z ²	eandem z ^{dior}
transform. z ^{dior}	sp̄u : + VIII in mg. z ²	⁴ ¹ defecimus z ²	² dedecoris z ²
conscien. z ^{dior}	³ EUAN. z ²	⁴ infidelium z ^{dior}	euang. z ²
gloriae z ²	⁶ scientiae z ²	⁸ patimur z ²	

Aporiamur sed non distit[uimur. ⁹ persecutionem pati
mur. sed n̄ derelinquimur. d[eicimur sed non perimus.
¹⁰ Sēp mortificationē iħu. in corpore n[ostro circumferentes
ut et uita iħu. in corporibus nostris manifestetur.

[XI]

¹¹ **S**EMPER ENIM NOS QUI UIUIMUS. IN MORTĒ
tradimur prop̄ iħm. ut et uita iħu. manifestetur
in carnī nostra mortali. ¹² Ergo mors in nobis opera
tur uita autem in uobis. ¹³ Habentes autē eundē spū
fidei. sicut scriptum. ē. Crededi. prop̄ quod loqu
tus sum. et nos credimus. pp̄t quod et loquimur.

¹⁴ Scientes qm̄ qui suscitauit iħm. et nos cum iħu sus
citauit et constituit uobiscum. ¹⁵ Omnia enim pp̄t uos.
ut gratia habundans. p multās gratiarū actiones. ha
bundet in gloriā di. ¹⁶ Prop̄t quod non deficemus. sed li
cet is q foris est noster homo corrumpitur. Tamen
is qui intus est. renouatur de die in diē. ¹⁷ Id enim quod
in p̄senti est momentaneū et leue tribulationis n̄ae
supra modū. In sublimitate. aeternā gloriae pondus
operatur in nobis. ¹⁸ Non contēplantibus nobis q; uidentur
sed quae non uidentur. Quae enim uidentur. tempo
ralia sunt. quae autem non uidentur. aeterna sunt.

[XII]

⁵ ¹ **S**CIMUS ENIM. QM̄ SI TRRESTRIS. DOMUS
nostra huius habitationis dissoluatur. quod
aedificationem ex dō. habeamus domū non ma
nufactā. aeternam in caelis. ² Nā et in hoc ingemisce
mus habitationē n̄am quae de caelo est. supindui
cupientis. ³ Si tamen uestiti. et non nudi. Inueniamur.

⁸ destit. z² ¹¹ carne z² ¹³ spm z^{dior} Credidi z² locutus z²
¹⁴ suscitabit et constituet z² ¹⁵ abund. z² multos grat. actione z^{*} et z²
abund. z² ¹⁶ deficimus z² his qui z³ corrumpatur z²
¹⁷ aeternum z² ¹⁸ q;: quae z² ⁵ ¹ TERRES. z² dissoluatur z^{dior} vel z^{*}
² ingemescimus z² cupientes z² ³ - et z²

⁴ Nam et qui sumus in tabernaculo. Ingemiscemus grauati eo quod nolumus expoliari. sed superuestire ut absorbeatur quod mortali est a uita. ⁵ Qui autem effecit nos In hoc ipsum dñs. qui dedit nobis pignus sp̃s.

[XIII] ⁶ **A**UDIENTES. IGITUR. SEMPER ET SCIENTES. qm̃ dum sumus In corpore peregrinamur a dño.

⁷ Per fidē enim ambulamus. et non p speciem. ⁸ Audemus autē. et bonā uoluntatē habemus magis peregrinari a corpore. et p̃sentes eē a dñm. ⁹ Et ideo contendimus. siue absentes. siue p̃sentes. placere illi.

¹⁰ Omnis enim nos manifestari oportet ante tribunal xp̃i. ut referat unusquisq; ppria corporis. p ut gessit siue bonum. siue malum.

[XIIII] ¹¹ **S**CIENTES ERGO. TIMOREM DÑI. HOMINIBUS SUademus. Dō autem manifestati sumus. spero autem et in conscientiiis uestris manifestos nos esse.

[XV] ¹² **N**ON ITERUM NOS COMMENDAMUS UOBIS. sed occasionem damus uobis. gloriandi pro uobis. ut habeatis ad eos qui in faciae gloriantur. et non in corde. ¹³ Siue enim mente excedimus dō. siue subrii sumus uobis. ¹⁴ Caritas enim xp̃i. urguet nos ¹⁵ aestimantes hoc qm̃ si unus p omnib; mortuus est. ergo omnes mortui sunt. et pro omnib; mortuus est. Ut et qui uiuunt iam non sibi uiuant. sed ei qui pro ipsis mortuus. ē. et resurrexit.

[XVI]

¹⁶ **I**TAQUE NOS. EX HOC NEMINEM. NOUIMUS. SECUNDUM carnem. Et si cognouimus secundū carnē xp̃m.

⁴ tabernaculo isto z²Ingemiscimus z²superuestiri z²mortale z²⁵ efficit z²⁸ ad dñm z²¹⁰ Omnes z²oportet z²¹¹ manifesti z²¹² facie z²¹³ sobrii z²¹⁴ urget z²¹⁵ mortuus est *alt.* : + xp̃s z²

sed nunc iā non nouimus. ¹⁷ [Si qua ergo in xpō. noua creatura. uetera transierunt. Ecce f[acta sunt noua. ¹⁸ omnia autem ex dō. qui reconciliauit nos s[ibi per xpm. et dedit nobis ministerium reconciliationis. ¹⁹ Qm̄ quid[em d[omi]n[us] erat in xpō. mundum reconcilians sibi. Non reputans illis delicta ipsorum. et posuit in nobis uerbū reconciliationis. ²⁰ Pro xpō ergo legationem fungimur tāquam dō. exhortante per nos. Obsegramus pro xpō. reconciliamini dō. ²¹ eum qui non nouerat peccatum pro nobis peccatum factus est ut nos efficeremur iustitia d[omi]ni in ipso. 6 ¹ Adiuuantes autem et exhortamur ne In uacuū gratia d[omi]ni. recipiatis. ² Ait enim. tempore accepto exaudiui te. et in die salutis adiuuaui te. [XVII]

ECCENUNC TEMPUS. ACCEPTABILE. ECCE NUNC dies salutis. ³ Nemini dantes ullam offensionem ut non uituperetur ministerium nostrū. ⁴ Sed in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut d[omi]ni ministris.

In multa patientia. In tribulationib; in necessitatibus.

In angustiis. ⁵ in plagis. In carceribus. In sedicionibus.

In laboribus. in uigiliis. in ieiuniis. ⁶ In castitate. In scientia.

in longanimitate. In suauitate. In spū s[an]c[t]o. In caritate non ficta. ⁷ in uerbo ueritatis. In uirtute d[omi]ni. Per arma iusticiae

a dextris et sinistris. ⁸ per gloriam et ignobilitatem. p

Infamiam et bonā famā. ut seductores et ueraces.

Sicut qui ignoti. et cogniti. ⁹ quasi morientes. et ecce uiui-

mus. ut castigati. et non mortificati. ¹⁰ Quasi tristes. sem-

per autem gaudentes. sicut egentes. multos autem locu

¹⁹ reputans z^{dior}
gratiam z^{dior}

²⁰ legatione z²
² adiuui z²

Obsec. z²
⁵ sedition. z²

²¹ fecit z²
⁷ iustitiae z²

⁶ ¹ – et pri. z²
a sinis. z^{dior}

pletantes. tamquam nihil habent]es. et omnia possidentes.

VIII] ¹¹ **O** [S NOSTRUM] PATET AD UOS. O CORIN
thii cor n]ostrum dilatatum est ¹² non angus
tiamini In nobis. Angustiamini autem
in uesceribus uestris. Eandem autem haben
tes remunerationem. tāquā filiis dico. dilatamini
et uos. ¹⁴ Nolite iugum ducere cū infidelibus. ¹⁵ quae
enim participatio Iusticiae cum iniquitate. Aut quae
societas lucis ad tenebraes. Quae autē conuentio xpi.
ad beliar. aut quae pars fidei cum infidei. ¹⁶ Qui autē
consensus templo dī. cum idolis. uos enim estis templū
dī uiui. Sicut dicit d̄s. Qm̄ inhabitabo in illis. et inambula
bo. et ero illorum d̄s. et ipsi erunt mihi populus.

¹⁷ Prop̄t quod exite de medio eorum. et separamini dicit d̄ns.
Et inmundū ne tetigeritis ¹⁸ et ego recipiā uos. Et ero uobis
In patrem. et uos eritis mihi. In filios et filias. dicit d̄ns omnp̄s.

III] ⁷ ¹ **H** AS IGITUR. HABENTES. PROMISSIONES.
k̄m̄i. mundemus nos ab omni inquinamento. carnis
et sp̄s. Perficientes sc̄ificationem. In timore dī. ² capi
te nos. nimenem lesimus. nimenem corrupimus. ne
minem circumuenimus. ³ Non ad condemnationē dico.
Praedixi enim. quod in cordib; nostris estis. ad conmo
riendum. et ad conuiuendum.

[XX] ⁴ **M** ULTA MIHI FIDUCIA EST APUD UOS. MUL
ta mihi gloriatio. pro uobis. repletus sum conso
lationē. suphabundo gaudio. in omni tribulatione
nostra. ⁵ Nam et conuenissemus machedoniam.

¹² uisceribus z² ¹⁵ enim : autem z² luci z² belial z^{dior} infidele z²
⁷ ¹ dī : + XVIII in marg. z² ² cap. z² ² nimenem laes. z²
corrupi. z^{dior} ³ commor. z² consolationē : lineola erasa
⁵ cum uen. z² maced. z²

nullam requiam habuit caro [nostra sed omnem tribulationem passi. Foris pugnae. Intu[s timores. ⁶ sed qui consolatur humiles consolatus. est. nos d[s. In aduentu titi. ⁷ Non solum autem In aduentu eius. sed etiā In solatio. quo consolatus. ē. in uobis. Referentiū uobis uestrum desiderium. uestrū fletum. uestrā aemulationem pro me. Ita ut magis gauderem ⁸ qm̄ et si contristauit uos in epistula. non me penitet. Et si peniteret uidens quod epistula illa. et si ad horā uos constrictauit. ⁹ nunc gaudio. Non quia contristati estis. sed quia constrictati estis ad penitentiā. Contristati enim estis secundum d[um. ut in nullo detrimento patiamini ex nobis.

¹⁰ Quae enim secundū d[um. tristitia est paenitentiāe In salutem operatur. Saeculi autem In salutem tristitia mortē operatur. ¹¹ Ecce enim hoc ipsū. secundū d[um. contristari uos. quantā in uobis operatur sollicitudinē sed defensionem. sed indignationem. sed timorem. sed desiderium. sed aemulationē. sed uindictā. In omnib; exhibuistis uos Incontaminatus ēē negotio.

¹² Igitur et scripsi uobis non prop[ter] eum qui fecit iniuriā nec propter eū qui passus ē. sed ad manifestandam sollicitudinem nostrā. quā pro uobis habemus corā d[ō]. ¹³ Ideo consolati sumus. In consolationem autem nrā habundantius magis gauisi summus super gaudium titi. quia reffectus est xp̄s. eius ab omnibus uobis. ¹⁴ Et si quid apud illum de uobis gratulatus sū non sum confusus. Set sicut omnia uobis in ueritate

⁵ requiem z*	⁶ et nos z ²	⁷ Referens z ²	uobis : nobis z ^{dior}
⁸ epistola (bis) z ²	paenitet z ²	⁹ gaudeo z ²	detrimentum z ²
¹⁰ tristitia z ²	sal. stabilem z ²	— In salutem alt. z ^{dior}	tristitia z ²
¹¹ Incontaminatos z ²	negotio z ²	¹² etsi z ²	¹³ consolationem : m <i>erasa</i>
habund. : h <i>erasa</i>	sumus z ²	xp̄s : sp̄s z ^{dior}	¹⁴ gloriatus sum z ³

locuti sumus ita et glor]iatio nostra. quae fuit ad titū
ueritas facta est ¹⁵ et ui]scera eius habundantius in uos sunt.
Reminiscetes omniū uestrum oboedientiam. quo
modo cum timore et tremore excepistis illum.

¹⁶ Gaudeo quod in omnib; confido in uobis. [XXI]

⁸¹ **N**OTAM AUTEM UOBIS FACIO \overline{FF} GRATIAM $\overline{D\bar{I}}$
quae data est. In aecclesiis machedonię. ² quod in mul
to experimento tribulationis habundantia gaudii
ipsorū et altissima. paupertas eorum. habun
dauit in diuitias simplicitatis eorum. ³ Quia secundum
uirtutem dī. testimonium illis reddo. quod supra uirtu
tem uoluntarii fuerunt. ⁴ Cum multa exhortatione
obsecrantes nos gratiam et communicationē minis
terii quae fit in sc̄s. ⁵ Et non sicut sperauimus. sed semed
ipsos dederunt primum dñō. deinde nobis per uo
luntatem dī. ⁶ Ita ut rogemus titum. ut quemadmodū
coepit ita perficiat in uos. etiam gratiam istam.

[XII] ⁷ **S**ED SICUT IN OMNIB; HABUNDETIS. FIDE ET
sermone et scientia. et omne sollicitudine. et cari
tate uestra in nos. Ut et in haec gratia abundetis.

⁸ Non quasi imperans dico. sed per aliorum sollicitudi
nem. etiam uestrae caritatis. Ingenium bonum com
probans. ⁹ Scites enim gratiam dñi nr̄i ih̄u xp̄i.
qm̄ prop̄t uos egenus factus est. cum esset diues. ut illi
us inopia uos diuites essetis. ¹⁰ Et consilium in hoc do.
hoc enim uobis utile est. qui non solum facere. sed et
uelle coepistis ab anno priore. ¹¹ nunc uero et facto

¹⁵ abund. z² in uobis z² Reminiscetis z² eum z² ⁸¹ FACIMUS
UOBIS z² maced. z² ² abund. z² abundauit z² ³ dī: *erasum*
quod: et z² ⁴ gratiam z² quae: quod z² sc̄os z² ⁵ semet z²
⁶ rogaremus z² ita: + et z² uobis z² ⁷ ABUNDATIS z² omni z²
Insuper et carit. z² haec: e *erasa* ⁹ Scitis z²

perfecite. ut quemadmodū [prumtus est animus
uolutatis. ita sit et perficiend[i ex eo quod habetis.

¹² Si enim uoluntas prumta est secun[dum id quod habet
accepta est. non secundum quod non habet. ¹³ N[on enim
ut aliis sit remissio. uobis autem tribulatio. Sed ex ae
qualitate. ¹⁴ In praesenti tempore. uestra habundantia
illorum inopiae suppleat. Ut et illorum habundan
tia uestrae inopiae sit supplementum. ut fiat aequa
litas. ¹⁵ sicut scriptum est. Qui multum habuit. non a
bundauit. et qui modicum non minorauit.

¹⁶ Gratias autem dō. qui dedit nobis eandem sollicitudinē
pro uobis in corde titi. ¹⁷ Qm̄ exhortatio quidem suscepit
sed cum sollicitior esset sua uoluntate profectus est
ad uos. ¹⁸ Missimus etiam cum illum fratrem. cuius
laus est In euangelium per omnes ecclesias. ¹⁹ non so
lum autem. sed et ordinatus ab ecclesiis comes pere
grinationis nostrae. In hac gratia q; ministratur a nobis
a dñi gloriā. et destinātā uoluntatem nostram. ²⁰ Deui
tantis hoc. ne quis nos uituperet In hac plenitudine
quae ministratur a nobis in gloriam dī. ²¹ Prouide
mus enim bonam. non solum coram dō. sed etiā corā
hominibus. ²² Missimus autem cum illis et fratrē
nostrum quem probauimus. In multis. saepe sollici
tum esse. Nunc autem multo sollicitiorem confiden
tiam multa in uos. ²³ Siue pro tito. qui est socius meus.
In uos adiutor. siue fratres nostri. apostoli eccle
siarum gloriae xpī. ²⁴ Ostensionem ergo. quae est

¹¹ perficite z² uoluntatis z² ¹² prumta z² secundum alt.: + id z²
¹⁴ abund. z² inopiam z² abund. z² ¹⁵ habet z² ¹⁶ - nobis z²
¹⁷ exhortationem z^{dior} cum : dum z² ¹⁸ Missimus : s *pri. eras.* illo z²
euangelio z² ¹⁹ q; : quae z² ad z² destin. z² ²⁰ Deuitantes z²
- in glo. di z² ²¹ bonam : m *erasa* ²² Misimus z² sollicitior. z²
confidentia z² ²³ meus : + et z^{dior}

caritatis uestrae et nostrae] gloriae pro uobis. In illos ostendite in faciem ecclesiaru]m. 9¹ Nam de ministerio quod fit in sc̄s. ex abundanti est mihi scribere in uobis.

S[cribo u]obis. 2 scio enim prumptum animum uestrū. pro quo de uobis. glorior apud machedonas. qm̄ achaia parata est ab anno p̄terito. et uestra aemulatio pro uocauit plurimos. 3 Missimus autem fratres ut ne

quod gloriamur de uobis euacuetur In hac parte ut quemadmodum dixi. parati sitis. 4 Ne cum uenerint mecum machedones. et inuenerint uos Inparatos.

Erubescamus nos. ut non dicamus nos. In hac substantia.

5 Necessarium ergo existimaui rogare ff̄ ut p̄ueniant ad uos. et praeparent repromissā. benedictionē

hanc paratā esse. Sic quasi benedictionem. non quasi auaritiā. 6 Hoc autem dico. qui parce seminat. parce

et metit. Et qui seminat In benedictionib; de benedictionibus metet uitam aeternā. 7 Unusquisq; pro ut destinauit cordi suo. non ex tristitia. aut ex necessitate.

Helarem enim dotorem diligit d̄s. 8 Potens est autem d̄s omnem gratiā habundare facere in uobis. Ut in omnibus semper omnem sufficientiā habentes abundetis in omne opus bonum. 9 Sicut scriptum. est. Dispersit dedit pauperib; Iusticia eius manet In aeternum.

10 Qui autem administrat semen seminanti. et panē ad manducandum praestauit et multiplicauit semen uestrum. et augebit incrementa frugum iustitiae ūrae.

11 ut in omnibus. locupletati. abundetis in omnem sim

9¹ - in z^{dior} - S[cribo u]obis z² 2 prumptum z^{dior} vel z^{*}, prumptum z²
 maced. z² qm̄ : + et z² 3 Misi z² 4 maced. z² nos alt. :
 uos z^{dior} vel z² 6 metet z² et metet z² - uit. aet. z³
 7 destin. in corde suo z² tristitia z² Hilarem z² datorem z^{dior}
 8 abund. z² Iustitia z² 10 praestabit z² multiplicabit z²

plicitatem quae operatur p[er] [nos gratiarum actionem dō.
¹² qm̄ ministerium. huius officii. n[on] solum supplet ea
 quae desunt sc̄is. Set etiam abund[at]at per multas
 gratiarum acciones In domino. ¹³ Per proba[tionem]
 ministerii huius. glorificantes d̄m. in oboedientia
 confessiones uestrae. In euangelium xp̄i. Et simpli
 citate communicationis. In illos. et in omnes. ¹⁴ et in ip
 sorum obsecratione pro uobis. desiderantium uos.
 prop̄t̄ eminentem gratiā dī. in uobis. ¹⁵ Gratias
 dō semper inenarrabile dono eius. ¹⁰ ¹ Ipse autem
 ego paulus obsecro uos. per mansuetudinem. et mo
 destiam xp̄i. Qui in faciem quidem humiles inter
 uos. absens autem confido in uobis.

[XXIII]

² **R**OGO AUTEM UOS. NE PRAESENS AUDEĀ
 per eam confidentiā quae existimor habere in
 quosdam. qui arbitrantur nos tamquam
 secundum carnem ambulemus. ³ In carne enim
 ambulantes non secundum carnē militamus.
⁴ Nam arma militiae nostrae non carnalia. sed poten
 tia dō. ad distructionem monitionum ⁵ consilia
 distruentis. et omnem altitudinem extollentē
 se aduersus scientiam dī. Et in captiuitatem re
 digentes omnem intellectū. In obsequiū xp̄i.
⁶ et in prumptum habentes ulcisci omnem inoboe
 dentiam. Cum impleta fuerit uestra oboedientia
⁷ quae secundum faciem sunt. uidete. Si quis confi
 dit sibi xp̄i se. ēē. hoc cogitit Iterum apud se. quia

¹² Sed z* actiones z² dñō z² ¹³ confessionis z² dior ¹⁵ super z²
 inenarrabili z² ¹⁰ ¹ facie z² humilis z² ² - uos z²
 quae: e *erasa* habere: audere z² ⁴ destruc. z² munit. z²
⁵ distruentes z² dior, destruentes z² ⁶ prumptu z² ⁷ cogitet z²

sicut ipse xpi. est ita et nos.] ⁸ Nam et si amplius. aliquid
 gloriatus fuero de po]testatē nr̃a. quae dedit dñs. In ae
 dificationem et] non in distructionem uestram. non
 erubesc]ā. ⁹ Ut autem non existimer tãquã terrere
 uos per epistulas. ¹⁰ Qm̃ quidem aepistulae Inquiunt
 graues sunt et fortes. P̃sentia autem corporis. infir
 ma et sermo contemtibilis. ¹¹ Hoc cogitet qui eiusmo
 di est quia quales sumus. uerbo. per epistulas absen
 tes tales et praesentes In facto. ¹² Non enim aude
 mus inserere aut conparare nos quibusdā
 qui se ipsos commendant. Sed ipsi in nobis metip
 sos mentientes. et conparantes. nosmetipsos nobis.
¹³ Nos autem non inmensum gloriabimur. sed secun
 dum mensuram regulae quā mensus est nobis d̃s.
 mensuram ptingendi usq; ad uos. ¹⁴ Non enim qua
 si non pertingentes ad uos superextendimus nos.
 Usq; ad uos enim peruenimus In euangelio xpi.
¹⁵ non in inmensū glorianes In alienis laborib;
 Spem autem habentes criscentes fidei uestrae
 In uobis magnificari. secundum regulam nostrā
 In habundantiā ¹⁶ etiam in illa. quae ultra uos sunt
 euangelizare. Non in aliena regula. In his quae p̃
 parata sunt gloriari. ¹⁷ Qui autem gloriatur. In
 dño gloriatur. ¹⁸ Non enim qui se ipsū commendat.
 ille probatus. ē. sed quem dñs commendat.
¹¹ Utinam sustineretis modicum quid insipien
 tiaē meae. sed et supportate me. ² Aemulor enim

⁸ potestatē: *lineola erasa*

quam z*

destru. z²¹⁰ epistolae z diorinfirmā: + est z³¹¹ Hoc: + ergo z²epistolas z²¹² compar. z²nobis: + nos z²mentientes: n *pri. erasa*compar. z²¹³ In inmen. z²¹⁴ pertingendi *dormitans* z²¹⁵ crescentis z²abund. z²¹¹ ² Aemulor z* *vel* z dior; Aemulor z²

uos dī. aemulatione.

[XXIIII]

DISPONDI ENIM UOS [UNI UIRO UIRGINEM
castam exhibero xpo. ³ Tim[eo autem ne sicut ser
pens euam seduxit astutia sua. Ita corru[m]pan
tur sensus uestri. et excedant a simplicitate quae
est in xpo.

[XXV]

⁴ **N**AM SI IS QUI UENIT. ALIUM XP̄M PRAEDICAT
quem non praedicauius. aut alium sp̄m. accepi
tis quem non accepistis. aut alium euangeliū quod
non recepistis. recte pateremini. ⁵ Existimo enim
nihil me minus fecisse a magnis apostolis. ⁶ Et si im
peritus sermone. sed non scientia. In omnib; autem
manifestatus sum uobis. ⁷ aut numquid peccatum feci
me ipsum humilians. ut uos exaltemini. Qm̄ gratis
euangelium dī. euangelizaui uobis. ⁸ Alias ecclesias
expoliaui. accipiens stipendiū ad ministeriū uestrū.
⁹ Et cum essem apud uos. et egerem. nulli onerosus fui.
Nam quod mihi deerat suppleuerunt ff̄ qui uenerunt
a machedonia. Et in omnib; sine onere me uobis serua
ui et seruabo. ¹⁰ Est ueritas xpi in me. qm̄ haec gloria n̄
infringetur in me in regionib; achaie. ¹¹ quare quia
non diligo uos. d̄s scit. ¹² Quod autem facio. et faciā ut ā
putem occasionem eorū. qui uolunt occasioni uti.
Ut et in quo gloriantur inueniantur sicut et nos.

[XXVI]

¹³ **N**AM EIUSMODI PSEUDOAPL̄. OPERARII
subdoli. transfigurantes se In apostolis xpi.
¹⁴ et non mirū ipse enim satanas transfigurat se

² exhibere z²⁴ accipitis z²aliud z²⁶ manifestatus: ta erasae⁸ exspol. z²⁹ maced. z²¹² occasionem et - uti z²- et alt. z²¹³ apostolos z²

uoroi accumulatione:

DISPONDIENTIMUS

Dcastam exhibere xpo: 11

Dpenitentiā induxit ad salutem

tur sensus uestri & excedant ad simplicitate quae
est in xpo: xv

NAM SUS QUI ENIM ALIUM XPM PRAEDICAT
quem non praedicauimus aut alium spm accep-
tis quem non accepistis aut alium euangeliū quo
non receperistis recte pateremini; Existimo enim
nihil me minus fecisse ad magis apostolis; Et sum
peritus sermone sed non scientia; In omnibus autem
manifestatur sum uobis autum quid peccatum feci
me ipsum humilians ut uos exaltemini; Quia gratis
euangeliū dei euangelizauimus uobis; Alias ecclesias
expoliaui accipiens stipendiū ad ministeriū uestrū.
& cum esset manus uos & gerere nullum onerosus fui.

Nam quod mihi deerat suppleuerunt isti qui uenerunt
ad macedoniam; Et in omnibus sine onere me uobis serua-
ui & seruaabo; Et ueritas xpi in me quia haec gloria mi-
hi in fructu in me in regionibus achiae quare quia
humilitas uos discit; Quod autem facio & facienda
puto in occasione meorum qui uolunt occasione

ut in quo gloriantur inuehiantur sicut & uos

NAM ET ISOODI PSEUDOPHIL OPERARI

subdoli transfigurantes in apostolis xpi

& non mirum si precepim satanas transfigurare

in angelum lucis. ¹⁵ non est ergo m]agnū si ministri eī transfigu-
rentur uelut ministri iustiti]ae. Quorū finis erit secundū ope-
ra ipsorum. ¹⁶ Iterum dico] ne quis me putet insipientē. alioquin
uelut i]nsipientē accipite me. ut et ego modicū quid glorier.

- ¹⁷ Quid loquor n̄ loquor secundū d̄m. sed quasi in insipientiā In
hac substantiae gloriae. ¹⁸ Qm̄ multi gloriantur secundū carnē
et ego gloriabor. ¹⁹ Libent̄ enim suffertis insipientes cū sitis
ipsi sapientes. ²⁰ Sustinetis enim. si quis uos In seruitute re-
digi. si quis deuorat. si quis accipit. si quis extollitur. si quis
In faciem uos caedit. ²¹ Secundū ignobilitatē dico. quasi
nos infirmi fuerimus. In hac parte In qua quis audet.
In insipientia dico. audeo et ego. ²² Habraei sunt. et ego.
israhelitae sunt. et ego. semen abraxae sunt. et ego. ²³ minis-
tri xp̄i sunt. et ego. ut minus sapiens. dico plus ego. In labo-
ribus plurimis. In carcerib; habundantius. In plagis supra
modū. in mortib; frequent̄. ²⁴ A iudaeis quinq;es quadrage-
nas una minus accepi. ²⁵ ē uirgis caesus sū. semel lapidatus sū.
ter naufragium feci. nocte et die. in profundū. maris fui.
²⁶ In itineribus saepe. periculis fluminū. periculis latronū.
periculis ex gentib; periculis ex genere. periculis in ciuit̄.
periculis in solitudine. periculis in mari. periculis in
falsis fratrib; ²⁷ In labore et erumna. in uigiliis multis. in fa-
me et siti. In ieiuniis multis. In frigore et nuditate. ²⁸ praet̄
illa quae extrinsecus sunt. Instancia mea cotidiana. solli-
citus omniū ecclesiarū. ²⁹ Quis infirmatur. et ego non
infirmor. quis scandalizatur. et ego non uror.

³⁰ si gloriari oportet.

¹⁵ secundum z^{dior}
substantia z²
restituit z³

¹⁶ insip. *pri.*: + esse z²
²⁰ seruitutem z^{dior} accipit z²
In quo z² insipientiam z^{dior}

¹⁷ Quod z^{dior} et z²
²¹ — In hac parte z²,
²⁴ quinquies z²
ciuitate *plene* z³

²⁵ profundo z^{dior}
solitud. z²

²⁶ > per. ex genere. per. ex gent. z²
²⁷ aerumna z² ²⁸ Instantia z²

que infirmitates meae sun[t gloriabor. ³¹ dñs. et pater dñi
 nostri ihu xp̄i. scit qui est be[nedictus in saecula quod
 non mentior ., .³² Damasci p̄posi[tus gentis aretae regis
 custodiebant ciuitatem damas[cenorum ut me
 conpraehinderit ., .³³ Et per fenestram in spor[ta dimis
 sus sum per murom. et sic effugi manus eius ., .¹²¹ Sic glo
 riari oportet. non expedit quicquam ., . Ueniam autē
 ad uissionis. et reuelationis dñi ., .² Scio hominem In
 xp̄o. ante annus quatuordecem. siue in corpore nes
 cio. siue extra corpus nescio. dñs scit. Raptum huius
 modi usquae ad tertium caelum. ³ et scio huiusmo
 di hominem. siue in corpo. siue extra corpus. nescio.
 dñs scit. ⁴ Qm̄ raptus est paradysum. Et audiui archa
 na uerba. quae non licit homini loqui ., .⁵ Pro eius
 modi gloriabor. pro me autem nihil gloriabor.
 nisi In infirmitatibus meis ., .⁶ Nam et si uoluero glori
 ari. non ero insipiens. ueritatem enim dicam ., .
 Parco autem. ne quis me existimet supra [id] quod
 uidit me. aut audit aliquid ex me ., .⁷ Et ne magni
 tudo reuelationum extollat me. datus est enim
 mihi stimulus carnis meae angelus satane. ut me
 colaphizet ., .⁸ Propter quod ter dñm rogauī. ut dis
 cederit a me ., .⁹ et dixit mihi ., . Sufficit tua gratia.
 nam uirtus in infirmitate perficitur ., . Libenter
 igitur gloriabor In infirmitatibus meis. ut inha
 bitet in me uirtus xp̄i ., .¹⁰ Propter quod placeo mihi
 In infirmitatibus. In contumeliis. in necessitatib;.
 In persecutionibus. In angustiis. pro xp̄o ., . Cum

³⁰ quae infirmitatis z²³² custodiebant: n *erasa*comprehenderet z²³³ murum z²¹²¹ Si z^{*}quicquam: quidem z²uisiones z²reuelationes z²² annos z²quatuordecim z²usquae: a *erasa*tert. z²³ corpore z²⁴ paradysum z²audiuit z^{*}licebat z²– gloriabor *alt.* z²⁶ dico z², dicam *reposuit* z³id *membrana scissa**perit* uidet In me z²– aliquid z²⁷ satanae z²⁸ discederet z²⁹ Suff. tibi gratia mea z³

enim infirmor tunc poten]s sum ., .¹¹ Factus sum insipiens. uos me coegistis.] ego enim debui a uobis commendari nihil enim] minus fui ab his. qui sunt supra modum apostoli ., . Tamen et si nihil sum. ¹² signa tame]n apostoli facta sunt super uos. In omni patientia. signis et prodigiis. et uirtutibus. ¹³ Quid est enim quod minus habuistis prae ceteris ecclesiis. nisi qđ ego ipse non grauau i uos ., . Donate mihi hanc iniuriam ., .

XXVII

¹⁴ **E**CCE TERTIO HOC PARATUS

sum uenire ad uos. et non ero grauis uobis. Non enim quaero quae uestra sunt. sed uos ., . Nec enim debent filii parentibus thesaurizare. sed parentes filiis ., . ¹⁵ Ego autē libentissime Inpendam. et super Inpendar ipse pro animabus ur̄is ., . Licet plus uos diligens minus diligar. ¹⁶ sed esto ., . ego uos non grauau. sed cum essem astutus dolo uos cepi ., . ¹⁷ Numquid per aliquem eorum quos misi ad uos. circumueni uos. ¹⁸ Rogau i titum. et misi cum illo fratrem ., . Numquid titus uos circumuenit. Nonne eodem sp̄u. ambulauimus ., . Nonne eisdem uestigiis. ¹⁹ Iterum putatis quod excusatis nos. apud uos coram dō. et in xp̄o loquamur ., . Omnia autem km̄i propter uestram aedificationem ., . ²⁰ Timeo enim ne forte. cum uenero. non quales uolo inueniam uos ., . Et ego inueniar a uobis qualem non uultis ., . Ne forte contentionis. aemulationis. animosita

¹¹ >a uobis deb. z²
liben. z^{dior} vel z^{*}
ego: Ego z²
excusemus z²
aemulationes z²

Tametsi z²
Licet z²
¹⁸ eo z² eisdem: e
loquimur z²

¹² apostolatus mei z² ¹⁵ autē |
¹⁶ sed esto: *partim erasit corrector*
¹⁹ Iterum: Olim z²
²⁰ uobis z² contentiones z²

tis. disensionis. detra[ctiones. susurrations. infla
 cionis. sediciones sint in[ter uos ²¹ ne iterum cum ue
 nero humiliet me d[omi]n[u]s apud [uos et lugeam multos ex
 his. qui ante peccauerunt. Et no[n egerunt peniten
 tiam super inmunditiam. et fornicationē et i[n
 pudicitia quam gesserunt ., . 13¹ Ecce tercio hoc uenio
 ad uos. In ore duorum uel trium testimonium sta
 bit omne uerbum ., . ² Praedixi enim. et praedico. ut
 praesens uobis. et nunc absens. his qui ante peccaue
 runt. et ceteris omnibus. q[ua]m si uenero iterum non
 parcam ., . ³ An experimentum quaerites eius qui in
 me loquitur x[ristu]s. Qui in uobis non infirmatur.
 sed potens est in uos ., . ⁴ Nam si cruci fixus est ex infir
 mitate. sed uiuit ex uirtute d[omi]ni ., . Nam et nos infir
 mi sumus In illo. sed uiuimus cum eo. ex uirtute d[omi]ni.
 In uobis ., . ⁵ Uosmetipsos temptate si estis in fide. ip
 si uos probate ., . An non cognoscites uosmetipsos
 quia x[ristu]s i[esu]s in uobis est ., . Nisi forte reprobis estis ., .
⁶ Spero autem q[uo]d cognoscites quia nos non su
 mus reprobi ., . ⁷ Oramus autem d[omi]n[u]m. ut nihil mali
 faciatis. non ut nos probati pareamus. sed ut uos
 quod bonum est faciatis ., . Nos autem ut reprobi si
 mus ., . ⁸ Non enim possumus aliquid aduersus ueri
 tatem. sed pro ueritate ., . ⁹ Gaudemus autem quan
 do nos Infirmi sumus. uos autem potentes estis ., .
 Hoc et oramus uestram consummationem ., . ¹⁰ Ideo
 haec absens scribo. ut non praesens durius agam.
 Secundum potestatem. quam d[omi]n[u]s dedit mihi

²⁰ animositates z² dissensiones z² tiones sedit. z² ²¹ inmunditiam :
 m *erasa* fornicationē: *membrana scissa lineola periit* 13¹ testium z²
² – enim z² – uobis z² ³ quaeritis z² x[risti] *corrector antiquus; sed*
 x[ristu]s *restituit* z³ uobis *corrector; sed uos restitutum est* ⁴ Nam: + et z²
 et: + si z³ ⁵ Uosmet. z² cognoscitis z² uosmetipsos z²; uos ipsos z³
 quia x[ristu]s i[esu]s in uobis est ., . Nisi forte reprobi *in rasura* temptate si estis in
 fide. ipsos uos probate *se ipsum corrigens scripsit* z^{*} ⁶ cognoscitis z²
⁹ autem: enim z³ ¹⁰ secundum ? z²

in aedificationem et non in] destructionem .,

XXVIII

¹¹ **D** [E CETERO FRA]TRES GAUDETE. PER
fecti estote] exhortamini idem sapite. pa
cem hab]ete. et dñs dilectionis. et pacis. erit
uobiscum ., .¹² Salutate inuicem in osculo s̄co.
Salutant uos s̄ci omnes ., .¹³ Gratia dñi nostri ih̄u
xp̄i. et caritas dñi. et communicatio s̄ci sp̄s. cum omni
bus uobis. amen ., .

EXPLICIT AD CORINTH̄ INCIPIUNT CAPITVLA

- i De resorectione dñi .,
- ii De apostolo a circumcionem galatas refrenante. et
nouas doctrinas anatimatizante .,
- iii De apostolo omnibus displicente
- iiii De apostolo euangelium non ab hominibus
sed ad dō diuinitus consecutum .,
- v De apostolo uitam suam priorem In daeismo. et pos
tea segregationem ad apostolatū. et deinceps
iter omnem uel cursum ad galatas prosequente .,
- vi De falsis fratribus. et de petro In circumcissione.
paulo uero in gentibus. ordinatis .,
- vii De petro anthiocia cum gentibus conuiuente. et
de paulo In conspectu omnium rephindentem .,
- viii De apostolo legem ueteris testamenti. per crucem

¹⁰ destruc. z² XXVIII z^{dior} ¹² > omnes s̄ci z² ¹³ omnibus z^{dior}
EXP. (+ epistola z³) AD COR. SECUNDA z² i resurrec. z²
ii circumcisone (sic) z² anatemat. z² iii displicente z² v iudaismo z²
omnem: m erasa vi circumcissi.: s pri. erasa vii conuiuante z²
reprehendente z²

- et passionem dñi. destrue[n]te .,.
- viii De apostolo galatarum s[t]ultitiam inclamante
qđ cū ex auditu fidei. spm accep[issent] legis et circum
cissionis postmodum subiugass[ent] .,.
- x De omnibus qui ex operibus legis sunt quod s[ub]iec
ti sunt maledicto .,.
- xi De his qui in lege sunt quod iustificentur a dño .,.
- xii De dño redimente nos ex maledicto legis. cum pro
nobis ipse factus sit maledicto .,.
- xiii De conparatione testamenti hominis ad promisi
onem dī. In semen abraham quod est dñs xp̄s. ./. sionis.
- xiiii De lege posita quoadusque uenirit semen repromis ./. .
- xv De scriptura concludente omnia sub peccato. et
legis custodia. ut promissio daretur credentibus. et
fide dñi nostri iħu xp̄i .,.
- xvi De aequalitate omnium gentium In dño xp̄o cre
dentium. liberorum omnium adquae seruorum .,.
- xvii De credentibus ōnib; qđ unū sem̄ sit abraham .,.
- xviii De conparatione heredis Infantes .,.
- xviiii De iudaeis credentibus sub elimentis mundi
seruitio constrictis. donec dñs factus ex femina ad
que sub lege a patre in sc̄m mitteretur .,.
- xx De credentibus in đm quod non sint iam serui. sed
filii. et quod secundum legem ueteris testamenti uult
uiuere. elimentis mundi optat potius seruire quā dō .,.
- xxi De fide in aduentu apostoli. et reuerentia galatarū .,.
- xxii De seductoribus galatarum .,.
- xxiii De duobus filiis abraham. et testamentis

viii galatharum z ³	legi et circum]cissioni se post. z ²	xi non iustif. z ^{dior}
xii maledictum z ^{dior}	xiii semine z ²	xiiii ueniret z ²
ex fide z ²	xvi atque z ²	xv et fide :
atque z ²	xviii Infantis z ²	xviii elemen. z ²
	xx quod : +qui z ²	xxi galatharum z ³
xxii galath. z ³		

duobus et monte sina et] hierusalem terrestri adque
caelesti ., .]

xxiiii De circumcidenti]b; se quod ihs xps eis nihil pro
derit sed debitore]s sunt totius legis faciende ., .

xxv De c]ircumcissione. et p̄pucium quod nihil sint
nisi fides per dilectionem operata ., .

xxvi De cursu primo fidei galatarum. et de damnatio
nem male suadentium ac seductoribus ., .

xxvii De circumcissione. et crucis scandalum ., .

xxviii De implecione legis In proximi dilectionem. et pe
riculo liuoris adque certaminis ., .

xxviiii De contentione carnis et sp̄s ., .

xxx De contemptu Inanis glorie ac praesentis ., .

xxxi De sustentatione mutua Inter fratres. et de hono
re communo uel proprio ., . tores ., .

xxxii De humanitate discentium uerbum dñi erga doc

xxxiii De seminationem carnalium uel spiritualium ., .

xxxiiii De elymosina facienda In omnes. sed maxime
a domnesticos fidei ., .

xxxv De circumcissione. seruantibus legem. et apos
tolo In crucem dñi. gloriante ., .

xxxvi De circissione et p̄putium. quod nihil sint. sed no
ua creatura pacem habeat sempiternam ., .

xxxvii De apostolo. In corpore suo. stigmata dñi ihu
xpi portantem ., .

EXPLICIUNT CAPITULA

INCIPIT PRAEFAC̄

<i>xxii</i> atque z ²	<i>xxiii</i> faciendae z ³	<i>xxv</i> preputio z ²	<i>xxvi</i> damnationem :
m <i>fin. erasa</i>	<i>xxviii</i> impleione z ²	atque z ²	<i>xxxi</i> communi z ²
<i>xxxiii</i> seminationem :	m <i>fin. erasa</i>	<i>xxxiiii</i> elemos. z ²	ad domnes. (<i>sic</i>) z ²
<i>xxxv</i> circumcissione z ²	<i>xxxvi</i> circumcissione et preputio z ²		

GALAT[AE SUNT

graeci. hii uerbum uer[itatis primum
ab apostolo suscipiunt. sed post disc[essum
eius. temptati sunt a falsis apostolis. Ut in
lege. et in circumcissione uerterentur .,
Hos apostolos reuocat ad fidem ueritatis.
scribens eis ab epheso ., EXPLICIT PRAEFĀ

INCIPITE PIS AD

I¹ PAULUS
APOSTĒS

non ab hominibus. neque per hominem. sed
per iħm xpm. et dñm patrem. qui suscitauit
eum. a mortuis. ² et qui mecum sunt omnes
fratres ecclaeiae galatiae. ³ Gratia uobis
et pax a dō patre. et dño nostro iħu xpo.
⁴ Qui dedit se ipsum pro peccatis nostris.
ut eriperit nos de praesenti saeculo nequā
secundum uoluntatem dī patre. ⁵ Cui est
gloria In saecula saeculorum amen .,

greci z²
apostolus z²
eriperet z^{dior}

hi z^{dior} acceperunt z²
PRAEFA. : + ver̄s CCXCII. z²
patre : et patris nostri z²

legem et circumcisionem z²
² ecclaeisis z² ⁴ semetipsum z²

II ⁶ **M**IROR QUOD SIC] TAM CITO TRANSFERA
mini ab eo qui uos u]ocauit. In gratia xpi ihu.
In aliud euangel]ium. ⁷ quod non est aliud. nisi
sunt aliqui qui uo]s conturbant. et uolunt conuerte
re eu]angelium xpi ., ⁸ Sed licet nos. aut angelus de caelo.
euangelizet uobis praeterquam quod euangelizauimus
uobis. anathema sit ., ⁹ Sicut pdiximus. et nunc iterum
dico ., Si quis uobis euangelizauerit. pter quod accepis
tis. anathema sit. ¹⁰ *Modo* enim hominibus suadeo
an do. ut quero hominibus placere. Si adhuc homi
nibus placerem. xpi seruus non essem ., **III**

¹¹ **N**OTUM ENIM UOBIS FACIO FRATRES
euangelium. quod euangelizatum est. a me.
Quia non est secundum hominem. ¹² Neque
enim ego ab homine accepi illud. neque didici.
sed per reuelationem. ihu xpi ., **IIII**

¹³ **A**UDISTIS ENIM. CONUERSIONEM ME
am aliquando in iudaismo ., Qm supra modū
persequabar ecclesiam dī. et epugnabam illā .,

¹⁴ Et proficiebam In iudaismo. supra multos coeta
neos in genere meo. habundantius aemulatur
existens paternarum mearum traditionum .,

¹⁵ Cum autem placuit ei. qui me segragauit. de utero ma
tris meae. Et uocauit per gratiam suam. ¹⁶ ut reuela
ret filium suum in me. ut euangelizaret sps scs
illum in gentibus ., Continuo non adqueui car
nem et sanguini. ¹⁷ Neque ueni hierusolimam ad
antecessores meos apostolos. Sed abii. In arabiā

⁶ TRANSFERE. ² gratiam ² - ihu ² ⁹ preter: + id ²* vel ² ^{dior}

¹⁰ *Modo supplevit* ² ^{dior} in spatio quod ipse scriba reliquit vacuum, cuius rei
gratia nescio an: aut ¹; sed an restituit ² aut quaero ³

¹³ expugnabam ² ^{dior} ¹⁴ coetan.: + meos ² aemulator exist. ¹

¹⁵ segreg. ² ¹⁶ euangelizarem (- sps scs) ¹ carni ¹ ¹⁷ hierusolima ¹

et iterum reuersus sum da[mascum. ¹⁸ Deinde post annos tres. ueni hyerusolima uide[re petrum et mansi apud eum diebus quindecim ., ¹⁹ Alium [autem apostolorum uidi neminem. nisi iacobum. fratre[m dñi. ²⁰ Quae autem scribo uobis. ecce coram dō. quia non mentior. ²¹ D[einde ueni In partes syriae et cyliciae ., ²² Eram autem ignotus facie ecclesiis iudeae quae erant in xpō. ²³ tantum autem auditum habebant. qm̄ qui persequabatur nos ali quando. nunc euangelizat fidem quam aliquando ex pugnabat. ²⁴ et in me clarificabant dñm ., [V]

²¹ **D**EINDE POST ANNUS QUAT
 tuordecim. iterum ascendi hyeru
 solimam. cum barnaba. adsump
 to tito ., ² Ascendi autem secundum
 reuelationem. et contulli cum
 illis. euangelium quod p̄dico in gen
 tibus. seorsum autem his qui uidebantur. Ne forte
 in uacuum cucurrerem. aut cucurrissem ., ³ Sed ne
 que titus qui mecum erat. cum esset gentilis. conpul
 sus est circumcidi ., ⁴ Sed propter subintroduc[tis] fal
 sis fratres. qui subintroierunt explorare libertatem
 nostram. quam habemus in xpō ih̄u. ut nos In serui
 tutem redigerint ., ⁵ Quibus neque ad horam cessimus
 subiectioni. ut ueritas euangelii permane[at] apud
 uos ., ⁶ Ab his autem qui uidebantur esse aliquid. qua
 lis aliquando fuerint. nihil mea interest ., Dñs per
 sonam hominis non accepit ., Mihi enim quide
 ban[tur] esse aliquid. nihil contullerunt. ⁷ sed e contra

¹⁸ hyerosolima z¹²¹ ciliciae z²²³ nunc : + autem z² sed erasum est²¹ ANNOS z¹adsumpto : assumpto et z²² contulli : 1 pri. erasacurrerem z²currissem (sic) z²⁴ subintro. : erasit sub correctorsubintroduc[tos] autem falsis (sic) z²redigerent z¹⁵ permane[at] z¹⁶ quales z²accipit z¹qui uidebantur z^{dior}contule. z¹

rio cum uidissent quod credit]um est mihi euangeliū
 praeputii. sicut petro circu]mcissionis ., .⁸ Qui enim opera
 tus est petro in aposto]latom circumcissionis. opera
 tus est et mihi inte]r gentes. ⁹ Et cum cognouissent
 g[rati]ā quae data est mihi ., . Iacobus. et caephas. et io
 hannes qui uidebantur columne esse. dextras dede
 runt mihi. et barnabae societatem. ut nos euangeli
 zarem in gentes. ipsi autem in circumcissionis ., .
¹⁰ Tantum ut pauperum memores essemus. quod etiā
 sollicitus fui hoc ipsum facere ., .

VI

¹¹ **C**UM AUTEM UENISSET CAEPHAS.
 anthichiā. In faciem ei restiti. quia reprae hin
 sibilis erat ., .¹² Prius enim quam uenim quam
 uenirent quidam. a iacobo. cum gentibus ae
 debat ., . Cū autem uenissent. subtrahebat. et
 segraebat se. timens eos qui ex circumcissi
 one erant. ¹³ et simulatione eius consenserunt ca
 teri iudaei. Ita ut barnabas duceretur ab eis in illa simula
 tione ., .¹⁴ Sed cum uidissem quod non recte ambula
 rent ad ueritatem euangelii. dixi petro coram omni
 bus ., . Si tu cum iudaeus sis gentiliter et non iudaice
 uiues. quomodo gentes cogis iudaizare ., .¹⁵ Nos natura
 iudei. et non ex gentibus peccatores ., .¹⁶ Scientes autem
 quod non iustificatur homo ex operibus legis. nisi p
 fidem iħu xpī ., . Et nos in xpō iħu credimus. ut iusti
 ficemur. ex fide xpī. et non ex operibus legis ., . Prop
 ter quod ex operibus legis non iustifica^{bi}tur omnis caro.

VII ¹⁷ Q UOD SI QUERENTES IUSTIFICARI

Q

- ⁷ circumcisionis ^z¹ ⁸ apostolatum circumcisi. ^z¹ ⁹ cognouissent ^z²
 cephas ^z¹ columnae ^z² societatis ^z² — euang. ^z² circumcissionem ^z²
¹¹ UENISSET CEPHAS ^z² anthiociam ^z² reprehē. ^z² ¹² quam uenim :
 quam uenirent, *sed postea perliniavit* ^z² aedebat : a *pri. erasa*
 segregabat ^z² circumcisi. ^z² ¹³ simulationi ^z² ceteri ^z^{dior}
 ut : + et ^z² iis ^z¹ illam simulationem ^z² ¹⁴ cephae ^z²
 >gent. uiuis et non iud. ^z² ¹⁵ iudaei ^z² ¹⁷ QUAER. ^z²

in xpo. Inuenti sumus et ips[i peccatores numquid xps.
peccati minister est. absit. ., .¹⁸ S[i enim quae destruxi
haec iterum aedifico. praeuari[catorem me constituo ., .
¹⁹ Ego enim per legem. legi mortuus su[m ut do. uiuam ., .
Xpo confixus sum cruci. ²⁰ Uiuo autem iam n[on ego.
uiuit uero in me xps ., . Quod autem nunc uiuo In car
ne. In fide uiuo filii di. qui dilexit me. et tradidit se ip
sum pro me ., . ²¹ Non abicio gratiā di ., . Si enim per legem
Iustitia. ergo xps gratia mortuus est ., .

VIII

³¹ **O** *INSENSATI GALATE QUI VOS FAS*
cinauit ueritati non obedire ., . Ante quorum
oculus xps ihs praescriptus est in uobis cruci
fixus ., . ² Hoc solum uolo a uobis dicere. Ex operi
bus legis spm accepistis. an ex auditu fidei ³ Si estulti
estis ut cum spm coeperitis. nunc carne consumma
mini ., . ⁴ Tanta passi estis sene causa ., . Si tamen sine cau
sa. ⁵ qui ergo tribuit uobis spm et operatur uirtutis In
uobis. ex operibus legis an ex auditu fidei ., . ⁶ Sicut abra
ham credidit do. et reputatum est illi ad iustitiam ., .
⁷ Cognoscitis ergo quia quae ex fide sunt. hii sunt filii
abrahe ., . ⁸ Prouidens autem scriptura. quia ex fide
iustificat gentes ds ., . Praenuntiauit abraham.
quia benedicentur In te omnes gentes ., .

X

⁹ **I** *GITUR QUI EX FIDE SUNT. BENEDICEN*
tur cum fidele abraham ., . ¹⁰ Quicumque enim ex
operibus legis sunt. sub maledicto sunt ., . Scrip
tum est enim ., . Maledictus omnes qui non per
manserint In omnibus quae scripta sunt In libro

¹⁸ reaedifico z ²	¹⁹ cruce z ²	²¹ gratis z ²	³ ¹ GALATAE fasc. :
+ non credere et - non obed. z ²		quorum oculos z ²	> ihs xps z ²
proscriptus (<i>sed restituit</i> prae.) z ²		² > a uob. uolo z ²	³ discere z ²
Sic stulti z ²	spu z ²	sine z ²	⁵ uirtutes z ²
			⁶ ei z ²
⁷ Cognoscite z ²	qui ex z ²	hi z ²	abrahae z ²
⁹ fideli z ²	¹⁰ omnis z ²	⁸ Praenunt. z ²	
permanserint : n <i>alt. erasa</i>			

legis ut faciant ea .,.]

XI

¹¹ **Q** *M̄ AUTEM IN LEGE] NEMO IUSTIFICATUR*
apud d̄m mani]festum est. quia iustus ex fide
uiuit. ¹² lex aute]m non est ex fide. sed qui fecerit
uiuet in illis] .,.

XII

¹³ **X** *PS NOS REDEMIT DE MALEDICTO LEGIS*
factus pro nobis maledictum .,. Quia scriptum
est .,. Maledictus omnis qui pendit in ligno.
¹⁴ ut in gentibus benedictio abrahamae fierit in xp̄o iħu .,.
Ut pullicitationem sp̄s accipiamus per fidem .,.

XIII ¹⁵ **F** *RATRES. SECUNDUM HOMINEM*
dico .,. Tamen hominis confirmatum testamen
tum nemo spernit. aut superordinat .,. ¹⁶ Abrahamae
dictae sunt promissionis. et semini eius .,. Non dicit
et seminibus quasi in multis. sed quasi in uno. et
in semine tuo. qui est xp̄s .,. ¹⁷ Hoc autem dico testamen
tum confirmatum a d̄o. Quae post quadringentos
et triginta annos facta est lex .,. Non irritam facit
ad euacuandam promissionem .,. ¹⁸ Nam si ex lege here
ditas. iam non ex promissione .,. Abrahamae autem p
repromissionem donauit d̄s .,.

XIIII

¹⁹ **Q** *UID IGITUR LEX. PROPTER TRANS*
gressionibus posita est. donec ueniret semen
cui promiserat .,. Ordinata per angelos In manu
mediatoris .,. ²⁰ Mediatur autem unius non est. d̄s
autem unus est .,.

XV

²¹ **L** *EX AUTEM ADUERSUS PROMISSA D̄I. AB*
sit .,. Si enim data esset lex. quae posset uiuificare

¹² fecerit : + ea z²

¹⁶ promissiones z²

¹³ pendet z²

¹⁹ transgressionibus z^{dior}

¹⁴ fieret z²

²⁰ Mediator z^{dior}

pollic. z²

uere ex lege esse iustitia ., .²² S[ed conclusit scriptura omnia sub peccato. ut promissio ex f[ide iħu xp̄i daretur credentibus ., .²³ Prius autem quam [ueniret fides sub lege custodiebamur ., . Conclusi in eā fid[em quae reuelanda erat ., .²⁴ Itaque lex pedagogus noster fuit in xp̄o [ut ex fide iustificemur ., .²⁵ Ad ubi uenit fides. iam non sumus sub pedagogo ., .

XVI

²⁷ **Q**UICUMQUE ENIM IN XP̄O BAPTIZATI estis. xp̄m induistis ., .²⁸ Non est iudaeus. nequae graecus. non est seruus. neque liber. Non est masculus. neque femina. Omnes enim uos unum estis In xp̄o iħu ., .

XVIII

²⁹ **S**I AUTEM UOS XP̄I. ERGO ABRAHAE SEMEN estis. secundum promissionem heredes ., . XVIII

⁴¹ **D**ICO AUTEM QUANTO TEMPORE HERES paruulus^s est. nihil differt. a seruo. cum sit dñs. omnium ., .² Sed sub tutoribus est et actoribus. usque ad p̄finitum tempus. a patre ., .

XVIII

³ **I**TA ET NOS CUM ESSEMUS PARUOLI sub elimentum huius mundi. eramus seruientes ., .⁴ Ad ubi uenit plenitudo temporis. misit d̄s filium suum factum ex muliere. factum sub lege. ⁵ ut eos qui sub lege erant redimeret. Ut adoptionem filiorum reciperemus ., .

XX

⁶ **Q**UAM AUTEM ESTIS FILII D̄I. MISIT D̄S sp̄m filii sui. In corda nostra. clamantem abba pater ., .⁷ Itaque iam non est seruus sed filius ., . Qd̄ si filius. et heres per d̄m ., .⁸ Sed tunc quidem ig

⁴¹ paruulus z* sed restituit paruulus z^{dior}

³ elimentum : m erasit corrector sed nil aliud mutavit natum z³

⁶ D̄I : partim erasum

² >tut. et act. est z³

⁴ At z³ factum :

norantes dñm. his qui natu]ra non sunt dii ., . Seruiebatis .,

⁹ Nunc autem uti cogno]uistis dñm. immo cogniti estis
a dō. quomodo conue]rtimini Iterum ad infirma. et ege
na elimenta qu]ibus denuo seruire uultis ., . ¹⁰ Dies
obseruat]is. et menses. et tempora. et annus. ¹¹ Timeo
uos ne forte sine causa laborauerim in uobis ., . ¹² Stote
sicut ego. quia et ego sicut uos .,

XXI

F*RATRES OBSECRO UOS. NIHIL ME LE*
sistis ., . ¹³ Scitis autem quia per infirmitatem
carnis euangelizaui uobis Iam pridem ., . ¹⁴ Et tem
tationem uestram in carne mea non spreuistis.
neque respuistis ., . Sed sicut angelum dñi. excepistis
me. sicut xpm ihm ., . ¹⁵ Ubi est ergo beatitudo uestra .,
Testimonium enim perhibeo uobis ., . Quia si fieri
potuisset oculos uestros eruisetis. et dedisetis mi
hi ., . ¹⁶ Ergo inimicus uobis factus sum uerū dicens
uobis .,

XXII

¹⁷ **A***EMULĀTUR UOS. NON BENE. SED EX*
cludere uos uolunt. ut illos aemulemini ., . ¹⁸ Bo
num autem aemulamini. In bonum semper .,
Et non tantum cum praesens sum apud uos .,

XXIII

¹⁹ **F***ILIOLI MEI QUOS ITERUM PARTURIO*
donec xps formetur in uobis ., . ²⁰ Uellem autem
esse apud uos modo. et mutare uocem meam.
qm̄ confundor in uobis ., . ²¹ Dicite mihi qui sub
lege esse uultis. legem non legistis ., . ²² Scriptum ē
enim qm̄ abraham duos filius habuit. unum de
ancilla. et unum de libera ., . ²³ Sed qui de ancilla

¹⁸ In bono z³²² filios z^{dior}

secundum carnem natus e[st]. Qui autem de libera per
 repromissionem ²⁴ quae sun[t per allegoriam dicta .,.
 Haec enim sunt duo testament[a. unum quidem a
 monte sina In seruitutem gener[ans quae est agar .,.
²⁵ Sina autem mons est in arabia. qui coniunctus ē ei quae
 nunc est hyerusalem. et seruit cum filiis suis .,.
²⁶ Illa autē
 que sursum est hyerusalem. libera est. quae est mater
 noster .,.
²⁷ Scriptum est enim .,.
 Laetare sterellis. quae
 non paris. Erumpe et clama quae non parturis.
 quia multi filii deserte magis quam eius qui habet
 uirum .,.
²⁸ Nos autem fratres. secundum issaac
 promissionis filii sumus .,.
²⁹ Sed quomodo tunc. qui
 secundum carnem natus fuerat. persequabatur eū
 qui secundum sp̄m. Ita et nunc .,.
³⁰ Sed quid dicit
 scriptura .,.
 Eice ancillam. et filium eius. Non enim
 heres erit filius ancille. cum filio libere .,.
³¹ Itaque
 fratres. non sumus ancille filiae. sed libere .,.
⁵ ¹ Qua li
 bertate nos xp̄s liberavit .,.
 State. et nolite iterum
 Iugo seruitutis contineri .,.

XXIIII

² **E**CCCE EGO PAULUS DICO UOBIS
 qm̄ si circumcidamini xp̄s uobis ni
 hil proderit .,.
³ Testificor autem rursum
 omni homini circumcidendi se. qm̄ de
 bitor est uniūersa legis faciente .,.
⁴ Eua
 cuati estis a xp̄o. qui in lege iustificamini. a gratia
 excidistis .,.
⁵ Nos autem sp̄u. ex fide. spem iustitiae
 expectamus .,.

XXV

⁶ **N**AM IN XP̄O IĪHU. NEQUE CIRCISSIO

²⁶ nostra z^{dior}
 faciendae z³

²⁷ sterilis z²

³¹ filii z^{dior}

⁵ ³ circumcidenti z²

⁶ CIRCUMCISIO z^{dior}

aliquid ualet neque praeput]ium. sed fides quae per caritatem operatur .,.]

XXVI

⁷ **C**[URREBATIS] BENE. QUIS UOS INPE
diuit ueritati] non oboedire .,. Nemini consen
se]ritis .,. ⁸ Persuassio non est ex eo qui uocat uos .,.

⁹ Modicum firmentum. totam massam corrumpit .,.

¹⁰ Ego confido in uobis in dño. quod nihil aliud sapietis .,.
Qui autem conturbat uos. portabit iudicium quicum
que est ille .,.

XXVII

¹¹ **E**GO AUTEM FRATRES SI CIRCUMCIS
sionem adhuc praedico. quid adhuc persecutio
nem patior .,. Ergo euacuatum est scandalum cru
cis. ¹² Utinam et abscidantur qui uos conturbant .,.

¹³ Uos enim in libertatem uocati estis fratres .,. Tantum
ne libertatem in uocationem detis carnis .,. Sed per
caritatem seruite inuicem .,.

XXVIII

¹⁴ **O**M ENIM LEX IN UNO SERMONE IMPL
etur .,. Diligis proximum tuum. sicut te ipsum .,.
¹⁵ Quod si inuicem mordetis et comeditis .,. Ui
dete ne ab inuicem consummami .,.

XXVIII

¹⁶ **D**ICO AUTEM. SP̄U AMBULATE. ET
desideria carnis non perficietis .,. ¹⁷ Caro enī
concupiscit aduersus sp̄m. sp̄s autem ad
uersus carnem .,. Haec enim sibi inuicem aduer
santur. ut non quaecumque uultis illa faciatis .,.

¹⁸ Quod si sp̄u ducimini. non estis sub lege .,. ¹⁹ Manifesta
autem sunt opera carnis .,. Quae sunt. Fornicatio.
Inmundicia. Inpudicitia. luxoria. ²⁰ Idulorum ser

⁹ ferment. z dior
in inuicem z²

¹¹ CIRCUMCISIONEM z dior
¹⁴ OMNIS z²

¹³ in occasionem z²

uitus ., Uenificia. Inimi[citiae. contentiones. ae
 mulationes. Irae. rixe. d[issensiones. sectae.
 hereses. ²¹ Inuidiae. homicidia. [ebrietates. com
 messationes ., Et hiisimilia. quae dico uobis si[cut
 p̄dixi ., Qm̄ qui talia agunt regnum dī non conse
 quentur ., ²² Fructus autem sp̄s est. caritas. gaudi
 um. pax. patientia. longanimitas. bonitas.
 benignitas. fides. ²³ modestia. continentia ., Ad
 uersus huiusmodi. non est lex ., ²⁴ Qui autem sunt
 xp̄i. carnem suam cruci fixerunt cum uitiiis. et
 concupiscentiis .,

XXX

²⁵ **S** I UIUIMUS SP̄U. SP̄U ET AMBULE
 mus ., ²⁶ Non efficiemur Inanis gloriae cupidi .,
 Inuicem prouocantes. inuicem inuidentes .,

⁶ ¹ **F** RATRES. ET SI PRAEOCCUPATUS **XXXI**
 fuerit homo In alico delicto. uos qui spirita
 lis estis. Instruite huiusmodi In spiritu lenitatis .,
 Considerans te ipsum. neq̄ et tu tempteris .,

² Alter alterius honera portate. et sic adimplebi
 tis legem xp̄i ., ³ Nam si quis existimat se aliquid esse.
 cum sit nihil. ipse se seducit ., ⁴ Opus autem suum
 probet unusquisque. et sic in semetipso tantam
 gloriam habebit. et non in altero ., ⁵ Unusquisque
 enim onus suum portabit .,

XXXII

⁶ **C** OMMUNICET AUTEM HIS QUI
 cathezizatur uerbum. ei qui se cathezizat.
 In omnibus bonis .,

XXXIII

⁷ **N** OLITE ERRARE. D̄S NON INRIDE
 tur ., ⁸ Que enim seminauerit homo. haec
 et metet ., Qm̄ qui seminat. In carne sua

²⁰ Uenefic. ²²hereses : *erasum*⁶ spiritales ²²

de carne et metet corru]ptionem .,. Qui autem se
minat in s̄pu de s̄pu m]etet uitam aeternam .,. ⁹ Bo
num autem facien]tes. non deficiamus .,. Tempore
eni]m suo metimus. non deficientes .,.

XXXIIII

¹⁰ **E** *RGO DUM TEMPUS HABEMUS*
operemur bonum ad omnes. maxime
autem ad domesticos fidei .,.

XXXV

¹¹ **U** *IDEDE. QUALIBUS LITTERIS SCRIP*
si uobis mea manu .,. ¹² Quicumque uolunt
placere in carne. hi cogunt uos circumcidi .,.
Tantum ut crucis x̄pi persecutionem non
patiuntur .,. ¹³ Neque enim qui circumciduntur le
gem custodiunt .,. Sed uolunt uos circumcidi. ut
In carne uestra gloriantur .,.

XXXVI

¹⁴ **M** *IHI AUTEM ABSIT GLORIARI NISI*
In crucem dñi nostri ih̄u x̄pi. per quem mihi
mundus cruci fixus est. et ego mundo .,. ¹⁵ In
x̄po enim ih̄u. neque circumcissio aliquid ualeat.
neque p̄putium. sed noua creatura .,. ¹⁶ Et quicumq;
hanc regulam secuti fuerint. pax super illos et mise
ricordia. et super israhel dī .,.

XXXVII

¹⁷ **D** *E CETERO. NEMO MIHI MOLES*
tus sit .,. Ego enim stigmata dñi In corpore
meo porto .,. ¹⁸ Gratia dñi nostri ih̄u x̄pi. cum
s̄pu uestro fratres .,. Scrita ad urbae rome
lege .,. EXPLICIT AD GALATAS AMEN

INCĪ CAPI AD EPHE

¹⁴ crucem : m *eras*.¹⁸ *fin*. Scripta z²

- i* De sc̃is quod ante constitu[tionem mundi in dño xpo. electi sint. et omne sapien[tia et prudentia sacra menti. et renouationem om[nium in dño xpo. quae In caelis sunt. et quae in terra .,.
- ii* De apostolo. pro ephesseos. dep̃cante. et resorec tione dñi. et ascensu et potestate .,.
- iii* De principe potestates aeris huius sp̃s .,.
- iiii* De dō. per diuitias misericordiae suae sc̃os com xpo dño. cum uiuificante. et in caelestibus conlocantē .,.
- v* De sc̃is quod non in uirtute sua ad dñi gratiam ue niant sed dono. et beneuolentia dī .,.
- vi* De p̃putio. et circumcissione .,.
- vii* De dño legem mandatorum. in sententiis. eua cuante. ut duos conderit In semetipso .,.
- viii* De ciuibz sc̃orum et domesticis dī. et de aedifi catione templi .,.
- viiii* De misterio dñi quod ante passionem ipsius generationibus aliis non fuerit reuelatum .,.
- x* De gloria tribulationis .,.
- xi* De omi patria In caelis. et in fr̃is. et homine inte riore. et plenitudine scientiae dī
- xii* De dño super omnia quam a sc̃is petitur habun dantius largiente .,.
- xiii* De unitate. et mutua sustentatione. sc̃orum .,.
- xiiii* De una fide. et unum baptisma .,.
- xv* De diuersitate gratia donationis dī. et aedifica tionis corporis dñi. et uiro perfecto In mensura ae tatis. plenitudinis. xpi .,.
- xvi* De stultitia gentium. et libidine. et omni tur pitudine delictorum .,.

- xvii* De exponendo ueterem] et induendum nouum hominem et de mendacio] et ueritate
- xviii* De ira sed innoce]nti. et opera manuum .,
- xviii* De abstinentiā mali sermonis. et non contradicendo sp̄m sc̄m. et mutua sustentationem sc̄orum .,
- xx* De dilectionem. et quod sc̄i debeant d̄m in omnibus Imitari .,
- xxi* De abstinencia scurilitatis. et omnium uitiorum .,
- xxii* De seductoribus. et inpudicis .,
- xxiii* De cautione uiuendi. et sapientia .,
- xxiii* De subiectione mulierum ad maritos .,
- xxv* De uiris ut diligant coniuges suas .,
- xxvi* De obsequio filiorum .,
- xxvii* De patrum erga filios temperamentum .,
- xxviii* De seruorum obsequio .,
- xxviii* De temperamento dominorum .,
- xxx* De indumentum armorum d̄i. et insidias diabuli et conluctatione. aduersus potestates .,
- xxxi* De fidelitate. et ministerio tychici .,

EXPLICIUNT CAPITULA

INCIPIT PRAEFATIO

EPHĒS SUNT

assiani. et hii accepto uerbo ueritatis perstiterunt. In fide ., Hos conlaudat apostolos. scribens eis. ad roma de carcere ., Explicit praefatio. amen .,

I¹ PAULUS

apostolos. xpi ihu. per uoluntatem di.
 et scis omnibus. qui sunt ephesi. et fidelibus
 in xpo ihu ., .² Gratia uobis et pax a do. patre
 nostro. et dño ihu xpo ., .³ Benedictus ds
 et pater dñi nostri ihu xpi. qui benedixit
 nos in omni benedictione. spiritali. in
 caelestibus In xpo ihu ., .⁴ Sicut elegit nos
 in ipso ante mundi constitutionem. ut
 essemus scī. et immaculati. In conspectu
 eius. In caritate ., .⁵ Qui praedistinauit nos
 In adoptionem filiorum per ihm xpm In
 ipsum. secundum propositum uoluntatis
 suae. ⁶ In laudem gloriae gratiae suae ., . In qua
 gratificauit nos. in dilecto filio suo ⁷ in quo
 habemus redemptionem in p sanguinem
 eius ., . Remissionem peccatorum secun
 dum diuitias gratiae eius. ⁸ quae superha
 bundauit In nobis ., . In omni sapientia et
 prudentia. ⁹ ut notum faceret nobis sacra
 mentum uoluntatis suae ., . Secundum
 bonum placitum eius. quod proposuit
 In eo ., .¹⁰ In dispensationem plenitudinis
 temporum. Instaurare omnia in xpo

¹ et *pri.*: *erasum*⁸ faceret ²¹

quae in caelis et quae in ter]ra sunt in ipso ., .¹¹ In quo etiā sorte uocati sumus praed]istinati. secundum consilium uoluntatis eius ¹² u]t simus in laude gloriae eius. qui ante sperauimus in xpo ., .¹³ In quo et uos cum audisetis uerbum ueritatis. euangelium. salutis uestrae ., . In quo et credentes. signati estis. spū promissionis s̄co. ¹⁴ qui est pignus hereditatis nostrae ., . In redemptione aquisitionis. In laudem gloriae ipsius ., .

II ¹⁵ **P**ROPTEREA. ET GO AUDIENS. FIDEM UR̄A quae est in xpo ihu. et dilectionem in omnes s̄cos ., .¹⁶ Non cesso gratias agens pro uobis. memoriam uestri faciens In orationibus meis ., .¹⁷ Ut d̄s dñi nostri ihu xpi. pater gloriae. det uobis sp̄m sapientiae. et reuelationis. In agnitionem eius.
¹⁸ Inluminatos oculos cordis uestrae ., . Ut sciatis quae sit spes uocationis eius. et quae diuitiae gloriae hereditatis eius in s̄cis ., .¹⁹ Et quae sit super eminens magnitudo uirtutis eius. in nos. qui credimus. Secundum operationem potentiae uirtutis eius. ²⁰ quam operatus est in xpo ., . Suscitans illum a mortuis. et constituens ad dexteram suam In caelestibus ., .²¹ Supra omnem principatum. et potestatem. et uirtutem. et dominationem. et omnem quod nominatur ., . Non solum in hoc sc̄lo. set etiam in futuro ., .²² Et omnia subiecit sub pedibus eius ., . et ipsum dedit. caput. supra omni. ecclesiae ²³ quae est corpus ipsius. plenitudo eius. qui omnia In omnibus adimpletur ., .

III ²¹ **E**T UOS CUM ESSETIS. MORTUI. DELICTIS et peccatis uestris. ² In quibus aliquando ambu

¹¹ praed]est. z²
 m fin. erasa

¹⁵ ET EGO z²

¹⁹ credidimus z^{dior}

²¹ omnem :

lastis. secundum saecum m[undi huius. secundum principem potestates aeris [huius. sp̄s qui nunc operatur in filiis diffidentiae ., .³ I[n quibus et nos aliquando conuersati sumus. In des[ideriis carnis nostrae ., . Facientes uoluntatis carnis. et cogitationum. et aeramus natura filii ire. sicut et ceteri ., .

IIII

⁴ **D** *S̄ AUTEM QUI DIUES EST IN*
misericordia. propter nimiam caritatem suam qua dilexit nos ., .⁵ Et cum essemus mortui peccatis. cum uiuificauit nos xp̄o. cuius gratia estis saluati ., .⁶ Et cum resuscitauit. et cum sedere fecit in caelestibus In xp̄o ih̄u ., .⁷ Ut ostenderit In sc̄lis superuenientibus adondantes diuitias gratiae suae. In bonitate. super nos in xp̄o ih̄u ., .

V

⁸ **G** *RATIA ENIM ESTIS SALUATI PER*
fidem ., . Et hoc non ex nobis. di. donum est ., .⁹ Non ex operibus. ut ne quis glorietur ., .¹⁰ Ipsius enim sumus factura. creati in xp̄o ih̄u. In operibus bonis. quae p̄parauit ds ut in illis ambulemus ., .

¹¹ **P** *ROPTER QUOD MEMORES ESTOTE* VI
quod aliquando uos gentes. In carne qui dicimini p̄pucium. ab ea quae dicitur circumcisio. In carne. manufacta ., .¹² Quia eratis in illo tempore sine xp̄o. alienati a conuersatione israhel a et hospit̄is testamentorum promissionis ., . Spem non habentes. et sine dō. In hoc mundo ., .

¹³ **N** *UNC AUTEM. IN XP̄O IH̄U. UOS QUI* VII
aliquando eratis longe. facti estis prope In sanguine xp̄i ., .¹⁴ Ipse es̄ enim pax n̄ra

² saeculum z² potestatis z² ³ uoluntates z² ⁵ Et: *erasum* conuiui. z²
- cuius z¹ ⁶ conresus. z² consedere z² ⁷ ostenderet z²
abundantes z² ⁸ di: + enim z² ⁹ - ut z² ¹¹ preputium z^{*}
¹² - in z¹

qui fecit utraque unum .,.] Et medium parietem
 macheriae soluens] ¹⁵ Inimiciciam In carne sua .,.
 Legem mandatorum in] decretis euacuans. ut duus con
 dat in semet]ipsum. In unum nouum hominem
 faciens pacem .,.¹⁶ Ut reconciliet ambus. In uno cor
 pore. do per crucem Interficiens inimiciā
 In semetipso .,.¹⁷ Et ueniens euangelizauit pacē
 uobis qui longe fuistis. et pacem his qui prope .,.

¹⁸ Qm̄ per ipsum habemus accessum ambo In uno spū
 ad patrem .,.

VIII

¹⁹ **E**RG O IAM NON ESTIS HOSPITIS. ET ADUE
 ne. sed estis ciues s̄corum et domestici dī .,.²⁰ Super
 aedificati super fundamentum apostolorum et
 prophetarum. ipso summo angulari lapide. xpō
 ihū. ²¹ In quo omnes aedificatio constructa crescit in tem
 plum s̄m in dño .,.²² In quo et uos coaedificamini In ha
 bitaculum dñi In spū .,.

VIII

³¹ **H**UIUS REI GRATIA. EGO PAULUS. UINCTUS
 xpī ihū pro uobis gentibus .,.² Si tamen audistis dis
 pensationem gratiae dī. quae data est mihi In uobis .,.
³ Qm̄ secundum reuelationem. notum mihi factum est
 sacramentum. sicut supra scripsi in breui. ⁴ prout po
 testis legentes Intellegere prudentiam meam In mis
 terio xpī .,.⁵ Quod aliis generationibus non est agnitum
 filiis hominum .,.⁶ Sicut nunc reuelatum est s̄cis apos
 tolis eius et profetis .,.⁷ In spū ⁸ esse gentes choheredes
 et concorporales. et conparticipes promissionis In xpō
 ihū per euangelium .,.⁹ Cuius factus sum ego minister
 secundum donum gratiae dī. quae data est mihi. secun
 dum operationem uirtutes eius .,.¹⁰ Mihi omnium s̄corum
 minimo data est gratia haec In gentibus euangeliza

¹⁵ Inimicit. z^{dior} duos z^{dior} ¹⁶ Ut: et z² ambos z^{dior} inimicit. z^{dior}
¹⁹ HOSPITES z² ²¹ omnis z² ²² habitaculo dī spū z²
³⁷ uirtutis z²

re inuestigabiles diuitias [xpi. ⁹ et inluminare omnes
 quae sit dispensatio sacrame[nti absconditi a sc̄lis in dō
 qui ōnia creauit ., ¹⁰ Ut innotiscat [principibus et potestati
 bus In caelestibus ., p ecclesiam mu[l]tiformis sapientia
 dī. ¹¹ secundum p̄finitionem sc̄loz, quam fecit in [xpo
 ihu dño n̄ro ., ¹² In quo habemus fiduciam. et accessum in
 confidentiam. per fidem eius ., X

¹³ **P**ROPTER QUOD PETO. NE DEFICIATIS IN
 tribulationibus meis pro uobis quae est gloria mea ., XI

¹⁴ **H**UIUS REI GRATIA FLECTO GENUA MEA AD PA
 trē dñi n̄ri ihu xpi ., ¹⁵ Ex quo om̄s p̄ānitas In caelis et in
 nominatur ., ¹⁶ Ut det uobis secundū diuitias gloriae suae
 uirtute conrobore. p sp̄m eius. In interiore hominem
¹⁷ habitare xpm p fidem In cordib; ūris ., ¹⁸ In caritate radica
 ti et fundati. ut possetis conphindere. cū ōnibus sc̄is .,
 Quae sit latitudo et longitudo. et sublimitas et profundū .,
¹⁹ Scire etiam supereminētē scientiae caritatem xpi.
 ut impleamini. In omnem plenitudinem dī ., XII

²⁰ **E**I AŪ QUI POTENS EST. ŌNIA FACERE. SUPER
 habundanter quam petimus. aut intellegimus .,
 Secundū uirtutem quae operatur in nobis ., ²¹ Ipsi glo
 ria in ecclesia. et in xpo ihu. In om̄s generationes sc̄la sc̄loz amen.

⁴ ¹ **O**BSECRO AŪT̄ UOS EGO UINCTUS IN DÑO. XIII
 ut digni ambuletis uocationem. qua uocati estis .,
² Cum omni humilitate. et mansuetudine. cum pati
 entia. subportantes inuicem In caritate. ³ Solliciti ser
 uare unitatē sp̄s in uinculum pacis ., ⁴ Unum corpus. et
 unus sp̄s. sicut et uocati estis in una spe uocationis ūrae .,

⁵ **U**NUS D̄S. UNA FIDES. UNUM BAPTISMA. XIII
⁶ unus d̄s et pater omnium. qui super omnes. et p

¹⁰ innotescat z¹⁴ uocationem : m erasa⁴ sicut et : et erasum est

omnia. et in omnibus nobis] .,

XV

⁷ **U**NICUIQUE AUT NOSTRUM] DATA Ē GRATIA. SECUN
 dum mensuram donatio]nis xp̄i ., .⁸ Propter quod dicit. Ascen
 dens in altum cap]tiuā duxit captiuitatem. dedit do
 na ho]minib; ⁹ Quod aut̄ ascendit. quid est. nisi quia et
 descendit primū in inferiores partes terrae ., .¹⁰ Qui descen
 dit ipse est. et qui ascendit sup omnes caelos ut impleret
 omnia ., .¹¹ Et ipse dedit quosdam quidem apostolos.
 quosdā aut̄ profetas. alios uero euangelistas. alios autem
 pastores. et doctores ¹² ad consūmatione s̄corū In opus minis
 terii. In aedificationem corporis xp̄i ., .¹³ Donec occurra
 mus om̄s in unitatem fidei ., . In uirū p̄fectū In mensurā
 aetatis. plenitudinis xp̄i ., .¹⁴ Ut iā non simus paruoli. fluctu
 antes. et circūferamur omni uento doctrinae. In nequitia
 hominū In astutia. ad circūuentionē erroris ., .¹⁵ Ueritatem
 aut̄ facientes in caritate. criscamus in illo p̄ omnia qui ē capud
 xp̄s ., .¹⁶ Ex quo totū corpus. compactū. et conexum p̄ om
 nem iuncturam subministrationis secundū operatio
 nē In mensurā uniuscuiusque membri. augmētū
 mentū corporis facit In aedificationem sui In caritate ., .

XVI ¹⁷ **H**OC IGITUR DICO. ET TESTIFICOR. IN DÑO.
 ut iā non ambuletis sicut gentes ambulant. In uani
 tate sensui. ¹⁸ Tenebris obscuratum habentes Intellec
 tū. Alienati a uita dī p̄ ignorantia quae est in illis. Pp̄t
 caecitate morā cordis eorum. ¹⁹ qui desperantes. semetipsos
 tradiderunt Inpudicitiae. In operatione Immunditię
 omnis. In auaritia ., .

XVII

²⁰ **U**OS AUT̄ NON ITA DIDICIS XPM̄. ²¹ SI TAMEN
 illum audistis. et in ipso aedocti estis. sicut est ueritas
 In ih̄u ., .²² Deponere uos secundum pristinam con

¹¹ pastores z¹ ¹³ fidei: + et agnitionem filii dī. in marg. z¹ ¹⁵ crescimus z¹
¹⁷ sicut: + et z² sensus sui z² ¹⁸ caecitatem (- moram) z¹ ipsorum z²
²⁰ DIDICISTIS z¹ edocti z¹ ²² Deponite z²

uersationem ueterē homin[em qui corrumpitur secundū deside-
ria erroris ., .²³ Renouamini a[utem spū mentis ur̄ae. ²⁴ et induite
nouum hominem qui secundu[m dñm. creatus est in iustitia et
s̄citate ueritatis ., .²⁵ Prop̄t̄ qđ deponent[es mendacium loquimi-
ni ueritatem unusquisque cū proximo suo ., . Qm̄ sumus
Inuicem menbra ., .²⁶ Irascimini. et nolite peccare ., . **XVIII**

SOL NON OCCIDAT. SUP IRACUNDIA UR̄A
²⁷ nolite locum dare diabulo ., .²⁸ Qui furabatur. iam non fure-
tur ., . Magis aut̄ laborit operandū manib; qđ bo-
num est. ut habeat unde tribuat necessitatem
pacienti ., .²⁹ Omnis sermo malus ex ore ur̄o non pro-
cedat ., . Sed si quis bonus ad aedificationem oportu-
nitatis ut det gratiam audientibus ., .³⁰ Et nolite contris-
tare sp̄m s̄cm dñi. In quo signati estis In die redemptionis ., . **XVIII**

³¹ **O**MNES AMARITUDO. ET IRA. ET INDIGNA-
tio. et clamor. et blasphemia. tollatur a uobis cū om-
ni malitia ., .³² Estote autem Inuicem. benigni. miseri-
cordes. donantes inuicem sicut d̄s in xp̄o donauit nobis.

⁵ ¹ **E**STOTE AŪ IMITATORES DĪ. SICUT FILII CA **XX**
rissimi. ² et ambulate in dilectione. sicut et xp̄s. dile-
xit nos. et tradidit se ipsum pro nobis oblationē et
hostiā dō. In odorem suauitatis ., . **XXI**

³ **F**ORNICATIO AUT̄ ET OńS INMUNDITIA.
aut auaritia. nec nominetur In uobis sicut decit s̄cs.
⁴ Aut turpitudine. aut stultiloquium. aut scurilitas.
quae ad rem non pertinet. sed magis gratiarū actio ., .
⁵ Hoc enim scitote. Intellegentes quod om̄s fornicator.
aut immundus. aut auarus. quod ē idolorum seruitus.
non habet hereditatem In regno xp̄i. et dñi ., . **XXII**

⁶ **N**EMO UOS SEDUCAT INANIBUS UERBIS

²⁶ IRACUNDIAM UESTRAM z dior
manibus : + suis *super lin.* z dior

³¹ OMNIS z² ³² sicut : + et z²

⁵ idolorum z dior

²⁷ diabolo z dior
patienti z¹

⁵ ³ decet s̄cos z²

²⁸ laboret operando z¹

²⁹ aedif. fidei z²

⁴ scurrilitas z dior

prop̄t haec enim uenit ira dī in filio]s diffidentiae ., 7 Nolite ergo effici participes eorum. 8 Eratis] enī aliquando tenebrae. Nunc autem lux in dño. ut filii luc]is ambulate ., 9 Fructus enī lucis est in omni bonitate et i]ustitia. et ueritate. 10 Probantis quid sit beneplacitum dō ., 11 Et nolite cōmunicare operib; infructuosus tenebrarū. Magis aut̄ et redarguite ., 12 Quae enim In occulto fient ab ipsis. turpe est dicere ., 13 Oñia aū quae arguntur. a lumine manifestantur. Omni enī qđ manifestantur lumen ē ., 14 Pp̄t quod dicit ., Surge qui dormis. et exsurge a mortuis. et inluminauit tibi xp̄s ., **XXIII**

15 **U** IDETE ITAQUE FF. QUOMODO CAUTE AM-
buletis ., Non quasi Insipientes. sed ut sapientes ., 16 Redi-
mentes tempus. qm̄ dies mali sunt. 17 Propterea nolite
fieri Inprudentes. sed intellegentes quae sit uoluntas dī .,
18 Et nolite inaeberiari uino. In quo est luxoria ., Sed inple
mini spū 19 loquentes uobismedipsis In psalmis. et hym-
nis. et canticis spiritalib; Cantantes et psallentes In cor-
dibus ur̄is dō ., 20 Gratias agentes semper pro omnibus In
nomine dñi nr̄i ihu xp̄i ., Dō et patri 21 subiecti Inuicem
In timore xp̄i ., **XXIII**

22 **M** ULIERES UIRIS SUIS SUBDITAE SINT SICUT
dño. 23 qm̄ uir caput est mulieris. sicut xp̄s. caput est
eccle ., Ipse saluator corporis. 24 Sed sicut ecclesia subiec-
ta est xp̄o. Ita et mulieres uiris suis In omnibus ., **XXV**

25 **U** IRI DILIGITE UXORES UR̄AS SICUT ET XP̄S
dilexit ecclesiam. Et se ipsum tradedit pro ea. 26 ut
illam sc̄ificaret. mundans lauacro aque In uerbo .,
27 Ut exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiam. Non ha-
bentē maculam. aut rugam. aut aliquid eiusmodi
sed ut sit sc̄a. et immaculata. 28 Ita et uiri debent

10 Probantes z¹

11 et alt. : erasum

12 fiunt z¹est : + et z¹13 arguuntur z^{dior}Omne z^{dior}

manifestantur alt. : n alt. erasit corrector

14 inluminabit z¹16 Redementes z^{dior} ; sed Redimentes restitutum est17 dī : dñi z^{dior}18 inebriari z¹imple. z²19 uobismet. z²dño z^{*} vel z^{dior}23 ecclesiae z¹corp. : + eius z²24 ut z¹25 tradidit z¹26 aquae z¹uerb. uitae z^{dior}

diligere uxores suas ut corp[ora sua. qui suam uxorem diligit se ipsū diligit ., .²⁹ Nemo enim [umquam carnem suam odio habuit. sed nutrit et fouit e[am sicut et xp̄s. eccl̄am.
³⁰ quia membra sumus corporis eius. de carne [eius et de ossibus eius ., .³¹ Prop̄ hoc relinquit homo patrem. et matrem suam. et adhaerebit uxori suae et erunt duo In carne una ., .³² Sacramentū hoc magnum est ., . Ego autē dico in xp̄o et in ecclesia ., .³³ Uerū tamen et uos singuli unusquisque suam uxorem sicut se ipsū diligit. uxor autem ut timeat uirum ., .

XXVI

⁶¹ **F**ILII OBEDITE. PARENTIBUS UR̄IS IN D̄NO.
 Hoc enim Iustum est ., .² Honora patrem tuū et matrem. quod est mandatum primum In promissionē. ³ ut bene sit tibi. et sis longeuus super terram ., .

XXVII

⁴ **E**T PATRES NOLITE AD IRACUNDIĀ. PROUOCARE filios ur̄os ., . Sed edocate illos in disciplina et correptione dñi ., .

XXVIII

⁵ **S**ERUI OBEDITE. DOMINIS CARNALIBUS CUM tremore. et tremore. In simplicitate cordis ur̄i. sicut xp̄o ., .⁶ Non ad oculum seruientes quasi hominibus placentes. sed ut serui xp̄i. facientes uoluntatem dī ., . Ex animo. ⁷ cū bona uoluntate. seruientes sicut dño. et non hominibus ., .⁸ Scientes qm̄ unusquisque quodcumque fecerit bonum. hoc recipiet a dño. siue seruus. siue liber ., .

⁹ **E**T UOS D̄NI. EADEM FACITE ILLIS. REMITTEN
 tes minas ., . Scientes quia et illorū et uest̄ dñs est in caelis ., . Et personarum acceptio non est apud eum ., .

XXIX

¹⁰ **D**E CETERO F̄F. CONFORTAMINI IN D̄NO et in potentia uirtutis eius ., .¹¹ Induimini armatura dī. ut possitis stare aduersus Insidias diabuli. ¹² Quia non est nobis conluctatio aduer

³¹ relinquet ^z¹ adhaerebit ^z² ³³ ut: *erasum* uirum: + suum ^z²
⁶² matrem: + tuam ^z² promissionē: *lineola erasa* ⁸ longaeuus ^z¹
⁴ educate ^z¹ ⁵ timore et trem. ^z¹ ⁸ percipiet ^z¹ ⁹ DOMINI *plene* ^z²
¹¹ Induite uos ^z¹ armaturam ^z¹ possitis ^z¹ diaboli ^z¹

sus carnem et sanguinem] sed aduersus principes. et po
testates aduersus mund]i rectores tenebrarū harū.
contra spiritalia ne]quitia In caelestibus ., ¹³ Propterea
accipit]e armaturā dī. ut possetis resistere In die malo
et in omnibus perfecti stare ., ¹⁴ State ergo succin
ti lūbus uŕos In ueritate. et induite loricam ius
titiae. ¹⁵ et calciatē pedes In p̄paratione euangelii
pacis ., ¹⁶ In omnibus sumentibus scutū fidei. In quo
possetis omnia tela nequissimi ignea extinguaere .,
¹⁷ Et galeā salutis adsumite. et gladiū sp̄s. quod ē uerbū dī .,
¹⁸ Per omnem orationem et obsecrationem. et obsecrationem.
orantes omni tempore in spū ., Et in ipso uigilantes
In omni Instantia. et obsecratione pro omnibus sc̄is. ¹⁹ et
p me ut detur mihi sermo In apertione oris mei. cum fiducia
notū facere mysteriū euangelii ., ²⁰ Pro co legationem fun
gor In cathena. Ita ut in ipso audeam prout oportet loqui .,

XXI ²¹ **U** *T AŪ ET UOS SCIATIS QUAE CIRCA ME SUNT*
quid agam ., Omnia nota uobis faciet tychicus cari
simus frater. et fidelis minister In dño ., ²² Quē misi
ad uos In hoc ipsū ut cognuscatis quae circa nos sunt
et consoletur corda uŕa ., ²³ Pax fratribus. et caritas cū fi
de a dō patre. et dño ihu xp̄o ., ²⁴ Gratia cū omnib; qui dili
gunt dñm nŕm ihm xp̄m ., Incorruptionem. amen .,
Scripta ad urbe rome ., *INCIPIUNT CAPITULA*
AD PHILIPPENSIS. AMEN

i De p̄b. quod si fuerint aliquando ep̄i ., *ii* De apostolo
pro philipensibus dep̄cante. *iii* De manifestatione
uinculorū apostoli In uniuerso preterio ., *iiii* De ua
rietate p̄dicantiū dñm. et de apostolo paratū ad uiuen
dū adque moriendo. et constantia passionis. et perse
quentiaū Interitū patientiū uero gloria et salutem .,

¹² nequitiae z²¹³ possitis z^{dior}¹⁴ et *erasum est*induti loricam z²¹⁵ calciati z^{dior}¹⁶ sumentes z^{dior}possitis z^{dior}¹⁷ assum. z²¹⁸ - et obsec. *alt.* z¹²⁰ quo legatione z²catena z¹²² cognos. z²²³ a: *male erasa*patre: + nostro z²In incorruptione z²²⁴ amen :+ explicit ad ephesios. et *perliniavit* Scripta ad urbe rome z²

v De dño cū furma dī ēet. furma[m serui accipiens humiliavit
 se. factus ē oboediens usque ad [mortem crucis ., .vi De scīs
 qđ in bonis operib; non debe[ant murmurare ., .
 vii De filicitate apostoli. et neglegentib; ac magis sua
 quā dñi ihu xpī quaerentibus ., .viii De ephafro
 dito animā suā ad mortem p̄p̄t opus dñi fidelit̄ offerente ., .
 viiii De apostolo philippenses In omnibus c̄solantem ., .
 x De seductoribus. et circūcissione. spiritali adque car
 nali ., .xi De perfectis ., .xii De apostolo admonente
 scs ut ipsū. et qui secundum furmulam ipsius. ambula
 uerint Imitentur. et seductoribus populorū ., .xiii De
 apostolo scōs hortante. et ad concordia et modestiam. et
 seueritatem. et orationē spiritalit̄ componente ., .xiiii De
 ueritate et castitate. adque iustitia. et omnibus laudibus.
 sempit̄nae gloriae adque uirtutis ., .xv De sacramento
 apostoli. saturitatis. ac famis. et rerū omnium tēperamento ., .
 xvi De apostolo machedonia proficiscente quod nul
 la ei ecclesia communicauerit In rationem danda et acci
 piendi. nisi tantummodom philippensis ., .xvii De de
 siderio scōrū In gloria dñi ., .xviii De apostolo scōs omnes
 In dño salutante ., .xviiii De cessaris domo. qđ habue
 rit scs. *EXPLICIUNT CAPITULA. INCIP̄ ARḠM*

PHILIPPENSIS SUNT MACHE
 donis. hi accepto uerbo ueritatis
 persteterunt. In fide. nec recipe
 runt falsos apostolos. Hos apostolos
 conlaudat ., .Scribens eis e ab roma
 de carcere ., . *EXPLICIT PRAEFATIO*

INCIPIT EPISTULA

v in furma z ^{dior}	vii fidelitate z ¹	viii epafrodito z ^{dior}	viii consolante z ¹
x atque z ²	xii formulam z ^{dior}	xiii atque bis z ²	xvi maced. z ^{dior}
dandi z ¹	tantummodom: m <i>fin. erasa</i>	philippenses z ²	xviii cesaris z ¹
scs: scōs z ²	PHILIPPENSES z ²	MACEDONES z ²	perstit. z ^{dior}
recep. z ¹	conlaud. apostolus z ¹	e ab: a z ¹	carcere: + per epafroditum z ³

I¹ P A V L S

ET THIMOTHEUS

serui ihu xpi. omnibus scis In xpo ihu. qui sunt philippis cu epis et diaconibus ., ² Gratia uobis et pax a do patre nostro. et dno ihu xpo ., **II**

³ G RATIAS AGO DO MEO. IN OMNI MEMO
riam ur̄i. ⁴ semper In cunctis orationibus meis
pro omnibus uobis cu gaudio. deprecationem
faciens. ⁵ super cumicationem ur̄a In euangelio. a
prima die usque nunc ., ⁶ Confidens hoc ipsum. quia
qui coepit in uobis bonum perficiet usque in diem
xpi ihu ., ⁷ Sicut est mihi iustu hoc sentire pro omnibus
uobis. eo quod habeam in corde uos. et in uinculis meis
et in defensione. et confirmatione. euangelii ., So
cios gaudi mei omnes uos esse ., ⁸ Testes enim mihi est
ds. quomodo cupiam omnes uos in uisceribus
xpi ihu ., ⁹ Et hoc oro ut caritas ur̄a magis ac magis abun
det in omni scientia. et in omni sensu ¹⁰ ut probetis potio
ra. ut sitis sinceris et sine offensa In die xpi. ¹¹ Repleti
fructu iustitiae. per xpm ihm In gloriā et laudem eius .,

III ¹² S CRE AUTEM UOS UOLO FF QUIA CIRCA
me sunt. magis ad profectum uenerunt euange
lii ., ¹³ Ita ut uincula mea manifesta fierint In xpo
In omni pturio. et in ceteris omnibus. ¹⁴ et plures

¹ episcopis z² ⁴ gaudio: + et z² ⁵ commicat. z^{dior}; communic. z¹; ⁶ opus
commicat. male restituit z³ uestram z² euang.: + xpi z²
bonum z² > ihu xpi z¹ ⁷ > uos in corde z² ⁸ Testis z²
⁹ - omni pri. z¹ ¹⁰ sinceris z¹ ¹¹ > ihm xpm z² eius: di z¹
¹² QUAE CIRCA z² ¹³ fierent z¹ pretorio z¹ ¹⁴ ut plures z¹

e fratribus In dño .,.

[IIII]

CONFIDENTIS· IN [UINCULIS MEIS
 abundantius audire si[ne timore uerbum
 di loqui .,.¹⁵ Quidam quidem et propt[er inuidiā
 et contentionem· quidam autē et p[ro]p[ter] bonam
 uoluntatem xp̄m p[re]dicant·¹⁶ quidam ex caritate .,.
 Scientes qm̄ in defensione euuangelii positus
 sū .,.¹⁷ Quidam autē ex contentione xp̄m adnunciant· non
 sincere· existimantes p[re]suram se suscitare uinculis meis .,.
¹⁸ Quid enim· dum omni modo· siue per occasionem· siue p[er]
 ueritatem· Xp̄s adnuncietur .,.
 Et in hoc gaudeo· sed et
 gaudebo .,.¹⁹ Scio enim quia hoc mihi proueniet In salu
 tem· per uestram orationem· et subministrationem sp̄s
 ih̄u xp̄i .,.²⁰ Secundum expectationem· et spem meam
 quia In nullo confundar· sed in omni fiducia· sicut
 semper· et nunc magnificabitur xp̄s in corpore meo·
 Siue per uitam· siue per mortem .,.²¹ Mihi enim uiue
 re· xp̄s est· et mori lucrum .,.²² Quod si uiuere in carne
 hic mihi fructus operis est· et quid eligam ignoro .,.
 Desiderium habens·²³ cohartar autem e duobus .,.
 dis solui et cum xp̄o esse· multo magis melius .,.²⁴ Per
 manere autem in carne necessarium est propter uos .,.
²⁵ Et hoc confidens· scio quia manebo· et permane
 bo omnibus uobis· ad profectum uestrum· et
 gaudium fidei .,.²⁶ Ut gratulatio uestra abundet
 In xp̄o ih̄u· In me· per meum aduentum Iterum ad
 uos .,.²⁷ Tantum digne euangelium xp̄i· conuersa
 mini· ut siue cum uenero· et inuenero uos· siue ab
 sens· audiam de uobis· quia statis in uno sp̄u uni
 animis cumlaborantes· In ē fide euangelii·²⁸ Et in nul

¹⁴ CONFIDENTES (et - IN) z² audere z² ¹⁶ defensionem z¹ ¹⁷ annuntiant z²¹⁸ annuntietur z² ¹⁹ ad salutem z² ²⁰ exspec. z¹ ²² iligam z^{dior}²³ >coartor aut. e duobus desid. habens z¹ ²⁷ euangelio z¹ inuenero:
 uidero z¹ unianimes conlab. fidei z¹

lo terreamini ab adue]rsariis. quae est illis causa
perditionis. uobi]s autem salutis .,. Et hoc a dō.
29 quia uobis donatu]m est pro xpō .,. Non solum
ut in eum] credatis. sed ut etiam pro illo patiamini .,.
30 Eundem certamen habentes qualem et uidistis
In me. et nunc audistis In me .,.

V

21 **S**I QUA ERGO. CONSOLATIO IN XPO
si quod solatium caritatis. si qua societas
sp̄s. si qua uiscera miserationis .,. 2 Implete
gaudium meum. ut idem sapiatis. eandem
caritatem habentes unianimes Id ipsum
sentientes .,. 3 Nihil per contentionem. Ne
que per Inanem gloriam. sed in humilitate. superi
ores sibi inuicem arbitantes .,. 4 Non quae sua sunt
singuli considerantes. sed ea que aliorum .,.
5 Hoc enim sentite In uobis quod et in xpō ih̄u .,. 6 Qui cum
In furma dī. esset. non rapinam arbitratus est esse
se aequalem dō .,. 7 Sed semetipsum exinaniuit.
formam serui accipiens .,. In similitudinem homi
num factus. et habitu Inuentus ut homo .,. 8 Humi
liauit semetipsum. factus obediens usque ad mor
tem. mortem crucis. 9 Propter quod et d̄s illum ex
altauit illi nomen super omnem nem .,. 10 Ut in no
mine ih̄u omne genu flectatur .,. Caelestium. terres
trium. et infernorum .,. 11 Et omnis lingua confite
atur. quia d̄ns Ih̄s. xp̄s. in gloria est dī. patris .,.

VI

12 **I**TAQ; K̄MI MEI SICUT SEMPER OBOE
distis non ut in praesentia mei tantum. sed mul
to magis nunc In absentia mea. cum metu et timore et
tremore. uestram salutem operamini .,. 13 D̄s est enī

30 Idem cert. z² quale z² aud. de me z² 2¹ quae uiscera z²
2 unianimes: i *erasa* 4 quae al. z² 5 forma z² 8 se ipsum z²
oboediens z² mortem *alt.*: + autem z¹ 9 exalt. et donauit illi nomen
(+ quod est z²) z¹ omne nomen z¹ 10 et terres. z² 10 infernorum:
n *erasa* 12 CARISSIMI z² ut: *erasum*

qui operatur In uobis. et uel[le et perficere pro bonam uoluntatem ., ¹⁴ Omnia [autem facite sine murmurationibus. et haesitationibus ¹⁵ [ut sitis sine quaerilla. et simplices filii dī. sine repraehensione In medio nationes praeue et peruerse. Inter quos lucetis sicut luminaria In mundo. ¹⁶ uerbum uite continentes ., Ad gloriā meā In die xpī. quia non In uacuum cucurri. neque in uacuum laboraui ., ¹⁷ Sed et si immulor super sacrificium. et obsequiū fidei uestrae ., Gaudeo et congratulor omnibus uobis ., ¹⁸ Id ipsum autem et uos gaudete. et congratulamini mihi .,

VII

¹⁹ **S**PERO AUTEM IN DŃO IĤU TIMOT theo ꝓꝓcitto me mittere ad uos. ut et ego bono animo sim. cognites quae circa me sunt. ²⁰ Neminem enim habeo tam unianimem qui sincera affectione. pro uobis. sollicitus sit ., ²¹ Omnes enim quae sua sunt quaerunt. non que sunt xpī iĥu ., ²² Experimentum autem eius cognoscite. qm̄ sicut patri filius. mecum seruiuit In euangelio ., ²³ Hunc igitur spero me mittere mox ut uidero quae circa me sunt ., ²⁴ Confido autem In dño qm̄ et ipse ueniam ad uos cito .,

VIII

²⁵ **N**CESSARIUM AUT̄ EXISTIMAUI EPHA froditum. fratrem. et cooperatorem. et commilitonē meū ., Urm̄ autem apostolum et ministrū necessitatis meaest mittere ad uos ., ²⁶ Qm̄ quidē omnes uos desiderabat. et mestus erat ., Propterea quod audierat illum Infirmitatum ., ²⁷ Nam et infirmatus est usque ad mortem sed d̄s misertus est eius .,

¹³ bona uoluntate z¹¹⁴ murmurationibus z²¹⁵ querela z²nationis praeuae et peruersae z²¹⁶ uitae z²¹⁷ immolor z²¹⁹ timotheum z^{dior}me cito z²cognitis z^{dior}circa uos z²²⁰ unianimem: i *erasa*²¹ - quae et sunt *pri.* z¹²² cognoscite z²²³ mittere: + ad uos z²²⁵ EPAPHROD. z¹conmil. z¹mea est: meae z¹²⁶ maestus z²Propterea z¹audieratis z¹

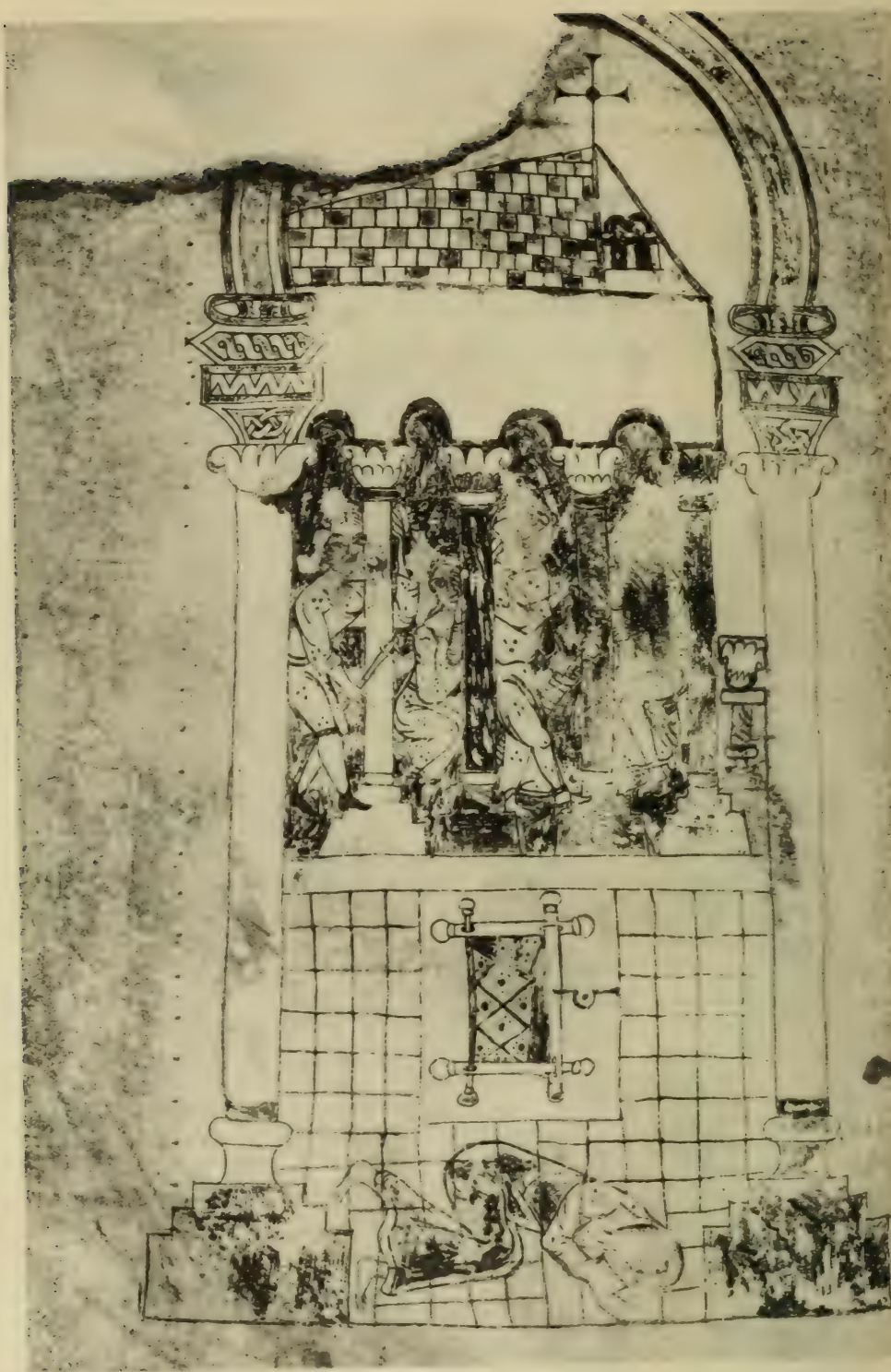

PLATE IV

*Haec pagina tantum picturam continet quam per
photographiam expressimus.*

Non solum autem eius. [uerum etiam et mei ne tristitiam super tristitiam habere[m]. ²⁸ Festinantius ergo misi illum ut uiso eo. It[erum] gaudeatis et ego sine tristitia sim ., ²⁹ Excipite itaque il[lum] cum omni gaud in dño. et eiusmodi cum honore habetote .,

³⁰ Qm̄ propter opus xp̄i usque ad mortem accessit. tradens animam suam ut impleret id quod ex uobis deerat erga meum obsequium .,

· · VIII · ·

³¹ **D**E CETERO. FRATRES MEI. GAUDETE in dño. Eadem uobis scribere ., Mihi quidem non pigrum. uobis autem necessarium .,

X

² **U**IDEDE CANES. VIDEDE MALOS OPERARIUS. uidete concisionem ., ³ Nos enim sumus circumcissio quia sp̄u dō seruimus. et gloriamur in xpō ih̄u ., et non in carnē fiduciam habentes. ⁴ quamquam ego habeam confidentiam in carnem .,

XI

SI QUIS ALIUS UIDETUR CONFIDERE in carne. ego magis. ⁵ circumcissus octaua die. ex genere israhel. de tribu beniamin ., Hebraeus ex hebreis. secundum legem phariseus. ⁶ secundum emulationem. persequens ecclesiam dī ., Secundum iustitiam. que in lege est conuersatus sine quaerella. ⁷ sed que mihi fuerunt lucra ., Haec arbitratus sum propter xp̄m detrimenta ., ⁸ Uerum tamen existimo omnia detrimentum esse ., Propter eminentem scientiam ih̄u xp̄i dñi nostri. propter quem omnia

²⁹ gaudio z¹

³¹ Mihi quidem non : Mihi autem nimis *in marg.* ? z¹

² OPERARIOS z¹

³ circumcissio qui z¹

⁵ circumcissus z¹ hebraeis z²

phariseus z¹

⁶ aemul. z¹

quae z¹

querela z²

⁷ quae z¹

⁸ dñi mei z¹

detrimentum feci et arbitro]r. ut stercora. ut xpi lu
crū faciam ⁹ et inueniar in i]llo ., Non habens meam iusti
tiam quae ex lege est s]ed illam quae ex fide est xpm ihm .,
Quae ex dō est iu]stitiam in fidem ¹⁰ ad cognoscendum
illam. et uirtutem resurrectionem eius. et societa
tem passionum illius ., Configuratu^s morti eius. ¹¹ si
quo modo occurrā ad resorectionem que est ex
mortuis ., ¹² Non quōiam acciperim. aut iam p]fec
tus sim. sequor autem si conpraehendam in
quo et cumpraehensus sum a xpo. ihm .,

¹³ Fratres. ego me non arbitror cumpraehendisse .,
Unum autem. quae quidem retro sunt. obliuis
cens. ad ea uero quae sunt in priora extendens
me ipsum ., ¹⁴ Ad destinatum persequor. ad brauium
superne uocationis dī in xpo ihu ., ¹⁵ Quicumque
ergo perfecit hoc sentiamus. et si quid aliud sapi
tis. et hoc uobis d's reuel^abit ., ¹⁶ Uerum tamen
ad quod peruenimus. ut idem sapiamus. ut in ea
dem permaneamus regula .,

∴ XII ∴

¹⁷ **I**MITATORES MEI. ESTOTE. FRATRES. ET
obseruate eos. qui ita ambulant sicut habetis fur
mam nostram ., ¹⁸ Multi enim ambulant. quos sepe
dicebam uobis ., Nunc autem et flens dico. inimi
cī^os crucis xpi ., ¹⁹ Quorum fines interitus. quorum d's
uenter est. et gloria in confusione ipsorum. qui
terraena sapiunt ., ²⁰ Nostra autem conuersatio.
In caelis est ., Unde etiam saluatorem expectamus

⁸ xpi : xpm z^{dior} et z¹ ⁹ xpm ihm : xpi z¹ ^{9, 10} iu]stitia in fide ad
cognos. z¹ ¹⁰ illam : illum z² resurrectionis z¹ passionis z^{dior}
¹¹ resurrectionem quae est z² ¹² quod iam z¹ accep. z² conpre. bīs z^{dior}
ihu z^{dior} ¹³ conpre. z^{dior} - in z¹ ¹⁴ supernae z² ¹⁵ perfecit :
perfecti sumus z² aliter z² ¹⁶ ut in : et in z² ¹⁷ formam z^{dior}
¹⁸ saepe z² ¹⁹ finis z^{dior} terrena z^{dior} exspec. z^{dior}

dñm nostrum iħm xpm. ²¹ [qui reformauit corpus hu
militatis nostrae. configur[at]um corpori clarita
tis suae ., . Secundum operat[ionem] qua possit etiam
subiecere sibi omnia ., . ⁴ ¹ Itaque fratres mei kñi et
desiderantissimi. gaudium meum. et corona mea.
Sic state in dño kñi. ² Euuodiam rogo. et synthycen de
praecor id ipsum sapere In dño ., . ³ Etiam rogo et te ger
mane compar. adiuua illos qui mecum laborauerunt
In euangelio. cum clemente et ceteris adiutoribus
meis. quorum nomina sunt. in libro uite. amen ., .

XIII

⁴ **G**AUDETE IN DÑO SEMPER. ITERUM DICO
gaudete. ⁵ modestia ur̃a nota sit omnibus homi
nibus. dñs prope est ., . ⁶ Nihil solliciti sitis. sed in
omni oratione. et obsecratione cum gratiarū
accione petitionis uestrae Innotescant apud
dm ., . ⁷ Et pax dī quae exsuperat omnem sensū
costodead corda uestra. et intellegentias uestras
in xpo iħu dño nostro ., .

XIIII

⁸ **D**E CETERO. FRATRES. QUaecumque sunt
uera. quaecumque pudica. quaecumque
iusta. quaecumque sc̃a. quaecumque amabilia.
quecumque bone fame. Si qua uirtus. si qua laus dis
ciplinæ. Haec cogitate. ⁹ quae et didicistis. et accepis
tis. et audistis. et uidistis in me ., . Haec agite. et ds pax
erit uobiscum ., .

XV

¹⁰ **G**AUISSUS SUM AUTEM IN DÑO UEHE
menter. qm̃ tandem aliquando refloruistis

²⁰ - nostrum ^z¹
deprecor ^z^{dior}

²¹ subicere ^z¹
³ compar ^z¹

⁴ ¹ cñi ^z^{dior}
- amen ^z¹

² Euodiam ^z¹
⁶ actione ^z^{dior}

petitionis ^z^{dior}; - nes ^z¹
⁸ quaecumque bonae famae ^z¹

⁷ custodiat ^z^{dior}
⁹ pacis ^z^{*} *vel* ^z^{dior}

- dño nostro ^z¹
¹⁰ GAUISSUS ^z¹

pro me sentire sicut et senti]ebatis ., . Occupati autem
 eratis. ¹¹ non quasi propter] penuriam dico ., . Ego autē
 didici in quibus sum s]ufficiens esse. ¹² et]scio et humili
 ari]escio habundari. ubique et in omnibus institu
 tus sum ., . Et satiari. et esurire. et habundare. et pe
 nuriam pati. ¹³ omnia possum in eo qui me confortat ., .
¹⁴ Uerum tamen bene fecistis. communicantes tribu
 lationi meae.

XVI

¹⁵ **S** *CITIS AUTEM ET UOS PHILIPPENSIS*
 quod in principio euangelii quando profectus
 sum in machedonia. nulla mihi ecclesia commu
 nicauit In ratione dati et accepti nisi uos soli ., .

¹⁶ Quia et thessalonicam. semel et bis. in unum mihi mi
 sistis ., . ¹⁷ Non quia quero datum. sed requiro fructum
 habundantem in orationem uestram. ¹⁸ habeo autē
 omnia. et habundo ., . Repletus sum acceptis ab e
 phafrodito. que missistis odorem suauitatis. hosti
 am acceptam placentem dño ., .

XVII

¹⁹ **D** *Ō AUT MEUS INPLEAD DESIDERIUM*
 uestrum. secundum diuicias suas. in gloriā
 in xpō ihu ., . ²⁰ Dō autem et patri nostro. gloria
 In saecula saeculorum. amen ., .

XVIII

²¹ **S** *ALUTATE OMNES SCS IN XPO IHU.*

²² Salutant uos qui mecum sunt fratres. sa
 lutant uos omnes scli ., .

XVIII

Maxime autem qui de cessaris domū sunt ., .

²³ Gratia dñi nrī ihu xpī. cum spū uestro. amen ., .

¹¹ Ego enim z dior ¹² escio : e *erasa* habundare z* *vel* z dior et habun. :
 - et z² ¹⁵ PHILIPPENSES z² a maced. z² ¹⁶ Quia thesal. z¹
 unum : usum z dior ¹⁷ quaero dat. z² abund. in ratione uestra z²
¹⁸ abundo z² epafrod. quem misistis z² plac. dō z¹ ¹⁹ INPLEAT OMNE
 DESID. z² diuitias z dior gloriā : *lineola erasa* ²⁰ patre z dior ;
 patri *restituit* z¹ ²¹ OMNEM SANCTUM z² ²² XVIII z¹ caesaris domo z¹

SCRITA AD ROMA. H[ABET UERSUS CCCLXXXVIII]

INCIPIUNT CAPI[TULA AD
TESSALONICENSIS AMEN

- i* De apostolo. et siluano. et thimotheo pro thessaloni
censibus semper orantibus .,.
- ii* De fide thesalonicensium singulari. et quod exemplo
ceteris gentibus fuerint ad credendum .,.
- iii* De passionibus apostolorum et contumeliis In phi
lippensis .,.
- iiii* De senceritate apostoli. et quod non hominibus
placendum sed dño dō .,.
- v* De apostolo cum posset honore esse tamquam dñi
xpi ., apostolos tamen adolatione. et auaritiam. et
gloriam ab hominibus abnuente .,.
- vi* De apostolo ne quem grauaret diebus ac noctibus
manibus operantibus .,.
- vii* De ira dī super iudaeos. Eo quod interficerent
dñm. et prophetas. et apostolos fuerint psecuti .,.
- viii* De apostoli desiderio ueniendi ad thessolonocen
sis. et diabuli Inpedimento .,.
- iiiiii* De scīs. quod in tribulationeibus. moueri non
debeant. sed potius prouocare .,.
- x* De timatore .,.
- xi* De thessalonicensibus apostoloſm uidere cupiens.
- xii* De apostolo gaudente pro thessalonicensibus .,.

<i>ii</i> thessal. z ²	<i>iii</i> philippis z ¹ , philippensibus z ²	sit plac. z ²	<i>v</i> - cum
posset honore(-ri z ¹) esse ta. dñi xpi	apost. tamen z ²	adulationem z ²	
<i>vi</i> noctibus z*	operante z ²	<i>viii</i> thessolonocenses z ²	
diaboli z ²	<i>iiiiii</i> tribulationibus z ²	<i>x</i> temptatore z ²	
<i>xi</i> apostolum z ²	cupientibus z ²		

et ad dñm preces et gratias refe]rente .,.

- xiii* De apostolo orante pro t]hesalonicenses ut secundum traditionem ip]sius ambulant .,.
- xiiii* De abstinencia] fornicationis. et fraudes. et de possessione coniugii proprii .,.
- xv* De amore fraternitatis .,.
- xvi* De sc̃is ut quieti sint. et unusquisque agat suum negotium. et ut nullius egeant manibus operantur .,.
- xvii* De resorectione. et rapto sc̃orum in nubibus. ad occurrendum in aera dño ihu xpo .,.
- xviii* De infidelium ac male operantium interito repentino .,.
- xviii* De filio lucis ac diei. et filiis noctis ac tenebrarum.
- xx* De somno cōmuni. et somno perfidiae. et spiritalibus monimentis.
- xxi* De reuerentia ministerio laborantium adque doctorum .,.
- xxii* De non extinguendo sp̃u nec spernenda prophetia. et omnium examinatione .,.
- xxiii* De apostolo praedicandicante ut thessalonicensium Integer sp̃s et anima. et corporis in aduentum dñi nostri ihu xpi seruetur .,.
- xxiii* De apostolo petente ut pro eo thessalonicensis in orationibus postularent .,.
- xxv* De apostolo thessalonicensis adiurante p̃ dñm ut omnib; fratribus epistula legatur.

xiii thessal. z²
xviii interitu z²
 voluit z²
 epistola z²

xvi operentur z²
xxi reuerentia: + in z²
xxiii thessalonicenses z²

xvii resurrec. z² raptu z²
 atque z² *xxiii* praedicante
xxv thessalonicenses z²

INCIPIT PRAE[FATIO

Thessalonicenses sunt mace[dones qui in xpo ihu
 acceptum uerbo ueritatis. perstite[runt in] f[ide
 etiam persecutione ciuium suorum. p[ro]pterea nec
 recipiunt ea. quae a falsis apostolis dicebantur.
 hos conlaudat apostolos. scribens eis ab athenis .,

INCIPIT EPISTULA
AD TESALONICENSIS

PAULVS
 et siluanus et thimotheus. ecclesiae thessalo
 nicensium in do patre et dño nostro ihu xpo .,
 Gratia uobis et pax. ² gratias agimus do semper

pro omnibus uobis. memoriam uestri facien
 tes in orationibus nostris sine intermissione
³ memoris operis fidei uestrae ., Et labores
 et caritatis. et sustinentia. spei dñi nostri
 ihu xpi. ante dm et patrem nostrum .,

acceptum : m *erasa*² — uestri z²³ sustinentiae z²

II ⁴ **S**CIENTES FR]ATRES MEI. DILEC
 ti a dō election]em uestram. ⁵ quia euange
 lium nostru]m non fuit ad nos in sermo
 ne t]antum. secundum uirtute. et in spū
 sō. et in plenitudine multa ., Sicut scitis
 qualis fuerimus in uobis propter uos. ⁶ et
 uos imitatores nostri facti estis et dñi ., Exci
 pientes uerbum in tribulatione multa cum
 gaudi sps sēi ., ⁷ Ita ut facti sitis furmam omni
 bus credentibus in macedonia. et in achaia .,

⁸ A uobis enim diffamatum est sermo dñi. non
 solum in machedonia. et in achaia. sed in om
 ni loco fides uestra quae est ad dō^m profecta est .,
 Ita ut non sit nobis necesse quicquam loqui. ⁹ ip
 si enim de nobis adnuntiant qualem introitū
 habuerimus ad uos ., Et quomodo conuersi
 estis ad dñm. a simulacris. seruire dō uiuo et ue
 ro. ¹⁰ et expectare filium eius de caelis. quem sus
 citauit. ex mortuis. iħm. qui eripuit nos ab ira
 uentura .,

III

²¹ **N**AM IPSI SCITIS FRATRES. INTRO
 itum nostrum ad uos. quia non inanis
 fuit. ² sed anti passi multa et contume
 liis affecti sicut scitis in philippis .,
 Fiduciam habuimus in dño nostro loqui ad
 uos euangelium dī. In multa sollicitudine .,

IIII ³ **E**xortatio enim nostra. non de errore

⁵ nos: uos z^{dior}

⁷ forma z²

¹⁰ expect. z^{dior}

secundum: sed et in z^{dior}

⁸ diffamatus z^{*}

² ante z²

multa: *erasum*

quales z²

macedonia z²

dño: dō z²

⁶ gaudio z³

⁹ annun. z²

³ Exhort. z¹

neque de immuditia nequ[e in dolo ⁴ sed sicut pro
bati summus a dō ut creder[etur nobis euangelium
ita loquimur. non quasi homin[ibus placentes sed
dō. qui probat corda nostra .,.

V

⁵ **N**EQVE ENIM. ALIQUANDO FUIMUS
in sermone. adolationis sicut scitis. neque
in occasione auaritiaē dō testis est ., ⁶ Ne que
rentes ab hominibus gloriam. neque a uobis. ne
que ab aliis. ⁷ cum possemus honeri esse ut xpī ap̄i .,
Sed facti sumus paruuli. in medio uestrum. tam
quam si nutrix fouead filios suos ., ⁸ Ita desideran
tes uos cubide uolebamus tradere uobis. Non
solum euangelium dī. sed etiam animas nostras
qm̄ carissimi nobis facti estis .,.

VI

⁹ **M**EMORES ENIM ESTIS. FRATRES
laborem nostrum et fatigationem.
Nocte et die orantes. ne quem ur̄m
graueremus ., Praedicauius enim uobis
euangelium dī ., ¹⁰ Uos enim testes estis. et dō. quā
scae. et iuste. et sine querilla uobis qui credidistis
fuimus ., ¹¹ Sicut scitis qualiter unumquemque
uestrum. tamquam pater filius suos dep̄can
tes uos et consolantes ., ¹² Testificati sumus ut am
buletis digni dō. qui uos uocauit in suum reg
num et gratiam ., ¹³ Ideo et nos gratias agimus
dō. sine intermissione ., Qm̄ cum accepissetis
ab nobis uerbum auditus dī ., Accepistis non

³ inmundicia z dior⁶ Nec z²possimus z¹

oneri uobis z dior

⁷ foueat z² cupide z dior, cupidi z¹⁹ laboris nostri et fatigationis z²operantes z¹enim : in z²¹⁰ - enim z²

sancte z dior

querella z²¹¹ filios z dior¹² digne z²> uocauit uos z²

gloriam z dior

¹³ ab :

b erasa

Accep. : + illud z¹

ut uerbum hominum] sed sicut est uere uerbum
 di qui operatur in u]obis. qui credidistis .,.

VII

¹⁴ **U** [OS ENI]M. IMITATORES. FACTI
 esti estis fratres. ecclesiarum di. quae
 sunt in iudea in xpo ihu .,. Quia eadem
 facti estis. et uos. a contribulibus uestris. sicut
 et ipsi iudaei. ¹⁵ qui et dnm occiderunt ihm. et pro
 phetas .,. Et nos persecuti sunt. et do non placue
 runt. et omnibus hominibus aduersantur .,.

¹⁶ Prohibentes nos gentibus loqui ut salue fiant.
 ut impleant peccata sua semper. puenit enim
 ira di. super illos usque in finem .,.

VIII

¹⁷ **N** OS AUTEM FRATRES. DESOLATI
 a uobis a tempus orare aspectu non
 corde .,. Abundantius festinaui
 mus faciem uestram uidere cum nulto deside
 rio .,. ¹⁸ Qm uoluimus uenire ad uos. Ego quide
 paulus et semel et iterum. sed impediuit
 nos satanas .,. ¹⁹ Que est enim nostra spes aut gau
 dium aut corona glorie. Nonne uos ante dm
 nostrum ihm xpm. estis in aduentum eius .,.

²⁰ Uos enim estis gloria nostra et gaudium .,.

VIII 3 ¹ **P**ROPTER QUOD. NON SUSTINEN
 tis amplius. placuit nobis remane
 re athenis solis. ² et misimus timotheo
 fratrem nostrum. et ministrum In
 euangelio xpi. Ad confirmandos uos et ex

¹⁴ eadem facti: eadem passi z² a iudaeis z² ¹⁵ placent z² ¹⁶ saluae z²
 peruenit z¹ ¹⁷ orare: horae z² multo z² ¹⁹ gloriae z²
 dnm z^{dior} aduentu z² ³ ¹ SUSTINENTES z^{dior} ² timotheum z^{dior}
 ministrum: + di z^{dior}

ortandos pro fide uestre^a ³ ut nemo moueatur
In tribulationibus istis ., . [Ipsi enim scitis quod
In hoc possiti summus ., . ⁴ Nam [et cum apud uos esse
mus cum apud uos praedicabamus uo[bis] pas
surus nos tribulationis. sicut et factū est et
scitis ., .

X

⁵ **P**ROPTEREA ETGO AMPLIUS. NON SUS
tinens nisi ad cognuscendam fidem uestre.
Ne forte timptauerit uos is qui timtat. et in
annis fiat labor noster ., .

XI

⁶ **N**UNC AUTEM UENIENTE TIMOTTHEO
ad nos. a uobis. et adnuntiante nobis fidē
et caritatem uestram ., . Et quia memoriam
nostri habetis bonam semper nos uideri
sicuti nos quoque uos ., . ⁷ Ideo consolati sumus
fratres. in uobis in omni necessitate. et tri
bulatione nostra. per uestram fidem. ⁸ Qm̄
nunc uiuimus si uos statis In dño ., .

XII

⁹ **Q**uam enim gratiarum accionem possumus
dō retribuere pro uobis In omni gaudio
quo gaudemus propter uos ante dñm nostrū.

¹⁰ **N**OCTE ET DIE ABUNDANTIAS XIII
orantes ut uideamus faciem uestrā
et cumpleamus ea quae desunt fidei
uestrae. ¹¹ Ipse autem dñs. et pater noster. et
dñs noster ihs xps dirigit uiam nostram
ad uos ., . ¹² Uos autem dñs multiplicet. et

² exhort. z² ³ positi sumus z² ⁴ cum apud uos alt.: improbat z²
praediceb. z² passuros z² tribulationes z² ⁵ ET EGO z¹ misi z²
uestram z¹ temptauerit z² his z¹ qui temptat z² inannis:
n alt. erasa ⁶ annun. z² semper: + desiderantes z¹ uidere z^{dior}
sicuti: i fin. erasa ⁸ nunc: n alt. in rasura c z* dño: dō z¹ vel z²
⁹ actio. z^{dior} ¹⁰ et uid. z² comp. z² ¹¹ - noster alt. z² - xps z²
dirigat z²

abundare faciat carit[atē. in inuicem et in om
nes quemadmodu]m et nos in uobis ¹³ ad con
firmanda corda] uŕa sine querilla in sc̄itate .,
Ante d̄m. et patrem nostrum in aduentu dñi nŕi
ih̄u xp̄i. cum omnibus sc̄is eius. amen .,

XIIII

⁴ ¹ **D**E CETERO ERGO FRATRES. RO
gamus uos et obsecramus in dño
ih̄u. ut quemadmodum accepis
tis a nobis. quomodo oporteat ambula
re. et placere dō. sicut ambulatis ut abundetis
magis ., ² Scitis enim quae p̄cepta dederim uo
bis per dñm ih̄m. ³ Haec est enim uoluntas dī
sc̄ificatio uŕa ut abstineatis uos a fornicatione .,
⁴ Ut sciat unusquisque uestrum suum uas posside
re in sc̄ificatione. et honore ., ⁵ Non in passione
desiderii. sicut et gentes que ignorant d̄m ., ⁶ Ut
ne quis supergrediatur. neque circumueniat
in negotio fratrem suum. qm̄ uindex est d̄s. de
his omnibus ., Sicut praediximus uobis. et testi
ficati sumus ., ⁷ Non enim uocauit nos d̄s. in immu
diciam. sed in sc̄ificationem ., ⁸ Itaque qui haec
spernit. non hominem spernit sed d̄m. qui eti
am dedit sp̄m sc̄m suum in nobis .,

XV

⁹ ¹ **D**E CARITATE AUTEM FRATERNITA
tis. non necesse habemus scribere uobis .,
Ipse enim uos ad dō didicistis ut diliga
tis inuicem. ¹⁰ etenim facitis illud in omnes .,

¹³ querella z^{dior}, postea erasit l pri. corrector

sicut : + et z²

² praecepta z²

dederimus z^{dior}

⁴ quomodo : + uos z²

dñm : + nostrum z^{dior}

⁵ quae z²

⁶ Ut : et z^{dior}

dñs z²

⁸ > suum sanctum spiritum z²

uobis z¹

⁹ habuimus z¹

Ipsi z¹

ad : a z^{dior}

¹⁰ omnes : + fratres

In uniuerſa machedonia (maced. z²) ., z^{dior}

ROGAMUS AUT[EM UOS FR̄S UT ABUN
detis magis. ¹¹ et ope[ram detis ut quieti si
tis. et ut uestrum nego[tium agatis et ope
ramini manibus ur̄is sic[ut praecepimus
uobis ., . Et ut honeste ambuletis ad eos qui
foris sunt. et nullius aliquid desideretis .,

XVI

XVII

¹² **N**OLUMUS. AUTEM UOS. IGNORARE
fratres de dormientibus ut non con
tristimini sicut ceteri qui spem non habent .,

¹³ Si enim credimus quod ihs mortuus est. et
resorexit ., . Ita et ds. eos qui dormierunt
per ihm adducit cum eo ., . ¹⁴ Hoc enim uobis di
cimus in uerbo dñi. quia nos qui uiuimus. qui
residui sumus in aduentum dñi. non p̄uenimus
eos qui dormierunt ., . ¹⁵ Qm̄ ipse dñs in iusu et
in uoce arcangeli. et in tuba dī descendit de caelo.
et mortui qui in xp̄o sunt resurgent primi .,

¹⁶ Deinde nos qui uiuimus. qui relinquimur. si
mul rapiemur cum illis in nubibus ouiam dño in
aera. et sic semper cum dño erimus ., . ¹⁷ Itaque
consolamini In inuicem in uerbis istis .,

XVIII

⁵ ¹ **D**E TEMPORIBUS AUTEM. ET MOMEN
tis fratres non indigitis ut scribam uo
bis ., . ² Ipse enim diligenter scitis quia dies
dñi sicut fur in nocte ita ueniat ., . ³ Cum enim
dixerint. pax. et securitas. tunc repentinus
eis superueniat interitus ., . Sicut dolor in ute

¹¹ operemini z^{dior}
adducet z¹

¹² contristemini z¹
¹⁴ praeueniemus z²

sicut : + et z²
¹⁵ iussu z²

¹³ resurrexit z^{dior}
archangeli z²

descendit z¹, descendet z²

¹⁶ relinquemur z²

obuiam z¹

¹⁷ In : erasum

⁵ ¹ - fratres z²

indigetis z^{dior}

scribamus z¹

² Ipsi z²

ueniet z^{dior}

³ superueniet z²

ro habenti et non effu]gient .,.

XVIII

⁴ **U**OS AUTEM FRA]TRES. NON ESTIS. IN
tenebris ut uo]s dies illa tamquam fur con
praehendat .,.] ⁵ Omnis enim uos filii lucis estis. et
filii diei ., Non summus noctis. neque tenebrarū .,.

⁶ **I**GITUR NON DORMIAMUS. SICUT ET **XX**
ceteri. sed uigilemus. et sobrii simus ., ⁷ Qui enim
dormiunt nocte dormiunt. et qui ebrii sunt
nocte ebrii sunt ., ⁸ Nos autem qui diei sumus
sobrii sumus ., Induti lorica[m] fidei et caritatis.
et galeam. spem salutis ., ⁹ Qm̄ non possuit nos
ds in irā sed in adquisitionē salutis ., Per dñm
nrm̄ ihm̄ xp̄m ¹⁰ qui mortuus est pro nobis. ut
siue uigilemus. siue dormiamus. simul cum illū
uiuamus ., ¹¹ Propter quod consolamini Inuicem
et aedificate ad alterutrum sicut et facitis ., **XXI**

¹² **R**OGAMUS AUTEM UOS FRATRES
ut noueritis eos qui laborant inter uos. et
praesunt uobis in dño. et monent uos ¹³ ut
habeatis illos habundantius in caritate ., p̄pt
opus illorum pacem habete cum eis ., ¹⁴ Rogamus
autem uos fratres. corripite inquietos. et con
solamini posillanimes ., ¹⁵ Uidete nequis malū
pro malo alicui reddat. Sed semper quod
bonum est sectamini In inuicem et in omnes.
¹⁶ Semper gaudete. ¹⁷ sine intermissione orate. ¹⁸ In
omnibus gratias agite ., Haec enim uoluntas

⁴ ille z dior⁵ Omnes z dior

summus: estis z dior

⁶ sobrii z dior⁸ sobrii simus z dior⁹ possuit: s pri. erasaadquisitionem z¹¹⁰ illo z dior¹¹ ad: erasum¹³ ha beatis z*; habeatis z¹

abund. z dior

¹⁴ posillanimes (pusill. z dior): + suscipite Infirmitas (- mos z²) patientes estote ad
omnes ., z dior¹⁶ gaudete: + in dño z dior

di. est in xp̄o iħu. in omnib[us uobis ., . XXII

¹⁹ **S** ^{PM} *NOLITE EXTINGU[ERE. ²⁰PROPHETI*
as nolite spernere ., . ²¹ Omnia [autem probate.
quod bonum est tenete. ²² ab omni specie ma
la abstinete uos ., .

XXIII

²³ **I** *PSE AUTEM D̄S PACIS SC̄IFICET UOS*
per omnia. Ut integer sp̄s uester. anima et
corpus. sine querilla in aduentum dñi n̄i
iħu xp̄i. seruetur ., . ²⁴ Fidelis est qui uocauit
uos. qui etiam faciet ., .

XXIII

²⁵ **F** ratres. orate pro nobis. ²⁶ Salutate fratres
omnes in oculo sc̄o ., .

XXV

²⁷ **A** *DIURO UOS PER D̄NM UT LEGATUR*
epistula haec omnibus sc̄is fratribus ., . ²⁸ Gra
tia dñi nostri iħu xp̄i. cum omnibus uobis.
amen ., . Scripta ab athenis ., .

*EXPLICIT AD THESL̄
INCIPIUNT CAPIT̄
AD EIUSDEM II.*

i De persecutionem quod explum sit iusti iudicii
di. et persecutorum iudicio. sempiterno ., .

²³ uester : + et z dior querela z dior aduentum : m erasa ²⁵ oculo :
osculo z* vel z dior ²⁷ epistola z dior cum om. uobis : uobiscum z²
ab athenis : improbavit z dior i persecutionem : m erasa exemplum z²

- ii* De discessionem et an]tecristo .,
iii De sc̄is quod a]d dō elegantur .,
iiii De ap̄lica tra]dicione .,
v De apostolo praedicante quod non est omniū fides .,
vi De sc̄is quod ex omnibus malis. ad dñō liberentur .,
vii De separationem sc̄orum ab eis qui contra uiuunt. et quod paulus ac sui semper manibus fuerint operati. et dixerint. ut qui non operantur nec manducent .,
viii De non facientibus et curiose agentibus .,
viiii De separatione inobedientium. et reuereantur ., *EXPLICIUNT CAPITULA*
INCIPIIT PROLOGUS AMEN .,

ATHESSALONICENSIS
 secunda scribit apostolos. et notum
 facit eis de temporibus nouissimis. et
 de aduersarii detectione. scribit
 hanc epistolam ab athenis ., *EXPLICIT* .,

INCIPIIT EPISTULA
AD TES^A L̄ SEC^U D^A

ii anticristo z² *iii* eligantur z² *iiii* traditione z² *vi* ad : d *er*asa
vii separationem : m *er*asa *viii* facientibus : operantibus z²
viiii et : ut z² THESSALONICENSES z² secundam z² apostolus z²

I¹ PAULUS

et siluanus. et timotheus ecclesiae thessalo

nicensium In dō patre. et dñō iħu xpō .,

² Gratia uobis et pax a dō patre nostro. et

dñō iħu xpō ., ³ Gratias agere debemus dō

semper pro uobis. fratres. Ita ut dignum est.

qm̄ supercrescit fides uestra. et habun

dat caritas uniuscuiusque omnium ur̄m

In inuicem ., ⁴ Ita ut et nos ipsi. in uobis glori

emur. In ecclesiis dī. pro patientia uestra

et fide. In omnibus persecutionibus

uestris. et in tribulationibus. quas susti

netis. ⁵ In exemplum iusti iudicii dī. ut dig

ni habeamini regno dī. pro quo et patimini.

⁶ Si tamen iustum est apud dñm retribuere retri

butionem his qui uos tribulant. ⁷ et uobis qui

tribulamini requiem nobiscum in reuelati

onem dñi nostri iħu xpī de caelo cum ange

lis uirtutis eius ., ⁸ In flamma ignis dantis

² patre : + nostro z²

⁴ in trib. : in *erasum*

⁵ habeamini : + in z^{dior}

⁶ tribulationem z²

⁷ dñi nostri iħu xpī : dñi iħu z²

uindictam his qui no]n nouerunt dñm. et qui
 non obediunt euan]gelium dñi nostri ihu xpi .,
⁹ Qui poenas dabunt i]n interitu aeternas. a facie dñi
 et gloria uirtutis eius. ¹⁰ cum uenerit glorificari
 in sc̄is suis. et admirabilis fieri in omnes qui cre
 diderunt .,. Quia creditum est testimonium
 nostrū super uos in die illo .,. ¹¹ In quo etiam ora
 mus semper pro uobis. ut dignetur uos uocati
 one sua dñs noster .,. Et impleat omnem uolun
 tatem bonitatis. et opus fidei In uirtute .,. ¹² Ut
 glorificentur nomen dñi nři ihu xpi in uobis.
 et uos in illo secundum gratiam di nři et dñi
 ihu xpi .,.

II

²¹ **R**OGAMUS AUTEM UOS FRATRES
 per aduentum dñi nostri ihu xpi. et
 nostrae congregacionis. in ipsum. ² ut
 non citto moueamini a uestro sensu .,.
 Neque terreamini. neque per sp̄m. ne
 que per sermonem. Neque per epis
 tulam tamquam per nos. a nobis missam. qua
 si instet dies dñi. ³ Ne quis uos seducat ullu modo .,.
 Qm̄ nisi uenerit discessio primum. et reuelatus
 fuerit homo peccati. filius perditionis. ⁴ qui ad
 uersatur. et extollitur super omnem quod dici
 tur ds̄. aut quod colitur .,. Ita ut in templo di se
 dead. ostendens se tamquam sit ds̄ .,. ⁵ Non reti
 netis quod cum adhuc essemus apud uos

⁸ euangelio z²¹⁰ omnibus z²¹¹ dñs: ds̄ z² impleat z²¹² clarificetur z²²¹ congreg. z²² epistolam z² — a nobis z²³ ullo z²discessio z^{dior}, *postea corrector erasit s̄ tert. sed reposuit z²*⁴ supra z¹omne z²sedeat z²⁵ essemus: us erasae

hoc dicebam uobis ., .⁶ Et [nunc quid detineat scitis
ut reueletur in suo temp[ore]. ⁷ Nam misterium
Iam operatur iniquitatis. T[antum ut qui tenent
nunc teneant donec de medio fiant ., .⁸ E[t reue
labitur ille iniquus. quem dñs ihs xps interfi
ciet spm oris sui. et destruet inlustrationem
aduentus sui. ⁹ Eū cuius est aduentus secundum
operationem satane. In omni uirtute. signis. et
prodigiis mendatibus ., .¹⁰ et in omni seductione
Iniquitatis his qui pereunt. eo quod caritatem
ueritatis non recipiunt. ut salui fiant. ¹¹ Ideo
mittit illis dñs. operationem erroris. ut credant
mendatum. ¹² ut iudicentur omnes qui non cre
diderunt ueritati. sed consenserunt iniquitati ., .

¹³ **N**OS AUTEM DEBEMUS GRACIAS III
agere dō semper pro uobis fratres dilec
ti a dō. quod elegeret nos dñs primitias
in salutem. in sc̄ificationem sp̄s. et fide ue
ritatis ., .¹⁴ In qua et uocauit nos per euangelium
nostrum in adquisicionem glorie dñi nostri
ihu xpi ., .

IIII

¹⁵ **I**TAQUE FRATRES. STATE. ET TENETE TRA
dicionem. quas didicistis. Siue per sermonem
siue per epistolam nostram ., .¹⁶ Ipse autem dñs
noster. ihs xps. et dñs. pater noster. qui dilexit uos
et dedit consolationem. aeternam. et spem
bonam in gratiam. ¹⁷ exortetur corda uestra

⁵ haec z dior ⁷ teneant: n alt. erasa ⁸ xps: erasum spū z²
distruet z dior, destruet z¹ vel z² inlustratione z² ⁹ Eum: eum z²
satanae z² uirtute: + et z² mendacibus z² ¹⁰ seductione z²
recep. z¹ fierent z¹ ¹¹ mittet z² mendatio z dior ¹³ elegerit z dior
sc̄ificatione z² ¹⁴ adquisit. z dior ¹⁵ traditiones z dior deditis z dior
sed ipse ut uotr didic. restituit epistolam z dior ¹⁶ dñs: + et z² uos:
erasit et scripsit nos z² gratia z² ¹⁷ exhortetur z* vel z dior

et confirmet in omni o]pere et sermone bono .,.

V ³ ¹ **D** [*E CETERO FR*] *ATRES ORATE PRO*
nobis ut se]rmo dñi currat. et clarifice
tur. sicut et apud uos. ² ut liberemur ab in
portunis et malis hominibus .,. Non enim
omnium est fides .,.

VI ³ **F** *IDELIS AUTEM DÑS EST. QUI CON*
firmavit uos. et custodiet a malo .,. ⁴ Confidi
mus autem de uobis in dño. qm̄ que prae
cipimus. et facitis et facietis .,. ⁵ Dñs autem diri
gat corda uestra. In caritate dī. et p̄sentia xp̄i .,.

VII ⁶ **D** *ENUNTIAMUS AUTEM UOBIS FR̄*
In nomine dñi nostri ih̄u xp̄i. ut subtraha
tis uos. ab omni fratre ambulante inordinate .,.
Et non secundum ordinationem quam acci
perunt a nobis .,. ⁷ Ipsi enim scitis. quemadmo
dum oportead imitari nos. qm̄ non inquieti
fuimus inter uos. ⁸ Neque panem gratis mandu
cauimus aliquo. sed in labore et fatigatione .,.
Nocte et die operantes. ne quem uestrum
grauaremus .,. ⁹ Non quasi non habuerimus
potestatem. sed ut mosmedipsos formam
daremus uobis ad inmitandum nos .,. ¹⁰ Nam
essemus apud uos. hoc denunciauimus uo
bis. qm̄ si quis non uult operare. nec manducet .,.

VIII ¹¹ **A** *UDIUIMUS AUTEM INTER UOS*
quosdam ambulantes inquiete .,.

² ut: et ut ²

³ confirmabit ²

⁴ autem: + fratres ²

praecep. ²

⁵ patientia ²

⁶ FR̄S ² ^{dior}

traditionem ²

accep. ²

⁷ oporteat ²

vel ²

⁸ >gratis panem ²

ab aliquo ²

⁹ nosmetipsos ²

imitandos ² vel ²

¹⁰ Nam: + et cum ²

denuntiabamus ²

operari ²

¹¹ AUTEM: ENIM ²

ambulare ²

Nil operantes. se curiose [agentes. ¹² His autem
qui eiusmodi sunt. denun[tiamus et obse-
cramus In dño ihu xpō. ut cum silenti[o operantes
suum panem manducent .,.

VIII

¹³ **U**OS AUTEM FRATRES NOLITE DEFI-
cere. beneficientes .,. ¹⁴ Quod si quis non oboe-
dit uerbum nostrum. per epistolam hunc
notate. et non commisceamini cum illo. ut
confundatur .,. ¹⁵ Et nolite quasi inimicum esti-
mari. sed corripite ut fratrem .,. ¹⁶ Ipse autem dñs
pacis det uobis pacem sempiternam. in omni
loco .,. Dñs cum omnibus uobis .,. ¹⁷ Salutatio mea
manu pauli. quod est signum in omni epistu-
la ita scribo .,. ¹⁸ Gratia dñi nostri ihu xpī. cum
omnibus uobis .,. Scripta ab athenis .,.

EXPLICIT AD THESSALONICĒS
INCIPIUNT CAPITULA AD CLS

- i* De spe. reposita sc̄is in caelis .,.
- ii* De omni sapientia et intellectum spirituali. et de
dño. quod imago sit dī inuisibilis. primogeni-
tus totius creaturae. eo quod in ipso. et per ipsū
creata sunt omnia uniuersa. et omnia illi cons-
tent .,.
- iii* De errore credentium. primo. et potestea sc̄itate.
- iiii* De dño ihu xpō. quod in eo sint omni thes

¹¹ Nihil z² se : sed z²

¹⁴ oboedierit uerbo nostro z²

¹⁷ epistola z²

ii intellectum : m *erasa*

illi : In illo z²

¹⁸ uobis : + amen z²

iii potestea : *nīl mutatum*

¹³ beneficientes : + in xpō ihu dño nostro z²

epistolam z^{dior}

¹⁵ existimare z²

et improbavit Scripta ab athenis

inuissi. : s *pri. erasa*

– omnia *pri.* z¹

iiii omnes thes. z²

- auri sapientiae ad]que scientiae. conlocati .,.
- v De seducentium] sublimitate uerborum .,.
- vi De tra]ditione apostolica. quod a nimi non de
bead inmutari .,.
- vii De philosophia. et seductionibus .,.
- viii De dño conuiuificante cum sc̄s. et gentibus de
licto decreti chyrographo. crucique adfixo. uni
uersa omnia peccamina dimittente .,.
- iiii De sc̄is ex gentibus. quod obseruationem tem
porum. et escarum testamenti ueteris. non debe
ant custodire .,.
- x De seductoribus .,.
- xi De sc̄s quod non terraena sapere debeant. et que
rere. sed superna .,.
- xii De mortificatione membrorum terrestrium
Id est omnium abstinencia uitiorum .,.
- xiii De expoliatione ueteris hominis. cum om
nibus uitiiis. et indumento noui. cum renouati
one .,.
- iiii De uirtutibus spiritalibus.
- xv De sc̄is quod omnia dicto. factoque. In nomi
ne dñi nři ihu xp̄i. agentis gratias dō patri per
ipsum semper. debeant operari .,.
- xvi De subiectione mulierum ad maritos .,.
- xvii De uirorum dilectione ad coniuges. et tem
perantia disciplinae .,.
- xviii De filiorū obsequiā ad parentes .,.
- iiii scientiae z¹ vi — a nimi z¹ debeat z¹ viii cum sc̄s : sanctos z¹
xi sanctis z¹ quaerere z¹ xv agentes z² xviii obsequiā : *lineola erasa*

- xviii* De patre erga filios [temperamento .,.
xx De seruorum obsequiom .,.
xxi De dominis erga seruus .,.
xxii De instantia. et uigilantia orationis .,.
xxiii De sermonis. et salis. et gratiae. condimento
xxiiii De tycico. et onesimo
xxv De aristharco. cumcaptiuo. et apostoli et marchio
 consobrinus barnabae. et iesu iusto. ex circumcis
 sione adiutoribus regni .,.
xxvi De sollicitudine ephafre. In oratione. pro colosen
 sibus. et laudicensibus. et cicropolitans .,.
xxvii De luca medico. et dema.
xxviii De nimpha et domestica eius. ecclesia eius
xxviiii De apostolo mandate ut colosensium epistolā
 laudacensis legerent. et laudacensiū colosensium .,.

EXPL̄ CAPIT̄ INCIPIT PRAEF̄CI

Colosensis. et hii. sicut laudicensis. sunt asiani
 et ipsi praeuenti ., Erant a pseudoaposto
 lis. nec ad os accessit ipse apostolos. sed
 et hos per epistolam recorrigit ., Audie
 rant enim uerbum ad archyppo. qui et mis
 terium In eos accepit ., Ergo apostolos Iam liga
 tus scribit eis ab epheso.

EXPLICIT PRAEFATIO AMEN

<i>xx</i> obsequiom: m <i>erasa</i>	<i>xxiiii</i> tychico ^z 1	<i>xxv</i> concaptiuo ^z 2	et
<i>pri.</i> : <i>erasum</i>	<i>xxvi</i> epafrae ^z 1	hieropol. ^z 1	<i>xxviii</i> mandante ^z 1
epistolam ^z 1	laudacenses ^z 2	laodicensium colosenses ^z 1	
<i>l. i</i> Colosenses ^z ^{dior}	laudacenses ^z ^{dior}	3 apostolus ^z ^{dior}	

I¹ PAULV APOSTOLOS

xpi ihu. per uoluntatem di. et timotheus. fra
ter. ² his qui sunt colosensis ., S̄cis et fidelibus
fratribus in xpo ihu ., ³ ⁂ Gratias agimus do. et pa
tri dñi nostri ihu xpi. semper pro uobis orantes .,
⁴ Audientes fidem uestram in xpo ihu. et dilectio
nem quā habetis in s̄cos omnes. ⁵ propter spem. quae
reposita est uobis in caelis. Quam audistis In uerbo
ueritatis. Euangelii. ⁶ quod peruenit ad uos .,
Sicut uniuerso mundo est. et fructificat. et
crescit. sicut in uobis. ex hac diae qua audistis.
et cognouistis gratiam di in ueritatem .,
⁷ Sicut didicistis ab ephafra carissimo. et con
seruo nostro. qui est fidelis pro uobis minis
ter xpi ihu. ⁸ Qui etiam manifestauit nobis
dilecti ⁂ Gratia uobis et pax a do patre
nostro.

² colossis z² ³ - et z² ⁵ propter z² Sicut : + et in z²
ex ea qua audistis die z¹ ueritate z² epafra z¹ - et z² dilecti :
+ Gratia uobis et pax a do patre nostro *addidit z* secundis curis*

onem uestram in sp̄m .,

II

9 **I**DEO ET NOS EX Q[UA DIE AUDI

uimus. non cessamus pro uobis o[rantes
 et postulantes ut impleamini agnitione
 uoluntatis eius ., In omni sapientiā. et intel
 lectu spiritali. ¹⁰ ut ambuletis digni dō. per
 omni placentes. In omni opere bono. fructi
 ficantes et crescentes in scientia dī ., ¹¹ In omni
 uirtute confortati. secundum potentiam
 claritatis eius ., In omni patientia. et loganimi
 tate cum gaudio ., ¹² Gratias agentes dō patri.
 qui dignus nos fecit in partē sortis s̄corum
 in lumine. ¹³ Qui eripuit nos de potestate
 tenebrarum. et transtullit in regnum filie
 dilectionis suae ., ¹⁴ In quo habemus dilecti
 onem et remissionem peccatorum. ¹⁵ Qui ē
 imago dī. inuisibilis. primogenitus om
 nis creaturae ., ¹⁶ Quia in ipso condita sunt
 uniuersa In caelis et in terra ., Uisibili
 lia et inuisibilia ., Siue throni. siue domi
 nationes. siue principatus. siue potesta
 tis ., Omnia per ipso. et in ipso creata sunt.
¹⁷ Et ipse est ante omnem. et omnia in ipso
 constant ., ¹⁸ Et ipse est capud corporis eccle
 siae. qui est principium. primogenitus
 ex mortuis ., Ut sit in omnibus. Ipse pri
 matum tenens. ¹⁹ Quia in ipso conplacuit

⁸ sp̄u z² ⁹ sapientiā: *lineola erasa* ¹⁰ digne z², *sed digni restituit ipse vel z³*
 omnia z^{*} ¹² dignos z^{dior} sortes z^{dior}, *sed sortis reposuit z¹*
¹³ transtullit: *1 pri. erasa* filii z^{dior} ¹⁴ redemptionem remiss. z¹
¹⁵ inuisibilis z² omni z¹ ¹⁶ Uisib. et inuisib. z² potestates z²
 per ipsum z^{dior} ¹⁷ omnes z^{dior} ¹⁸ caput z^{dior}

omnem plenitudin]em habitare. ²⁰ Et per eū
reconciliare omn]ia in ipsum pacificans per san
guinē] crucis eīs ., . Siue quae in terris sunt.
siue quae in caelis .,

III

²¹ **E** T UOS CUM ESSETIS ALIQUAN
aliquando alienati. et inimici sensus.
In operibus malis ., . ²² Nunc autem recon
cilauit in corpore carnis eius. per
mortem exhiberi uos sōos et immacula
tos. et inrephinsibilis coram ipso .,

²³ Si tamen permanetis. in fide fundati. et stabi
lis. et immobiles ab spe euangelii. quod audis
tis. quod praedicatum est in uniuersa crea
tura quae sub caelo est ., . Cuius factus sum
ego paulus minister. ²⁴ Qui nunc gaudeo in pas
sionibus pro uobis. et adimpleo quae desunt
passionum xp̄i. in carne mea. pro corpore eius.
quod est ecclesia ., . ²⁵ Cuius factus sum ego mi
nister secundum dispensationem dī. que
data est mihi in uobis ut impleam uerbum dī .,

²⁶ Misterium quod absconditum est fuit a sc̄o
et generationibus ., . Nunc autem manifesta
tum est sc̄is eius ²⁷ quibus uoluit d̄s notas face
re diuitias gloriae suae sacramentum huius
in gentibus. quod est xp̄s in uobis spes gloriae

²⁸ quem nos adnunciauimus ., . Corripientes om
nem hominem. et docentes omnem homi

¹⁹ Inhabitare ^z2²⁰ quae ^z2> siue quae in caelis sunt ^z2²¹ ALIQUAN: *erasum*sensus: *s fin. erasa*²² exhibere ^z2inreprehensibiles ^z2²³ permaneatis ^z2stabiles ^z2immob. ^z2a spe ^z2 ²⁴ ea quae ^z2 ^{dior}²⁵ despen. ^z2 *sed dispen. restituit ipse vel* ^z3quae ^z2 ^{dior} *vel* ^z2*²⁶ Myst. ^z2saeculis ^z2²⁷ - suae ^z2sacramenti ^z2²⁸ adnunciamus ^z2

nem in omni sapientiam [ut exhibeamus
omnem hominem perfectum [in xpo iħu. ²⁹ in
quo et laboro certando secundum operatio
nem eius quam operatur in me in uirtute .,

²¹ **U**OLO ENIM UOS SCIRE. QUALEM IIII
sollicitudinem habeam pro uobis.
et pro his qui sunt laudiciae ., Et qui
cumque non uiderunt faciem meam

In carnem. ² ut consolentur corda ipsorum.
instructi in caritate ., Et in omnes diuitias
plenitudinis intellectus. in agnitione
misteri dī patris xpī iħu. ³ in quo sunt om
nes thesauri sapientiae et scientiae abs
conditi .,

V

⁴ **H**OC AUTEM DICO UT NEMO UOS
deciat in sublimitate sermonum .,
⁵ Nam et si corpore absens sum. sed
spū uobiscum sum ., Gaudens et
uidens ordinem uestrū. et fir
mamentum eius. quae in xpo est fide urae.

⁶ **S**ICUT ERGO ACCEPISTIS VI
xp̄m iħm dñm nřm. in ipso ambulate .,
⁷ Radicati et supraedificati in ipso.
et confirmati fide. sicut et didicistis. abun
dantes in illo in gratiarum actionem .,

VII

⁸ **U**IDEDE NE QUIS UOS DECIPIAD
per philosophiam. et inanem fallaciam

²⁸ sapientia z² ²¹ laodiciae z² carne z² ² agnitionem z¹,
sed agnitione restituit z² mýsterii z² ⁵ fidei z^{dior} ⁷ – in z¹
actione z¹ ⁸ DECIPIAT z²

secundum traditio]nem hominum ., . Secundū
elimenta mun]di. et non secundum xpm. ⁹ quia
in] ipso habitat omnis plenitudo diuinitatis.
corporaliter ., . ¹⁰ Et estis in illo repleti qui est
caput omnis principatus. et potestatis ., . ¹¹ In
quo et circumcissi estis circumcissione non ma-
nufacta in expoliatione corporis carnis. sed
in circumcissione xpi ., . ¹² Cumsepulti ei in bap-
tismo. in quo et rexurrexistis per fidem ope-
rationis di. qui suscitauit illum a mortuis ., .

VIII ¹³ **E** *T UOS CUM MORTUI ESSETIS*
in delictis et praepucio carnis uestrae
conuiuificauit cum illo. donans uobis
omnia delicta ¹⁴ delens quod aduersus nos
erat chirografum decreti. quod erat contrariū
nobis ., . Et ipsum tulit de medio. adfigens illud
cruci. ¹⁵ Expolians principatus. et potestatis ., .
Transduxit. confidenter. palam thriuūphans
illos in semetipso ., .

VIII ¹⁶ **N** *EMO ERGO UOS. IUDICET. IN CI*
bo aut in potu. aut in parte diei festi
Aut neomenie aut sabbatorum
¹⁷ qua sunt umbra futurorum. cor-
pus autem xpi ., .

X ¹⁸ **N** *EMO UOS SEDUCAT UOLENS*
in humilitate. et relegione angelo
rum quae non uidit ., . Ambulans

¹¹ circumcisi estis circumcissione ^z2 exspol. ^z2 — sed ^z2 circumcissione ^z2
¹² Consepulti ^z2 resurr. ^z2 ¹³ praeputio ^z2 ¹⁵ Exspol. ^z2
potestates ^z2 Transduxit : *improbauit n solam* ^z1 thriumphans :
u *pri. erasa* ¹⁶ neomeniae ^z2 ¹⁷ quae ^z1

frustra inflatus sensu carn[is] suae ¹⁹ et non te
 nens capud. ex quo totum corp[us] per nexus et
 coniunctionis subministratum. cres[cit] in augmen-
 tum ^{di} ., .²⁰ Si mortui estis cum xp̄o ab elementis
 huius mundi. quid adhuc tamquam uiuentes
 in mundo decernitis ., .²¹ Ne tetiegeritis. neque gus-
 taueritis. Neque contractaueritis. ²² quae sunt
 omnia in interitu ipso usu ., . Secundum praecepta
 et doctrinas hominum. ²³ Quae sunt quidem rati-
 onem habentia sapientiae In superstitione
 et humilitate. et ad non parcendum corpori ., .
 Non in honore aliquo ad saturitatem carnis ., .

XI

³ ¹ **I**GITUR SI CONSURREXIS CUM XP̄O
 quae sursum sunt quaerite. ubi xp̄s est. in dex-
 teram dī sedens ., .² Quae sursum sunt sapite. non
 que super terram ., .

XII

³ **M**ORTUI ENIM ESTIS. ET UITA
 uestra abscondita est cum xp̄o in dō ., .
⁴ Cum xp̄s apparuerit uita uestra. tunc
 et uos apparebitis cū ipso in gloriā ., .
⁵ Mortificate igitur membra uestra
 quae sunt super terram ., . Fornicationem. inmundi-
 tiam. libidinem. concupiscentiam mala et auari-
 tiam. quae est simulacrorum seruitus ., .⁶ Propt̄
 quae uenit ira dī in filiis incredulitatis. ⁷ In qui-
 bus et uos ambulastis aliquando. cum uiueri-
 tis in illis ., .

¹⁹ coniunctiones ^{z2} + et [constructum ^{z2} ²⁰ elem. ^{z2} ²¹ contrect. ^{z2}
²³ >rati. quidem ^{z2} superinstit. : in *erasum* ³ ¹ dexteram : m *erasa*
² quae ^{z2} ³ MORT. : MORT. ^{z2} ⁴ gloriā : *lineola erasa* ⁵ igitur :
 ergo ^{z2} malam ^{z2} ⁶ super filios ^{z2} ⁷ uiueretis ^{z2}

XIII⁸ **N** *[UNC A]UTEM DEPONITE*
 et uos] omnia iram. indignationem.
 malitiam. blasphemiam. turpem
 sermonem de ore uestro ., ⁹ Nolite
 mentire In inuicem. expoliantes uos uete
 rem hominem cum actibus eius. ¹⁰ et induentes
 nouum. eum qui renouatur In agnitionem. secun
 dum imaginem eius. qui creauit eum ., ¹¹ Ubi non
 est gentiles et iudaeos. circumcissio. et praepu
 cio ., Barbarus et scyta. seruus et liber. sed
 omnia. et in omnibus. xps .,

XIIII¹² **I** *NDUIE ERGO UOS. SICUT ELECTI DĪ. SĪ*
 et dilecti uiscera misericordiae ., Benignitatē.
 modestiā. humilitatem. patientiam ¹³ subpor
 tantes inuicem ., Et donantes uobismetipsis.
 si quis aduersus aliquem habet querillam ., Sicut
 et dñs donauit uobis. Ita et uos .,

XV¹⁴ **S** *UPER OMNI AUTEM HAEC*
 caritatem habete quod est uinculum
 perfeccionis. ¹⁵ et pax xpi. exultet in cor
 dibus uřis ., In qua et uocati estis in uno
 corpore et grati aestote ¹⁶ uerbum
 xpi habitet in uobis habundanter .,
 In omni sapientiae. docentes. et commo
 nentes uosmedipsos ., Psalmis hymnis. can
 ticus spiritualibus. In gratia cantantes in cordibus
 uestris dō ., ¹⁷ Omne quodcumque facitis. In uer

⁹ mentiri z² — In z² exspol. z² ¹¹ gentilis z² iudeus z^{dior}
 circumcissio: s *pri. erasa* praepucium z² schyta z² ¹² > UOS ERGO z²
 > humil. modest. z² ¹³ support. z² uobismetipsis z^{dior}, *postea addidit si*
sed deletum est querelam z² ¹⁴ OMNIA z¹ habentes z^{dior}
 perfect. z^{dior} ¹⁵ corpore z^{*} gratia: a *erasa* ¹⁶ habund.: h *erasa*
 sapientiae: e *fin. erasa* uosmet. z^{dior}

bo aut in opere. Omnia in n[omine dñi ihu .,

Gratias agentes dō. et patri p[er ipsum .,

XVI

¹⁸ **M**ULIERES SUBDITAE. ST[OTE VIRIS SI
cut oportet in dño .,

XVII

¹⁹ **U**IRI DILIGITE. UXORES VESTRAS. ET
nolite amari esse ad illas .,

XVIII

²⁰ **F**ili oboedite parentibus per omnia. Haec est enī
placitum in dño .,

XVIII

²¹ **P**arentes. nolite ad iracundiam prouocare filios
uestros ut non pusilanimō fiant .,

XX

²² **S**ERUI. OBOEDITE PER OMNIA
dominis carnalibus ., Non oculum
seruientes. quasi hominibus placentes.
sed in simplicitate cordis. timentes dñm .,

²³ Quodcumque facitis. ex animo
operamini. sicut dño. et non
hominibus ., ²⁴ Scientes quod a
dño accipietis retributionem
hereditatis ., Dño xpo seruite.

²⁵ qui enim iniuriam facit. recipiet id quod inique
gessit ., Et non est personarum acceptio apud dñm .,

⁴ ¹ **D**ñi quod iustum est et aequum seruis **XXI**
praestate ., Scientes qm̄ et uos dñm habetis
in caelo .,

XXII

² **O**RATIONI. INSTANTES. UIGILANTES IN EA
in gratiarum actione ., ³ Orantes simul et pro
nobis. ut dñs aperiat nobis ostium sermonis

¹⁸ ESTOTE ²
est dño ^z ^{dior}
pusillo animo ^z

¹⁹ — VESTRAS ^z
— in ^z ^{dior}
²² ad oculum ^z ^{dior}

²⁰ Filii ^z ^{dior} Hoc enim placitum
²¹ Patres ^z ¹ indignationem ^z
⁴ ² INSTATE ^z ¹

ad loquendum misteriu]m xpi ., . Propter quod etiā
uinctus sum ⁴ ut mani]festem illud Ita ut oportet me loqui ., .

XXIII ⁵ **I** *[N SAPIENT]IAM. AMBULATE AD EOS*
qui foris sunt. tempus redimentes ., . ⁶ Sermo uester
semper in gratia sale sit conditus. ut sciatis quo
modo oporteat unicuique respondere ., .

XXIII ⁷ **Q** *UAE CIRCA ME SUNT. OMNIA UOBIS*
nota faciet thycicus. carissimus frater et fide
lis minister. et conseruus In dño ., . ⁸ Quem mi
si ad uos ad hoc ipsum ut cognuscat. quae circa uos sunt ., .
Et consoletur corda ur̃a ⁹ cū onesimo carissimo et fideli
frater qui est ex uobis ., . Omnia quae hic aguntur
nota facient uobis ., .

XXV

¹⁰ **S** *ALUTAT UOS ARISTHARCUS CUMCAPTI*
uus meus. et marcus consubrinus barnabae. de
quo accepistis mandatum ., . Si uenerit ad uos. ex
cipite illum ., . ¹¹ Et hiesus. qui dicitur iustus. qui sunt
ex circumcissione ., . Hii soli sunt adiutores mei In reg
no dī qui mihi fuerunt solatio ., .

XXVI

¹² **S** *ALUTAT UOS EPHAFRAS QUI EX UOBIS*
est seruus xpi ihu ., . Semper sollicitus pro uobis
in orationibus. ut stetis perfecti. et pleni in uolun
tate dī ., . ¹³ Testimonium enim illi peribeo quod ha
bet multo laborem pro uobis. et pro his qui sunt
laudaciae et qui heropoli ., .

XXVII

¹⁴ **S** *ALUTAT UOS LUCAS. MEDICUS CARISI*
mus. et demas ., .

⁵ SAPIENTIA z^{dior}⁶ in gratia: gratiae z²oporteat: + uos z²⁷ tycticus z²⁸ cognoscat z^{dior}⁹ fratre z² faciet z¹¹⁰ ARISTARCUS z^{dior}CONCAP. z^{dior}consob. z²mandata z²¹¹ iesus z¹

Hii: i alt. erasa

solacio z²¹² EPAPHRAS z²in: + omni z²¹³ perhibeo z²multum z^{dior}: laudiciae z²erapoli (sic) z²

¹⁵ **S**ALUTATE FRATRES [QUI SUNT LAUDI **XXVIII**
tiae. et nymfam et quae in dom[o eius est ecclesia .,.

¹⁶ **E**T CUM LAETA FUERIT APU[D UOS **XXVIII**
epistula. facite ut in laudicentium ecclesia
legatur ., Et ea quae laudicentiū est uos legatis .,.

¹⁷ Et dicite archippo uide ministerium quod accepisti
in dño ut illum impleas ., ¹⁸ Salutatio mea manu pau
li. memores estote uinculorum meorū ., Gratia dñi
īhu uobiscum. amen .,.

EXPLICIT AD COLOSES

INCIPIUNT CAPIĒ AD TIMTH

- i* De fabulis. et genealogiis. Et doctoribus uanis ac p
uersa doctrina. et plenitudine puersae doctrine .,.
- ii* De lege. quod in iustis posita non sit. sed iniustis
et omnibus sceleratis. Et de apostoli uita pristina. Et
de misericordia dī sup ignorantia pro gratiam .,.
- iii* De dño quod saluare peccatores in scīm uenerit
et de apostolo. ad exemplum credentium misericor
dia. consequuti .,.
- iiii* De ymeno et alaxandro. Traditis satane .,.
- v* De orationibus pro hominibus uniuerſis. et qđ
omnes homines uelut saluus fieri dñs .,.
- De dō quod unus est. et de dño. quod medi
- vi* De orationibus pro hominibus uniuerſis atur dī
et hominum. unus est homo xp̄s ihs .,.
- vii* De libertate uirorum ac mulierum orandi in om

¹⁵ nymfam ^z ²	¹⁶ LAECTA ^z ¹	epistola ^z ²	ut : + et ^z ²	laodicensium
(bis) ^z ²	uobis legatur ^z ²	¹⁷ arcippo ^z ^{dior}		illud ^z ^{dior}
EXPLICIT : + epistola ^z ³		<i>ii</i> in iustis <i>pri.</i> : in <i>erasum</i>		pro : per ^z ¹
<i>iii</i> consecuto ^z ¹	<i>iiii</i> satanae ^z ¹	<i>v</i> uelit saluos ^z ¹		<i>vi</i> mediator ^z ²

ni loco et habitu femi]narum .,.

viii De episcoporum] et coniugum formulam et diaco
norum et] quod aliquando Idem epi qui et prb dicebant' .,.

viii De misterio pietatis .,.

x De spu sco nouissima temporu. et simulators. et
Infideliu pfidiam p apm pdicantem .,.

xi De prophanis et anilibus fabulis et corporali exer
ticio. et exercitio pietatis .,.

xii De labore sctorum .,.

xiii De doctore qd se ipsu discipulis furmolae bonis ope
ribus In omnibus dead exhiberi .,.

xiii De doctore qd nihil aliud qua doctrina. et iustitias
di semper debead meditari.

xv De sermonibus non Increpandis .,.

xvi De uiris uiduis. et de uiduis filius. t nepotis habentib.

xvii De uiduis aduliscentioribus .,.

xviii De fidelibus uiduas habentibus .,.

xviii De prbm pidentem maxime laborantib; doctrina

xx De accusatione aduersu maioris natum .,.

xxi De peccatib; publice corripiendis.

xxii De tradicionem apostolica non transeunda .,.

xxiii De manibus non temere Inponendis et abstinentia
peccatis nu alienoru. Et qd infirmib; etsi ante absti
nuerit uino modico liceat

xxiii De peccatis coruda manifestis. uel subsequentibus
similit. et operibus bonis .,.

xxv De seruis .,.

viii formulam: m erasa	prbi z ²	viii mysterio z ²	x simulatoribus z ²
xiii furmulam z ^{dior}	debeat z ¹	exhibere z ²	xv senionibus (sic) z ¹ vel z ² ,
sermonibus restituit z ³	xvi filios z ²	nepotes z ²	xvii adolis. z ²
xviii presbyteris z ³	praesidentibus et max. z ³		In doct. z ³
xx accusatione: lineola erasa	presbyterum z ³	xxi peccant. z ³	
xxii traditione z ¹	xxiii peccaminum z ¹	xxiii quorundam z ³	

xxvi De seductoribus ac doctorib[us falsis et ab eis separatione scōrum .,.

xxvii De sufficientia. et auaritia .,.

xxviii De iustitia et omnibus uirtutib; scītatis. et martiriis. et dñi aduentū. et qđ dñm patrem nemo uidit homi nec uide potest .,.

xxviiii De diuitibus. istius saeculi .,.

xxx De prophanis nouitatibus uocum ., EXPLICIT

INCIPIT PRAEFACIO

Timottheum Instruit. et docet de ordinatione episcopatus. et diaconii. Et omnes ecclesiasticae discipline ., EXPLICIT PRAEFĀ

I¹ **P** **A** **U** **L**

apostolus ihu xpī. secundum imperium dī saluatoris nostri xpī ihu ., Spei nostrae ., ² Timotheo dilecto filio. In fide. Gratia et misericordia et pax. a dō patrae. et xpō ihu dño nostro ., ³ Sicut rogaui te ut remaneris ephesi

xxviii hominum z¹ uidere z¹
¹ > xpī ihu z² nostri: + et z^{dior}
 erasum patrae: a alt. erasa

l. 2 omnis z^{dior} 3 disciplinae z²
² Timotheo: t pri. erasa et pri.:
³ remaneres z²

cum irem in machedoniam] ut denuntiariis quibusdam
ne aliter docerent.] ⁴ Neque intenderint fabulis. et ge
nealogiis i]nterminatis ., quae questiones prestant
magis quam aedificationem dī quae est q in fide ., ⁵ Finis
autē p̄cepti est caritas. de corde puro. et conscientia
non ficta ., ⁶ A quibusdam aberrantes. conuersi sunt
in uaniloquium. ⁷ uolentes esse leges doctores ., Non in
tellegentes. neque quae locuntur. neque de quibus
adfirmant .,

II

⁸ **S** CIMUS AUTEM. QUIA BONA ES LEX
si quis eam legitime utatur ., ⁹ Sciens hoc quia
iusto lex non est posita. sed iniustis. et non sub
ditis ., Impiis. et peccatoribus. sceleratis. et conta
minatis ., Patricidiis et matricidiis ., Homicidis. ¹⁰ for
nicatoribus. masculorū concupitoribus. Placiariis.
mendatibus. periuriis ., Et si quī aliud sane doctrine
aduersatur. ¹¹ Quae est secundum euangelium. gloria
beati dī. quod creditum est mihi ., ¹² Gratias ago ei qui
me confortauit In xpō iħu dño nostro ., Qui fidelem
me existimauit ponens in ministerio ., ¹³ Qui prius fui
blasphemus. et persecutor. et contumeliosus. sed mise
ricordiam consequutus sum. Quia ignorans feci
In incredulitatem ., ¹⁴ Superhabundauit autem gratia
dñi nostri cū fide. et dilectione que est In xpō iħu .,

III

¹⁵ **F** IDELIS SERMO. ET OMNI ACCEPTIONE
dignis ., Quia xp̄s iħs. uenit in hunc mundum pec
catores saluus facere. quorū primus ego sum .,

³ ut: et ^{z1} vel ^{z2}	denuntiares ^{z2}	⁴ intenderent ^{z2}	quaest. ^{z2}
praestant ^{z2}	⁵ conscientia: + bona et fide ^{z dior}	⁶ quidam ^{z2}	
⁷ legis ^{z2}	⁸ EST ^{z1} eam ^{z dior}	⁹ Patricidis ^{z2}	matricidis ^{z2}
¹⁰ fornicariis ^{z2}	concub. ^{z dior}	plagiariis ^{z dior}	mendacibus ^{z dior}
periuriis: i alt. erasa	quid ^{z dior}	sanae doctrinae ^{z2}	¹¹ gloriae ^{z2}
¹² In: erasum	Quia ^{z2}	¹³ misericor.: + dī ^{z2}	consecutus ^{z dior}
incredulitatem: m erasa		¹⁴ Superhab.: h erasa	quae ^{z2}
¹⁵ dignus ^{z* vel z dior}	saluos ^{z dior}		

¹⁶ Sed ideo misericordiam conse[cutus sum ut in me pri-
mum ostenderit xpm̄ omnem p[atientiam ad infor-
mationem eorū qui credituri sunt illi in ui[tam aeter-
nam .]. ¹⁷ Regi autē sc̄oz, inmortali Inuisibili soli dō. honor
et gloria in saecula saeculorum. amen .].

IIII

¹⁸ **H**OC PRECEPTUM COMMENDO TIBI
filii timotheae. secundum p̄a^cidentes In te profe-
tias. ut militis in illis bonam militiam .]. ¹⁹ Habens
fidem. et bonam conscientiae. Quā quidam repellen-
tes. circa fidem naufragauerunt .]. ²⁰ Ex quibus est hyme-
neus. et alexander. quos tradidi satane. ut discant non
blasphemare .].

V

²¹ **O**BSECRA IGITUR PRIMUM OMNIUM
fieri. obsecrationes. orationes. postulationes.
gratiarum acciones. pro omnibus hominibus .].
² pro regibus. et omnibus qui in sublimitate sunt. Ut
quietam et tranquillam uitam agamus. In omni pieta-
te. et castitate .]. ³ Hoc enim bonum est et acceptum
coram saluatore nostro. dō. ⁴ Qui omnes homines uult
saluus fieri. et ad agnitionem ueritatis uenire .].

VI

⁵ **U**NUS ENIM D̄S. ET UNUS MEDIATUR D̄I
et hominum .]. Homo xps̄ ihs̄. ⁶ qui dedit redemp-
tionē semetipsū pro omnibus. cuius testimoni-
um temporib; suis datū est .]. ⁷ In quo possitus sum
ego p̄dicator. et apostolos .]. Ueritatem dico non men-
tior .]. Doctor gentium. In fide. et ueritate .].

VII

⁸ **U**OLO ERGO UIROS ORARE. IN OMNI LOCO

¹⁶ primo z^{dior} ostenderet z^{dior} xp̄ (sic) ihs̄ z^{dior} ¹⁸ PRAECEP. z²
filii: i alt. erasa timothee z^{dior} vel z¹, timotheae reposuit z² praecid. :
praeced. z^{dior} prophet. z^{dior} milites z^{dior} ¹⁹ conscientiam z^{dior}
²⁰ hymeneus z^{dior}, sed hymeneus restituit corrector alex. z² satanae z²
²¹ OBSECRO z^{dior} PRIMO z^{dior}, sed PRIMUM restituit z² postol. z^{dior}
actiones z² ² sunt: + constituti z² ³ saluatore z³ ⁴ saluos z^{dior}
⁵ ET UNUS: > UNUS ET z^{dior} MEDIATOR z^{dior} ⁶ cuius: improbauit z^{dior};
erasit z³ datum est: improbauit z^{dior}; erasit z³ ⁷ possitus: s pri. erasa
praedic. z² apostolus z^{dior}

leuantes puras manu]s suasine ira. et disceptione .,.
⁹ Similiter et mulie]res in habitu ornatu. cū uerecun-
 dia et sub]rietate. Ornantes se non in tortis crinib;
 aut auro. aut margaritis. uel ueste p̄ciosa .,.
¹⁰ Sed q̄d decit mulieres. Promittentes pietatem per opera
 bona .,.
¹¹ Mulier in silentio discat. cū omni subiectio-
 ne. ¹² Docere autē muliere non permitto. Neque domi-
 nare In uirum. sed esse in silentio .,.
¹³ Adam enim pri-
 mus formatus est. deinde euua .,.
¹⁴ Et adam non est
 seductus. mulier autē seducta in p̄uaricatione fuit .,.
¹⁵ Saluabitur autē per filiorū generationem. si permanserit
 In fide. et dilectionem. cum subriaetatem .,.

VIII

³¹ **F**IDELIS SERMO. SI QUIS. EPISCO-
 patum desiderat. bonum opus desiderat .,.
² Oportet ergo episcopum inrephinsibilem esse. Unius uxo-
 res uirū .,.
 Subriū. prudentem. ornatum. hospitalē.
 doctorem .,.
³ Non uinolentum. non per-
 cussorem. sed modestum .,.
 Non litigiosum. non
 cupidum. ⁴ suae domui p̄positum .,.
 Filios habentem
 subditos. cū ōni castitate .,.
⁵ Si quis autem domui suae
 p̄esse nescit. quomodo ecclesiae dī. diligentiam habe-
 bit .,.
⁶ Non neofitum ne in superbia diabuli
 elatus. In iudicium incidat diabuli .,.
⁷ Oportet autē
 illum et testimonium habere bonum. ab his qui
 foris sunt. Ut non in oprobriū incidat. et laque-
 um diabuli .,.
⁸ Diaconus similiter pudicus. non
 bilinguis. non multo uino deditus. Non turpe

⁸ suasine : <i>improbauit</i> sua z dior	⁹ ornato z dior	pretiosa z dior
¹⁰ decet z ²	¹² mulieri z ²	¹³ euua : u <i>pri. erasa</i>
¹⁵ dilectionem : m <i>erasa</i> ; <i>addidit</i> et sanctificatione z dior		sobriaetate z dior
³² inreprehen. z dior	uxoris z ²	Sob. z dior
⁴ domui : + bene z dior	⁶ neophitum z dior	orn. : + pudicum z ²
diaboli z ²	⁷ et <i>erasum reposuit</i> z dior	superbiam et - diabuli <i>pri.</i> z dior
<i>sed restituit</i>	incidat <i>corrector</i>	obprob. z dior
pudicos z dior	bilingues z dior	incedat z dior ;
	deditos z dior	⁸ Diaconos z dior

lucrū sectantes ., .⁹ Habentes mi[sterium fidei in conscientia
pura ., .¹⁰ Et hi autem probentur pr[imum. et sic minis
trent. nullum crimen habentes ., .¹¹ Mulieres si[mili
t̃ pudicas. non detrahentes. subrias fideles in ōnib;
¹² Diacones sint unius uxoris uiri. qu filijs suis bene p̃
sunt. et suis domibus ., .¹³ Qui enī bene ministrauerint
gradū sibi bonū adquirunt ., . Et multam fiduciā
quae est in xp̃o iħu ., .¹⁴ Haec tibi scribo. sperans me uenire
ad te cito ., .¹⁵ Si aũ tardauero ut scias quomodo opor
tiat te in domo dī conuersari. quae est ecclesia dī. uiui.
columna. et firmamentum ueritatis ., .

VIII

¹⁶ **E**T MANIFESTE. MAGNUM EST. PIE
tatis sacramentū. quod manifestatū est
in carne. Iustificatum est in spū ., . Aparuit
angelis. p̃dicatū est gentib; creditū est in mundo.
adsumptum est In gloria ., .

⁴ ¹ **S**Ā AUTEM MANIFESTE DICIT ., . **X**
Qm̃ in nouissimis temporibus disce
dant quidam a fide ., . Adtendentes spiritib;
erroris. et doctrinis daemoniorum ., .² In hy
pocrisi loquentium mendatiū. et cauteri
atam habentiū suā conscientiā ., .³ Prohibentiū
nubere. abstineri a cibis quos d̃s creauit ad p̃cipiendū
cum graciārū accione fidelibus. et his qui cognoue
runt ueritatem ., .⁴ Quia omnes creatura dī bona.
et nihil reiciendum. quod cum gratiarum accione
percipitur ., .⁵ S̃cificatur enī per uerbum dī. et orationem ., .

¹¹ sobrias z^{dior} ¹² qui z^{dior} sunt: sint z^{dior} ¹³ adquirent z^{dior},
adquirant z² fiduciam: + In fide z^{dior}; ¹⁵ oporteat z² vel z^{dior}
domu z² ¹⁶ Apparuit z^{dior} assumptum z² ⁴ Qm̃: quia z²
discedent z^{dior} ³ abstinere z^{dior} graciārū: u ex ir finxit z²
actione z^{dior} ⁴ omnis z²

⁶ Haec proponens fratrib]us. bonus eris minister xpi ihu.
enutritus uerbis] fidei. et bone doctrinae quā adsequutus es .,

XI ⁷ *NEPTAS AUTEM. ET ANILIS FABULAS*
I deuita ., Exerce te ipsum ad pietatem ., ⁸ Nam corpora
lis exercitatio ad modicum utilis est ., Pietas autē ad om
nia utilis est ., Promissionē habens uitae quae nunc est
et futurae .,

XII ⁹ *FIDELIS SERMO. ET OMNI ACCEPTIONE. DIG*
F nus ., ¹⁰ In hoc enim laboramus. et maledicemur.
quia speramus In dñm uiuū. qui est saluator omnium
hominum. maxime fidelium .,

XIII ¹¹ *RAECIPE HAEC ET DOCE. 12 NEMO ADULIS*
P centia tua contēpnat ., Sed exemplum esto fideliū
In uerbo. In conuersationem. In caritate. In fide .,
¹³ Dū uenio adtende lectioni. et exortatione doctrinae .,
¹⁴ Noli negligere gratiam quae in te est. quae data est tibi
per prophetiam. cum inpositione manus pr̄btrii .,

XIIII ¹⁵ *HAEC MEDITARE. IN HIS ESTO. UT PROFEC*
H tus tuus manifestus sit omnib; ¹⁶ Adtende tibi.
et doctrinae. Insta in illis ., Hoc enim faciens. et te ip
sum saluū facies. et eos qui te audiunt .,

XV ⁵ ¹ *SENIOREM NE INCREPAUERIS. SED OB*
S secreta ut patrem. Iuuenes ut fratres. ² Anus ut
matres. Iuuenulas ut sorores. cū ōni castitate .,

XVI ³ *UIDUAS HONORA. QUAE UERE*
U uiduae sunt ., ⁴ Si qua autem uidua filios. aut
nepotes habet. discat primum domum

⁶ bonae z² ⁷ ANILES z^{dior} Exerce : + autem z² ¹⁰ saluator z^{dior}
¹² adoliscientiam tuam z^{dior} conuersationem : m² erasa fide : + In
castitate z² ¹³ - et z² exhortationi z² ¹⁴ manuum presbyteri z³
⁵ ² cum : In z² ⁴ discat : cat² improbat z² sed postea reposuit

suam regere. et mutuā uicem r[ed]dere parentibus .,.
 Hoc enim acceptum est coram dō. ⁵ Q[ua]e autē uere
 uidua est. et desolata. sperat in dñm et instat obsec[ra]
 tionib; et orationib; nocte ac die .,.⁶ Nam que in dili
 ciis ē. uiuens mortua ē .,.⁷ Et hoc p[re]cipe ut inrephensibi
 lis sint .,.⁸ Si quis autē suorum et maxime domesticorū
 curam non habet. fidem negauit. et est infideli de
 terior .,.⁹ Uidua elegatur non minus quā sexsua
 ginta annorū. que fuerit unius uiri uxor. ¹⁰ In operi
 bus bonis testimoniū habens. si filios edocauerit.
 si hospicio recepit .,.¹¹ Si s[an]corū pedes lauit. si tribula
 tionem patientibus subministravit. si omne opus
 bonum subsequuta est .,.

XVII

11

ADULSCENTIORES AUTEM UIDUA

As deuita .,.¹² Cū que luxoriate fuerint. In xpō nu
 bere uolunt .,.¹³ Habentes damnationem. quia pri
 mā fidem inritam fecerunt .,.¹⁴ Simul autē et otio
 se discunt circuire domus .,.¹⁵ Non solum
 otiose. sed et uerbose. curiose.
 loquentes que non oportet .,.¹⁶ Uolo ergo
 iuueniores nubere. filios procre
 are. matresfamilias esse .,.¹⁷ Nullam occansionem
 dare aduersario. maledicti gratia .,.¹⁸ Iam enim quae
 dam conuerse sunt retro satanan .,.

XVIII

16

SI QUA FIDELIS HABET UIDUAS. SUB

Sministret illis. et non grauetur ecclesiam. ut his
 qui uere uiduae sunt. sufficiat .,.

⁵ sperabit z^{dior}⁶ quae z² delic. z²⁷ praecipe z² inreprehensibiles z²⁹ eligatur z²- quam z^{dior et} z²sexaginta z^{dior et} z² quae z²¹⁰ edocauit z^{dior}hospitio z^{dior}¹¹ ADOL. z^{dior} Cum enim luxoriatæ z²¹² irritam z²¹³ otiosae (bis) z²uerbosae et curiosae z² quae z³¹⁴ occas. z^{dior}¹⁵ conuersae z²¹⁶ SI QUA FID. (SI QUIS FIDELIS z^{dior}) :+ uel si qua fidelis z² qui : quae z²

VIIII ¹⁷ **Q** [UI BENE PRAES]UNT PR̄BII. DUPLICI
honore digni] habeantur .,. Maxime qui laborant
in uerbo. et doctrina .,. ¹⁸ Dicit enim scriptura.
non infrenabis os boui trituranti. et dignus est ope
rarius mercede sua .,.

XX ¹⁹ **A** DUERSUS PRESBITERUM ACCUSSATIO
nem noli recipere nisi sub duobus aut tribus
testibus .,.

XXI ²⁰ **P** ECCANTEM. CORAM OMNIBUS AR
ut ceteri timorem habeant .,.

XXII ²¹ **T** ESTIFICOR CORAM DŌ. ET XPO IHU. ET ELEC
tis angelis. ut haec custodias. sine p̄iudicio. nihil fa
ciens. In aliam partem declinando .,. **XXIII**

²² **M** ANUS CITTO. NEMINI INPOSUERIS. NEQUAE
ris peccatis alienis .,. Te ipsū castū custodi. ²³ Noli adhuc
aquā bibere. sed uino modico utere p̄p̄t stomacū tuū
et frequentes tuas Infirmittates .,. **XXIIII**

²⁴ **Q** UORUMDAM HOMINUM PECCATA MANI
festa sunt. p̄cidentia ad iudiciū .,. Quosdam autē
et subsequuntur .,. ²⁵ Similiť et facta bona manifesta sunt
et que aliter se habent. abscondi non possunt .,.

XXV ⁶ ¹ **Q** UICUMQUE SUNT. SUB IUGO SERUO. DOMINUS
suos. omni honore dignos arbitrentur. ne nomen
dñi et doctrinam blasphemetur .,. ² Qui autem fide
les habent dñs. non contemnant. quia fratres sunt .,.
Sed magis seruiant quia fidelis sunt. et dilecti. qui
beneficiae participes sunt .,.

¹⁷ PRESBYTERI z²

ut: + et z²
caste z²

¹⁹ aut: et z²

²¹ TESTOR z²

²⁴ QUORUNDAM z^{dior}

²⁰ PECCANTES z²

²² NEQUE z²

preced. z²

ARGUE z^{dior}

cummunicaueris z^{dior}

²⁵ quae z²

⁶ ¹ SERUI z^{dior}

DOMINOS z^{dior}

dñi: dñi z^{dior}

doctrinam: m^{er}asa

² dñs: dominos *plene* z²
beneficii z^{dior}

contemnant z²

fideles z^{dior}

qui: quia z²

XXVI **H**AEC DOCE. ET EXH[ORTARE. ³SI QUIS
 aliter docit. et non adquiescit s[anis sermonibus
 dñi nři ihu xpī ., . Et ei qui secundū pietatem
 est doctrine ., . ⁴Superbus nihil sciens sed languens
 circa questiones. et pugnas. uerborum ., . Ex quibus
 oriuntur inuidiae. contentiones. blasphemiae.
 suspiciones. male ⁵ conflictationes hominū. mente
 corruptorū ., . Et qui ueritatem priuati sunt. existi
 mantium quaestum esse pietatem ., .

XXVII

⁶**E**ST AUTEM QUAESTUS MAGNUS PIETAS
 cum sufficientia ., . ⁷Nihil enim intulimus
 In hunc mundum. Aut dubium quia nec auf
 ferre quid possimus ., . ⁸Abentes aū alimenta. et
 quibus tegamur. his contempti sumus ., . ⁹Nam qui uo
 lunt diuitis fieri. Incidunt in temtationē. et laque
 um diabuli ., . Et desideria multa et nociua ., . quae
 mergunt homines In interitum. et perditionē ., .

¹⁰Radix enim omniū malorū est cupiditas ., . Quam quidā
 adpetentes. errauerunt a fide. et inseruerunt se
 doloribus multis ., .

XXVIII

¹¹**T**U AUTEM O HOMO DĪ HAEC FUGE.
 Sectare uero iustiam. fidem. caritatem.
 patientiam. mansuetudinem ., . ¹²Certa bonū
 certamen. adphende uitam aeternam In qua uoca
 tus es. Et confessus bonam confessionem. corā mul
 tis testibus ., . ¹³Præcipio tibi. coram dō. qui uiuificat om
 nia. et xpō ihu. Qui testimoniū reddedit sup pontio

³ docet z²
 ueritate z²
 f pri. erasa

doctrinae z²

⁷ intulimus: l pri. erasa
 possumus z^{dior}

⁴ quaest. z²

malae z^{dior}

⁵ qui: quia z²

Aut: Haud z^{dior} . auferre:
⁸ Habentes z^{dior} contenti z^{dior}

⁹ diuites z²

tempt. z²

diaboli z^{dior}

multa: + et inutilia z²

¹⁰ appet. z^{dior}
 + fidei z²

inseruerunt z^{dior}

¹¹ pietatem. fidem z²

¹² certamen:

¹³ Praecipio z²

reddidit z²

pilato bonam confe]ssionem. ¹⁴ Ut serues mandataū
sine macula]m. inrephinsibile. usque in aduentum
dñi nostri ihu xpi ., . ¹⁵ Quem suis temporibus osten
dit. beatus. et solus potens ., . Rex regum. et dns do
minantium. ¹⁶ qui solus habet immortalitatem. et
lucem habitans inaccessibilem. quē nullus homi
nū uidit. sed nec uidere potest ., . Cui honor et impe
rium sempiternum. amen ., .

XXVIII

¹⁷ **D** *UIUITIBUS HUIUS AECULI P̄CIPE. NŌ*
sublime sapere. neque sperare in incerto
diuitiarū. sed in dō. qui prestat nobis ōnia
habunde. ad fruendum ., . ¹⁸ Bene agere. diuites fie
ri. in operibus bonis ., . Facile tribuere. cōmunica
re. ¹⁹ tesaurizare sibi fundamentum bonum. In futu
rū. ut adphendant ueram uitam ., .

XXX

²⁰ **O** *TIMOTTHAEAE. DEPOSITUM CUS*
todi ., . Deuitans prophanas uocum nouita
tis. Et oppositionis falsi nominis scientiae.
²¹ quam quidam promittentes circa fidem. excide
runt. Gratia tecum. amen ., .

EXPLICIT EPISTL̄
INCIPIUNT CAPITULA

¹⁴ macula z²inreprehen. z²¹⁵ ostendet z²dns: dñs z^{dior}¹⁶ habitat z²¹⁷ HUIUS SAEC. z^{dior}PRAECIPE z^{dior}praestat z²abunde z²¹⁹ thesau. z²²⁰ TIMOTHEE z^{dior}nouitates z²oppositionis z^{dior}; oppositiones z²

- i* De uinice adque loide matre. a[uia timotthei. et quod
s̄ci. non sp̄m timoris acciperint. sed uir[tutis et caritatis .,.
- ii* De dño non secundum opera nostra. sed secundū
suū p̄positum ante tempora aeterna s̄cos suos
ad gratiā prouocantem .,.
- iii* De furnula. sane doctrinae. et de asianorum p̄fidia.
Ex quibus erant phygelus. et hermogenis. et de fi
de onesiferi ac sollicitudine .,.
- iiii* De tradenda doctrina fidelib; qui idonei erunt
aliquis erudire .,.
- v* De dī milite expedito. et athletae conparatione .,.
- vi* De fructu laboratis agriculae .,.
- vii* De rexorectionem dñi ex mortuis .,.
- viii* De s̄cis et commorientibus dño. et cūuiuentib;
ac tollerantib; pariť adque regnantibus .,.
- viiii* De contentiones. et subuersione uerborum .,.
- x* De seductoribus.
- xi* De magna dono in uasa diuersis generib. continentē .,.
- xii* De claritate ac p̄ cum s̄cis .,.
- xiii* De questionibus stultis .,.
- xiiii* De apostolo nouissima tempora et seductores. ini
quitates om̄s scelera p̄cidente .,.
- xv* De uirtutibus s̄cis. et p̄secutionib; pauli. et ōniū
sē p̄ tribulatione. s̄corum .,.
- xvi* De timotheo ab infantia sacris litteris institū .,.
- xvii* De scriptura diuinitus inspirata.
- xviii* De apostolo testificante timotheū ut oportu

<i>i</i> accep. z ¹	<i>ii</i> propositum z ¹	<i>iii</i> formula z ¹	<i>iiii</i> aliquos z ¹
<i>vii</i> resurrect. z ¹	<i>viii</i> conuiuent. z ¹	toller.: 1 <i>pri.</i> erasa	atque z ¹
<i>xi</i> domo z ¹	<i>xiiii</i> iniquitatis et omnia scel. predicente z ¹	<i>xvi</i> timotheo z ¹	
instituto z ¹	<i>xviii</i> timotheum z ¹		

nae insister]et ad docendum .,.

xviii De apostolo] p̄dicante tempus q̄d sanā doctrinā
hominis refutarent .,.

xx De apostolo martyriū suū. et liberatione. de sc̄lo p̄dicente.

xxi De timotheo. et dema. et crescente tito. luca. marco. et thichico. et carpo. et de adferenda paenula et libris. maxime uero membranīs .,.

xxii De alexandro. aerario .,.

xxiii De prima apostoli defensione .,.

xxiiii De priscella. et aquila. et onesifori domo. et erasto. et trofimo .,.

xxv De eobulo. et pudente. et lino. et claudia. et fratribus uniuersis.

INCIPIT ARGUMENTUM

ITEM TIMOTHEO
scribit de exortatione martyrii. et omnes
regulas ueritatis. et quid futurum sit temporibus nouissimis. et de sua passione .,.

EXPLICIT PRAEFATIO

INCIPIT EP̄L̄ AD TIMOT̄

xxi thichico *z*¹
l. 3 regulae *z*²

xxiiii priscilla *z*¹
l. 4 passione: + Scribens ei ab urbe roma *z*²

l. 2 exhorta. *z*² omnis *z*²

I¹ PAULUS

apostolus xp̄i ih̄u per uoluntatē
 dī. secundum promissionem uitae quae
 est in xp̄o ih̄u. ² Timotheo. carissimo filio.
 Gratia misericordia pax a dō. patre. et
 xp̄o ih̄u dñō nostro. ³ Gratias ago dō. cui ser
 uio a progenitoribus. In conscientia
 pura. quam sine intermissionē habeam
 tui memoriam. In orationibus meis noc
 te et die. ⁴ desiderans te uidere. memor la
 crimarum tuarum. ut gaudeo implear.
⁵ Recordationem accipiens eī fidei q; est
 in te non ficta. Quae et habitauit primū in
 auia tua loide. et matre tua eunuche. Cer
 tus sū autem qđ et in te ⁶ p̄pt quā causā. ammoneo
 te ut resuscites gratiā dī. q; est in te. per impo
 sitionem manuum mearū. ⁷ Non enim de
 dit d̄s nobis sp̄m timoris. sed uirtutis. et
 dilectionis. et subrietatis.

[II]

⁸ NOLI ITAQUE ERUBESCERE

testimoniū dñi n̄ri. neq; me uinc

³ intermissionē: *lineola erasa* et: ac z^{dior}

⁵ quae z^{dior} loidae z^{dior}, sed loide z²

quae z^{dior} inpos. z^{dior} vel z²

⁸ ERUBES.: + et z^{dior}, sed postea erasum

⁴ gaudio z¹ implear z²

eunice z² ⁶ admoneo z^{dior}

⁷ > nobis d̄s z² sobri. z^{dior}

tum eius sed conlabora eu]angelium secundū
uirtutem dī. ⁹ qui nos liberauit] et uocauit uocationē
sua scā non secu]ndū opera nostra. sed secundū propo
sitū suum et gratiam. quae data ē. nobis in xpō ihu.

Ante tempora saecularia ¹⁰ manifestata autem
per inlumptionem saluatoris nrī ihu xpī.
Qui destruxit quidem mortem. Inluminauit
autem uitā. et incorruptionem. per euangelium.

¹¹ in quo positus sū. ego p̄dicator et apostolos et ma
gister gentium. ¹² Ob quā causā. etiam haec pa
tior. sed non confundor. Scio enim cui cre
didi et certus sum. quia potens est depositū
meum seruare in illum diem.

[III]

¹³ **F**ORMAM HABES. SANORŪ. UERBORUM QUE
ad me audisti. In fide et dilectione In xpō
ihu. ¹⁴ Bonum depositū custodi. per sp̄m sc̄m
qui habitat in nobis. ¹⁵ Scis hoc quod aduersi

sunt a me omnes qui in assia sunt. ex quibus
est phygelus. et hermogenis. ¹⁶ Det misericordiā
dñs honesifori domui. quia sepe me refrigera
uit et catēnā meā non erubuit. ¹⁷ Sed cū romā ue
nisset. sollicitē me quaesiuit et inuenit. ¹⁸ Det
illi d̄s inuenire misericordiā a dño in illa die.

Et quanta ephesi ministravit melius tu nosti.

[IIII]

² ¹ **T**U ERGO FILI MI. CONFORTARE. IN GRA
tiā que est in xpō ihu. ² Et quae audisti a me
per multos testes. Haec commenda fidelibus
hominib; qui idonei erunt et alius docere.

⁸ euangelio z² ⁹ uocationē: *lineola erasa* ¹⁰ manifes.: + est z^{dior}
destru. z² ¹¹ praedic. z² apostolus z^{dior} ¹² depositum z²

¹³ HABES ANNORUM (*sic*) z^{dior}; HABENS SANORUM z² ad: d *erasa*

¹⁵ auersi z² asia z² hermogenes z² ¹⁶ hones.: h *erasa* saepe z²

¹⁸ d̄s: dñs z² illo z² minis.: + mihi z^{dior} > tu melius z² ² gratiā:

lineola erasa quae z^{dior} ² commendo z^{dior} alios z^{*}

³ labora sicut bonus miles [xp̄i ih̄u .,.

V

⁴ **N**EMO MILITANS DŌ. IMPL[ICAT SE
negotiis secularibus ut placeat ei cui se pro
bavit .,.⁵ Nam et qui certat in agone. non corona
tur nisi legitime certauerit .,.

VI

⁶ **L**ABORANTEM AGRICULAM OPORTET
primum de fructibus accipere .,.⁷ In
tellege quae dico. dabit enim tibi dñs
In omnibus Intellectum .,.

VII

⁸ **M**EMOR ESTO DŌNM IH̄M XPM
resurrexisse a mortuis. ex semine
dauid. secundum euangelium meum. ⁹ In quo labo
ro usque ad uincula. quasi male operans. sed uerbū
dī. non est alligatum .,.¹⁰ Ideo omnia sustene p̄pt elec
tos. ut et ipsi salutem consequantur. quae est in
xp̄o ih̄u cum gloria caelestae.

VIII

¹¹ **F**IDELIS SERMO. NAM SI CŌMORTUI
summus et cumuiuimus. ¹² si sustinemus et cū
regnabimus .,.¹³ Si negauerimus. et ille negauit
nos .,.¹⁴ Si non credimus. ille fidelis permanet. ne
gare se ipsum non potest .,.¹⁴ Haec commone et testi
fica coram dño .,.¹⁵ Noli uerbis contendere. In ni
hil utile nisi ad subuersionem audientium .,.
¹⁵ Sollicite cura te ipsum. probabilem exhibere
dñm .,.¹⁶ operarium inconfusibilem. recte trac
tantē uerbum ueritatis .,.

VIII

¹⁶ **P**ROPHANA AUTEM. ET INANILOQUI
a deuita .,.¹⁷ Multum enim proficient

⁴ saecu. z² placeat ei: ei erasit z² sed postea reposuit indicans se uelle
> ei placeat ⁶ AGRICO. z^{dior} percipere z^{dior} ⁸ - DŌNM z²
⁹ in uinc. z^{dior} sed ad reposuit z² ¹⁰ sustine z^{dior}; sustineo z² caelesti z^{dior}
¹¹ CŌMOR: CONMOR. z² summus: m pri. erasa conuiuiumus z^{dior},
conuiuemus z² ¹² conreg. z^{dior} negabimus z^{dior}; sed negauerimus
reposuit z² negabit z^{dior} ¹³ manet z^{dior}; permanet restituit z²
¹⁴ commoneo testificans z² dō z^{dior}; sed dño restituit z² - In z² utile:
+ est z² ¹⁵ dō z^{dior} inconfusib. z² ¹⁶ PROFANA z^{dior}

ad impietatem ¹⁷ et sermo e]orum ut cancer serpit ., Ex
quibus e]st hymeneos. et filetus. ¹⁸ qui a ueritatem exci
derunt. dicentes resorectionem iam factam. et sub
uertunt quorundam fidem ., X

¹⁹ **S**ED FIRMUM FUNDAMENTUM DĪ
stetit. habens signaculum. Hoc cognouit
dñs. qui sunt xp̃i. et discedit ab iniquita
te omnes qui inuocat nomen dñi ., XI

²⁰ **I**N MAGNA AUTEM DOMO. NON SO
lū sunt uasa aurea et argentea. sed et lig
nea et fictilea ., Et quedam quidem in ho
norem. quaedam autem in contumeliam .,

²¹ Si quis autem emundauerit se ab istis. erit uas in ho
norem. sc̃ificatum. et utile dño ad omne opus bo
num paratum XII

²² **I**UENILIA. AUTEM DESIDERIA. FUGE .:
Sectare uero iustitiam. fidem. caritatem. pa
cem. cum his qui inuocant dñm de corde puro .,

XIII ²³ **S**TULTAS AUTEM ET SINE DISCIPLINA
quaestiones deuita. psuasus quia generant lites .,
²⁴ Seruū autem dñi non oportet litigare. sed man
suetum esse ad omnes. docibilem. patien
tem. ²⁵ cum modestiam. corripientem eos qui re
sistunt ., Nequando det illis d̃s penitentiam ad
recognoscendam ueritatem. ²⁶ et resipiscant
a diaboli laqueis. a quo capti tenentur. ab ipsi
us uoluntatem .,

¹⁷ phyletus ^z
restituit ^z
quorundam ^z ^{dior} vel ^z
habes ^z ^{dior}, sed habens ^{reposit} ^z
discedat ^z omnis ^z ^{dior} nominat ^z
²¹ autem: ergo ^z honorem: m ^{er}asa
²⁵ modestiam: m ^{fin.} ^{er}asa paenit. ^z
²⁶ diaboli ^z ab: ad ^z ^{dior}

¹⁸ ueritatem: m ^{er}asa resurr. ^z ^{dior} — et ^z ^{dior};
subuerterunt ^z ^{dior}; sed restituit subuertunt ^{corrector}
¹⁹ SED: SED et cum ^{praeced.} ^{conium.} ^z stat ^z
Hoc: hoc ^z ^{dior} xp̃i: eius ^z
²⁰ fictilia ^z quedam ^z
²³ persuasus: sciens ^z
cognosc. (re ^{er}asae) ^z ^{dior}

3¹ **H**OC AUTEM SCIT[O QUOD IN NOUIS
simis diebus instabun[t tempora periculo
sa. ² Erunt homines se ipsos amantes. cup[i
di. elati. superbi. blasphemi. parentibus
non obediētes. Ingrati. scelesti. ³ sine affectione.
sine pace. criminatores. incontinentes. Inmites.
sine benignitatem. ⁴ proditores. proterui. tumidi.
uoluptatum amatores magis quam dī .,
⁵ Habentes speciem quidem pietatis. Uirtutem autē
eius abnegantes. et hos deuota .,. ⁶ Ex his enim sunt
qui penetrant domus. et captiuas ducunt mulier
culas honeratis peccatis. que ducuntur uariis
desideriis .,. ⁷ Semper discentes et nunquam ad sci
entiam ueritatis peruenientes .,. ⁸ Quemadmodū
autē Iamnes et mambres restiterunt moysi .,.
Ita et hii resistunt ueritati homines crupti mente.
reprobi circa fidem. ⁹ sed ultra non proficient .,.
Insipientia enim eorum manifesta erit omnib;
sicut et illorum fuit .,.

10 **T**U AUTEM ADSECUTUS ES MEAM DOCTRI
nam. Institutionem propositū. fidem. longa
nimitatem. dilectionem. patientiam. ¹¹ perse
cutiones. passiones. qualia mihi facta sunt an
tiochiaē. iconii. listris. quales persecutiones
sustenui. et ex omnibus me eripuit dñs .,. ¹² Et omnes
qui uolunt pie uiuere in xpō iħu. persecutionē
patientur. ¹³ mali autem homines. et seductores.
proficient in peius et erantes et in errorē mittentes .,.

² Et erunt z^{dior} inoboedientes z² ³ benignitatem: m *erasa*
⁵ autem: *erasit* z^{dior}; *reposit* z² abnegantes z^{dior} ⁶ domos z^{dior}
honeratas z^{dior} quae z² ⁸ hii: i *alt. erasa* corrupti z^{dior}
¹⁰ ASSEC. z^{dior} *sed ipse restituit* ADSEC. ¹¹ iconio z² lystris z^{dior},
lystris z² sustinui z² ¹³ et errantes: *erasit* et e *et scripsit pro eis* er z²

XVI ¹⁴ **T**[U UERO PER]MANE IN HIS. QUAE
didicisti] et credita sunt tibi ., . Sciens quod
didici ego. ¹⁵ et quia ab infantia sacris
litteras nosti. quae te possunt Instruere ad salu
tem per fidem quae est in xpo ihu ., . **XVII**

¹⁶ **O**MNES SCRIPTURA DIUNITUS INSPIRA
ta. uilis est. ad docendum. ad arguendum. ad
corrigenđū. ad erudiendum In iustitia ¹⁷ ut pfect
tus sit homo di. ad omne hopus bonnum Instructus.
⁴ ¹ Testificor corā dō. et xpo ihu qui iudicaturus est uiuus.
et mortuus. et aduentū ipsius. et regnū eius ., .
² P̄dica uerbum. insta oportune. inportune ., . Argue.
obseca. increpa. In omni patientia et doctrina ., .

XVIII ³ **E**RIT ENIM TEMPUS. CUM SANE DOCTRI
ne non sustinebunt. Sed ad sua desideria co
aceruabunt sibi magistros. prurientes auri
bus. ⁴ Et a ueritatem quidem auditum auer
tent. ad fabulas autem conuertentur ., .

XVIII ⁵ **T**U UERO UIGILA IN OMNIBUS. LABORA
opus fac euangelista. ministerium tuum im
ple ., . Subditus esto. ⁶ Ego enim iam liuor. et
tempus resolutionis uitae instat ., . ⁷ Bonum cer
tamen certaui. cursū comsūmaui fidem serua
ui ., . ⁸ In reliquo reposita est mihi corona iustitia.
Qua reddet mihi dñs in illa diae. iustus. iudex ., .
Non solum autem mihi. sed et his qui diligunt
aduentum eius ., . ⁹ Festina uenire ad me cito ., .

XX **D**EMAS ENIM ME DERELIQUID

¹⁴ quod didici ego : a quo didiceris ^z¹
utilis ^z¹ est eras. sed reposuit ^z² ¹⁵ sacras ^z¹ ¹⁶ OMNIS ^z²
corripiendum ^z² ¹⁷ hopus : h erasa
⁴ ¹ uiuos ac mortuos ^z² ² Praedica ^z² oportuna ^z^{dior} sed oportune
restitutum ³ SANAM DOCTRINAM ^z² ⁴ ueritatem : m erasa
⁵ euangelistae ^z² Subditus : Sobrius ^z² ⁶ delebor (sic) ^z² uitae :
meae ^z² ⁸ iustitiae ^z^{dior} Quam ^z^{dior} diae : a erasa

diligens hoc saeculum. Et [abiit thessalonicam.
cresces in galatiam. Titus in [dalmatiam. ¹¹ lucas
est mecum solus ., Marcum et summe et add[uc
tecum ., Est enim mihi utiles In ministerium .,

¹² Tychicum autē misi ephessum. ¹³ Paenulam quam
reliqui troeade apud carpum ueniens adfer.
et libros maxime autem membrana .,

XXI

¹⁴ **A**LEXANDER. AERARIUS MULTA
mala mihi ostendit. reddit illi dñs
secundū opera eius. ¹⁵ quem et tu deuita. ualde
enim restitit uerbis nostris.

XXII

¹⁶ **I**N PRIMA MEA DEFENSIONE. NEMO MIHI
adfuit. sed omnes me dereliquerunt. Non
illis reputetur. ¹⁷ dñs autem mihi adstitit. et confor
tauit me. ut per me p̄dicatio Impleatur. Et au
diant omnes gentes. et liberatus sum de ore leo
nis ., ¹⁸ Liberauit me dñs ab omni opere malo.
et saluum faciet In regnum suum caeleste. Cui
gloria In saecula saeculorum. amen .,

XXIII

¹⁹ **S**ALUTA PRISCILLAM. ET AQUILAM.
et honesi fori domum ., ²⁰ Erastus remansit
chorinti ., throphimum autē reliqui infirmum
milite. ²¹ Festina ante hiemē uenire.

SALUTA TE EUBULUS. ET PUDENS **XXIIII**
et linus et claudia. et fratres omnes .,
²² Dñs ihs xps cum sp̄u tuo. Gratia nobiscum. A
men. Scripta ad laudicia.

¹⁰ crescens z²¹¹ et summe : assume z²utilis z²¹² ephesum z²¹³ troade z²adfer : + tecum z²membranas z²¹⁴ illi : ei z^{dior},sed illi restituit z²¹⁶ affuit z^{dior}inputetur z^{dior}, imput. z²¹⁷ autem : enim z²adstetit z²praedic. z²Impleretur z²¹⁹ PRISCAM z^{dior}

hones. : h erasa

²⁰ corinthei z²troph. z²miletī z², postea militi z² vel z³²¹ SALUTAT TE EUBOLUS z²²² Scripta ad laudicia : erasit corrector

EXPLICIT AD TI

MOTTHEUM · II ·

INCIPIUNT CAPITULA

- i De dño patre. quod ante aeterna tempora dñm fili
um nobis promisserat. quem postea suis tempori
bus declarauit .,.
- ii De epm formulam. et qđ idem quondam epi fue
rint. qui et pbri dicebantur. et de seductoribus
ecclaeiarum .,.
- iii De senibus. et iuuenibus. et quod doctor In om
nibus bonis exemplum debead esse discipulis .,.
- iiii De seruis. et quod omnibus hominibus gratia đi
Inluxerit saluatoris .,.
- v De imperium docentium. et subiectione prin
cipibus. ac potestatibus. ad omni opus bonum.
et de uirtutibus omnibus. et quod non secundū
opera hominum. sed secundum uoluntatem suā
cui uoluerit dñs miserebitur .,.
- vi De credentibus do. ut p̄esse curent bonis operib;
- vii De questionibus. et genealogiis. et legis con
tentionibus deuitandis .,.
- viii De heretico homine. cum semel correptus

i promiserit z¹ ii eporum z² formulam: m *erasa* et qđ idem . . .
dicebantur: *improbauit* z¹ iii debeat z¹ v imperio z¹ omne z²
vi praeesse z¹ vii quaest. z¹

fuerit euitanto .•

viii De tito. et arthema. et thyc[ico et zena legis
perito. et apollo. et de apostolo doctrinam suis
ad bona opera ne infructuosi fuerint. et usus
necarius pollicente .•

x De apostolo diligentes eum per litteras
salutantes .•

*EXPLICIUNT CA
PITULA INCIPIT
ARGUMENTUM*

Titum commune facit. et instruit
de constitutionem pb̄rii. et de spiri
tali conuersatione. et hereticis uitan
dis qui scripturis iudaicis credunt .•

*EXPLICIT ARGŪ
INCIPIT EPIŚLA
AD TITUM. AMEN*

viii euitando z² et de apostolo . . . pollicente: *improbavit* z¹
x diligenter eos z² salutantes: s *fin. erasa* ARGUM.: PROLOGUS z²
l. 2 constitutionem: m *erasa* l. 4 in scrip. z² credunt: + A nicopoli
scribit. EXPLICIT SCRIPTA DE LAODITIA. INCIPIT EPISTOLA AD TITUM z²

I¹ PULVS SERUUS

di apostolos autem ihu xpi. secundum fidē
electorum di. et agnitionem ueritatis. quae
secundum pietati ē ² In spe uite aeternae. quam
promisit qui non mentitur ds. ³ Manifestauit
autē temporib; suis uerbū suū in p̄dicatione. quae
credita est mihi. secundū p̄ceptū saluatoris nrī
di ., ⁴ Tito dilecto filio. secundū cōmunē fidem .,
Gratia et pax a dō patre. et xpo ihu saluatore nostro .,

II ⁵ HUIUS REI GRATIA. RELIQUI TE
crete. ut ea quae desunt corrigas. et
constituas p ciuitates p̄br̄os. sicut ego ti
dispossui ., ⁶ Si quis sine crimine est. Unius uxoris
uir. filios habens fidelis ., Non in acusatione luxo
rie. aut non subditos ., ⁷ Oportet enim ep̄m sine
crimine esse. sicut di dispensatorē ., Non super
bum. non iracundum. non uinolentū. non p
cussorē. non turpis lucrū cupidum. ⁸ sed
hospitalem. benignū. subriū. iustum.
sc̄m. continentem. ⁹ amplectentem eū
quae secundū doctrinam est fidelem

¹ apostolus z dior pietatem est z dior ² spem z dior uitae z dior
ds: + ante tempora saecularia z dior ³ praedic. z² commonem z dior;
communem restituit z² ⁵ sicut: + et z dior tibi z dior dispossui:
s alt. erasa ⁶ fideles z dior accus. z dior luxoriae z dior
subditos z* vel z dior ⁸ sobrium z dior ⁹ quae: qui z dior

sermonem. ut potens sit et [exhortari in doctrina sana.
et eos qui contradicunt arguere ., .¹⁰ S[unt enim multi et in
oboedientes uaniloqui et seductores. maxime qui [de
circūcisione sunt. ¹¹ quos oportet redargi ., . Qui uniuersas
si domus subuertunt. docentes quae non oportet
turpis lucri gratia ., .¹² Dixit quidam ex illis
proprius ipsorū propheta ., . Cretenses
semper mendaces. male bestiae. uentres
pigri. ¹³ Testimoniū hoc. uerū est ., . Quā ob causam incre
pa illos durae ut sanis sint in fide ., .¹⁴ Non intendentes
iudaicis fabulis. et mandatis hominū. auersantium
se a ueritate ., .¹⁵ Omnia munda mundis. coinquinatis
autē et infidelib; nihil mundum. sed iniqua
nata sunt eorū et mens et conscientia ., .
¹⁶ Confitentur se nosse dñm. factis autem negant ., .
cum sint abominati. et incredibilis. et ab omni opus
bonum reprobis ., .

III

²¹ **T**U AUTEM LOQUAERE. QUAE DECIT
sanam doctrinam. ² senes ut sobrii sint.
pudici. prudentes. sane fide. dilectione. pati
entia ., .³ Anos similiter In habitu scō ., . Non cri
minatrices. non uino multo seruientes ., . Bene do
centes. ⁴ ut prudentiam doceant ., . Aduliscuntulas
ut uiros suos ament. filios diligant ., .⁵ Prudentes.
castas. sobrias. domus curam habentes ., . Benig
nas. subditas uiris suis. ut non blasphemetur
uerbum dñi ., .⁶ Iuuenis similiter hor
tare ut sobrii sint. ⁷ In omnibus te ip

¹⁰ circumcissione z² ¹¹ redargui z^{dior} uniuersas z^{dior} ¹² uentris z^{dior}.
sed uentres *restitutum est* ¹³ sanis: s *fin. erasa* ¹⁵ inquinatae z²
¹⁶ abhominati z² incredibiles z² ab: ad z² omne z²
²¹ LOQUERE z^{dior} DECET z^{dior} ² sobrii z^{dior} sani in fide. in
dilectione. in pat. z² ³ Anos z^{dior}, sed Anus *restituit corrector*
criminales z² ⁴ Adolis. z^{dior} ⁵ sobrias z^{dior} > suis uiris z²
⁶ Iuuenes z² sobrii z^{dior}

sum praebe exemplum bonoru]m operum ., In doctrina
In integritate. In] grauitate ⁸ uerbum sanū. inrephen
sibile. ut his qui ex aduerso est uereatur ., Nihil ha
bens malum dicere de nobis ., ⁹ Seruus dominos suos
subditis esse. In omnibus placentes. non contradi
centes ., ¹⁰ Non fraudantes. sed In omnibus
fidem bonam ostendentes ., Ut doc
trinam saluatoris nostri dī. ornent ¹¹ ōnib;

IIII ¹¹ **A** PARUIT ENIM GRATIA Dī. SALUATO
ris nostri. omnibus hominibus. ¹² erudiens
nos ut adnegentes impietatem. et saecularia
desideria. subriat. et iuste. et pie uiua
mus In hoc saeculum. ¹³ Expec
tantes beatam spem. et aduentum
gloriae magni dī ., Et saluatoris
nostri xpī. ¹⁴ qui dedit semetipsum pro nobis ut nos
redemerit ab omni iniquitate. et mundaret sibi po
pulum acceptabilem sectatorē bonorū operum .,

V ¹⁵ **H** AEC LOQUAERE. ET EXHORTARE. ET AR
gue. cum omni imperio ., Nemo te con
tempnat. ³ ¹ Amone illos. principibus et potes
tatibus subditos esse. se dicto oboedire .,
Ad omni opus bonum paratus esse ., ² Neminē
blasphemare. Non litigiosus esse. sed modes
tus. Omnem ostendentes mansuetu
dinem. ad omnes homines .,
³ Eramus enim et nos aliquando
insipientes. et increduli.

⁸ his : si quis z^{dior}, sed his restituit z²

⁹ Seruos dominis suis subditos z²

¹¹ APPAR. z^{dior}

¹² abnegantes z²

sobrie z^{dior}

saeculo z^{dior}

¹³ ihu xpī z²

¹⁴ redemeret z²

³ ¹ Admone z^{dior}; ammone z²

se : eras.

omne z²

paratos z^{dior}

² litigiosos z²

modestos z^{dior}

³ et alt. z^{dior}

erantes. seruientes desideriiis [et uoluptatibus
uariis. In malitia et inuidia age[n]tes. odibiles. odi
entes Inuicem ., .⁴ Cum autem benignitas et h[u]
manitas aparuit saluatoris nostri d[omi]ni. ⁵ non ex o
peribus iustitiae quae fecimus nos. sed secundum
suam misericordiam saluus nos fecit
per lauacrum regenerationis et renouationis
sp[iritu]s sc[ilicet]i. ⁶ Quem effudit In nos habunde. per xp[istu]m
ih[esu]m saluatorem nostrum ., .⁷ Ut iustificati gra
tiam ipsius heredi[s] simus. secundum spem
uitae aeternae ., .

VI

⁸ **F**IDELIS SERMO EST. ET DE HIS UOLO
te confirmare. ut curent bonis operibus ., .
praeesse qui credunt d[omi]no ., . Haec sunt bona
et utilia hominibus ., .

VII

⁹ **S**TULTAS AUTEM QUAESTIONE SET
et genealogias. et contentiones. et pugnas
legis deuota ., . Sunt enim inutilis et uanas ., .

¹⁰ **H**ERETICO HOMINEM. POST UNAM **VIII**
et secundum. correptionem deuota ., .

¹¹ Sciens. quia subuersus est. qui eiusmodi est
et delinquit. proprio iudicio condempnatus ., .

¹² **C**UM MISERO AD TE. ARTHEMAM **VIII**
aut thichicum. festina ad me uenire neco
polim ., . Ibi enim statui hiemare ., .¹³ Zenam
legis peritum et apostolo sollicite praemit
te. ut nihil illis desit ., .¹⁴ Discant autem et

³ errantes z dior⁴ apparuit z* vel z dior⁵ saluos z²⁶ > ih[esu]m xp[istu]m z²⁷ heredes z²⁸ d[omi]n[u]m : d[omi]no z²⁹ QUAESTIONES z dior

SET : erasil z dior

inutiles et uanae z²¹⁰ HERETICUM z dior

secundam z* vel z dior

¹¹ condempnatus : p[er] erasa¹² ARTEMAN z dior

tychicum z dior

nicop. z dior

¹³ apollo z dior

nostri bonis operibus] praeesse ad usus necesari
os ut non sint infr]uctuosi .,.

X¹⁵ S [ALUTANT] TE QUI MECUM SUNT OMNES.

Saluta omnes qui nos amant in fide .,.

Gratia dñi cum omnibus uobis. amen .,.

EXPLICIT AD TITUM

INCIPIT CAPITULA

- i De philimone. et appia. et archippo. et domesti
ca eius ecclesia.
- ii De philimone. et apostolo pro eo in orationibus
semper memoriam faciente .,.
- iii De apostolo sene. et uincto philemone. imperante
eundemque pariter obsecrante pro honesimo
seruo ipsius. et parari sibi ospitio cummendante .,.
- iiii De ephafra cumcaptiuo apostoli. et marco. et
aristarco. et dema. et luca. adiutoribus pauli .,.

EXPLICIT ARGUMENTUM

P hilemone familiares litteras facit
pro honesimo seruo eius. scribens
ei. ab urbe rome de carcaerae.

¹⁴ usus : usos z^{dior}, sed usus restituit z¹

¹⁵ omnes : eos z¹

i philemone z¹

ii philemone z¹

iii - sene et z¹

philemoni z¹

ospitium z^{dior},

hospitium z¹

commend. z^{dior}

iii concap. z²

l. 1 Philemoni z¹

facit : + pro et z¹, sed erasit ipse ut videtur

l. 2 onesimo z²

scribit

autem z²

l. 3 roma z²

carcere z²

¹ P A V L

uinctus xpi. et timotheus frater. philemon dilec
to etiutori nro. ² et apie sorori. et archippo comilito
ni nro. et ecclesiae quae est in domo tua ., ³ Gratia
uobis et pax a do patre nro. et dno ihu xpo .,

II

⁴ G R A C I A S A G O D O M E O . S E M P E R M E
moriā tui faciens In orationibus meis.

⁵ Audiens caritatē tuā. et fidem. quā habes

In dno ihu. et in om̄s sc̄s. ⁶ ut cōmunicatio fidei
tuae euidens fiat In agnitionē omnis boni

In nobis in xpo ihu ., ⁷ Gaudium enī magnū
habui. et consolationē. In caritate tua. quia uis
cerā sc̄orū. requieuerunt per te frater.

¹ ihu xpi z² timotheus : t *alt. erasa* philemone z* *vel* z^{dior},
philemoni z² adiutore z² ² apiae sorori carissimae z² quae in domu
tua est z² ⁴ GRATIAS z² ⁵ sc̄s : sōs MS. ; sō^os z² (*sic*) ⁶ agnitionē :
lineola erasa - In nobis z²

III ⁸ **F** *I[DUCIAM HA]BENTES. IN XPO IHU. IMPERAN*
 di tibi qđ ad rem ptinet ., ⁹ p̄pt caritatē magis obsecro
 cum sis & talis ut paulus senex ., Nunc aū et uinctus
 xpi ihu ., ¹⁰ Obsecro te pro meo filio quē ienui in uincu
 lis. Onesimo ¹¹ qui tibi aliquando inutilis fuit. Nunc
 aū et tibi et mihi utilis. ¹² quē remisi. Tu aū illū ut mea uisce
 ra suscipe. ¹³ quē ego uoluerā mecū detineri. ut pro te
 mihi ministrarit in uinculis euangelii ., ¹⁴ Sine con
 silio aūt tuo. nihil uolui facere. uti ne uelut ex ne
 cessitate bonum tuum esset uoluntariū ., ¹⁵ Forsitā
 Ideo discessit ad horam a te. ut aeternum illum
 reciperis ., ¹⁶ Iam non ut seruū sed plus seruo caris
 simum fratrē maxime mihi ., Quanto autem ma
 gis tibi et in carne et in dño ., ¹⁷ Si ergo habes me
 socium suscipi illum sicut me ., ¹⁸ Si autem ali
 quid nocuit h aut debet hoc mihi inputa .,
¹⁹ Ego paulus scripsi mea manu. ego reddam.
 ut non dicam tibi. quod et te ipsum mihi de
 bes ., ²⁰ Itaque frater. ego te fruar in dño refice uis
 cera mea in xpo. ²¹ confidens de oboedientia tua scrip
 si tibi ., Sciens qm̄ et super id quod dico facies ., ²² Si
 mul aūt et para mihi ospiciū. Nam spero spero^{ra}
 tionis uestras donare me uobis .,

IIII

²³ **S** *ALUTATE TE EPHAPHRAS CUMCAP*
 tiuus meus in xpo ihu. ²⁴ marcus. aristarcus.
 demas. lucas. adiutores mei ., ²⁵ Gratia dñi nr̄i
 ihu xpi. cum spirito uestro .,

⁸ HABENS z ^{dior}	⁹ > ihu xpi z ²	¹⁰ ienui: genui z ^{dior}	¹² remisi:
+ tibi z ²	ut: id est z ^{dior}	suscipe: + filium meum carissimum z ²	
¹³ detenere z ^{dior} , sed postea ipse vel z ² detinere		ministraret z ²	¹⁴ esset:
+ sed z ²	¹⁵ Forsitan et + enim z ^{dior}	oram z ^{dior}	reciperes z ²
¹⁶ plus: pro z ^{dior}	¹⁷ suscipe z ^{dior}	¹⁸ noc. tibi z ^{dior}	²⁰ Itaque:
que erasae	xpo: dño z ^{dior}	²¹ in oboed. z ²	²² hosp. z ²
orationes z ²	donari z ^{dior}	²³ EPAPHRAS z ^{dior}	CONCAP. z ^{dior}
²⁴ aristarchus z ²	²⁵ spiritu z ^{dior}	uestro: + amen ., z ^{dior}	

EXPLICIT

AD PHILE

MONEM

INCIPIT CAPIT

AD EBREOS

- i* De xpo quod ds sit. circa iudeos exortatio mul-
tiformis :
ii De suppliciis quae eua-
dere nequeunt prae-
conis xpi. contēptores :
iii De saluatore cui subiec-
ta sunt omnia omnib;
quae ipse per passionē
subiectus est :
iiii De passione qua destru-
xit diabulū. sibi que fra-
tres instituit :
v De plebe quae domū xpi
esse disseruit :
vi De terra repromissionis

- i* sit : + et z^1 *ii* – praeconis z^1 *iii* – omnibus z^1 quia ip. per pass.
sub. est patri z^1 *vii* milesimi *viii* omnibus z^2 *x* quod z^2
fuerint z^2 *xi* denuo z^1 indulgentiam z^1 *xv* melioris et z^1
xvi ueris z^1

- [quam iudeos per fidem]
Ingra[edi] exhortatur :
vii De sacramento die[i]
septimi. et septimi
milesimi anni :
viii De uerbo diuino quod
solum potest crimina
expiare credentium :
viii De iudaeis quos prae
omnis xpm oportuit
uenerari :
x De iudaeis quos ignora-
uerint dm. et fierint
sine iuditio caeci :
xi De cruce xpi. quae dinuo
in peccantib; post pae-
nitentiā. indulgentia
sustinet :
xii De exortatione minis-
terii s̄corum. et dñi
Iusiurandi :
xiii De filio dī qui melchise-
dech non. ē. inmerito
comparatus :
xiiii De mutatione legis
ueteris. et sacerdotii.
xv De promissione sacer-
dotii meliores set
testamenti :
xvi De uno sacerdote qui
ē in cunctis ac uiris

- [sacerdotibus xp̄i.]
xvii [De nouo testamento]
 q[uod] fuerit Iamduū
 ore profiteco repro
 missum :
xviii De tabernaculo et ta
 bulas ueteris tam̄ti :
xviiii De anniuersali sa
 crifitio. quod ex de
 uteronomio. sacer
 dotum principes
 celebrant :
xx De sanguine saluari
 quod ueteris uitae
 crimina purgat.
xxi De nouo testamento
 per quod animas. diui
 no sanguine. purifica
 ri testatur.
xxii De saluatore qui solis
 t̄mino peccatis. Inpo
 nentibus aparere
 non cessat :
xxiii De lege uetere quae
 noue legis typum ha
 buit hac habere mons
 tratur.
xxiiii De sacrificio laudis
 quod est. offerendum
 post indulgentiam
 peccatorum :
xvii profitico z¹ *xviii* tabulis z¹ *xviiii* sacrificio z¹ *xxii* terminum z¹
 apparere z¹ *xxiii* ueteri z¹ nouae z¹ hac : h *er*asa *xxvi* non
 temp. z¹ ueteres z¹ *xxvii* fidei z¹ *xxviii* uictoribus z¹
 strages : s *er*asa *xxx* sanctos z¹ *xxxiii* medellae z²
- xxv* De exhortatione cre
 dentium. et increduloz_x
 ignis iuge subpliciū
xxvi De contemptoribus
 nouae legis. quod intē
 porale ut ueteris sus
 tinebant. sed perpetuū
 supliciū mereantur
xxvii De perseuerantia
 fide et exhortatio :
xxviii De typis ueteris
 fidei nouaeq; propri
 etatis exhortatio :
xxviiii De uictores ueterū
 bellatorum. Et strages
 infirmorum :
xxx De ira immanium
 iudeorū. quae ne in sc̄is
 usquequaq; caelebra
 rent exhortatur.
xxxi De sp̄u sc̄o. eiusdem
 que ueritatis. doctrina
 perpetua :
xxxii De dō quem nullus
 nisi uixerit sc̄e uidere
 ualebit :
xxxiii De paenitentia quae
 nisi In ista uita. medilla
 remedium. non potest
 Inuenire.
xxxiiii De regno dī quod p̄ter

I¹ **M**

TIFARIE. MULTIS

que modis. olim dñs loquēs
patribus in prophetis.

Nouissimis diebus istis
locutus est nobis In filio

² quem constituit heredem
uniuersorum per quē
fecit et saecula ., ³ Qui cū
sit splendor gloriae
et figura substantiae eius.
portansque omnia. uer
bo uirtutis suae. purga
tionem peccatorum fa
ciens ., Sedit ad dexte
ram maiestatis. In excel
sis ., ⁴ Tanto melior ange
lis effectus quanto dif
ferentius prae illis nomē
hereditauit ., ⁵ Cui enim
dixit aliquando ange
lorum. Filius me
us esto. ego hodie genui
te ., Et rursum ., Ego

ero illi in patrem et ipse
erit mihi In filium .,
⁶ Et cum iterum
Introducitur primoge
nitum In orbem ter
rae. dicit ., Et adorent
eum omnes angeli dī ., ⁷ Et ad
angelus quidem dicit .,
Qui facit angelus suos sp̄s.
et ministros suos. flammam
ignis ., ⁸ Ad filium autem .,
Thronus tuus dñs In sac̄m
sac̄i. uirga aequitatis.
uirga regni tui ., ⁹ Dilexis
ti iustitiae et odisti iniqui
tatem. propterea unxit
te dñs. dñs tuus. oleo exul
tationis prae participibus
tuis ., ¹⁰ Et tu in principio.
dñe. terra fundasti. et
opera manuum tuarum
sunt caeli ., ¹¹ Ipse peribunt
tu autem permanebis .,
Et omnes. ut uestimentū.
ueterescent. ¹² et uelut
amictum inuolues eos. et
mutabuntur ., Tu autem
idem ipse es. et anni tui
non deficient .,

II¹³ **A** *D QUEM ANGELORŪ*
dixit aliquando .,

¹ ET MUL. z¹ Nouissime z² ³ Sedet z^{dior} ⁵ es tu z^{dior} patre z¹
⁷ angelos bis z^{dior} ⁸ et uirga z² ⁹ iustitiam z^{dior} participibus z²
¹⁰ terram z¹ ¹¹ Ipsi z^{dior} ¹² mutabis z¹ ¹³ QUEM: + autem z¹

Sede a dextris meis quoad[usque ponam inimicos
tuos scabillum pedum tuorum[m. ¹⁴ Nonne omnes sunt
administraturii sp̄s in ministerium missi p[ropter
eos qui hereditatem capient salutis ., ² ¹ Propterea
habundantius oportet observare nos ea quae au-
diuimus. ne forte perefluamur ., ² Si enim que per
angelus dictum est sermo factus est primus. et
omnes praeuariaçtio. et inobedientia accepit ius-
ta mercedis retributionis ., ³ Quomodo nos. effugi-
emus si tantam neglexerimus salutem. quae cum
Initium accepisset enarrari per dñm. ab eis qui
audierunt in uobis confirmata est ., ⁴ Contestan-
te dō signis et portentis et uariis uirtutibus et sp̄s
sc̄i distributionibus. secundum suam uoluntatem .,
⁵ Non enim angelis subiecit orbem terrae futurū
de quo loquitur ., ⁶ Testatus est autem In quodam
loco dicens ., Quid est a homo quod memor es eius.
aut filius hominum. qm̄ uisitasti eum. In bono .,
⁷ Minuisti eum pauplo minus ab angelis. gloriam et
honorem coronasti eum et constituisti eum super
opera manuum tuarum ., ⁸ Omnia subiecisti sub pe-
dibus eius ., In eo enim quod omnia subiecit filio ei
nihil dimisit non subiectum ei ., Nunc autem necdū
uidimus omnia subiecta ei. ⁹ eum autem qui modi-
cum quam angeli minoratus est ., Uidimus ihm̄
propter passionem mortis. gloriam et honorem
coronatum. ut gratia dī pro omnibus gustare mor-
tem ., ¹⁰ Decebat enim eum propter quem omnia.
et per quem omnia qui multos filios ad groriam
adduxerat ., Auctorem salutis eorum per passionē
consummare ., ¹¹ Qui enim sc̄ificat. et qui sc̄ificatur

¹⁴ administratorii z¹ ² perefluamur: effluamus z¹ ² qui z² angelos z²
dictus est z² primus: firmus z² omnis z² inoboed. z² iustam z¹
retributionem z² ³ dñm z² In nos z² ⁵ subiecit: + deus z²
⁶ loco: + quis z² hominis z² uisitas z² In bono eras. ⁷ gloria
et honore z² ⁸ filio eius: erasum demisit z² uidemus z^{dior}
⁹ eum: Eum z² modico z¹ Uidemus z² gloria et honore z²
gustaret z¹ ¹⁰ ad: in z¹ gloriam z^{dior} passiones z¹ consummari z²
¹¹ sanctificantur z¹

ex uno omnes .,.]

III

P^{[ROPTER QU]AM CAUSAM. NON CONFUN}
d]itur fratres eos uocare ¹² dicens ., Narrabo nomen
tuum fratribus meis in medio ecclesiae laudabo te .,.

¹³ Et iterum. Ego ero fidens in eum ., et iterum ., Et
ego et pueri mei quos mihi dedit d̄s ., ¹⁴ Quia ergo pueri
communicauerunt sanguini et carni. et ipse simi
liter participauit eisdem. ut per mortem destrue
ret eum qui habebat mortis imperium ., Id est
diabulum. ¹⁵ et liberaret eos qui timore mortis per
totam uitam obnoxii erant seruituti .,

¹⁶ Nusquam enim angelus adpraehendit. sed semen
abrahae adpraehendit ¹⁷ unde debuit per omnia
fratribus simulare ., Ut misericors fierit et fi
delis pontifex ad d̄m. ut repropiciaret delicta
populi ., ¹⁸ In eo enim in quo passus est ipse. tempta
tus. potens est eis qui temptantur auxiliare .,

III ³¹ **U**^{NDE FRATRES. S̄CI. UOCATIONIS CAELES}
participis. considerate apostolum. pontificem
confessionis nostrae īhm. ² qui fidelis est ei qui fecit
illum ., Sicut et moyses in omni domo illius ., ³ Ampli
ores enim gloriae iste prae moyse. dignus habitus est .,
Quantum ampliorem honorem habet homo qui fa
bricauit illam ., ⁴ Omnes namque domus fabricatur
ab aliquo. qui autem omnia creauit d̄s ., ⁵ Et moyses
quidem fidelis erat in tota domus eius. tamquam
famulus in testimonium eorum quae dicenda
erat ., ⁶ X̄ps uero tamquam filius in domo sua.
que domus summus nos si fiduciam et gloriam spei
usque ad finem firmam retineamus ., ⁷ Quapropt̄
sicut dicit sp̄s s̄cs ., Hodie si uocem eius audie

¹² Nuntiabo z² sanguini z² ¹³ Et ego: Et *erasit corrector sed nil supplevit* ¹⁴ > carni et
diabulum z^{dior} ¹⁶ angelos z^{dior} apprehendit *bis* z^{dior}
¹⁷ simili z¹ fieret z² repropit. z^{dior} ¹⁸ est *alt.*: + et z²
auxiliari z^{dior} ³¹ CELESTIS z¹ participes z² apost.: + et z¹
³ Amplioris z¹ Quanto z¹ homo: domus z¹ ⁴ Omnis z¹ d̄s: + est z¹
⁵ domu z¹ erant z¹ ⁶ domu z^{dior} quae z² sumus z¹
finem z¹ firmum z¹

ritis ⁸ nolite obdurare corda u[ra] sicut in exaceruatione secundum diem temptatio[nis in deserto .,

⁹ Ubi temptauerunt me patres u[ri]. probaueru[n]t et uiderunt opera mea. Quadraginta annis.

¹⁰ propter quod infensus fui generatione huic. et dixi semper errant corde ., Ipsi autem non cognouerunt uias meas. ¹¹ sicut iuraui in ira mea. si introibunt In requiem meam ., CAP V

¹² **U** IDETE FR̄S NE FORTE SIT IN aliquo u[rm] cor malum Incredulitatis. discedendi a dō uiuo ., ¹³ Sed adhortamini uosmetipsos per singulos dies ., donec

hodie cognominatur. Ut non obduretur quis ex uobis fallatia peccati ., ¹⁴ Participes enī xp̄i. effecti sumus. si tamen initium substantiæ eius usque ad finem firmam reteneamus .,

¹⁵ Dum dicitur. hodie si uocem eius audieritis. nolite obdurare corda u[ra]. Quemammodum in illam exaceruatione. ¹⁶ Quidam enim audientes. exaceruauerunt. sed non uniuersi qui profecti sunt ex egypto per moysen ., ¹⁷ Quibus autem infensus est quadranginta annis. Nonne illis qui peccauerunt. quorum cadauera prostrati sunt in deserto ., ¹⁸ Quibus autem iurauit non introire in requiem ipsius. Nisi illis qui increduli fuerunt. ¹⁹ Et uidemus quia non potuerunt introire in requiem ipsius propter incredulitatem ., ¶ ¹ Timeamus ergo ne forte relicta pollicitationem introeundi in requiem eius. Existimetur aliquis ex u[ob] deesse .,

² **E** TENIM ET NOBIS. NUNTITUM EST ., VI quemadmodum et illis ., Sed non profuit illis

¹⁰ generationi z¹

¹⁵ illa acerba. z¹

¹⁷ prostrata z^{dior}

² NUNTIATUM z¹

¹³ fallacia z^{dior}

¹⁶ exacerba. z¹

¹⁹ - in requiem ipsius z^{dior}

¹⁴ firmum z¹

ex: ab z¹

⁴ pollicitatione z^{dior}

retineamus z¹

aegypto z¹

sermo auditus non] admixti fidei ex his quae audi
erunt .:] ³ Ing[redie]mur enim in requiem qui credidi
mus per dñm. quemadmodum dixit .: Sicut iu
raui in ira mea. si introibunt In requiem meam .:
Equidem operibus ab institutionem mundi fatis .,
⁴ Dixit enim quodam loco. de die septima sic. et re
quieuit ds. die septima ab operibus suis .:⁵ Et in
stum rursum si introibunt In requiem meam .:
⁶ Qñm ergo super ē quosdam introire in illam .: et hi
quib; prioribus adnontiatum ē. Non introie
runt propter incredulitatem ., ⁷ Iterum terminauit
diem quendam hodie in dauid dicendo post tantū
temporis. sicut supra dictum ē .: Hodie si uocē
eius audieritis nolite obdurare corda ur̄a .: ⁸ Nam
si eis ihs requiem prestisset. numquam de alia
loqueretur post hanc diem ., ⁹ Itaque relinquetur
sabbatismus populo dī ., ¹⁰ Qui enim ingressus est
In requiem eius etiam ipse requieuit ab operib; su
is. sicut a suis ds .:

VII ¹¹

FESTINEMUS .: ERGO INGREDI
In illam requiem. Ut ne in id ipsum quis incidat
Incredulitatis exemplum ., ¹² Uiuus enim est
dī sermo et efficax et penetrabilior omni gla
dio ancipiti ., Et pertingens usque ad di
uisionem anime ac sp̄s ., Cumpagum quo
que et medullarum. et discretur cogitatio
num etiam et intentionum cordis ., ¹³ Et non est
ulla creatura inuisibilis In conspectu eius .,
Omnia autem noua et aperta sunt oculis ei .,
Ad quem nobis sermo ., ¹⁴ Habentes ergo pon
tificem magnum. qui penetrauit caelos

² admixtis z²
perfectis z²
annunt. z²

³ - per dñm z²
⁴ ab : + omnibus z²
⁷ terminat z¹

Et quidem z²
istum z^{dior}, isto z²
⁸ ihs : hiesus z²

institutione z^{dior}
⁶ adnunt. z¹ ;
hac die z¹ vel z²

¹² animae z²

compagum z²

discretor z²

- etiam z²

¹³ nuda z¹

iħm filium dī. teneamus c[onfessionem ., ¹⁵ Non enim habemus pontificem qui non p[ossit compati in firmitatibus n[ost]ris ., Temptatum autem per omnia pro similitudinem ap[er]sque peccato .,

VIII

16

ADEAMUS. ERGO CUM FIDUCIA ., AD TRO
num gratiae ut misericordiam consequamur .,
Et gratia inueniamus In auxilio oportuno
⁵ ¹ Omnis namque pontifex ex hominibus
constitu assumptus pro hominib; constituitur in his
que sunt ad d[omi]n[u]m ., Ut offerat dona et sacrificia
pro peccatis. ² qui condolere possit his qui igno
ranter errant ., Q[ui]am et ipse circumdatus est
infirmirate ., ³ Et propterea debet quemammo
dum et populo ., Ita etiam et pro semetipso of
ferre pro peccatis ., ⁴ Nec quisquam sumit sibi honorem .,
Sed qui uocatur a d[omi]no tamquam aaron ., ⁵ Sic et xp̄s
non semetipsum clarificauit ut pontifex fieret ., sed
qui locutus est ad eum. filius meus es tu ego hodie ge
nui te ., ⁶ Quemammodum et in alio loco dicit ., Tu es
sacerdos In aeternum secundum ordinem melchi
sedech ., ⁷ Qui in diebus carnis suae praeces supplicati
onesque ad eum qui possit saluum a mortuis facere
cum clamore ualido et lacrimis offerens et exau
ditus est pro sua reuerentia .,

VIII

⁸ **E**T QUIDEM ., CUM ESSET. FILIUS DICIT .,
ex his quae passus est oboedientiā ., ⁹ Et consum
matus factus t[ame]n est omnibus obtemperantib;
sibi causā salutis aeternae ¹⁰ appellatus a d[omi]no pon
tifex iuxta ordinem melchisedech ., ¹¹ de quo gran
dis nobis sermo est et ininterpretabiles ad dicen
dum ., Q[ui]am inbecilles facti estis ad audiendū .,

¹⁵ similitudine z¹

op. z²

quae z²

et tert. : *erasit corrector*

⁶ quemad. z²

- est z²

Interpraetabilis z^{dior}

ap[er]sque: p *erasa* ; absquae (*sic*) z²

⁵ ¹ constitu : *erasit* z* *et rescripsit* assumptus ; assumptus z¹

² ignorant et errant z³

⁴ sumet z²

⁷ praeces z²

inbecilles z²

³ quemad. z²

⁵ pontifex z^{dior}

saluum : + illum z²

aeternae z²

¹¹ > nobis grandis z²

¹⁶ gratiam z¹

pro populo z²

fieret z²

morte z²

¹² Etenim cum deberetis] magistri esse propter tem-
pus. rursum indi]getis ut uos doceamini quae sunt
elimenta exordiis sermonum dī ., . Et facti estis
quibus lacte opus sit non solido cibo ., . ¹³ Omnes
enim qui lactis est particeps. expers est ser-
mones et iustitiae ., . Paruulus enim. ¹⁴ perfecto
rum autem est cibus solidus ., . Eorum qui pro con-
suetudinem exercitatus habent sensus ad dis-
criçtionem boni ac mali ., .

X ⁶¹ **Q**UA PROPTER. INTERMITTENTES IN
coationis xpī sermonem. ad perfectionē
feramus ., . Non rursus iacientis fundamentū
penitentiae ab operibus mortuis. et fidei ad
dm ² baptismum doctrine ., . Inpositionis quo-
que manuum ac resurrectionis mortuorum et
iudicia aeterni ., . ³ Et hoc faciemus si quidem per-
misserit d̄s. ⁴ Impossibile ē enim eos. qui semel
sunt inluminati. Gustauerunt etiam donum cae-
lestem et particeps facti sunt sp̄s scī ., . ⁵ Gustaue-
runt nihilominus bonum dī uerbum uirtutes
que schi uenturi ., . ⁶ Et prolapsi sunt renouari ., . Rur-
sum a penitentiam rursus cruci figentes sibi
metipsis filium dī. et ostentui habentes. ⁷ Terra
enim sepae uenientem super se ., . Bibens imbrē
et germinans herbam. oportuna illis a quib;
colitur accepit benediccionem a dō ., . ⁸ Proferens
autem spinas ac tribulos reproba ē et maledicto
proxima cuius consūmatio ē In combustionē ., .

XI ⁹ **C**ONFIDIMUS AUTEM DE UOBIS. D̄LM
meliora et uiciniora salutis ., . Tamen
etsi ita loquimur. ¹⁰ Non enim iniustus d̄s.

¹² elementa z ^{dior}	¹³ Omnis z ^{dior}	sermonis z ^{dior}	et : <i>erasum</i>
Paruulus enim est z ²	¹⁴ >solidus cibus z ^{dior}		consuetudine z ²
exercitatos z ^{dior}	discretionem z ^{dior}		⁶¹ Inchoationis z ²
feramur z ^{dior}	rursum z ^{dior}	iacientes z ²	² baptismatum z ^{dior}
doctrinae z ²	Imposit. z ^{dior}	iudicii z ^{dior}	³ permiserit z ^{dior}
⁴ Inpossib. z ^{dior}	caeleste z ^{dior}	participes z ²	>sunt facti z ²
⁵ uirtutes : e ex i z [*]	⁶ Rursus ad paen. z ²	rursus : rursum z ^{dior}	
⁷ saepe z ^{dior}	generans z ² ; sed restituit germinans corrector	accipit z ^{dior}	
⁸ est alt. : <i>erasum</i>	⁹ salutis : s <i>fin. erasa</i>	Tamen : en <i>erasae</i>	

ut obliuiscatur operis ur̄[i et dilectionis quam ostendistis. In nomine ipsius. [qui ministrastis sc̄is et ministratis ., .¹¹ Cupimus autem unumq[ue uestrum eandem ostentare ., . sollicitudinem ad explecionem spei usque in finem ¹² ut non signis efficiamini ., . Uerum imitatores eoz_x qui fide et patientia hereditabunt promissiones ., .¹³ Abrahæ namque promittens d̄s. qm̄ nimenem habuit per quem iuraret maiorem ., . Iurauit per semetipsum ¹⁴ dicens ., . Nisi benedicens benedicam te. Et multiplicans multiplicabo te ., .¹⁵ Et longanimiter ferens. adeptus est re promissionem ., .¹⁶ Homines enim per maiorem suū iurant. et omnes controuersiae eorum finis ad confirmationem est iuramenti ., .¹⁷ In quo abundantius uolens d̄s ostendere pollicitationis ., . heredibus immobilitatem consilii sui ., . Interposuit ius iurandum. ¹⁸ Ut per duas res immobiles. quibus in possibile ē mentire d̄m ., . Fortissimum solatium habeamus qui confugimus ad tenendam prepositam spem ¹⁹ sicut anchoram habeamus animae tutam ac firmam ., . Et incedentem usque ad interiora uelaminis ., .²⁰ Ubi praecursur pro nobis introiit ihs ., . Secundum ordinem melchisedech. pontifex factus in aeternum ., .

XII

⁷ ¹ **H**IC ENIM MELCHISEDECH REX SA
lem sacerdos d̄i summi ., . qui obuiauit habrahae regresso a caede regum et benedi_x ei. ² cui decimas omnium diuisit habraham primum quidem qui interpretaetur rex iusticiae ., . deinde autem et rex salem ., .

¹¹ expletionem z^{dior} segnes z¹ ¹² imitatores z¹; inimitatores z²
¹³ neminem z¹ ¹⁵ Et: + sic z² ¹⁶ omnis z^{dior} controuersiae:
e fin. male erasit corrector iuramentum z^{dior} ¹⁷ immobil. z^{dior}
¹⁸ mentiri z² propositam z^{dior} ¹⁹ Quam sicut z² habeamus: a erasa
ad: in z^{dior} ²⁰ praecursor z^{dior} ⁷ ¹ HIC: HAEC (sic) z² sacerdos z¹
abrahæ z¹ ² abraham z² iustitiae z^{dior}

quod est rex pacis ³ sin]e patre sine matre sine gene
logia neque initiu]m dierum. neque finem uite
habens. Adsimilitus autem filio manet sacerdos
In perpetuum ., ⁴ Intuemini autem quantus sit
hic cui et decimas dedit de precipuis abraham pa
triarcha ., ⁵ Et quidem de filiis leui sacerdotium
accipientes mandatum habent decimas sume
re a populo. secundum legem. id ē a fratrib; suis .,
Quamquam et ipsi exierint de lum habrahae .,
⁶ cuius generatio non anumeratur In eis ., deci
mas sumpsit habraham ., Et hunc qui habebat
repromissiones benedixit. ⁷ Sine ulla autem
contradictionem quod minus est a melio bene
dicitur ., ⁸ Et hic quidem decimas morientes homi
nes accipiunt ., Ibi autem contestatur. quia ui
uit ., ⁹ Et ut ita dictum sit per habraham et leui .,
qui decimas accepit decimatus ē ., ¹⁰ Adhuc enim
in lumbis patris erat quando obuiauit ei mel
chisedech .,

XIII ¹¹ **S** I ERGO CONSUMMATIO ., PER SACER .,
dotium leuiticum erat. populus enim
sub ipso legem accepit ., Quid adhuc ne
cessarium secundum ordinem melchise
dech ., Alium surgere sacerdotem. et non
secundum ordinem aaron dicit ., ¹² Translato enī
sacerdotio ., Necesse ē ut legis translatio fiat .,
¹³ In quo enim hec dicuntur . de alia tribu est de qua
nullus altario presto fuit ., ¹⁴ Manifestum ē enim
quod ex iuda ortus sit dñs noster ., In qua tribu
nihil de sacerdotibus moyses locutus est .,
¹⁵ Et amplius adhuc locutus est. Si secundum

³ gene. : genea. z ²	uitae z ^{dior}	Adsimilatus z ^{dior}	filio : + dñi z ^{dior}
⁴ praecip. z ²	⁵ lumbis abra. z ^{dior}	⁶ cuius : + autem z ²	annume. z ^{dior}
ab abra. z ²	⁷ contradictione z ²	meliori z ¹	uenedicitur z [*] vel z ^{dior}
⁹ abraham z ^{dior}	¹¹ necessa. : + fuit z ²	dicit : t erasa	¹² ut : + et z ²
¹³ haec z ^{dior}	¹⁵ locutus est : manifestum est z ²		

similitudinem melchisedech [exurget alius sacer
dos ., ¹⁶ Qui non secundum legem mandati [car-
na
lis factus est ., Sed secundum uirtutem uite
non solubilis. ¹⁷ Contestatur enim qm̄ tu es sacer
In aeternum secundum ordinem melchisedech .,

¹⁸ Reprobatio quidem fit praecedentis mandati
propter infirmitatem eius et inutilitatē ., ¹⁹ Nihil
enim ad perfectū adduxit lex .,

XIIII ;

INTRODUCTIO UERO. MELIORIS. SPEI P
quam proximamus ad dñm ., ²⁰ et quantum
est non sine iureiurando ., Alii quidem sine
iureiurando sacerdotes facti sunt ., ²¹ Hic autē
cum iureiurando per eum qui dixit ad illum .,
Iurauit dñs et non penibit eum. tu es sacerdos
In aeternum ., ²² In tantū melioris testamenti
sponsor factus ē ihs ., ²³ Et alii quidem plures fac
sacerdotes ., Idcirco quod p̄ de morte prohibe
rentur permanere ., ²⁴ Hic autem eo quod ma
nead in aeternum ., Sempiternum habet sacerdo
tium ., ²⁵ Unde et saluare in pertuum potest. acce
re per semetipsum ad dñm ., Semper uiuens ad inf̄
pellandum pro eis ., ²⁶ Talis enim decebat ut nobis es
set pontifex ., sēs. Innocens. Inpullutus. segregatus
a peccatorib; et excelsior caelis factus ., ²⁷ qui non habet
cotidie necessitatem ., Quemammodum sacerdotes
prius pro suis delictis hostias offerre ., deinde pro
populo. hoc enim fecit semel se offerendo ., ²⁸ Lex enī
homines constituit sacerdotes infirmitatem
habentes .,

XV

SERMO AUTEM IURISIURANDI QUI
post legem est. filium in aeternum

¹⁶ uitae z dior non sol. : insol. z² ¹⁷ sacerdos z dior ¹⁸ praeced. z dior
²¹ penitebit z² ²² tanto z dior ; tantum z² ²³ facti s̄ z¹ pre de :
expunxit pre z dior ; expunxit de z¹ ; postea erasit pre de corrector
²⁴ maneat z dior ²⁵ accere : accedentes z¹ ; accedens z² eis : nobis z²
²⁶ Inpollutus z dior ²⁷ Quemad. z dior populi z²

perfectum 8¹ Capitulum autem super ea que dicuntur .,.] Talem habem pontificem. Qui consedit In dexteram sedis magnitudinis. In excelsis. 2² s^ocorū magnitudinis ., minister et tabernaculi ueri quid fixit dñs et non homo ., 3³ Omnis enim pontifex ad offerendam munera et hostias constituitur ., Unde necesse est et hunc habere aliquid quod offerat ., 4⁴ Si ergo esset super terram nec esset sacerdos. cū essent qui offerrent secundum legem munera. 5⁵ qui exemplari et umbrae deseruiunt caelestium ., Sicut responsum est moysi cum consummarit tabernaculum ., Uide inquit omnia fatito secundum exemplar quod tibi ostensum ē in montem ., 6⁶ Nunc autem melius sortitus est ministerium ., Quanto et melioris testamenti mediator est quod in meliorib; repromissionib; sc̄m est .,

XVI

7⁷ **N**AM SI ILLUD PRIUS CULPA UACAS
set non utique secundi locus inquire retur. 8⁸ Uituperans eos enim eos dicit ., Ecce dies uenient dicit dñs et consummabo sup domum isrl et super domum iuda testamentum nouum ., 9⁹ Non secundum testamentum quod fecit patrib; eorum. In die qua adprahendi manum illorum. Ut educerem eos de terra. aegypti. Qñm ipsi non permanserunt in testamento meo et ego non elegi eos dicit dñs ., 10¹⁰ Quia hoc testamentum quod disponam domui isrl ., Post dies illos dicit dñs dauuo leges meas In mentes eorum et in corde eorum superscribam eas ., Et ero eis in dñm et ipsi erunt mihi in populum ., 11¹¹ Et non docebit. Unusquisque proximum suū .,

8¹ quae z² habemus z² excelsis: celis z^{dior} 3³ offerendam: m *erasa*
5⁵ responsum z^{dior} consummaret z² inquit z^{dior} facito z²
montem: m *erasa* 7⁷ secundo z^{dior} 9⁹ fecit: t *erasa*
eos *pri.*: illos z² 10¹⁰ dabo z^{dior}; dando z² corda z^{dior}

Et unusquisque fratrem suum [dicens ., . Cognusce
dñm nostrum. Qñm omnes scient me a mino
re usque ad maiorem eorum. ¹² Quia propicius ero
Iniquitatibus eorum. Et peccata illorum iam non
memorabor ., . ¹³ Dicendo autem nouum ueterauit
prius. Quod aut̃ antiquatur et senescit pro
pe ad^d interitum est ., .

XVII

⁹ ¹ **H**ABUIT QUIDEM ET PRIUS IUSTIFICATIONE
cultūre culture et sc̃m saeculare ., . ² Tabernaculū
enim factum est primum In quo inerant cande
labra et mensa et propositio panum quę dicitur
sc̃a ., . ³ Post uelamentum autem secundum taberna
culum. Quod dicitur sc̃a sc̃orum ., . ⁴ habens aureum
turabulum. Et arcam testamēti circumtectam
ex omni parte auro ., . In qua urna aurea habens man
na et uirga aaron que fronderat. Et tabule testa
menti ., . ⁵ Superquae eam cherubin gloriæ obum
brantia propiciatorium ., . De quibus modo non ē
dicendū per singula ., . ⁶ His uero ita compositis In pri
ori quidem tabernaculo. semper introibant sacer
dotes sacrificiorum officia consummantes ., .

XVIII

⁷ **I**N SECUNDO AUTEM SEMEL IN ANNO ., .
solus pontifex non sine sanguine quem of
fert pro sua et populi ignorantia ., . ⁸ Hoc signi
ficantes. spū sc̃o. nondum prolatam esse sc̃o
rum uiam ., . Adhuc priori tabernaculo haben
tis statum ., . ⁹ Quae parabulae est temporis
Instantis. Iuxta quam munera et ostiae offe
runtur ., . Que non possunt iuxta consciēti
am perfectum fecere seruientem ., .
¹⁰ Solummodo in cibis et in potib; et in uariis bap

¹¹ - nostrum ^z ¹² propitius ^z peccatorum ^z ad: erasit ^z dior vel ^z ¹ ;
reposit ^z ⁹ ¹ IUSTIFICATIONES ^z culturae ^z ⁴ > aur. habens ^z ²
turibulum ^z dior quae ^z tabulae ^z ⁵ Superque ^z eam :
erant ^z dior ; reposit eam ^z propiti. ^z ⁶ compositis ^z dior
sacrificiorum ^z dior ⁸ significantes: s erasa priore ^z habente ^z dior
⁹ parabola ^z dior Instantis: i alt. erasa hostiae ^z dior Quae ^z

tismis et iustitiis c]arnis usque ad tempus correptionis impositis .,

XVIII

¹¹ **X** *PS AUTEM . . ADSISTENS PONTIFEX*
futurorum bonorum oper amplius et perfectius ., Tabernaculum non manu factū.
Id est non ūhuius cræationis ., ¹² Neque per sanguinem hircorum et uitulorum . sed per proprium sanguinem Introibit semel in s̄ca . aeter nam redemptionem inuentam ., ¹³ Si enim sanguis hircorum et taurorum et cinis uitulae aspersus Inquinatus sc̄ificat ad emundationem çarcarnis.
¹⁴ Quanto magis sanguis xp̄i . qui per sp̄m sc̄m . semetipsum obtullit immaculatum dō ., Et mundauit constientiam uestram . ab operib; mortuis . adseruientem dō uiuenti ., ¹⁵ Et ideo noui testamenti mediator est ., Ut morte intercedente In redemptionem earundem praeuaricationum quae erant sub priori testamento ., Repromissionem accipiant . Qui uocati sunt . aeterne hereditatis .,

XX ;

¹⁶ **V** *BI ENIM TESTAMENTUM MORS*
necesse est Intercedat testatoris .,
¹⁷ testamentum enim in mortuis confirmatum est ., Alioquin nondum ualet dum uiuit qui testatus est ., ¹⁸ Unde ne primum quidē sine sanguine dedicatum est ., ¹⁹ Lecto enim omni mandato legis a moysi uniuerso populo . Accipiens sanguinem uitulorum et hircorum cum aqua et lana coccinea et hyssopo ., Ipsum quoque librum et omnem populum aspersit ²⁰ dicens ., Hic sanguis testamenti

¹⁰ correctionis z* vel z dior

aeterna redemptione inuenta z dior

Et mun. : Emun. z dior

¹⁵ earum z²

priore z²

aeternae z²

hereditates z dior ; sed restituit -tatis z²

¹⁸ nec z²

¹⁹ moyse z dior

¹¹ oper : o erasum

¹⁴ optulit z²

conscien. z dior

¹² Introiuit z dior

inmac. z dior

ad seruiendum z²

quod mandauit ad uos dñs ., .²¹ E[tiam tabernacu-
lum. et omnia uasa ministerii. sanguine simili-
ter aspersit ., .²² et omnia paene in sanguine mun-
dantur secundum legem. et sine sanguinis
fusione non fit remissio ., .

XXI

²³ **N**ECESSE EST. ERGO EXEMPLARI
a. quidem caeliestisum his mundari ., .
ipsa autem caelestia meliorib; hosti-
is quam istis ., .²⁴ Non enim in manufac-
tis. Ihs. introiit ., . Exemplaria uiro-
rum ., . sed in ipsum caelum ut appē-
reat. nunc uultui dī pro nobis. ²⁵ ne
que ut sepe offerat semetipsum. Quemammo-
dum pontifex intrat in s̄ca per singulos annos
In sanguine alieno ., .²⁶ Alioquin oportebat etiā
eum frequenter pati ab origine mundi ., . Nunc
autem semel in consummationem seculorum
ad distitutionem peccati. per hostiam suam ap-
paruit ., .²⁷ Et quemammodum statutum ē hominib;
semel mori ., . Post haec autem iudicium. ²⁸ sic et xps
semel oblatus ad multorum exhaurienda pec-
cata ., . Secundo sine peccato apparebit expectantib;
se in salutē.

XXII

¹⁰ ¹ **U**MBRA ENIM ., . HABENS ., . LEX BO-
norum futurorum. Non ipsam
Imaginem rerum ., . Per singulos
annos ., . hidem hostiis quib; offe

²⁰ dñs: dñs (erasa n) corrector

²² paene: a erasa

effusione z^{dior}

²³ ipsa: Ipsa z²

²⁴ manufactis: + sanctis z²

introiuit z²

²⁵ saepe z²

Quemad. z^{dior}

²⁶ etiam: erasum

destit. z¹

²⁷ quemad. z^{dior}

Post hoc z^{dior}

iudicium z^{dior}

²⁸ oblatus: + est z^{dior}

expect. z^{dior}

¹⁰ ¹ UMBRAM z^{dior}

hidem: eisdem ipsis z¹

quibus: quas z¹

runt in frequentia]m. Num possunt acceden-
tes pfectus facere ., ² Alioquin non cessent of-
ferri ., Ideo quod nullam haberent ultra cons-
tentionem peccati ., Qui obseruat semel pur-
gari. ³ sed in ipsis commemoratio per singulos
annos fit ., ⁴ Impossibile ē enim sanguinē tauro-
rum et hyrcorum offerri p peccata. ⁵ Ideoque
Ingrediens in orbem terrae dicit ., sacrificiū
et oblationem noluisti. corpus autem abstasti
mihi ., ⁶ holocausta et pro peccatis nec delecta-
tus es ., ⁷ Tunc dixi ecce uenio. In capite libri
scriptum est de me. Ut faciam uoluntatem tuā .,
⁸ Et superius dixit qm sacrificiae et oblatio-
nes et holocaustamata et pro peccatis noluisti.
nec exquesisti secundum legem quē offerun-
tur ., ⁹ Tunc dixi ecce uenio. Ut faciam uolunta-
tem tuam dñs meus ., Aufert priorem ut sequen-
tem statuatur. ¹⁰ In qua uoluntatem. sc̄ificati su-
mus per oblationem corporis xp̄i iħu in se-
mel ¹¹ et omnis quidem sacerdos presto est cotidi-
e ministrans. et easdem sepe offerens hosti-
as quē nonquam possunt auferre peccata .,

XXIII ¹² **H**IC AUTEM UNAM PRO PECCATIS .,
oblatam hostiam in sempiternum.
consedit ad dexteram dñi ., ¹³ Postea
expectans donec ponantur inimici
eius scapillum pedum eius .,

¹ Numquam potest z¹ ² non cessent: cessassent z¹ Qui obser.: cultores z¹
purgari (sic): mundati z¹ quod erasit corrector ³ commem. peccatorum z¹
⁴ >enim est z¹ sanguine et auferri z¹ pro: erasum ⁵ Ideo z¹
orbem terrae: mundum z¹ sed restituit primam lect. corrector sacrific.:
hostiam z¹ ⁶ holocaustomata z¹ peccato z¹ ⁷ faciam: + deus z¹
⁸ Superius dicens z¹ sacrific.: hostias z² holocausto. z² peccato z²
exques.: placita sunt tibi z² >quae sec. leg. z² ⁹ uol. t. dñs meus:
dñs uol. t. z² primum z² sequens z² ¹⁰ uoluntate z¹ >iħu xp̄i z²
- in z² ¹¹ praesto z² saepe z² numquam z² ¹² oblatam:
offerens z² sedit z² ad: in z² ¹³ Postea: de cetero z² scapillum z²

¹⁴ Unam eius oblationem consummauit In sem
piternum quos s̄ificat ., .¹⁵ Contestatur autem
nobis et sp̄s s̄s cum enin dixerit. ¹⁶ hoc autem tes
tamentum quod testabor ad illos ., . Post dies
illos dicit dñs ., . dando leges meas in cordibus
eorum et in sensu ipsorum superscribam eas ., .

¹⁷ Et peccata et iniustitias eorum iam non re
cordabor amplius ., .¹⁸ Ubi ergo horum remissio
Iam non oblatio peccatis ., .

XXIIII

¹⁹ **H** ABENTES ITAQUE FR̄S FICIAM IN TRO
itum s̄corum in sanguine xp̄i ²⁰ quam iniciauit
nobis uiam nouam et uenientem per uela
men id ē carnem eius ., .²¹ et sacerdotem mag
num in domo dī. ²² Eccedamus ergo cum uenē
ro corde in plenitudine fidei aspersi corde. a.
constientia mala ., . et abluti corpus aqua mun
da ., .²³ Teneamus spei n̄rae confessionē Inprae
uaricabilem ., .

XXV

F IDELIS ENIM EST QUI REPROMI
sit. ²⁴ et consideremis prouocationem
caritatis et bonorum operum ²⁵ non deserē
tes colleccionem nostram. sicut est
consuetudo quibusdam. sed consolantes
et iam tanto magis. quando uidetis adpro
pinquantem diem ., .²⁶ Uoluntarie enim
peccantibus nobis post acceptam notitiā
ueritatis. Iam non relinquitur pro pecca

¹⁴ eius : enim z² quos sanc. : sanctificatos z² ¹⁵ nos z² cum en. dix. :
Postquam enim dixit z² ¹⁶ in mentibus eorum z² ¹⁷ peccatorum et
iniquitatum z² ¹⁸ ergo : autem z² pro peccato z² ¹⁹ FIDUCIAM z¹
IN INTROITU z¹ ²⁰ iniciauit z² uiuentem z² suam z²
²¹ super domum z² ²² Acced. z^{dior} ergo : uero z² cum uenero :
improbavit z² asp. corda z² conscien. z² ²³ Indeclinabilem z²
²⁴ consideremus z^{dior} , + inuicem in z² ²⁵ collect. z¹ consuetudinis z¹
et iam : et z¹ quanto z¹ uideritis z¹

tis hostia ., .²⁷ Terribilis autem quaedam expectatio iudicii et ignis aemulatio. quae consumptura est aduersarios ., .

XXVI

²⁸ **I**RRITAM QUIS FACIENS LEGEM MOYSI spræuerit. sine ulla miserationem duob; uel tribus testibus moriatur ., .²⁹ Quanto magis putatis deteriora merire subplicita ., . Qui filiū dī conculcauerit et sanguinem testamenti Inmundum aestimauerit In quo scīficatus est et spiritui gratiae contumeliae fecerit ., .

³⁰ Nam scimus eum qui dixit. mihi uindictā et ego retribuam ., . Et iterum iudicauit dñs populum suum ., .³¹ Timendum ē autem in cedere in manus dī uiuentes ., .³² Rememora mini autem pristinos dies In quibus inluminati magnum sustenuistis passionē ., .

³³ Et in altero quidem obpropriis et tribulationibus. spectaculum facti ., . In altero autem socii taliter conuersantium estis effecti ., .

³⁴ Nam et uinculis eorum consensistis et rapinā bonorum uestrorum cum gaudio suscepistis ., . Cognuscentes uos habere meliorem et mentem substantiam ., .

XXVII

³⁵ **N**OLITE ITAQUE AMITTERE CONFIDENTIAM uestram. quae magnam habet remunerationem ., .³⁶ Patientiā enī uobis necessaria ē ., . Ut ulontatem dī fa

²⁷ expect. ² consump. ² ²⁸ spræuerit : *erasum* miserationem :
m *erasa* moriatur : a *erasa* ²⁹ mereri ² conculcauerit : conculcari
uoluerit ² ^{dior} ; *sed primam lect. restituit* ² Inmund. aesti. : pollutum
duxerit ² contumeliam ² ^{dior} ³⁰ - Nam ² eum : enim ²
reddam ² it. quia ² iudicabit ² ^{dior} dñs : dñs ² ^{dior} , *sed dñs restituit* ²
³¹ Timend. : Horrendum ² - autem ² uiuentis ² ³² mag. certamen
sustinuistis passionum ² ³³ obprobriis ² ³⁴ uinctis compassi estis ²
Cognos. ¹ abere ² ³⁶ Patientiā : *lineola erasa* . uolunt. ¹

cientes percipiatis repr[omis
sionem. ³⁷ Adhuc enim modicum
aliquantulumcumque donec
qui uenturus est ueniat et non tar
dauit ., ³⁸ Iustus autem ex fide uiuit .,
Quod si subtraxerit se. non placebit
animae meae ., ³⁹ Nos autem non su
mus refuge in perdicionem. sed fidei
In adquesicionem animae .,

11 ¹ Est autem fides horum quae sperator subs
tancia rerum argumentum parentum.
exprobratio que non uidentur ., ² In hac enī
testimonium habuerunt seniores .,

XXVIII ;

I ³ **F**ide intellegimus. aptata esse secula
uerbo dī ut ex uisibilibus. uisibilia
fierint .,

XXVIII

II ⁴ **F**IDE ABEL PLURIMA HOSTIAM QUAM ;
cain obtullit dō ., per quem testimonium
consecutus est esse iustus. testimoni
um perhibentem muneribus ei dō. et per
illam defunctus adhuc dominatur .,

III

⁵ **F**ide enoch translatus ē ne uiderit mortem
et non inueniebatur quia transtullit illum
d̄s ., Ante translationem enim testimoniū
habit placuisse dō ., In. ⁶ sine fide
autem placere non potuit dō ., Credere enī
oportet accedentem ad d̄m ., Quia est. et eis

³⁶ reportetis prom. z²

²⁷ aliquantulumcumque : quantulum z¹ ;

aliquantulum z²

donec : *improbauit* z¹

tardabit z²

³⁸ autem :

+ meus z^{dior}

³⁹ refuge : subtractionis filii z²

perdit. z²

adquisit. z^{dior}

11 ¹ horum quae sperator : sperandōrum z¹

parentum : non parentum z¹ ;

non apparentum z²

— expro. que non uid. z²

² consecuti sunt senes z²

³ saecula z²

inuisibilibus z¹

fierent z¹

⁴ PLURIMAM HOSTIAM ABEL z¹

obtulit z¹

quam z¹

perhibente z¹

loquitur z¹

⁵ uideret z¹

transtulit z²

habebat z¹ ; habuit z²

In : *improbauit* z^{*}

⁶ impossibile

(-bile z²) est placere (*sine* deo) z¹ et z²

eis qui exques. reditor : inquiringibus

se remunerator fit. z²

qui e]xquesierunt eum mer
cis reditor .,.

IIII

⁷ *FIDE NOE RESPONSO AC*

Fcepto de his quae adhuc non ui
debantur metuens. fabricauit
arcam in salutem domus suae per
quem dampnauit mundum et
per fidem iustitiae factus est heres .,.

⁸ *Fide qui uocatur habrahā .,.*

· V ·

Foboediuit. exire in locum quemquē
accepturus erat in hereditatem ., . Et exi
uit nesciens quo iret

VI ;.

⁹ *FIDE MORATUS EST ., . IN TERRA RE*

Fpromissionis tamquam in alienam in taber
naculis habitans cum isaia et iacob cohe
redibus promissionis eiusdem ., . ¹⁰ Expecta
bat enim fundamenta habentem ciuitatē
cuius artifex et conditor d's .,

VII

¹¹ *FIDE ET IPSA SARRA STERE*

Flis uirtutem in conceptionem semi
nis accepit etiam praeter tempus aetatis ., .
Qm̄ fidelem credidit esse repro
missorem ., . ¹² Propter quod ab uno
ornati sunt ., . Et hoc emortuo. tamquam
sidera caeli in multitudine et sicut arena
quae est. ad ora maris. Innumerabilis ., .
¹³ Secundum fidem defuncti sunt hii om̄s .,

⁷ aptauit z² . quam z¹ et per fidem . . . heres : et iustitiae quae per fidem est
heres est institutus effectus (*sic*) z² ⁸ abraham z² > in locum exire z²
quem z² exiit z² ⁹ DEMORATUS z² aliena z² casulis z²
habitando z² isaia z¹, isaac z² repromiss. z² ¹⁰ Exspect. z²
¹¹ eum esse qui repromiserat z¹ ¹² quod : + et z² ornati : na erasae
oram z¹ ¹³ Secundum : iuxta z¹ hii omnes : omnes isti z¹

Non accipientes promission[es sed] a longe
aspicientes et salutantes et confitentes.

Quia et hospites et peregrinai sunt super ter
ram. ¹⁴ Qui enim haec dicunt ., significant se pa
triam inquirere ., ¹⁵ Et sequidem illius memi
nissent de qua exierunt. habebant utique tē
pus reuertendi ., ¹⁶ Nunc autem meliorem deside
rant hoc. ē. caelestem ., Ideo non confunditur d̄s.
uocari d̄s eorum parauit enim illis ciuitatem ., [VIII]

¹⁷ **F**IDE *OBTULIT. ABRAHAM ISAAC CUM* .;
temptaretur ., Et unigenitum offerebat acci
piens repromissiones ¹⁸ ad quem locutus est .,
quia in isaac uocabitur tibi semen ., ¹⁹ Arbitrans quia
ex mortuis suscitare potens est d̄s ., Unde et ipsū
In parabolam accepit ., [VIII]

²⁰ **F**ide et de futuris. benedixit isaac iacob et esau ., [X]
²¹ **F**ide iacob moriens unum
quemquae filiorum ioseph benedixit et adora
uit fastigium in cacumine uirge suae ., [XI]

²² Fide ioseph moriens de profectione filiorum
suorum memoratus est et de ossibus suis
mandauit ., [XII]

²³ **F**IDE *MOYSES NATUS OCCULTATUS*
est mensibus tribus a parentibus suis prop̄
quod uiderunt elegantem infantem et non ti
muerunt reges edictum ., [XIII]

²⁴ Fide moyses magnus factus negauit se esse fili

¹³ acceptis repromissionibus ^z longe: + eas ^z peregrini et hospites sunt ^z
¹⁵ se: si ^z ¹⁶ desiderant: appetunt ^z hoc: id ^z ¹⁷ OPTULIT ^z
accipiens: qui susceperat ^z ¹⁸ locutus: dictum ^z ¹⁹ ex: et a ^z
et ipsum: eum et ^z ²¹ singulos ^z cac. uirge suae: fastigium uirgae
eius ^z, sed *praecedentia* fastigium in non improbauit ²² suorum: israhel ^z
²³ eo quod uidissent ^z elegan. ^z regis ^z ²⁴ magnus: grandis ^z

um filia[e] faraonis ., .²⁵ magis ad ele
gens affligi cum populo di quam tempo
ralis peccati habere iocunditatis dilicias ²⁶ ma
iores diuitias aestimans a thesauro aegypti
In properium xpi ., . Aspiciebat enim in re
munerationem ., .

[XIIII]

²⁷ **F**ide dereliquit aegyptum. non timens
furorem regis. Inuisibilem enī tamquā
uidens sustenuit ., .

[XV]

²⁸ **F**ide celebrauit pasca et sanguinis effusi
onem. Ne que uastabat primitiua tan
gere eorum ., .

Fide praedauerunt aegyptios exeuntes ., .

[XVI]

²⁹ **F**ide transierunt mare rubrū tamquam p
aridam terram. Cuius experimentū accipi
aegyptii deuorati sunt ., .

[XVII]

³⁰ **F**ide muri hiericho corruerunt circui
tu dierum septem ., .

[XVIII]

³¹ **F**IDE RAAB MERETRIX NON PERIIT
non periit cum incredulis. suscipiens
exploratores cum pacem. ³² Et quid adhuc
dico. fatigauit enim me tempus enarrantē
de gedeon. barac. samson. iepte. dauid et samu
hel ., . et prophetarum. Ananias azarias misa
hel. daniel ., . helias. helisaeus ., .

[XXVIII]

³³ **Q**UI PER FIDEM UICERUNT REGNA OPERATI
et panditi sunt Iustitiā. Adepti sunt re

²⁵ eligens z² affligi z¹ iocunditatis delic.: iocunditatem z² ²⁶ - a z²
aegyptiorum z² ²⁷ animositatem z² sustinuit z² ²⁸ qui z²
tangeret eos z² Fide praed. aeg. ex.: *improbauit* z² ²⁹ per: *erasum*
quod experti aegyptii z¹ ³¹ non periit: *improbauit* z¹ excipiens z¹
pace z¹ ³² dico: dicam z^{dior} deficiet z¹ barach z¹
iephe z² et sam.: - et z¹ prophetis z¹ - Ananias az. . . . helisaeus z¹
³³ DEUICERUNT z¹ et panditi: *erasit corrector*

promissionis ., Obturauerunt ora leonum.
³⁴extinxerunt Impetum ignis. Effugerunt
 aciem gladii ., Eualuerunt de infirmitates for
 tes fuerunt in bello ., Castra coeperunt aliorū .,
³⁵ Acciperunt mulieres de resurrectione mor
 tuos suos ., Alii autem distenti sunt non sus
 cipientes redemptionem. Ut meliorē inueni
 rent resurrectionem ., ³⁶ Alii uero ludibria et uer
 bera experti Insup adhuc uincula et carceris .,
³⁷ Lapidati sunt. secti sunt. temptati sunt. In oc
 cisione gladii mortui sunt ., Circumierunt In
 uestitu ouium ., In caprinis pellibus. Indigen
 tes. Angustati. adflicti ³⁸ quibus dignus non erat
 mundus ., In solitudinib; errantes. et in montib;
 et in speluncis et in cauernis terrae ³⁹ et hii om̄s
 testimonio fide probati non acciperunt re
 promissionem ., ⁴⁰ dō scilicet pro nobis melius
 aliquid prouidente et ne sine nobis consum
 marentur .,

XXX

12¹ **I**DEOQUAE ET NOS TAN
 tam inpositam nobis nubem habentes
 firm^{amen}itatēptum testimoniorum deposi
 tis omnibus et fragilem peccatum per pa
 tientiam curramus ad eum propositum
 est nobis certamen ² Inspicientes. In auc
 torem fidei et consummatorem iīm.

³³ repromissiones z² ³⁴ conual. z² infirmitates: s *erasa* fuerunt:
 facti sunt z² uerterunt exterorum z² ³⁵ Accepe. z² ³⁶ -adhuc z²
 carceres z² ³⁷ uest. ouium: melotis z² > pell. cap. z² egentes z²
 afflicti z¹ ³⁸ - in *alt.* z² - in *tert.* z² ³⁹ hii: i *alt. erasa*
 fidei z² accepe. z² ⁴⁰ scilicet: *erasum* et: *erasum*
 12¹ IDEOQUE z² hab. impos. nubem (- nobis) z²

qui pro tanto proposito siue gaudio sustenuit crucem confusione contempta. Adque in dextera sedis dī consedit ., .³ Recogitate eum qui tales uos portasse a uobis a peccatoribus aduersus semetipsoꝝ contradictionib; suis ne fatigemini inamas uestras deficientes ⁴ usque ad sanguinem repugnantes aduersus peccatum certantes ., .⁵ Ne obliuiscamini consolationes que nobis tamquam filiis loquitur dicens ., . fili mi noli negligere disciplinam dñi neque fatigeris cum ab eo argueris ., .⁶ Quem enim diligit dñs corripit ., . flagellat autem omnem filium quem recepit ., .⁷ In doctrinam patientes estote ., . tãquã filiis uobis offert se dñs ., .

XXXI

QUIS ENIM FILIUS QUEM NON CORripit pīter pater ., .⁸ Si autem sine correptione estis qua participes facti sunt ., . Omnes ergo adulteri et non filii estis ., .⁹ deinde quidem carnis n̄rae. patres habentes.

hereditores reuerbamur

quanto magis obtemperauimus patres spirituum et uiuimus ., .¹⁰ Et illi quidem in tempore paucorum dierum. secundum que uidebantur illis corripiebant suam ., . dñs autē ad utilitatem perpetuae uitae eius dat ., . disciplinam autem ut percipiamus ho

nestatem eius ., .¹¹ Et omnes quidem disciplinā
ad presens uidetur non esse gaudii. sed tris
titiae ., . Postea autem fructum pacatissi
mum eis qui per eam exercitati sunt reddent
iustitiae ., .

XXXII

¹² **P**ROPTER QUOD REMISSAS MA
nus et soluta genua eregite uos ¹³ et e
gressum rectum facite pedibus ur̄is ., .
Nec claudicans erret magisque sanetur ., .

¹⁴ Pacem sequimini cum omnibus et sc̄itate
sine qua ., . Nemo uidebat dñm ., . ¹⁵ Contemplan
tes ne quid desit gratiae dī ne qua radix amari
tudinis sursum germinans Impediat. et per
illam coinquinantur multi ., . ¹⁶ Ne quis. fornica
tor aut quoinquinatus sicut esau ., . Qui prop
ter unam escam uindidit primicias suas ., .

XXXIII

¹⁷ **S**CITOTE ENIM. Qñm ET POSTEA CUPI
ens accipere benedictionem reprobatus
est ., . ¹⁸ Non enim inuenit penitentiae locū ., .
Quamquam cum lacrimis inquesisset eam ., .
Non enim accessistis ad ardentem intrecta
bilem ignem et turbinem et caliginem et pro
cellam ¹⁹ et sonum tubae et uocem uerborum ., .
Quam qui audierunt excusauerunt se ni olim
eis fierit uerbum ., . ²⁰ Non enim sustinebunt.
id praeciebatur ., . licet bestia tetigerit montem
lapidabitur. ²¹ et id pterribile erat quod uide

¹⁸ inquisisset z²
ita terribile z²

¹⁹ ne et — olim z² fieret z²

²¹ id perterribile :

batur ., Moyses enim dixit ., Exterritus sum et
tremebundus ., ²² sed accessistis ad sion montem
di uiui hierusalem ., caelestem et multorum
miliū angelorum nuntiorum. frequen
tem ²³ ecclesiam primitiuorum Qui cons
cripti sunt In caelis Et iudicem omnium dñm .,
et sp̃s iustorum perfectorum ²⁴ et testamenti
noui mediatorem iħm et sanguinis aspersiōem
melius loquentem quā abel .,

XXXIIII

²⁵ **U** IDETE RECUSETIS LOQUENTEM
uobis ., si enim illi non effugerunt
recusantes eum qui super terram
loquebatur multo magis nos qui de
caelis loquentem nobis auertimur

²⁶ cuius uox terram nouit tunc .,

Nunc atem repromisit dicens .,

Adhuc semel et ego mouebo inquit non tan
tum terram sed etiam et caelum ., ²⁷ Quod autem
adhuc semel dicendo declarat mobilium trans
lationem tamquam factorum ut maneant ea que
non mouentur ., ²⁸ regno itaque immobili. suscep
to habemus gratia per quem seruiamus pla
centes dō cum metu et reuerentia ., ²⁹ Qñm dñs
noster ignis consumens est ., 13 ¹ Caritas frater
na manead ., ² hospitalitem nolite obliuisci .,
Per haec enim placuerunt quidam ange
lis hospicio receptis .,

²¹ Exterritus z dior

tremibundus z dior; sed tremebundus restitutum

²² accessistis z dior

²³ iudicem: u ex a uertit z* vel z dior

²⁵ effug. :

ef erasae

²⁶ mouit z dior

repromittit z dior

autem z dior

²⁷ dicendo :

dicit z dior

quae z dior

²⁸ gratiam z dior

quam z dior

13 ¹ manead :

+ et z dior

² hospitalitatem: e ex a uertit z*

hanc z dior

latuerunt z dior

³ **M**emento uictorem tamquam simul uicti
morantes. et laborantium tamquam et ipse
In corpore orantes ., ⁴ horabilem conubium in om
nibus et thorum immaculatum ., Fornicatores
enim et adulteros iudicauit d̄s ., ⁵ Sint mores
sine auaritia. Contenti que in praesenti habetis .,
ipse enim dixit Non te deseram neque derelin
quam ., ⁶ Ita ut confidenter d̄ns mihi adiutor
est non timebo quid faciat mihi homo ., ⁷ Meme
praepositorum uestrorum qui nobis locuti
sunt uerbum d̄i ., Quorum uidentes exitū
conuersationes Imitamini fidem ., ⁸ ihs xps .,
heri et hodie ipse et in secula .,

XXXV

XXXVI

⁹ **D** *OCTRINIS UARIIS ET PEREGRINIS*
nolite abduci ., Optimum est enim gra
tia confirmari corde quam esca. quae
non profuit ambulanti; in ea ., ¹⁰ habemus al
tare dedicare non habent potestatem qui
tabernaculis deseruiunt ., ¹¹ Quorum enim ani
malium infertur sanguis pro peccato in sp̄u
principem et sacerdotum ., horum corpora
conburentur extra castra .,

¹² Propter quod et ihs ut sc̄ificare per suum
sanguinem populum extra portam passus ē

¹³ exeamus itaque ad eum extra castra Inpro
perium eius portantes ., ¹⁴ Nec enim habemus
hic manentem ciuitatem sed futuram que

³ Mementote *z*^{dior} uictorum *z*^{dior} uincti *z*^{*} *vel* *z*^{dior} morantes :
erasum ipsi *z*^{dior} morantes *z*^{dior} ⁴ honorabile *z*^{dior} thor
inmaculatus *z*^{dior} iudicabit *z*^{dior} ⁶ confidenter : + dicamus *z*^{dior}
⁷ Mementote *z*^{dior} uobis *z*^{dior} ¹⁰ dedicare : *nil mutatum*
¹¹ prin. et sacer. : *ita pro* per principem sacerdotum *ut videtur*

queremus ¹⁵ per ipsum ., Ergo offeramus dō sem
per lades hostias. Id est fructum labiorum confiten
tium nomini eius ., ¹⁶ beneficentiae autem et com
munionis nolite obliuisci ., hic enim hostiis pro
meretur d's .,

XXXVII

¹⁷ *BAUDITE PRAEPOSITIS .,*

O uestris et subiaete eis ., Qñm ipse
peruigilant quasi rationem pro a
nimabus uestris reddituri ., Ut
cum gaudio hoc faciant et non ne
gentes ., hoc enim proderit uobis ¹⁸ ora
te pro nobis ., Confidimus enim quia bonā eēt
conscientiam ., habeamus In omnibus beneuo
lentes conuersari ., ¹⁹ Amplius autem deprecor
uos hoc facere ut quo caelerius restituar uobis .,

XXXVIII

²⁰ *Œ AUTEM PACIS QUI SUSCITAUIT*

D ex mortuis pastorem ouium illum magnū
In sanguine testamenti aeterni dñm nřm Iřm
xp̄m ., ²¹ Perficiat uos In omni bono ut faciatis
uoluntatem eius ., Ipso fatiente In uobis
quod placeat quorā se per iřm xp̄m cui gloria
In saecula seculorum amen .,

XXXVIII

²² *ROGO ERGO UOS FR̄S UT SUFFERATIS*

R uerbum solacii etenim ppaucis scripsi uobis.
²³ Cognoscite fratrē uřm timotheū dimis
sum. qui sic cebebrius uenerit uidebo uos .,
²⁴ Salutate om̄s praepositos ur̄rs et om̄s s̄cos .,

¹⁴ queremus: e alt. ex u uertit z*

¹⁵ laudes z²

¹⁸ est: erasum

²¹ saeculorum z²

²³ nostrum z²

demissum z²

sic: c erasa

cebebrius: b alt. erasa, sed nil aliud mutatum

sallutant uos de italia ²⁵ gratia dñi cum omnibus uo
bis amen .,.

ACOBUS DĪ ET DÑI IĤ XPI SER

uus duodecim tribuū
bus que sunt in disp
sione. salutem .,.

² Omne gaudium existimate fratres mei. di
lecti. cum in temptationes uarias Incederi
tis .,.

³ Sciennes. quod probatio fidei uestrae

⁴ Patientia autem opus perfectum habeat.

Ut sitis perfecti. et integri in nullo defici

entes .,.

⁵ Si quis autem uestrum indiget

sapienciā. Postulet a dō qui dat omni

bus affluenter et non inproperat et

dabitur ei .,.

⁶ Postulet autem in fide ni

hil esitans qui autem haesitat. similis ē

²⁴ sallutant : 1 *pri. erasa* amen: + INCIPIT EPISTOLA BEATI IACOBI APOSTOLI ²³

1 ² Incederetis ^{2*} *vel* ^{2dior} ; Incideritis ²² ³ uestrae : + patientiam operatur ²¹

⁵ sapienciā : *lineola erasa* ⁶ aesitans ²¹

fluctui maris qui a uento mouetur ., et cir
cumfertur ., ⁷ Non ergo aestimet homo ille
quod accipiat aliquid a dño ., ⁸ Uir duplex animo
Inconstans In omnib; uis suis ., ⁹ Glorietur autē
frater humilis in exaltatione sua. ¹⁰ diuis autem in
humilitate sua. qm̄ sicut flos feni transiit ., ¹¹ Exori
tur enim sol cum ardore et arefecit fenum et flos eius
decedit ., et decor uultus eius deperiet ., Ita et diuis
In itinerib; suis marciscet .,

II

¹² **B**EATUS UIR . QUI SUFFERT TEMPTATI
onem qm̄ conprobatus fuerit accipiet
coronam uite quam repromisit ds diligen
tibus se ., ¹³ Nemo cum temptatur dicat.
Qm̄ a dō temptatur ., Ds enim intemptatur ma
lorum est. ipsi autem neminem temptat ., ¹⁴ Unus
quisque uero. temptatur a concupiscentia sua
abstractus et inlectus ., ¹⁵ Deinde concupiscentia
cum conceperit. parit peccatum ., Peccatū uero
cū consūmatū fuerit generat mortē .,

III

¹⁶ **N**OLITE ERRARE FR̄S MEI DILECTI ¹⁷ OMNĒ
datum optimum et omne donum perfec
tum desursum ., descendens a patre lu
minum apud quem non est transmutatio.
Nec uicissitudinis obumbratio ., ¹⁸ Uoluntariae
enim genuit nos uerbum ueritatis. ut simus Inici
um aliquid creaturae eius ., ¹⁹ Scitis fratres mei dilec
tissimi ., Sit autem apud omnis homo uelox ad audi

⁸ Inconstans : + est ^{dior} ¹⁰ diues ^z ² faeni ^z ^{dior} *vel* ^z ^{*} ¹¹ Exoritur :
itur *suppleuit* ^{vix} ^z ^{*} faenum ^z ² decidit ^z ² diues ^z ² marcescet ^z ²
¹² cum probatus ^z ² uitae ^z ² ¹³ Nemo ^z ⁴ intemptator ^z ⁴ ipse ^z ⁴
neminem ^z ⁴ ¹⁴ abstractus : *erasit c corrector* ¹⁷ OMNĒ : *lineola erasa*
desursum : + est ^z ⁴ descendens ^z ⁴ luminum ^z ^{dior} ¹⁸ - enim ^z ²
uerbo ^z ⁴ Initium ^z ^{dior} aliquod ^z ⁴

endum tardus autem ad loquendum et tardus ad iram ., .²⁰ Ira enim uiri iustitiam dī non operatur ., .

IIII

²¹ **P**ROPTER QUOD ABICIENTES ., .

omnem Inmundiciam et habundantiam malitiae ., . In mansuetudinem suscipite insitum uerbum quod potest saluare animas uestras ., .²² et non auditores tantum. fallentes uos metip-

sos ., .²³ Quia si quis auditor ē uerbi et non factor. hic comparabitur uiro. consideranti uultum natiuitatis suae in speculo ., .²⁴ Considerauit enim se et habiit et statim oblitus est qualis fuerit ., .

²⁵ Qui autem perspexerit in lege perfecta libertatis et permanserit. Non obliuiosus factus. sed factor operis. hic beatus in facto suo erit ., .

V ²⁶ **S**I QUIS AUTEM PUTAT SAE RELIGIO ., .

sum esse. Non refrenans linguam suā sed seducens cor suum huius uana est religio ., .²⁷ Reregio munda et immaculata apud dñm et patrem haec est ., . Uisitare popillos et uiduas In tribulationib; eorum. et immaculatum se custodire ab hoc seculo ., .

VI

²¹ **F**ŔS MEI NOLITE IN PERSONARUM

acceptionem habere fidem dñi nrī ihu xpī ., . gloriae ., .² Etenim si introierit in conuentum uŕm ., . Uir anulum aureum habens in ueste candida. Introierit autem et pauper in sordido habitu ³ et Intendatis in eum qui indutus est ueste praeclara et dixe-

²¹ mansuetudine ²⁴ uestras : + estote factores (sic) uerbi ²⁴
+ auditor ²⁴ ²⁶ SAE : SE ²⁴ ²⁷ Religio ²³ saec. ²³

²⁵ Non :
²² candida ²³

ritis. tu sede hic bene. pauperi autem dicatis. tu
sta illic aut sede sub scapillo pedum eorum .,

⁴ Nonne iudicatis apud uosmetipsos ., et facti es
tis iudices cognationum iniquarum. ⁵ Audite
fratres mei dilecti ., Nonne dñs elegit pauperes
in hoc mundo . diuites In fide ., et heredes regni
quod repromisit diligentib; se ., ⁶ Uos autem ex
onorastis pauperem ., Nonne diuites per poten
ciam obpraemunt uos et ipsi adtrahunt uos ad iu
dicia ., ⁷ Nonne ipse blapemant bonum nomen
quod inuocatum ē sup nos .,

VII

⁸ **S** I TAMEN REGALEM LEGEM PERFICI
tis secundum scripturas . Diligis proxi
mum tuum sicut te ipsum. bene facis ., ⁹ Si aut
personas accipitis. peccatum operamini ., re
darguti a lege quasi transgressores ., ¹⁰ Quicum
que autem totam legem seruauerit. offen
dat autem in unum. factus ē omnium reus .,
¹¹ Qui enim dixit. Non mechaberis. dixit ., Et
non occides ., Quodsi non mechaberis. occidis
autem. factus est transgressio legis ., ¹² Sic lo
quimini et sic facite sicut per legem libertatis
Incipientes iudicare ., ¹³ iudicium enim sine
misericordiam illi qui non facit misericordiā .,
Supexaltat autem misericordia iuditiū .,

VIII ¹⁴

QUID PRODERIT FR̄S EI SI FIDEM
quis dicat se habere. opera autem
non habeat. numquid poterit
fides saluare eum ., ¹⁵ Si autem frater

³ scabello z⁴⁴ cogitationum z^{dior}⁶ obprimunt z⁴⁷ ipsi blasphemant z⁴⁸ diliges z⁴¹¹ occides z^{dior}est : t *er*asatransgressor z³

aut soror nudi sint et indigiant uictu cotidiano. ¹⁶ dicat autem aliquis de uobis illis ite in pace califaciamini et saturamini. Non dederit autem eis quae necessaria sunt corpori quid proderit uobis ., ¹⁷ Sic et fides. si non habeat opera mortua ē in semetipsa .,

VIII

¹⁸ **S**ED DICIT QUIS TU FIDEM HABES. ET

ego opera habeo ., Ostende mihi fidem tuam sine operibus. et ego ostendam tibi ex operibus fidem meam ., ¹⁹ tu credis qm̄ unus ē d̄s. bene facis ., Et demones credunt et contremiscunt ., ²⁰ Uis autem scire o homo inanis qm̄ fides sine operibus ociosa est .,

²¹ Abraham pater noster. Non ex operibus iustificatus est. offerens isaac. filium suum super altare ²² uidens qm̄ fides cooperabatur operibus illius ., et ex operibus fides consummata ē.

²³ Et subpleta est scriptura dicens ., credidit abraham dō et reputatum ē illi ad iustitiam et amicus dī appellatus est ., ²⁴ Uidetes qm̄ ex operibus iustificatur homo et non ex fide tantum ., ²⁵ Similiter autem et raab meretrix. nonne ex operibus iustificata ē ., suscipiens nuntios et alia uia eiciens ., ²⁶ Sicut enim corpus sine sp̄u mortuū ē ita et fides. sine operibus; mortua est .,

X

³¹ **N**OLITE PLURES MAGISTRI FIERI FR̄S mei ., Scientes qm̄ maius iudicium sumi

¹⁵ indigeant z⁴

²³ abraham z⁴

¹⁹ contremescunt z⁴

²⁴ Uidetis z⁴

²⁰ qm̄ z⁴

²¹ Nonne z³

tis ., .² In multis enim offendimus om̃s ., . Si quis in uerbo non offendit. hic p̃fectus ē uir :. Potens etiam frenum circumducere totum corpus ., .³ Si autem aequis frenos in ora mittimus. ad consentiendum nobis. et omni corpus illorum circumferemus ., .

⁴ Ecce et naues cum magnae sint et a uentis ualidis. minentur. circumferuntur a modico gubernaculo ubi impetus dirigentis uoluerit ., .⁵ Ita et lingua modicum quidem membrum est. sed magne exultat ., .

XI

ECCE QUANTUS IGNIS QUAM SIL-
magnam siluam incendit ., .⁶ et lingua ignis est ., . Uniuersitas Iniquitatis lingua constituitur. In membris nr̃is. Que maculat totum corpus et inflammat rotam natiuitatis nr̃ae. Inflammata a gehenna ., .⁷ Om̃s enim natura bestiarum et uolucrum et serpentium ., . Etiam ceterorum dominantur et domata sunt a natura humana ., .⁸ Linguam autem nullus hominibus domare potest ., . Inquietum malum plena ueneno mortifero ., .⁹ In ipsa benedicimus d̃m et patrem et in ipsa maledicimus homines qui ad similitudinem d̃i facti sunt ., .¹⁰ Ex ipso ore procedit benedictio et maledictio ., . Non oportet fratres mei haec ita fieri ., .

¹¹ Numquid fons de eodem foramine manat ., .

² Potens: n male erasa

³ omne z⁴

⁴ impetus z⁴.

⁷ Omnis z²

⁸ nullus: + In z³

¹⁰ maledictio z^{*}

fratres z³

¹¹ foramine z⁴

dulcem. et amaram aquam .,.¹² Numquid potest
fratres mei. ficus uuas facere. aut uites ficos .,.
Sic neque salsā quis dulcem potest facere aquā .,.

¹³ Quis sapiens et disciplanatus Inter uos ., ostendat
ex bona conuersatione operationem suam
In mansuetudinem sapientiae .,.

XII

¹⁴ **Q**UOD SI ZELŪ AMARŪ HABETIS ET CONTENCIONES
In cordibus uŕis. Nolite gloriari. et
mendaces esse aduersus ueritatem .,.¹⁵ Non est ista sapientia
de sursum descendens ., Sed terrena animalis diabolica .,.¹⁶ Ubi enim zelus et contentio
ibi inconstantia et omne opus prauum .,.

¹⁷ Quae autem desursum ē sapientia primum quidem pudica ē ., Deinde pacifica. modesta. sua debilis. bonis consentiens ., Plena misericordia et fructib; bonis ., Non iudicans sine simulatione .,.¹⁸ fructus autem iustitiae In pace seminat' facientibus pacem .,.

XIII

⁴¹ **U**NDE BELLA ET LITIS IN UOBIS. NON
ne hinc ex concupiscentiis uŕis. que militant In membris uŕis .,.² Et non concupiscitis. et non habetis. occiditis et zelatis et non potestis adipisci .,.
Litigatis et belligeratis. et non habetis propter quod non postolastis.

³ Petitis et non accipietis ., Eo quod male petatis.

¹² uitis ficus z⁴ sal sã z⁴, salsã z³
⁴¹ LITES z⁴ quae z²

¹³ disciplin. z⁴

¹⁷ suadibilis z⁴

et in concupiscentiis ur̄is insumatis .,.⁴ Adulteri
nescitis quia amicitia huius mundi imica ē
aet̄ni dī .,.

XIIII ;

QUICUMQUE ERGO VOLUERIT AMI .,.
cus esse saeculi huius. Inimicus dī
constituetur .,.⁵ Aut putatis quia
Inaniter scriptura dicat .,.⁶ Aut
Inuidiam concupiscit sp̄s qui
habitat In uobis .,.⁶ Maiorem autem dicat gra
tiam propter quod dicat .,.⁶ Ds̄ superbus resistat.
humilib; autem dat gratiam .,.⁷ Subditi igitur esto
te dō .,.⁷ Resistite autem diabulo. et fugiet a uobis
⁸ et adpropiate dño .,.⁸ et adpropinquauit uobis .,.
Emundate manus peccato et purificate corde
duplices animo .,.⁹ Miseri estote lugete et plorate.
Risus uester in luctum conuertatur. et gaudiū
In merore .,.¹⁰ Humiliamini in conspectu dñi.
et exaltabit uos .,.¹¹ Nolite detrahere alterum fra
tres mei. Qui detrahit fratrem aut qui iudicat
fratrem suum. detrahet legi et diiucat legem.
Si autem iudicas legem non es factor legis. sed
iudex .,.¹² Unus est enim legislator et iudex .,.
Qui potest perdere et liberare .,.¹² tu aut̄ qui es iudi
cas proximū tuum .,.

XV

¹³ **E**CCE NUN QUI DICITIS HODIE AUT
cras ibimus In illam ciuitatem et facie
mus ibi quidem annum et mercabi

⁴ inimica z⁴aeterni: *erasum*constituitur z⁴⁵ Aut *alt.*: u *erasa*⁶ superbis z²resistit z⁴¹¹ detrahit z²diiudicat z⁴¹² es: + qui z⁴¹³ NUNC z⁴

mur et lucrum faciemus. ¹⁴ Qui ignoratis quid sit
 In crastinum ., ¹⁵ Qui enim ē uita uŕa. uapor ē ad mo-
 dicū parens ., deinde exiceps exterminatur pro eo
 ut dicatis ., si dñs uoluerit et uixerimus. facie-
 mus hoc et illud ., ¹⁶ Nunc autem exultatis. in sup-
 biis uŕis ., Omnis exultatio talis maligna est .,
¹⁷ Scienti igitur bonum facere et non facienti
 peccatum ē illi ., .,

XVI

5¹

A

GITE NUN DIUITES PLORA

te ululantes. In miseriis que ad
 uenient uobis ., ² Diuiciae putre
 facte sunt. et uestimenta uŕa
 a tiniis comista sunt ., ³ Aurū
 et argentum uŕm erugina
 uit. et erugo eorū in testi-

monium uestrobus erit ., et manducabit carni ues-
 tras. sicut ignis ., Thesaurizate ũ in nouissimis di-
 ebus ., ⁴ Ecce mercis operariorū qui messuerunt
 regiones uŕas ., Qui fraudatus ē a uobis. clamat
 et clamor ipsorum in aurib; dñi sabaoth introit .,
⁵ Aepulati estis super terram et in luxuriis enutris-
 tis corda ura ., in die occisionis ., ⁶ adduxistis. occidis-
 tis iustum et non resistit uobis ., ⁷ Patientes esto-
 te fratres usque ad aduentum dñi ., Ecce agrico-
 la expectat preciosum fructum terrae patientē
 ferens donec accipiat tempore uiuum et sero-
 tinum ., ⁸ Patientes estote et uos confirma-

¹⁵ Que z⁴ uixeremus z^{dior}; uixerimus *restituit* z⁴

5¹ NUNC z⁴

² Diuiciae: + uestrae z^{dior} putrefactae z^{dior} tineis z³

comesta z³;

commesta z⁴ ³ carnes z⁴ Thesaurizantes z⁴

⁴ merces z⁴

introit z⁴

⁵ luxuriis z⁴

uŕa z⁴

⁷ temporiuum z^{dior} *vel* z^{*};

temporaneum z³

te corda uŕa qm̄ aduentus dñi adpropinquauit .,

⁹ Nolite ingemiscere fratres. In alterutrum ut non iudicimini ., Ecce iudex ante ianuam adsistit ., ¹⁰ Exemplū accipite fr̄s labores et patientiae prophetas qui locuti sunt In nomine dñi .,

XVIII

¹¹ **E**CCĒ BEATIFICATI QUI SUSTINUERUNT
sufferentiam iob ., Audistis et finē dñi uidistis .,
qm̄ misericors ē dñs et miseratur ., XVIII :

¹² **A**NTE OMNIA FR̄S MEI NOLITE IURARE NEQ;

Per caelum neque per terram neque aliud
quodcumque iuramentū ., Sit aū ūŕm ē. ē.
Non. non ., Ut non sub iudicio decedatis .,

¹³ Affligitur aliquis ūŕm. Oret ēquo animo
et psallat ., ¹⁴ Infirmatur aliquis In uobis inducat pr̄s
biteros ecclesiae et orent sup eū unguentes eū oleo.
In nomine dñi ., ¹⁵ Et oratio fidei saluabit infirmū et ale
uabit eū dñs ., et si in peccatis sit dimittuntur ei ., ¹⁶ Con
fitemini ergo alterutrū peccata uŕa et orate p̄ inuicē
ut saluimini ., multū enī ualet dep̄catio iusti assidua .,

XX ¹⁷ **H**ELIAS HOMO ERAT SIMILIS NOBIS PASSIBILIS ET ORA
tionē orauit Ut n̄ plueret sup terrā et non pluit an̄s
tres et mensis sex ., ¹⁸ Et rursū orauit et celū dedit plu
uiā et terra dedit fructū suū ., ¹⁹ Fr̄s mei si quis ex uob̄
errauerit a ueritate et conuerterit quis eū ²⁰ scire debet.
Qm̄ qui conuerti fecerit peccatorē ab errore uiae
suae. Saluabit anima eius a morte et cooperit
multitudinē peccatorem ., EXPLICIT

⁸ adpropinquabit z² ⁹ ingemiscere z² iudicemini z⁴ ¹⁰ laboris z²

¹¹ fidem z⁴ misericors z⁴ miserator z⁴ ¹² decidatis z⁴ ¹³ Afflig. z⁴

animo: anno (sic) dormitans corrector

¹⁵ alleu. z⁴

¹⁶ saluemini z⁴

¹⁷ orationē: lineola erasa menses z⁴

²⁰ debet z⁴ animam z⁴

INCIPIT EPISTULA PE TRI APOSTOLI ∴ ∴

I¹ PETRUS APOSTO

los. ihu xpi electus. aduenis dis
persionis ponti galatiae asiae
et betaniae. ² secundum praesci
entia di patris et scificatione sps in
oboedientia et aspersione sanguinis ihu xpi .,
Gratia uobis et pax multiplicetur ., ³ benedic
tus ds et pater dni nri ihu xpi. Qui secundum
magnam misericordiam regenerauit nos
In spem uiuam. Per resurrectionem ihu
xpi ex mortuis. ⁴ In hereditatem incorrup
tibilem et incontaminatam. Conseruatam
In caelis In nobis. ⁵ Qui uirtutem di costodimi
ni. per fidem in salutem paratam reuelare
in tempore nouissimo ⁶ in exultatis modicum .,
Nunc si oportet contristari in uariis temp
tationibus. ⁷ Ut prabatum urae fidei multu
praeciosius sit auro quod per ignem p
batum ., .,

II ;

I¹ NUENIATUR IN LAUDEM. ET GLORIA
et honorem. In reuelationem ihu xpi. ⁸ que
cum non uidetis. diligitis. In quem nunc

APOSTOLI : + PRIMA ² 1¹ apostolus ⁴ electis (u *partim erasa*) corrector
gala. : + cappadociae ² betinae ²; bitinae ⁴ ² praescientiam ²
et *pri.* : In ² ³ misericor. : + suam ² ⁴ uobis ³ ⁵ In uirtute ⁴
custod. ² reuelari ² ^{dior} *vel* ² ⁶ in *pri.* : + quo ³ ⁷ prabatio ²; ⁴
probatio ⁴ fidei : e *ex* i *uertit* ² multo ² praeciosior ⁴
probatur ⁴ xpi : domini nostri ³

quoque non uidentis. creditis autem ., . exulta
tis laeticiae Inenarrabile et glorificata ., .⁹ Reportan
tes finem fidei uŕae. salutem animarū¹⁰ de qua salute
exquesierunt ., . prophete qui de futura in uobis gra
tia prophetauerunt ., .¹¹ Scrutantes qđ uel quale tē
pus significaret in eis sp̄s xp̄i ., . Prenuntians
eas que in xp̄o sunt passiones. et posteriores glo
rias.¹² quibus reuelatum ē ., . Quia non sibi ipsis. uobis
ministrabant. Ea que nunc nuntiata sunt uobis
per eos qui euangelizauerunt uobis sp̄u s̄co mis
so de caelo. In quē desiderant anḡl̄ p̄spicere ., .

III

¹³ **P**<sup>ROP
TER</sup> QUOD SUCCINTI LUMBOS
mentis uŕae subrii perfectiŕ sperate
In eam que offertur uobis. gratia in
reuelationem iħu xp̄i ., .¹⁴ Quasi filii obe
dientiae ., . Nunc configurati prioribus ., . Ignoran
tiae uŕae desideriis ., .¹⁵ Sed secundum eum qui uocaū
uos s̄cm ., . et ipsi s̄ci in omni conuersatione sitis ., .

¹⁶ Qm̄ scriptum est ., . S̄ci stote qm̄ ego s̄cs sū ., .¹⁷ Et si pa
trem inuocatis eum qui sine acceptione perso
rum iudicat ., . Secundum uniuscuiusquae o
pus In timore incolatus uŕi tempore uersami
ni ., .¹⁸ Scientes quod non corruptibilib; argento
uel auro redempti estis. De uana uestra conuersati
one. Paternae traditionis. ¹⁹ Sed praecioso sangui
ne quase agni immaculati xp̄i ., .²⁰ Praecogniti qui
dē ante constitutionē mundi ., .

IIII

⁸ uidentes z⁴ creditis : + Credentes z² laeticiae : e fin. erasa
Inenarrabili z² ¹⁰ exques. (exquis. z⁴) : + adque scrutati sunt z²
prophetae z² ¹¹ Scrut. : + In z² in eis : qui in eis erat z² ¹² quae z²
anḡl̄i z⁴ ¹³ sobrii z^{dior} quae ¹⁵ s̄cm : s̄cs z⁴ omne z²
¹⁶ estote z⁴ ¹⁷ personarum z⁴ conuersamini z³ ¹⁹ quasi z⁴
agni : g ex n vertit z*

IIII **M**ANIFESTATI. AUTEM NOUISSIMIS.
temporibus propter uos ²¹ qui per ipsum fide
li estis in dō ., . Qui suscitauit eum a mortuis.
et dedit ei gloriam ut fides uŕa et spes esset in dō ., .

²² Animas uestras castificantes In oboedientiam.
caritatis fraternitatis ., . In franitatis amore sī
plici ex corde inuicem diligite ., . adtentius ., . ²³ Re
nati non ex semine corruptibile ., . sed incor
ruptibili ., . Per uerbum dī uiui et permanen
tes. ²⁴ Quia omnes caro fenum et omnis gloria
eius quasi flos. faeni ., . Exaruit fenum et flos
eius decedit ., . ²⁵ Uerbum autem dñi manet in ae
ternum ., . Hoc ē autem uerbum quod euuan
gelizatum ē in uobis ., .

V

²¹ **D**EPONENTES IGITUR OM
nem malitiam. et omnem do
lum et simulationis et inui
diam et omnes detraccionis.
² Sicut modo geniti. Infantes ra
tionabiles. sine dolo ., . lac concupis
cite ut in eo crescatis in salutem ., . ³ Si tam gusta
tis qñm dulcis ē dñs ., . ⁴ Ad quem accedentes la
pidem uiuum ab hominibus quidem repro
batum. A dō autem electum et honorifica
tum ., .

VI

⁵ **E**T IPSE TAMQUAM LAPIDEM UIUI
superaedificamni domus. spiritaes.

²² simplices z³
faenum bis z¹
detracciones z^{*}
domos z⁴

²³ corruptibili z¹
decidit z⁴

³ tam : tamen z⁴

permanentis z¹

²¹ simulationes z⁴

⁵ IPSI z⁴

²⁴ omnis z⁴
inuidias z⁴
LAPIDES z⁴

sacerdotium sc̄m. offerre spiritales hostias ac
ceptabiles dō per iħm xp̄m ., .⁶ Propter quod conti
net scriptura .: Ecce ponam in sion lapidem sum
mum. angularem. electū. praeciosum ., . et qui credi
derit in eo non confundetur ., .⁷ Uobis autem honor
credentib; autem ., . Lapidem quē reprobauerunt ae
dificantes hic factus ē in caput anguli .: .⁸ A lapidē offen
sionis et petrā scandali qui offenderunt uerbo nec

VII credunt in quo positi sunt ., .⁹ Uos autē genus electū
regale sacerdotium gens sc̄a populus. adquesitio
nis ., . Quo uirtutes eius adnuntietis qui de tebris
uos uocauit In illud admirabile lumen suum¹⁰ qui
aliquando non populus. Nunc autē populus dī.
Quorum aliquando non misertus est ., . Nunc
autem miseretur ., .

VIII

¹¹ **C**ARISIMI OBSECRO TAQUAM ADUE
nas adque peregrinos. abstinere uos a
carnalibus desideriis. que militant aduer
sus animam ., .¹² Conuersationem ur̄a inter gen
tes habentes bonam ut in eo immo quod dætra
hunt de uobis tamquam de malefactorib; Ex
bonis hooperib; uos considerantes magnificent
dm nrm̄ in die uisitationis ., .¹³ Subiecti estote
omni hunaē ordinationem propter dm̄ ., .
Siue regi tamquam precellenti. ¹⁴ siue dicib;
tamquam ab eo missis. ad uindictā ma
lefactorē. laudem uero bonoz. .,

⁶ eum z¹ ⁷ credentibus: + non credentibus z⁴ ⁸ A lapidem: et lapis z¹
petrā: *lineola erasa* scandali: + his z¹ offendunt z¹ in quo:
in quod et z¹; in quo et z³ *vel* z⁴ ⁹ adquis. z³ Quo: ut z¹
¹² uestram z⁴ immo: *erasum* hooper.: h *erasa* uisitationis z⁴
¹³ ordinationi z⁴ ¹⁴ ducibus z⁴ malefactorum z⁴

¹⁵ Quia sic ē uoluntas ut bene fatientes Insi-
pientium hominum ignorantiam ¹⁶ ut liberi ..

VIIII **N**ON UELAMEN MALITIE HABENTES
libertatem. sed sicut serui dī. ¹⁷ Omnes
honorate fraternitatem diligite .,
dñm time regem autem honorificate .,
¹⁸ Ser-
ui abaudite cum omni timore dominis ur̃is .,
Non tantum bonis et modestis. sed etiam dif-
ficientib; ¹⁹ Haec ē enim gratiam si propter cons-
cientiam dī sustinet quis In tristitiae paciens
Iniuste .,
²⁰ Quae enim gloria ē si peccantes po-
nimini et patienter sustinetis .,
Haec ē enī
gratia apud dñm .,
²¹ In hoc enim uocati estis quia
et xp̃s pro uobis passus est uobis relinquens ex-
emplum ut sequamini uestigia eius .,
²² Qui pecca-
tum non fecit. Nec inuentus ē dolus in ore eius .,
²³ Qui cū malediceretur. Non remaledicebat .,
cū pateretur. non cōminabatur .,
Com-
mendabat autem iudicante iuste .,
²⁴ Qui
peccata nr̃a pertullit corpore suo super lignū
ut a peccatis seperati cum iusticia uiuamus .,
cuius liuore sanati estis. ²⁵ qui sicut oues errabatis .,
Sed nunc conuertimini ad pastorem et uisitato-
rem animarum uestrarum .,
dñm nostrū
ih̃m xp̃m .,

X

³ ¹ **S**IMILITER MULIERES. SUBDITE
sint uiris suis .,
Ut si quis non credunt uer

¹⁵ fatientes : + obmutescere faceretis faciatis z⁴

> HAB. MALICIE z³

¹⁷ timete z¹

¹⁶ NON : + QUASI z¹

discolis z¹

¹⁹ gratiam : m *er*asa

¹⁸ omni z⁴ deficientibus :

iniuste z⁴

²⁴ nostra : + ipse z¹

²⁰ punimini z⁴

²³ iudicanti se

pertullit (l *pri. erasa*) : + in z⁴

²⁵ conuertimini z¹

bo per uxorū suarū conuersationem
 sine uerbo lucrificentur ., .² Considerantes uŕam
 In timore castam conuersationem ., .³ Quarum
 sit non extrinsecus capillorū implicatio. aut
 auri circumpositio. aut in habitu uestimento
 rum ornatus ., .⁴ Sed ille absconsus cordis homo
 Incorruptibilitate quieti ., . et modesti sp̄s qui est
 autem dñm lucuplex ., .⁵ Sicut enim et aliquam muli
 eres s̄anctae que in dñm sperauerunt. orbant se
 subiecte suis uiris ., .⁶ Sicut et sarra obsequebatur
 abrahæ dñm eum uocans. cuius estis. filii. bene
 facientes ullam perturbationem ., .

XI ., .

⁷ **U**IRI SIMILITER COHABITANTES SE
 cundum scientiam quam infirmiori
 uasu muliebri inpercientes honorem ta
 quam et coheredib; gratiae uitae ., . Utinam pe
 dianantur orationes uŕae ., .⁸ K̄m̄i in summa aut rei
 omnes unianimis conpatientes ., . Frater
 nitatem amantes. misericordes. humiles. mo
 desti.⁹ non reddentes malum pro malum uel ma
 ledicto pro maledicto ., . sed e contrario benedicen
 tes. Quia in hoc uocati estis ut benediccionem p̄os
 hereditates possideatis ., .¹⁰ Qui enim uult uitā
 diligere et cupit uidere dies bonos coherceat
 linguam suam a malo et labia eius ne loquatur
 dolum ., .¹¹ Declinet autem a malo et faciat bo
 num inquirat pacem et sequatur eam ., .¹² Quia ocu

³ ¹ conuersationem : n *alt. ex m vertit* z* ⁴ autem : ante z¹ locuplex z⁴
⁵ aliquae z⁴ ornabant z³ subiecte : e *alt. ex i vertit* z* ; subiectae z³
⁶ dñm z³ benefac. : + sine z³ ⁷ tamquam z⁴ Ut non inped. z⁴
⁸ K̄m̄i . . . rei : In fide autem z³ unanimes *et* + in oratione estote z³ ⁹ pro
 malo z³ uel maledictum z³ hereditates : s *erasa* ¹⁰ loquantur z⁴

li dñi super iustus et aures eius in praececes eorum.
 Uultus autem dñi super facientes mala ., .¹³ Et qui uos
 nocebit. si bonitatis fueritis factores ., .¹⁴ Sed et si quid
 patimini propter iustitiam beati ., . Metum autem eo
 rum ne timueritis. neque conturbamini ., .¹⁵ Dñm
 autem xpm sc̃ificate in cordib; ur̃is ., . Parate
 semp ad responsionem omni poscenti
 uos rationem de fide. et spe quae in uobis ē ., . Sed cū
 modestia et timore ¹⁶ conscientiam habentes bo
 nam ., . Ut in eo quod detrahunt de uobis tamquā
 malefactoribus. Confundantur infamman
 tes uestram bonam in xpo conuersionem ., .

XII

¹⁷ **M**ELIUS Ē BENEFATIENTES SI UEL
 let d̃s uoluntas d̃i peti quam malefa
 cientes ., .¹⁸ Quia xps semel pro peccatis
 nr̃is mortuus ē ., . Iustus pro iniustus.
 ut uos adducat d̃o ., . Mortificatus
 quidem carne uiuificatus autem sp̃u.

¹⁹ In quo et eis qui in carcere Inclusi erant spiritib;
 adueniens. praedicauit. ²⁰ qui increduli fuerunt
 aliquando cum sustineret d̃i patientiam ., . In
 diebus noe cum fr̃bricaretur archa in qua pau
 ci id ē octo animae. salue facte sunt per aquā
²¹ quod et uos nunc simili forma baptismi saluos
 facit ., . Non carnis depositio. sordium. sed cons
 cientie bonae ., . Interrogatio in d̃m per resur
 rectionem ihu xpi .²² Qui ē in dextera d̃i ., . deglu
 ciens mortem. et uite aeternae ., . heredes effice
 remur ., . Profectus In caelo subiectis sibi

¹² iustos z* ¹⁵ Parati z³ ¹⁶ tamquam : + de z⁴ ¹⁷ BENEFAT. z⁴
 d̃s : *improbauit* z^{dior} ¹⁸ iniustus (u *partim erasa*) *corrector*
¹⁹ spiritibus z³ ²⁰ fuerant z³ sust. dei patientia z^{dior} ; sustinerent dei
 patientiam z³ fabric. z³ ²¹ similis z³ conscientiae z³
²² ut uitae aeternae z³

angelis et potestatib; et uirtutib; .,

XIII

4¹ **X** *P*Ō IGITUR IN CARNE. PASSIO. ET
uos eadem scientiam armamini. quia
qui passus ē in carne desiit a peccatis ² In hoc ut
iam hominum desideriis. sed uoluntate dī .,
Quod requum est In carnae uiuat
tempus .,

XIIII .,

3 **S** *UFFICIT ENIM PRAETERITUM .*
pus ad uoluntatem hominum consumma
tum. Qua ambulauerunt. In libidinib; et
concupiscentiis et ebrietatē ., Commissati
onibus potationib; et inlicitis idolorum
seruitutibus ., ⁴ In quibus nunc obstupis
cunt Non consurgere uos In eadem luxoriae
confusionem blasphemantes ., ⁵ Qui reddent
rationem ei qui paratus est Iudicare
uiuos et mortuos .,

XV ., .,

6 **P** *ROPTER. HOC ENIM ET MOTUIS*
euangelizatum est ut iudicentur
quidem secundum hominem in carnē .,
uiuat aut secundum dīm spū .,

XVI .,

7 **O** *MNIUM AUTEM FINIS ADPROPIN*
quauit ., Estote itaque prudentes
et subrii in orationibus ., ⁸ Ante om
nia in uos inuicem caritatem. perpe
tuam habentes ., Quia caritas cooperit
multitudinem peccatorum ., ⁹ Hospitales
In alterutrum. sine murationem .,

10 Unusquisque qualem accepit gratiam in

4¹ PASSIO: I *er*asa

² ut: + non *z*³

requum: rectum (*sic*) *z*³

³ tempus *z*³

Commissa. *z*³

⁴ stupiscunt *z* *dior*; stupescunt *z*³

⁶ MORTUIS *z*³

carnē: *lineola er*asa

uos eam administrantes. ut boni dispensa^{to}res m[ul]
tiformis gratia dī ., .¹¹ Si quis loquitur. tamquam
eloquia dī ., . Si quis ministrat tamquam ex uirtute
quam administrat d[eu]s ., . Ut honorificetur d[eu]s in o
nibus per i[esu]m x[p]m cui ē gloria et potestas et
uirtus In secula seculorum amen ., . **XVII :.**

¹² **C**ARISSIMI FRATRES NOLITE EXPA
uiscere in feruore qui in temptationem
uobis fit ., .¹³ Sed ut communicantes x[p]i
passionibus ., . Gaudete ut in reuelationē
gloriae eius. gaudeatis ., . Exultantes ¹⁴ si exprobami
ni in nomine x[p]i beati ., . Qm̄ quod est honores et
uirtutes dī et qui ē eius sp̄s super uos requies
cit. quod ab illis quidem blasphematur. a uobis
aūt honorificatur ., . **XVIII**

¹⁵ **N**EMO AUTEM UESTRUM PATIATUR
quasi homicidia. aut fur aut male
dicus. aut alienorum appetitur ., .¹⁶ Sic ut
x[p]ianus non erubescat ., . Glorificet aūt
d[eu]m in isto nomine. ¹⁷ Qm̄ tem ut incipiat iudici
um de domo dī ., . Si autem primum a nobis qui fi
nes eorum qui non credunt dī euuangelio. ¹⁸ Et si
iustus uix saluabitur. Impius et peccatur ubi
parebit ., .¹⁹ Itaque et hii qui patiuntur secundū
uoluntatem dī fidei creatori cōmendant ani
mas suas in benefactis ., . **XVIII**

⁵ ¹ **S**ENIORES ERGO QUI INOBIS SUNT. OBSE
cro consenior et testes x[p]i passionum.

¹⁰ uos eam : alterutrum illam z³

gratiae z³

¹¹ saec. saeculorum z³

¹² expauescere z³

¹⁵ homicidia : i *tert. erasa*

appetitor z³

¹⁷ tem : autem z³ et - ut

¹⁸ peccator z* *vel* z^{dior}

parebunt z³

⁵ ¹ IN NOBIS z^{dior}

cum seniore z³

testis z³

qui et eius qui in futuro reuelanda est gloria
 communicatur .,.² Pascite qui ē In uobis gregem
 dī .,.³ prouidentes. non coacto sed spontaniae
 secun dū .,.⁴ Neque turpis lucri gratiae. sed uo
 luntariae .,.⁵ Neque ut dominantes In cleris. sed
 formi facti gregi ex animo .,.⁶ Et cum aparue
 rit princeps pastorum percipietis inmar
 ciscibilem gloriae coronā .,.
XX .,.

⁵ **S**IMILITER ADULESCENTES SUBDITI .,.

estote seniorib; Omnes autem inuicem
 humilitatem insinuate. Quia ds superbus
 resistit. humilibus autem dat gratia .,.⁶ Hu
 miliamini igitur sub potenti manu dī ut
 uos exaltet in tempore uisitationis .,.⁷ Omnē
 solitudinem uestram proicientes In eū
 qm ipsi cura ē de uobis .,.⁸ Subrii estote uigi
 late. quia aduersarius uester diabolus
 quasi leo rugiens. circuit querens quem de
 uoret .,.⁹ Cui resistite fortes in fide .,.¹⁰ Scientes
 eadem passionum et que mundo ē urāe fra
 ternitatem fieri .,.
XXI .,.

¹⁰ **D**Ē AUTEM OMNIS GRATIAE QUI
 uocauit nos In aeternam suam glori
 am. In xpō iħu modicum passus .,.¹¹ Ipse
 perficiet et confirmauit solidauitque .,.

¹¹ ipsi gloria et Imperium in secula saeculo
 rum amen .,.

¹² Per siluanum uobis fidelem fratrem .,.

¹ gloriae z^{dior} ² coacti sed spontaneae secundum z³ ⁵ superbis (u *partim*
erasa) *corrector* gratiam z³ ⁷ sollici. z³ ⁸ Sobrii z³ ⁹ eandem
 passionum (*sic*) z³ et que : ei que in z³ fraternitatis z³ ¹⁰ - et z³
 confirmabit solidabitque z³

ut arbitror breuiter scripsi ., Obsecrans et con
testans ., haec ēe ueram gratiam dī in qua statis .,

¹³ Salutat uos que ē in babilonica ecclesia coelecta
et marcus filius m̄s ., ¹⁴ Salutate inuicem in oscu
lo s̄co gratia uobiscum omnib; que ē in xp̄o .,

I¹ SIMON PETRUS

Seruus et apostolos ih̄u xp̄i ., his
qui coequalem nobis sortiti sunt
fidem iustitia dī n̄ri ., et salua
toris ih̄u xp̄i ., ² Gratia uobis
et pax adimpletur In cogni
cionem dñi n̄ri ., ³ Quomodo omni
a uobis diuine uirtutis suae quae ad uitam et pi
etatem donata est ., per cognitionem eius qui
uocauit nos per propriā gloriā et uirtutē ⁴ per
que maxima et preciosa nobis promissa dona
uit ut per haec efficiamini diuine consortes.
nature. Effugientes eius que in mundo ē con
cupiscentiae corruptione .,

II

⁵ UOS AUTEM CORAM. OMNEM SUB

¹² qua: q ex s uertit z*

³ uobis: nobis z²

⁴ diuinae z³ quae z³

1¹ apostolus z³

² adimpleatur z³ cognitione z³
per propria gloria et uirtute (erasis lineolis) corrector

Inferentes. ministrare In fide ur̄ae uirtutē .
 In uirtute autem scientiae ., ⁶ In scientia aut
 abstinentiā ., In abstinentia autem patienti
 enam ., In patientia autem pietatem ., ⁷ In pie
 tate autem amorem ., fraternitatem .,
 In amorem fraternitatis. caritatem ., ⁸ Haec
 enim uobis cum adsint ., et superint non
 uacuos nec sine fructu uos constituent in dñi
 nr̄i ih̄u xp̄i cognitione ., ⁹ Cui enim non presto
 sunt. ecce cuius est et manu temptans obbiui
 onem accipiens purgationis ueterum suorū
 delictorum .,

III

10

UA PROPTER FR̄S MAGIS AGI

Qte ut bona opera certa ur̄a uocationē
 et eleccionem faciatis ., Haec enim fa
 cientes. non peccabitis aliquan
 do ., ¹¹ Sic enim habundanter minis
 trabitur uobis Introitus in aeternum reg
 num dñi nr̄i et saluatoris. ih̄u xp̄i ., ¹² Propter
 quod incipiam uos semper cōmonere .,
 De his et quidem scientes ut confirmatus uos in
 praesenti ueritate ¹³ Iustum autem arbritor
 quamdiu sum in hoc tabernaculum suscitare
 uos In comunicionem ¹⁴ certus quod uelox
 est. depositio tabernaculi mei ., Secundū qđ dñs nr̄t
 ih̄s xp̄s significauit mihi .,

IIII

15

ABO AUTĒ OPERA ET FREQUEN

Dter habere uos post obitum meū .,

⁵ scientiae : scientiam ^z³

⁷ fraternitatis ^z²

In amore autem ^z³

⁸ superent ^z²
erasa) corrector

⁹ ecce cuius : haec cecus ^z³ obliuionem (b *alt. partim*

¹⁰ satagite ut per ^z³ uestram ^z³ ¹³ tabernaculo ^z³

comunicionem ^z³ ¹⁴ quod : + et ^z³ nr̄t : *nil mutatum* certam ^z³

¹⁵ OPERAM ^z³

ut horum memoriam fatiatis ., .¹⁶ Non enim doctas fabulas secuti notam fecimus uobis dñi nři iħu xpī uirtutem et praesentiam ., . sed speculatores facti illius magnitudinis ¹⁷ accipiens a dō patrae honorem et gloriam uoce debalsa ad eum huiusce modi magnifica gloria ., . Hic ē filius meus dilectus In quo mihi conplacui ., .¹⁸ Et hanc uocem nos audiuius de caelo adlatam cum essemus cū ipso in monte sō ., .¹⁹ Et habemus firmiorem profectum cum sermonem ., . Cui bene facitis. adtendentes quasi lucernae lucent in caligo solo donec dies luceat et lucefer oriatur in cordibus ur̄is ., .

V

²⁰ **H**OC PRIMUM INTELLENTES QUOD om̄s profecia scripturae propria interpretationem non filii ., .²¹ Humana allata est aliquando prophetia. sed spū sō inspirati locuti sunt s̄i dī homines ., . ² ¹ Fuerunt uero pseudoprophetae in populo. sicut in uobis erunt magistri mendacis. Qui introducent sectas pditionis ., . Et eum qui emit eos. dñm negant supdocentes sibi celerem perditionem. ² et multi sequuntur eorum luxoria per quos uia ueritatis. blasphemabitur. ³ In auaritia ., . factis uerbis de uobis negotiabuntur ., . Quibus Iudicium iam olim non cessat et perditio eoz non dormitat ., .

VI

⁴ **S**I ENIM D̄S ANGELIS PECCANTIBUS ., .

¹⁶ Indoctas z³
caliginoso loco z³
interpretaetione z³
superducentes z³
fictis z³

¹⁷ debalsa : delapsa z³
Inlucescat z³
filii : sit. non z³
celerem : sceleris z³

¹⁹ profeticum z³
lucifer z³
²¹ mendaces z³
² luxoriam z³

luenti in z³
²⁰ omnis z³
perditiones z³
³ Et in auar. z³

non pepercit sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit ., In iudicium cruciandos reseruari. ⁵ Et originale mundo non pepercit ., Sed octauum noe. Iustitiae praeconē custodiuit. diluuium mundo Impiorum Induens ., ⁶ Et ciuitates gomurreorum et sodomorum. In cinerem rediens. Euersionem dā nauit ., Exemplum eorum qui impie acturi sunt ponens. ⁷ et iustum loth oppressum. a nefandorum iniuria. a luxuriosa conuersatione eruit ., ⁸ Aspectu enim et auditu iustus erat. abitans apud eos. qui de die in diem iustā Iniquis operibus crutiabant .,

⁹ Nouit dñs pius de temptatione eripere. iniquos uero In die iudicii cruciandos reseruare ., ¹⁰ Magis autem eos qui post carnem in concupiscentiae ambulant. dominationem quem contempnunt ., Audaces sibi placentes sectas metuunt facile blasphemantes .,

VII

¹¹ **U**BI ANGELI FORTITUDINEM. ET UIR-
tutem cum sint maiores non portant aduersum se execrabile iudicium ., ¹² hii uero uelut Inrationabilia pecora. Naturaliter In captione et in perniciem in his que ignorant blasphemantes. In corruptione sua. Et peribunt ¹³ percipientes mercedem Iniustitiae ., Uoluptatem existimantes. diei dilicias ., quoinquinationes et maculae ., Dilitias afflu

⁵ originali z³ custodiuit z³ ⁶ gomorr. z* vel z^{dior} dampnauit z^{dior}
vel z* ⁷ obpressum z³ eripuit z³ ⁸ habitans z³ de: e ex i vertit z*
diem: + animam z³ ⁹ pios z² ¹⁰ in concupiscentiae:
concupiscentiae z^{dior}; in concupiscentia inmunditiae z³ sectas: + non z³
¹¹ ANGELIS z³ ¹² captionem z³ Et: erasum ¹³ mercedem z³
dilicias z³ dilitiis z³

entes In conuiuuiis suis. luxorientes uobiscū .,.
¹⁴ Oculos habentes. plenos adulterio ., et inces
 sabiles dilecto ., pellicientes animas instabilis
 cor exertitatum auaritiae ., habentes male
 dictionis filii ¹⁵ derelinquentes rectam uiam.
 errauerunt secuti uiam balaam. ex bosor.
 qui mercedem iniquitatis amauit ., ¹⁶ Cor
 reptionem uero habuit suae uesaniae ., subiu
 galem mutum in hominis. uoce loquens pibu
 it prophetae insipientiā .,

VIII

¹⁷ **H** II SUNT FONTES. SINE AQUA. ET NE
 bulae turbinibus exagitate. quibus ca
 ligo tenebrarum reseruatores ., ¹⁸ Supba
 enim uanitatis loquentes. pelli
 cient in desideriis carnis. luxorie
 eos qui paulolum effugiunt qui
 In errore conuersantur ., ¹⁹ Liberta
 tem illis promittentes. cum ipsi serui sint
 corruptionis ., A quo enim quis superatus ē
 huius et seruus ē ., ²⁰ Si enim refugientes coin
 quinationes mundi in cognitione dñi ., et
 saluatori ihu xpī ., His rursum implicati supe
 rantur ., Facta sunt ei posteriora prioribus .,
²¹ Melius enim erat illis non cognoscere
 uiam iustitiae. quam post agnicionem.
 retorsum conuerti ., Ab eo autem quod
 traditum ē sc̄m mandatum ., ²² Contigit enī
 illis. aliud ueri prouerbiū carnis reuersus ad

¹³ luxurientes z³
 instabiles z²

¹⁴ incessabilis delicti z³
 auaritiae: e erasa

pellicientes: i alt. erasa

¹⁵ in: animal z³

¹⁸ pellicient: i alt. erasa

desideriis: r ex s vertit z*

luxurie z³

paululum z³

conuersati z³

²⁰ cognitionem z³

rursus z³

eis z³

poster.: + deteriora z³

²¹ cognoscere z²

retrosum z³

- autem z³

quod: + illis z³

sancto mandato z³

²² aliud: illud z³

carnis:

r erasa

suum uomitum et suis luta Inuoluta soluta
proluxi .,.

VIII

3¹ **H** AECCE UOBIS. *K̄M SECUNDUM SCRIBO* epistolam in quibus excito uſa In com-
munitione sinceram mentem ² ut me-
mores sitis eorum que predixi uerborū
s̄corum prephetarum et apostolorum prae-
ceptorum dñi et saluatoris .,.³ Hoc primum
scientes quod uenient in nouissimis dieb;
In deceptione Inlusoris iuxta proprias con-
cupiscentias ambulantes. ⁴ Dicentes. ubi ē
promissio aut aduentus eius .,.
Ex quo enī
patres dormierunt. omnia sic per se uene-
runt ab initio creaturae .,.⁵ Latet enim hoc uolen-
tes quod caeli erant prius et terra de aqua et p
aquam consistens dī uerbum. ⁶ Per quem ille
tunc mundus aqua ut undatus est periit .,.
⁷ Caeli autem qui nunc sunt et terra eodem uer-
bo repositi sunt igni reseruati In diem iudicii
et pditionis impiorū hominum .,.

X .,.

8 **U** NUM UERO HOC NON LATEAD UOS
k̄m. quia unus dies apud d̄m. sicut mille
anni. Et mille anni. sicut dies unus .,.

⁹ Non tardat dñs promissione. sed pati-
enter agit propter uos .,.
Uolens aliquos perire sed omnes ad pe-
nitentiam reuerti .,.¹⁰ Adueniet autem di-
es dñi sicut fur. In quo caeli magno impe-

²² sus lota In uolutabro luti et improbavit proluxi ^z³ ³¹ HANC EC. ^z³
K̄MI ^z³ SECUNDAM ^z³ uestram ^z³ common. ^z³ senceram ^z^{*}
² apost. : + uestrorum ^z³ ³ deceptionem ^z³ Inlusores ^z³ concup. :
c pri. ex a vertit ^z^{*} ⁴ perseuerant ^z³ ⁵ enim : + eos ^z³
uerbo ^z³ ⁶ ut undatus est : inundatus ^z³ ⁸ LATEAT ^z³ k̄mi ^z³
⁹ promissis ^z³ ¹⁰ qua ^z³

tu transeunt ., elimenta uero calore soluentur.

¹¹ Cum hec igitur omnia dissoluenda sint qualis oportet ēē uos In sc̄is. conuersationibus et pietatibus ., ¹² Expectantes et properantes In aduentum dī. ¶ quam caeli ardentes soluentur. et elimenta ignis ardore tabescent .,.

XI

¹³ **N**OUOS UERO CAELOS ET NOUĀ terram et promissam ipsius expectamus In quibus iustitia habitat .,.

¹⁴ Propter quod carissimi. haec expectantes. satisfacite immaculati. et Inuiolati Inuenire In pace ¹⁵ et dñi n̄ri longanimitatē. salutem arbitramini. ¹⁶ sicut carissimus frater n̄r paulus ., Secundum datam sibi. sapientiam scripsit uobis. sicut et in omnibus epistolis loquens In eis de his in quibus. sunt deficiētia intellectu que indocti et Instabilis deprauant. sicut et ceteras scripturas. ad suam ipsorū pdicionē .,.

¹⁷ Uos igitur ff̄ praescientes. Custodite ne insipientium errore transducti excedatis. a propria. firmitate ., ¹⁸ Crescite uero in gratia et cognitione dñi n̄ri ihu xp̄i saluatoris ., Ipsi gloria et ĩ nunc in diem aet̄nitatib; .,.

EXPLI EPTL SC̄I PE

TRI II ., INCPT SC̄I IŌH APOSL

¹⁰ transient z³ elemen. z³ ¹¹ haec z³ quales z⁴ ¹² dī: dei z³
¹³ promissa z³ ¹⁴ satagite z³ ei inueniri z³ ¹⁶ et carissimus z³
quedam deficiētia z³ quae z³ Instabiles z³ perditionem z³
¹⁷ Custodite z³ ¹⁸ xp̄i: + et z³ nunc: + et z³ aeternitatis amen z³

I¹ **Q**UOD ERAT AB .:

Initio quod audiui-
mus . quod uidimus oculis n̄ris .
quod speximus . et ma-
nus n̄rae contractae
runt . De uerbo uitae .

² et uitam palam facta ē . Et uidimus et testa-
mur et nontamus uobis uitam aeternam .
quae erat apud patrem . et palam facta ē
uobis . ³ Quod ergo audiui-
mus . nunciamus et uobis . Ut et uos so-
cietatē habeatis nobiscum et societas ūra
sit cum patre et cum filio eius īhu xp̄o .

⁴ Et hec scripsimus nos ut et gaudium n̄m sit
in pleno . ⁵ Et hae ē adnuntiatio . quam
audiui-
mus ab eo . et indicaui-
mus uobis .
q̄m d̄s lux ē et trebrae . Non sunt apud eū .

I⁶ **S**I DIXERIMUS NOS . SOCIETATĒ
habere cum d̄o . et In tenebris ambu-
lamus . mentimur . Et non faciemus
ueritatem . ⁷ Si in lumine ambulemus . sicut
et ipse ē in lumine . societatem habemus cum d̄o .
et sanguine īhu xp̄i . filii eius purgat nos ab om-
ni peccato .

II

⁸ **S**I DIXERIMUS Q̄NM PECCATUM NON
non habemus . ipsi nos seducimus et ueritas .
In nobis non ē . ⁹ Si confiteamur peccata .

¹ prespex. quod correxit, prospex. z³ ² uita pala z³ adnont. z³ pala z³
nobis z³ ³ annunc. z³ nostra z³ - cum z³ ⁴ haec z³ nos :
uobis ut gaudeatis z³ - et z³ in pleno : plenum z³ ⁶ facimus z³
⁷ Si autem z³ ambulamus z³ sanguis z³

nra fidelis ē ., et iustus ut remittat [nobis peccata
et purgat nos ab omni iniquitatem ., ¹⁰ Quodsi dix-
imus quod non peccauimus. mendacem faciem
eum et uerbum eius non ē in nobis .,.

III

²¹ **F**ILIOLI MEI. HAEC SCRIBO UOBIS NEC
peccetis. et si quis peccauerit. aduocatum
habemus apud patrem ihm xpm ., ² Iustus et ip-
se ē exoratio pro peccatis nris ., Non pro nris aut
tantū sed pro totius mundi. ³ Et ¹ⁿ hoc scimus qm
cognouimus eum. si mandata eius seruemus .,.
⁴ Qui dicit se scire eum et mandata eius non seruat
mendax ē. Et in hoc ueritas non ē ., ⁵ Nam qui custo-
dit uerbū eius. uere in hoc caritas di perfecta est .,.
In hoc scimus. qm in eo sumus. ⁶ qui dicit se in eo
manere. debet quemadmodum ille ambulauit
et ipse ambulare .,.

IIII

⁷ **K**M NON NOUUM MANDATUM SCRIBO
uobis. sed mandatū qd abuistis ab inici-
o ., Mandatū uetus ē uerbū qd audistis ., ⁸ Ite-
rū mandatū nouū scribo uobis. qd ē uere
in ipso et in uobis ., Qm tenebre iā transeunt et lu-
men uero tā lucet ., ⁹ Qui dicit se in lumine ee et fra-
trē suū odit in tenebris ē usque adhuc ., ¹⁰ Nā qui dili-
git fratrē suū in lumine pmanet. Et scandalū in eo
non ē ., ¹¹ Qui aut odit fratrē suū in tenebris ē et in tene-
bris ambulat. Et non scit ubi ambulat ., Qn tenebre
obcecauerunt oculos eius .,.

V

¹² **S**CRIBO UOBIS FILIOLI QM REMITTUN

⁹ iniquitatem: m *erasa*
sed: + etiam ^{z3}

⁵ custodit *forsan* ^{z*}

⁶ uerum et in ip. ^{z3}

²¹ NEC: ut non ^{z3}

³ in hoc ^{z*} *vel* ^z ^{dior}

⁷ KMI ^{z3}

tenebrae ^z ^{dior}

mand.: + uetus ^{z3}

transierunt ^{z3}

^{1, 2} xpm iustum ^z ^{dior}
obseruemus ^{z3}

habuistis ^{z3}

uerum ^{z3} iam ^{z3}

tur uobis pec]cata ., . propter nomen eius ., .¹³ Scribo uobis patres. qm̄ cognouistis quod erat ab initio ., . Scribo uobis iuuenis qm̄ uicistis malignum. ¹⁴ sed scribo uobis pueri qm̄ cognouistis patrem ., . Scribo uobis patris quia agnouistis eum qui ab initio ē ., . Scribo uobis aduliscentes qm̄ fortis estis et uerbum dī in uobis pmanet et uicistis malignum ., .

VI

¹⁵ **N**OLITE DILIGE^{RE} SÆCULUM NEC EA que sunt in seculum ., . Si quis diligit se sæculum non est caritas dī in eum. ¹⁶ qm̄ omne quod est in seculum concupiscentia carnis est ., . et concupiscentia oculorū et superbia sæculi. quae non ē de patre sed de seculo est ., .
¹⁷ Et sæculum transiet et concupiscentia eius ., . Qui autem dī permanebit in aeternum ., .

VII ¹⁸ Pueri nouissima est. et sicut audistis qm̄ antechristus uenit ., . Nunc autem antechristi multi facti sunt ., . Unde denuscimus qm̄ nouissima hora est. ¹⁹ Ex nobis exierunt. sed non erant ex nobis ., . Nam si fuissent ex nobis. permansissent forsitam nobiscum ., . Sed ut palam fiat qm̄ sunt omnes ex nobis ., .
²⁰ Et uos unctionem accepistis a s̄co. et scitis omnia ²¹ non scripsi uobis quasi ignorantibus ueritatem sed scientibus eam. Et qm̄ omne mendatium ex ueritate non est ., .
²² Qui ē mendax nisi his qui negat quia ihs

¹³ quod erat : eum qui est z³ iuuenes z³ ¹⁴ patres z³ adules. z³
fortes z³ ¹⁵ saecu. bis z³ in eo z³ ¹⁶ seculum : saecu. z³
¹⁷ autem : + facit uoluntatem z³ ¹⁸ Filioli z³ nouissima ora z³
antichristus z³ antichristi z³ denuscimus : nunc scimus z³ ²¹ omnes :
e partim erasit corrector, ut i fieret sed : + quasi z³ ²² Quis z³

⁴ **O**MNIS NAM QUI FACIT PEC-
catum et iniquitatem facit et
peccatum est iniquitas ., .⁵ Et sci-
tis. qm̄ ille aparuit ut peccata tol-
lerit et peccatum in illo non est ., .

⁶ Omnes qui in eo manet non peccat ., . Omnes qui
peccat non uidebit eum nec cognouit eum ., .

⁷ Filioli nemo uos seducat qui facit iusticiam
tristis est. sicut et ille iustus est ., .⁸ Qui facit
peccatum de diabulo ē. quia ab inicio diabu-
lus peccat ., . In hoc aparuit filius di ut dis-
soluat opera diabuli ., .⁹ Omnes qui natus est ex
dō peccatū non facit ., . Quia semenen eius In eo
manit et non potest peccare qm̄ de dō est ., .
natus ē ., .¹⁰ Ex hoc manifesti sunt filii di et filii
diabuli ., . Omnis qui non facit iustitiā non est
de dō. Et qui non diligit fratrem suum.

¹¹ qm̄ hoc est mandatum quod audistis ab ini-
cio ut diligamus Inuicem ., .¹² Non sicut cain ex
maligno erat. et occidit fratrem suum ., . Et
ideo occidit eum qm̄ opera eius maligna erant
fratres aut̄ ei iusta ., .

XI . . .

¹³ **E**T NOLITE MIRARE. FRATR̄S. SI
hodit uos hic mundus. ¹⁴ nos scimus
transibim̄ de morte in uitam
quia diligim̄ fratres ., . Qui non
diligit per manet in mor-
tem ., .¹⁵ Omnes qui odit fratrē

⁴ NAMQUE z^{dior}

⁵ tollat z^{dior}

⁶ Omnis corrector

Omnis z^{dior}

⁷ tristis : iustus z³

⁸ diabolo z^{dior}

diabobolus (sic) z^{dior}

diaboli z^{dior} vel z^{*}

⁹ Omnis z^{dior}

manet z^{dior}

¹⁰ diaboli z^{dior}

¹² fratris z³

¹³ hodit : h^{er}asa

scimus : + quoniam z³

¹⁴ uitam z³

mortem : m^{er}asa

¹⁵ Omnis z³

[Fol. 134 is a supply by a later hand. Fol. 134, after sixteen lines, has for one line a new hand, and then a still later hand continuing on Fol. 135, left blank by z*, copied to the end of 1 S. John and also 2 S. John.]*

INNOMINE
DNI NOSTRI
IHU XPI IN
CIPIT LIBER
APOCALIPSIS

PO CA LIPSYS

iħu xp̃i. quem dedit illi d̃s palam face
re. seruis suis quae oportit
feri cito ., . Et significauit mittens per angelū suum
seruo suo Iohanni. ² qui contestatus est uerbum d̃i. et
testimonium iħu xp̃i In his quecumque uidit ., . ³ Beatus
qui legit. et qui audiunt uerba huius prophetiae. et ser
uant ea que in ea scripta sunt ., . Tempus enim aduenit ., .
⁴ Iohannis et ecclesias. que sunt In asia ., . Gratia uobis. et
pax ab eo. que est. et que erat. et qui uenturus est. et a sep
tem spiribus. qui in conspectu throni eius sunt ., .

¹ quam *z*^{dior} *vel* *z*^{*}
quaecumque *z*¹

² testimonium perhibuit uerbo d̃i *z*¹

– In his *z*¹

³ > proph. huius *z*¹

aduenit : prope est *z*¹

⁴ Iohannes *z*¹
qui erat *z*¹

et *pri.* : septem *z*¹
spiritibus *z*¹

ecclesiis *z*¹

quae *z*¹

qui est et

⁵ Et ab ihu xpo qui e]st testes fidelis. primogenitus mortuorum] et princeps regum terrae ., . Qui dilexit nos. et lauit a] peccatis nostris In sanguine suo. ⁶ et fecit nostrum regn]um sacerdotis do. et p[atri] suo ., . Ipsi gloria et imperium] In saecula. saeculorum. amen ., . ⁷ Ecce uenit cum nubib]us. et uidebit eum omnes oculus. et qui eum pupungerunt. et plangent se super omnes tribus terrae etiā amen ., .

II ⁸ EGO SUM . A . ET . ω . PRINCIPIUM ET FINIS .,

E dicit dñs dñs ., . Qui est et qui erat et qui uenturus est. omnipotens ., . ⁹ Ego iohannis frater uester. et sotius in tribulatione. et regno. et patientiam in xpo ihu ., . Fui in insula quae appellatur patmos propter uerbum dñi. et testimonium ihu ., .

¹⁰ **F**ui in spū in die dominica. et audiui post me uocem magnam tamquam tubae ¹¹ dicentis ., . Quod uisti scribe In libro ., . Et mittes septem ecclesiis ephesum. et z mernam. et pergamum. et thyathyram. et sardis. et filadelfiam. et laodiciam ., . ¹² Et conuersus sum ut uiderē uocem que loquebatur mecum ., . ¹³ Et conuersus uidi septem candalabra aurea. et in medio septem candelabrorum similitudinem filiō hominis. uestito podere. Et praecintum ad mamillas zonam auream ., . ¹⁴ Capud eius. et capilli eius. tamquam lana alba. et tamquam nix ., . Et oculi eius. uelut flama ignis. ¹⁵ et pedes eius similis aurocalco. sicut in camino ardenti ., . Et uox illius tamquam uox aquarum multarum ., . ¹⁶ Et habebat. In dextera sua. stellas septem. et de ore eius gladius utraque parte acutus exiebat ., . Et facies eius sicut sol lucet in uirtute sua ., . ¹⁷ Et cum uidissem eum. caecidi ad pedes eius. tamquam mortuos ., . Et posuit dexteram suam super me dicens ., . Noli ti

⁶ nostrum regnum : regum (*correx*it regnum *ipse* *vel* *z*²) nostrum *z*¹ sacerdotes *z*¹

⁷ omnis *z*¹ pupug. *z*¹ • su. eum *z*¹ ⁹ iohannes *z*¹ particeps *z*¹

patientia *z*¹ — xpo *z*¹ appell. *z*¹ pathmos *z*¹ ¹⁰ > dom. die *z*¹

uides *z*¹ ¹¹ mitte *z*¹ zmýrnam *z*¹ thyatiram *z*¹ ¹³ candelabra *z*¹

similem filio *z*¹ uestitum *z*¹ mammillas *z*¹ ¹⁴ Caput autem eius *z*¹

cap. eius : cap. erant candidi *z*¹ flamma *z*¹ ¹⁵ similes *z*¹ auricalco *z*¹

¹⁷ cecidi *z*¹ mortuus *z*^{*} *vel* *z* *dior*

mere. Ego sumus et nouissimus. ¹⁸ et uiuens et [fui mortuus et ecce sum uiuens in sc̃la sc̃lorum. et habeo clauis [mortis et in ferni ., ¹⁹ Scribe ergo quae uidisti. et quae sunt. et que o[portet fieri h̃ post haec ., ²⁰ Misterium septem stellarum. que ui[disti in dextera mea. et septem candelabra aurea ., Septem [stelle angeli sunt septem ecclesiarum ., Sed et candelabra sept[em septem ecclesie sunt .,

III

²¹ **A**NGELO EFHES^I ECCLESIE SCRIBE. HAE[C
dicit qui tenit septem stellas. In dextera sua. qui a
bulat In medio septem candelabrorum aure
eorum ., ² Scio opera tua et laborem et patienti
am tuam. et quia non potes sustinere malos ., Et temptasti
eos qui se dicunt apostulos esse et non sunt. et inuenisti eos men
daces. ³ et patientiam habes et sustenuisti eos propter nomen
meum. et non fecisti ., ⁴ Sed habeo aliquid aduersus te. quod
caritatem tuam primam reliquisti ., ⁵ Memor esto itaque
unde excideris. et age penitentiam. et prima opera fac ., Sin
aut̃ uenio tibi citto. et mouebo candelabrum tuum de loco
suo. nisi penitentiam ageris ., ⁶ Sed habes bonum quia odisti
facta nicolaitarum que et ego odii ., ⁷ Qui habet aures audiat
quid sp̃s dicat ecclesiis ., Uincenti dabo ei edere de ligno
uite. quod est in paradisi d̃i mei .,

IIII

⁸ **E**T ANGELO ZMIRNE. ECCLESIAE SCRIBE .,
haec dicit primus. et nouissimus. qui fuit mortuus
et uiuit. ⁹ Et scio tribulationem tuā. et paupertatem
sed diues es. Et blasphemaris ab his qui se di
cunt Iudeos esse. et non sunt. sed sunt sinagoga satane.
¹⁰ Nihil eorum timeas. qui passurus es ., Ecce misurus est
diabolus ex uobis. In carcerem. ut timentini. et habebitis

¹⁷ sum primus z¹ uiuus z¹ ²⁰ Sacramentum z¹ quae z¹ – Sed z¹
²¹ ECCLESIAE z¹ tenet z¹ aureorum z¹ ² apostolos z¹ ³ sustin. z¹
– eos z¹ defecisti z¹ ⁴ – aliquid z¹ ⁵ paenit. z¹ – citto z¹
paenit. z¹ egeris z¹ ⁶ habes bonum : hoc habes z¹ que et : quae z¹
⁷ aurem audiat z¹ ei erasum uitae z¹ paradyso z¹ ⁸ SMYRNE z²
⁹ Et scio : Et erasae paup. : + tuam z¹ Iudaeos z¹ ¹⁰ horum z¹
quae z¹ missurus z¹ diabolus z¹ temptemini z¹

tribulation]ē diebus decem ., . Esto fidelis. usque ad mortem.
et dabo tibi] coronam uitae ., . ¹¹ Qui habet aurem audiat quid
sp̄s dicat] ecclesiis ., . Qui uicerit non leditur a morte ., .

V *SECUNDA ., .* ¹² *ET ANGELO PERGAMI ECCLESIE*
sc]ribe ., . Haec dicit qui habet rompheam utraque par
t]em acutam ., . ¹³ Scio ubi habitas ubi sedis est satane.
et tenes nomen meum. et non negasti fidem meā ., .
Et i]n diebus antiquis. testis meus fidelis. qui occisus est
apud uos. ubi sanas habitat ., . ¹⁴ Sed habeo aduersus te
pauca. habes illic tenentes doctrinam balaam. qui docebit
balach mittere scandalum coram filiis israhel. aedere
et fornicari ., . ¹⁵ Ita ut habes et tu. timentes doctrinam nicolai
tarum. similiter ¹⁶ penitentiam age ., . Si cominus ueni
am tibi cito. et pugnabo cum illis In gladio oris mei ., . ¹⁷ Qui ha
bet aures audiat quid sp̄s dicat ecclesiis ., . Uincenti dabo ei
mannam absconsum. et dabo illi calculum candidum ., .
In calculum nonen nouum. scriptum. quod nemo scit
nisi qui accipit ., .

VI

¹⁸ **E** *T ANGELO THYATHYRE. ECCLESIE. SCRIBE ., .*
Haec dicit filius dī. qui habet oculus ut flammam
ignis. et pedes eius similis auricalco ., . ¹⁹ Noui opera tua
et caritatem. et fidem. et ministerium. et patientiam tuā
et opera tua nouissima plura prioribus ., . ²⁰ Sed habeo aduer
sus te. quia permisti mulierem hiezabel que se dicit profe
tando docere. et seducere seruos meos. fornicari. et man
ducari de idolotitis ., . ²¹ Et dedit illi tempus ut penitentiam
agerit. et non uult penitere a fornicatione sua ., . ²² Ecce mit
to eam in lectum. et qui moechantur cum ea In tribula
tione maxima erunt. nisi penitentiam egerint ab o

¹¹ aures z ¹	laedetur z ¹	¹² ex utraque parte z ¹	¹³ sedes z ¹
antipas z ¹	satanas z ¹	¹⁴ pauca : + quoniam z ¹	docebat z ¹
balac z ¹	¹⁵ - ut z ¹	tenentes z ¹	¹⁶ paenit. z ¹
¹⁷ ei : <i>erasum</i>	mannam : m <i>fin. erasa</i>	absconditum z ¹	Et in calculo
nomen z ¹	accipit z ¹	¹⁸ THYATIRE z ¹	ECCLESIAE z ¹
ut : tamquam z ¹	similes z ¹	²⁰ permittis z ¹	quae z ¹
profetas z ¹	manducare z ¹	idolothyta z ¹	²¹ dedit : t <i>erasa</i>
paen. ageret z ¹	paeniteri z ¹	²² Et ecce z ¹	tribulationem maximam z ¹
- erunt z ¹	paenit. z ¹		

peribus eius. ²³ et filios eius interficiam. In mort[e et scient omnes ecclesie. quia ego sum scrutans renes et cor[da et dabo unicuique uestrum secunda opera uestra .]. ²⁴ U[obis autem dico ceteris qui thyathyri estis. quicumque non habe[nt doctri nam hanc. qui non cognouerunt altitudines satan[ae quem admodum dicunt. non mittam super uos aliud pondu[s].

²⁵ Tamen quod habetis tenete donec ueniam .]. ²⁶ Et qui uic[erit et qui custodierit usque in finem opera mea. dabo illi pot[estatem super gentes. ²⁷ et regit illas in uirga ferrea tamqu[am uas fi guli confringentur .]. Sicut ego accipi a patre meo. ²⁸ Et [dabo illi stellam matutinam .]. ²⁹ Qui habet aurem audiat quid s[pi]s dicat ecclesiis .].

VII

³¹ *E T ANGELO ECCLESIE. SARDIS. SCRIBE .].*

E Haec dicit qui habet septem s[pi]s d[omi]ni. et septem stellas .].

Scio opera tua quia nomen habes quod uiuas. et mor

tuus est .]. ² Esto uigilans. et confirma cetera. que mori tura erant .]. Non enim inuenio opera tua plena coram d[omi]no meo .].

³ In mente ergo habe qualiter acciperis. et audieris. et serua. et penitentiam age .]. Si non uelaueris ueniam tamquam fur. et nescies qua hora ueniam ad te .]. ⁴ Si abes pauca nomi na in sardis. qui non inquinauerunt uestimenta sua. et ambulabant mecum in albis quia digni sunt .]. ⁵ Qui uicerit sic uestietur uestimentis abbis. et non delebo nomen ei de libro uite .]. Et confitebor nomen eius coram patre meo. et coram angelis eius .]. ⁶ Qui habet aurem audiet quid s[pi]s dicat ecclesiis .].

VIII

⁷ *E T ANGELO FILADELPHIE. ECCLESIE. SCRIBE .].*

E Haec dicit s[an]c[t]us et uerus. qui habet clauem dauid. qui

aperit et nemo claudit. et claudit et nemo aperit .].

²² eius : suis ^z1 ²³ ecclesiae ^z1 ²⁴ tyatirae ^z1 ²⁵ id quod ^z1 ²⁷ reget ^z1
et ego accepi ^z1 ²⁹ aures audiat ^z1 ³¹ ECCLESIAE ^z1 est : t *er*asa
³ acceperis ^z1 paenit. ^z1 Si : + ergo ^z1 uigilaueris ^z1 ueniam :
+ ad te ^z1 ⁴ Sed habes ^z1 ambulant ^z1 ⁵ uestietur ^z1 uitae ^z1
⁶ aures audiat ^z1 ⁷ FILADELPHIAE ^z2 ECCLESIAE ^z1 qui aperit ^z1

- ⁸ Scio opera tua. Ecce] dedi coram te ostium apertum quod nemo potest clauder[e]. Quia modicā habes uirtutem ., Et seruasti uerbum meum.] Et non negasti nomen meum ., ⁹ Ecce dabo de synagoga sata]ne. qui dicunt iudaeus se ēē. et non sunt. sed mentiuntur. Ecc]e faciam illos ut ueniant et adorant ante pedes tuos et scie]nt quia ego dilexi te. ¹⁰ Qm̄ seruasti uerbum patientiae meae.] Et ego seruabo ab horā temptationis eius. que uentura est] In orbem uniuersum temptare habitantes in t̄ra.
- ¹¹ Uenio cito] tene quod habes. et non alius accipiet coronam tuā.
- ¹² Qui ui]cerit faciem illum columnā In templo dī mei et foras non egreditur amplius ., Et scribam super illum nomen dī mei. et nomen ciuitatis dī mei. noue hierusalem. que descendit de caelo a dō meo. et nomen meum nouum ., ¹³ Qui habet aurem audiat quid sp̄s ecclesiis .,

VIII

- ¹⁴ **E**T ANGELO LAUDITIAE. ECCLESIE. SCRIBE ., HAEC dicit amen. testes fidelis et uerus qui est principium creature dī ., ¹⁵ Scio opera tua quia neque frigidus es. neque calidus ., Utinam frigidus esses aut calidus. ¹⁶ Sed quia tepidus es. Incipiam te euomere ex ori meo ., ¹⁷ Quia dicis quod diuersum et locupletatus. et nullius egeo. et nescis quia tu es miser. et mirabilis. et pauper. et caecus. et nudus ., ¹⁸ Suadeo te tibi emere a me aurum ignitum. probatum. ut locuples fias ., Et uestimentis albis indueri aēnis et n̄ appareat confusio nuditatis tuae ., Et collyrio inunge oculus tuus ut uideas ., ¹⁹ Ego quos amo arguo. et castigo. aemulare ergo et penitentiam age ., ²⁰ Ecce esto ad ostium et pulso. si quis audierit uocem meam. et apperuerit mihi ianuam. introibo ad illum. et cenabo cum illo. et ipse mecum ., ²¹ Qui uicerit dabo ei sedere mecum In trono meo. sicut et ego uici

⁹ sata]nae z¹ se iudaeos z² adorent z^{dior} ¹⁰ hora z¹ ego : + te z²
 - eius z¹ quae z¹ terram z¹ ¹¹ non alius : nemo z¹ ¹² faciam z^{dior}
 egredietur z^{dior} illum : eum z¹ nouae z¹ quae z¹ ¹³ aures z¹
 sp̄s : + dicat z¹ ¹⁴ LAODICIAE z¹ ECCLESIAE z¹ testis z¹
 creaturae z¹ ¹⁶ tepidus es et nec frigidus nec calidus z¹ ore z¹
¹⁷ diues sum z¹ miserabilis z¹ cecus z^{dior} vel z^{*} ¹⁸ - te z¹
 induaris z¹ aeternis et n̄ : et non z¹ oculos tuos z¹ ¹⁹ paenit. z¹
²⁰ esto : e erasa aper. z¹ mihi : erasum caenabo z¹ ²¹ throno z¹

et sedi cum patre meo In throno eius ., .²² Qui [habet aures audi ad quid sp̄s dicat ecclesiis ., .

X

⁴¹ **P**OST HAEC UIDI. ^{ET} ECCE OSTIUM [APERTUM
est in caelo. et uox prima quam audiui t[amquam
tubae loquentis mecum dicens ., . Ascende [huc et osten
dam tibi que oportet fieri ., . Post haec ² istatim [fui in sp̄u
et ecce sedis posita erat In caelo. et supra sedem sede[ns. ³ Et
qui sedebat similis erat aspectui lapidi iaspidis. et [sardini
et iris erat in circuitu sedis similis uisione ismara[gdinae ., .
⁴ Et in circuitu sedis sedilia uiginti quatuor ., . Et sup[er thro
nus. XXIII ., . Et seniores sedentes circumamictos uestimen
tis albis ., . Et in capitibus eorum coronas aureas ., . ⁵ Et de thro
no procedunt fulgora et uoces et tonitrua ., . Et septem lam
padas ardentes ante thronum. que sunt septem sp̄s dī.
⁶ Et in conspectu sedis tamquam mare uitrium simile cristallo ., .
Et in medio sedis quat[uor animalia plena oculis ante se et
retro ., . ⁷ Et animal primum. simile leoni ., . Et secundum ani
mal. simile uitulo ., . Et tertium animal. habens faciem qua
si hominis ., . Et quartum animal simile aquile uolanti ., .
⁸ Et quat[uor animalia singula eorum habebant alas senas
et in circuitu et intus plena sunt oculis ., . Et requiem non
habent die et nocte dicentia ., . S̄s s̄s s̄s. dñs d̄s omp̄s
qui erit. et qui est. et qui uenturus est ., . ⁹ Et cum darent illi
animalia gloriam et honorem et benedictionē sedenti
super thronum. Uiuenti In saecula saeculorum ., . ¹⁰ Proce
dunt uiginti quat[uor seniores ante sedentem In thro
num. et adorabunt uiuentem In sc̄la sc̄loz. ., . Et mittent
coronas suas ante thronum dicentes ., . ¹¹ Dignus es. dñe
d̄s noster. accipere gloriam. et honorem. et uirtutem

⁴¹ quae op. z¹

³ lapidis z^{dior}

Et *erasum*

cristallo z^{*}

⁷ aquilae z¹

¹⁰ Procedebant z¹

est mittebant z¹

fieri: + cito z^{dior}

uisioni z^{dior} *vel* z^{*}

⁵ fulgura z¹

sedis *alt.*: + et in circuitu sedis z²

⁸ habebant z¹

throno z^{dior}

² statim z^{dior}

⁴ thronos z^{dior}

quae z¹

z²

⁹ illi: illa quattuor z^{dior}

adorabant z^{dior}; *sed* adorabunt *restitutum*

sedes z¹

Et sen.:

⁶ uitreum z^{dior}

se: erasum

quia tu creasti omnia] et propter uoluntatem tuam erant et creata sunt .,.] 5¹ Et uidi In dexteram sedentes super thronū scriptum] intus et foras signatum sigillis septem .,.

XI

² **E** *T] UIDI ANGELUM FORTEM. PRAEDICAN*
tem uocem magnam ., Qui est dignus aperire
librum et soluere signacula eius ., ³ Et nemo pote
rat In caelo neque in terra neque subter trā aperi
re librum. neque praespiciere illum .,.

XII

⁴ **E** *[T E]GO FLEBAM MULTUM. Q̄M NEMO DIG*
n]us Inuentus est aperire librum nec uidere eum .,.
⁵ Et unus de senioribus dicit mihi ne fleris ., Ecce ui
cit leo de tribu iuda. radix dauid. aperire librum et
septem signacula eius ., ⁶ Et uidi et ecce In medio throni
et quatuor animalium. et in medio seniorum agnum
stantem tamquam occisum. habentem coronas septem .,.
Et oculus septem. qui sunt sps di missi In omnem terram.

⁷ et uenit et accepit de dextera sedentes de throno .,.

XIII

⁸ **E** *T CUM APERUISET LIBRUM. QUATUOR ANI*
malium. et uiginti quatuor seniores. caeciderunt
coram agno. habentes singuli cytharas. et fialas
aureas plenas odoramentorum que sunt orationes
s̄corum. ⁹ Et cantant canticum nouum dicentes ., Dignus
es dñe ds accipere librum et aperire signacula eius.
q̄m occissus es. et redemisti nos in sanguine tuo ex omni
tribu et lingua ., Et populo natione. ¹⁰ et festi nos regnum
dō nō. et sacerdotes. et regnabunt super terram .,.

XIIII

¹¹ **E** *T UIDI ET AUDIUI UOCES ANGELORUM MUL*
torum In circuitu throni. et animalium et seniorum .,.
Et erat numerus eorum. milia milium ¹² dicentium uocē

5¹ dextera z¹ sedentis z² supra z¹ thro. : + librum z¹ foris z¹

² PRED. z^{dior} uoce magna z¹ Quis z^{dior} ³ subtus terram z¹ respicere z¹

⁴ QUIA z¹ ⁵ fleueris z¹ ⁶ cornua z^{dior} oculos z^{dior} sunt :

+ septem z¹ ⁷ sedentis z² throno : + librum z¹ ⁸ APERUISSET z^{dior}

animalia z^{dior} caecid. : a *erasa* fi alas z^{*} : fialas z² quae z¹

⁹ -ds z¹ nos : + deo z¹ populo : + et z¹ ¹⁰ fecisti z^{dior}

¹² > uoce (uocem z²) mag. dicentium z¹

magna ., Dignus est agnus qui ocisus est accip[ere uirtutem
et diuinitatem. et sapientiam. et fortitudinem. [et honorem
et gloriam. et benedictionem. ¹³ Et omnem creatu[ram quae in
caelo. et super terram. et sub terram. et que sun[t in mari
et que in ea. Omnes audiui dicentes ., Sediti su[pra thronum
benedictio et honor. et gloria et potestas in saec[ula saeculo
rum ., ¹⁴ Et quatuor animalia dicebant. Amen[., Et senio
res caeciderunt. et adorauerunt ., ⁶ ¹ Et uidi q[uod aperuis
set agnus unum de septem signaculis. Et audiui unum
de quatuor animalibus dicentem tamquam uoce t[oni
thruī ., Ueni. et uide .,

XV

² **E**T ECCE EQUUS ALBUS. ET QUI SEDEBAT SUPER
illum habebat arcum et data est eū corona ., Et exiuit
uincens ut uincerit ., ³ Et cum apperuisset sigillum secun
dum. Audiui secundum animal dicens ., Ueni et uide .,
⁴ Et exiuit alius equus rufus. et qui sedebat super illum datum est
ei ut summeret pacem de terra. et ut inuicem se interficient .,
Et datus est illi gladius magnus ., ⁵ Et cum apperuisset sigillū
tertium. Audiui tertium animal dicens ueni et uide .,
Et ecce equus niger et qui sedebat super eum habebat staterā
In manu sua ., ⁶ Et audiui tamquam uocem In medio quatuor
animalium dicentium ., Bilibris tritici. denario uno.
et tres bilibris ordeī denario. et uinum et oleum ne leseris .,
⁷ Et cum apperuisset sigillum quartum. Audiui uocem uocē
quarti animalis dicentes ., Ueni. et uide ., ⁸ Et ecce equus
pallidus. et qui sedebat desuper nomen illi mors. et in
fernus sequebatur eum ., Et data est illi potestas super
quatuor partes terre. Interficiere gladio. et fame. et mor
te. et bestiis terrae .,

¹² diuinitatem *ex vera lectione* dignitatem *antiquitus fluxisse uidetur* ¹³ caelo :
+ est ^z¹ et quae sup. ^z¹ quae *bis* ^z¹ in ea : + sunt ^z¹
in thr[ono et agno ^z² ¹⁴ cecid. in facies suas ^z¹ ⁶¹ uide : + Et uidi ^z²
² ei ^z^{dior} uinceret ^z² ³ aperu. ^z² ⁴ eum ² summeret ^z¹
interficient ^z¹ ⁵ aperu. ^z¹ ⁶ dicentem ^z¹ - uno ^z¹ bilibres ^z¹
laeseris ^z¹ ⁷ - uocem *alt.* ^z¹ dicentis ^z¹ ⁸ terrae ^z² Interficere :
+ et ^z¹, *sed postea erasum est*

XVI ⁹ *ET CUM APPERUISSET QUINTUM SIGIL*

E lum ., Uidi sub altare animas interfectoz,
 pp̄f uerbum dī et pp̄f testimonium qđ ha
 bebant. ¹⁰ Et clamabant uocem magna.

dicentes.] Usquequo dñe s̄s et uerus non iudicas et
 uindicas] sanguinem nostrum ., de his qui habitant
 in terra] ., ¹¹ Et datæ sunt singul̄s stolę albe. Et dictū
 est illis ut r]equiescerent tempus adhuc modicum. donec
 impleant]ur conserui eorum. et fratres eorum. qui inter
 ficien]di sunt sicut et illi .,

XVII

¹² *ET UIDI. ET CUM APERUISSET. SIGILLUM SEX*

E tum. et terremotus factus est magnus ., Et sol obscu
 ratus est. et niger tamquam succus cilicinus. et
 luna tota facta est sicut sanguis. ¹³ et stille caeli caeci
 derunt super terram ., Sicut ficus mittit grossus suos
 cum ^a uento magno mouentur. ¹⁴ et caelum recessit. sicut
 liber Inuolutus. et omnes mons insulae de locis suis. mo
 te sunt ., ¹⁵ Et reges terrae et principes et tribuni et diuites
 et fortes. et omnes seruus. et liber. absconderunt se in spelun
 cis. et petris. montium ., ¹⁶ Et dicunt montibus et petris. cadete
 super nos. et abscondite nos a faciē sedentes super thronum
 et ab ira agni. ¹⁷ qm̄ uenit dies magnus ire ipsorum. et quis po
 terit stare .,

XVIII

⁷ ¹ *POST HAEC UIDI QUATUOR ANGELOS STANTES*

P super quatuor angulus terrae tenentes quatuor
 uent̄s terrae ne flaret uentus super terram. neque
 super terram. neque in ullam arborem ., ² Et uidi alterū
 angelum ascendentem ab orto solis habentem signum
 dī uiui et clamauit uocem magna ., Quatuor angelis

⁹ APERU. ^z¹ subtus ^z¹
 obscu. est et : factus est ^z¹
 cecid. ^z^{dior} mouetur ^z¹

¹⁵ omnis ^z^{dior} ¹⁶ cadite ^z¹

¹⁷ irae ^z¹ ⁷¹ supra ^z¹
 terram *alt.* : supra mare ^z¹

dī : dñi ^z²
 saccus ^z^{dior} *vel* ^z^{*}

¹⁴ omnis ^z¹ mons : + et ^z¹ ¹³ stellae ^z¹

faciē : *lineola erasa* sedentis ^z¹ supra ^z¹
 angulos ^z¹ fla. uentus : flarent ^z² super

² ortu ^z^{dior} uocem : in *erasa*

¹² et ecce terraemo. ^z²

¹³ stellae ^z¹

motae ^z²

quibus datum est nocere terram et mare ³ di[cens. Nolite nocere terram. neque mari. neque arboris. quoadu[sque signemus et seruos di nostri In frontibus eorum ., ⁴ Et au[diui numerum signatorum. centum quadragenta quatuor [milia signati. ex omni tribu filiorum israhel ., ⁵ Ex tribu i[uda. duodecim milia signati ., Ex tribu ruben. duodecim milia signati ., Ex tribu r gad. duodecim milia ., ⁶ [Ex tribu aser. duodecim milia ., Ex tribu neptalim duodecim milia ., Ex tribu manasse. duodecim milia ., ⁷ Ex tri[bu simeon. duodecim milia ., Ex tribu leui. duodecim milia ., Ex tribu issacar duodecim milia ., ⁸ Ex tribu zabulon. duodecim milia ., Ex tribu ioseph duodecim milia ., Ex tribu boniamin duodecim milia signati .,

XVIII

⁹ **P**OST HAEC UIDI TURBAM MAGNAM quam denuerare nemo poterat ex omnib; gentibus et tribus et populis et linguis. stantes ante thronum ., Et in conspectu agni. amicti stolas albas et palme In manibus eorum ., ¹⁰ Et clamabat uocem magna dicentes ., Salus do nō qui sedit super thronum. et agno ., ¹¹ Et omnes angestabant In circuitu throni et seniorum ., Et quatuor animalium. et caeciderunt In conspectu throni In facies suas. et adorauerunt dñm ¹² dicentes ., Amen ., Benedictio. et claritas. et sapientia. et gratiarum actio. et honor. et uirtus fortitudo. do nostro in saecula saeculorum. amen .,

XX

¹³ **E**T RESPONDENS. VNUS DE SENIORIBUS dicens mihi ., Hi qui amicti sunt stolis albis. qui sunt et unde uenerunt ., ¹⁴ Et dixi illi. dñi

² terrae z¹ mari z¹ ³ terrae et mari neque arboribus z¹ et : erasum
seruos z¹ ⁴ quadraginta z¹ ⁵ duodecim z¹ milia tert. : + signati z¹
⁶ milia pri. et tert. : + signati z¹ manasse z¹ ⁷ milia pri. et tert. :
+ signati z¹ ⁸ milia bis : + signati z¹ ⁹ dinum. z¹ tribubus z¹
- Et z¹ stolis albis z¹ palmae z¹ ¹⁰ clamabant z¹ uocem :
m erasa sedet z¹ ¹¹ angeli z¹ cecid. z¹ ¹² uirtus : + et z¹
saeculorum z¹ dior ¹³ RESPONDIT z¹ ¹⁴ dñe z¹

mi tu scis ., . Et dix]it mihi ., . Hi sunt qui uenerunt de tribulatione magna] et lauerunt stolas suas. et dealbauerunt eas in sanguine] agni ., . ¹⁵ Ideo sunt ante thronum dī. et seruiunt ei die ac noc]te In templo eius ., . Et qui sedit in thronum habitabit s]uper eos ., . ¹⁶ Non esurient neque sicient amplius neque ca]dit super illos sol. neque nullus aestus ., . ¹⁷ Qm̄ agnus. qui in me]dio throni est. regit illos et deducit illos ad uitae fontes a]quarum ., . Et abstergit d̄s omnem lacrimam ex oculis e]orum ., .

XXI

- ⁸ ¹ **E** T CUM APPERUISSET SIGILLUM SEPTIMŪ
factum est silentium In caelo quasi media hora ., .
² Et uidi septem angelos stantes in conspectu dī
et date sunt illis septem tube ., . ³ Et alius angelus uenit
et stetit contra altare. habens turabulum aureum.
et data sunt illi incensa multa. ut daret orationibus s̄corum
omnium. super altare aureum. quod est ante thronum ., .
⁴ Et ascendit fumus Incensorum de orationibus s̄corum de
manu angeli coram dō ., . ⁵ Et accepit angelus turibulum. et
impleuit illud de igne altaris. et misit in terram ., . Et facta
sunt tonithrua. et uoces. et fulgora. et terrae motus ., . ⁶ Et sep
tem angeli qui habebant septem tubas parauerunt
se. ut tube canent In terra ., . ⁷ Et primus tuba cecinit. et fac
ta est grando. et ignis etmixti sanguine et misus est in terrā ., .
Et tertia pars terrae conbusta est. et tertia pars arborum
conbusta est ., . Et omnē fenum uiridē combustum est ., .
⁸ Et secundus angelus tuba caecinit. et tamquam mons
magnus igne ardens misus est in mare ., . Et facta est tertia
pars maris sanguis. ⁹ et mortua est tertia pars creaturae. que
habent animas. et tertia pars nauium interiit ., . ¹⁰ Et ter

¹⁵ sedet ^z1 in throno ^z1 illos ^z1 ¹⁶ sitient ^z1 cadet ^z1 nullus :
n erasa ¹⁷ reget ^z1 deducet eos ^z1 absterget ^z1 ⁸ ¹ APERU. ^z1
² datae ^z1 tubae ^z1 ³ contra : ante ^z1 turib. ^z1 daret : + de ^z1
⁵ motus : + magnus ^z1 ⁶ tuba canerent ^z1 ⁷ primus : + angelus ^z1
etmixti : mixta in ^z1 missum ^z1 combusta ^z* – et tertia pars arb.
conb. est ^z1 faenum ^z1 uiridē : lineola erasa conbu. ^z ^{dior} vel ^z*
⁸ caecin. : a erasa missus ^z1 ⁹ quae ^z1 habebant ^z1

tius angelus tuba cecinit. et cecidit. de cael[o stella magna
ardens tamquam facula ., . Et caecidit In tert[iam partem
fluminum et fons aquarum ., . ¹¹ Et nomen stell[ae dicitur
absentium ., . Et facta est tertia pars aquarum [in absenti
um. et multi hominum mortui sunt de aquis. q[ui]a amarae
facte sunt ., . ¹² Et quartus angelus tuba cecinit ., . [et percussa
est tertia pars solis. et tertia pars lune. et tert[ia] pars stella
rum ut obscuraretur tertia pars eorum. et [diei non luce
ret pars tertia et nox similiter ., . ¹³ Et uidi et audi[ui] uocem ue
lut unius aquilae uolantes per medium caelum. [dicentis
uocem magna ., . Uae. uae. uae habitantibus in terram ., .
De ceteris uocibus trium angelorum qui erant tubae
canentium ., .

XXII

⁹ ¹ **E** T QUINTUS ANGELUS TUBA CAECINIT
et uidi stillam de caelo cecidisse In terram. et data
est illi clauis putei abyssi ., . ² Et ascendit fumus
putei. sicut fumus fornacis magne ., . Et obscuratus
est sol. et aer de fumo putei. ³ et de fum exierunt. Locuste
In terram et data est illi potestas sicut habent potesta
tem scorpionis terrae ., .

XXIII

⁴ ¹ **E** T PRAECEPTUM EST ILLIS NE LEDERENT
fenum terrae ., . Neque omnem arborem nisi tantū
homines. que non habentes signum in frontibus ., .
⁵ Et datum est illis ne occiderent eos. sed ut cruciarentur
mensibus quinque ., . Et cruciatus eorum ut cruciatus scur
pii. cum percutit hominem ., . ⁶ In diebus illis querant homi
nes mortem et non inueniant eam. et desiderabant et
mori. et fugit mors ab ipsis ., . ⁷ Et similitudinis similis equis
paratis ad praelium ., . Et super capita eorum tamquam

- ¹⁰ caecid. : a *erasa* fons : in fontes ^z¹ ¹¹ absinthius ^z¹ homines ^z¹
factae ^z¹ ¹² lunae ^z¹ ita ut ^z¹ tertia ^z^{dior} *vel* ^z^{*} nocte ^z¹
¹³ ue]lut : *erasum* uolantis ^z¹ uocem : m *erasa* tuba canituri ^z¹
⁹ ¹ CECIN. ^z¹ stellam ^z¹ putei ^z¹ abyssi : + et aperuit puteum abyssi ^z¹
² magnae ^z¹ ³ fum : fumo putei ^z¹ Locustae ^z¹ illis ^z¹
scorpiones ^z¹ terrae : + neque omne uiride ^z¹ ⁴ que : qui ^z¹
habent ^z¹ signum : + di ^z¹ front. : + suis ^z¹ ⁵ scorpui ^z¹
⁶ Et in die. ^z¹ quaerent ^z¹ inuenient ^z¹ desiderabunt ^z¹ etmori :
et *erasa* fugiet ^z¹ ⁷ similitudines locustarum similes ^z¹ in proelium ^z¹
earum ^z¹

coronae similes a]uro ., Et facies earum. sicut faties hominū.

⁸ Et habebant] capillus sicut capillus mulierum .,

XXIIII] **E** *T DE]NTES EARUM SICUT DENTES LEONI*
spicieb]antur ., ⁹ Et habebant loricas sicut loricas
ferrea]s ., Et uox alarum illarum sicut uox curruum
equo]rum multorum currentium In bello .,

¹⁰ Et habebant c]audas similis scorpionum. et aculei In cau
dibus earum.] et potestas earum nocere homines men
sibus quin]que ., ¹¹ Et habebant super regem angelorum
abyssi] cui nomen ebraice abaddon ., Grece autem apollion
et latine habet nomen exterminans ., ¹² Uae unum ha
biit. et ecce ueniunt adhuc duo uae post haec .,

[XXV]

¹³ **E** *T SEXTUS ANGELUS TUBA CECINIT. ET AUDI*
ui uocem unum. ex cornibus altaris aurei. quod
est ante oculus dī. ¹⁴ dicentem sexto angelo. qui ha
bebat tubā. Solue quattuor angelos qui alegati sunt
In flumine magno. eufraten ., ¹⁵ Et soluti sunt quatuor
angeli qui parati erant in horam. et diem. et mensum.
et annum. ut occiderent tertiam partem hominum .,

¹⁶ Et numerus equestris exercitus fities milies. dena mi
lia ., Audiui numerum eorum ., ¹⁷ Et ita uidi equus. In ui
sione. Et qui sedebant super eos habentes loricas ig
neas et iaccintynas et sulphoreas ., Et capita equorū
erant tamquam capita leonum ., Et de ore ipsorum
procedit ignis. et fumus et sulfor. ¹⁸ Ab his tribus pla
gis. occissa est tertia pars hominum .,

[XXVI]

D *E IGNE. ET DE FUMO. ET SULFORE. QUI PRAE*
cedebat ex ore ipsorum ., ¹⁹ Potestas enim equo
rum in ore ipsorum est. et in caudis eorum.

⁸ capillos *bis* z¹ — DENTES *alt.* z¹ LEONUM z¹ — spicieb]antur z¹
pro quo non dubito quin dederit erant sed pagina mutila ⁹ earum z¹
bellum z¹ ¹⁰ similes z¹ acul. : + erant z¹ — et *tert.* z¹ hominibus z¹
¹¹ super : + se z¹ angelum z¹ hebraicae z¹ abaddon z¹ apoll̃yon z¹
latinae z¹ habens z¹ ¹² abiit z¹ ¹³ oculos z¹ ¹⁴ alligati z¹
eufraten : *n erasa* ¹⁵ mensem z¹ ¹⁶ uicies z¹ ¹⁷ equos z¹
iacintynas z¹ sulphureas z¹ sulfur z¹ ¹⁸ — *De alt.* z¹
SULFURE z¹ PROCED. z¹ ¹⁹ ore eorum z¹

Nam caude illorum similis serpentib; h[abentes capi
ta et in his nocent ., .²⁰ Et ceteri homines. qui n[on sunt
occisi in his plagis. neque penitentiam ege[runt
de operibus manuum suarum. ut non ad[orarent
daemonia. et simulacra aurea. et argentea [et aerea
et lapidea et lignea ., . Quae neque uidere po[ssunt
neque audire. neque ambulare ., .²¹ Et no[n egerunt
penitentiam ab homicidiis suis. neque a for[nicatione
sua. neque a furtis suis ., . 10¹ Et uidi alium ange[lum for
tem discendentem de caelo. amictum nube. [et iris erat
In capite eius ., . Et facies eius erat ut sol. et pedes ei[us
tamquam columna ignis ., .² Et habebat in manu sua
librum apertum. et posuit pedem suum dextrum
super mare ., . Sinistrum autem super terram ., .
³ Et clamauit uocem magna quemadmodum leo rugi
et ., . Et cum clamasset locuta sunt septem tonitrua
uoces suas ., .

[XXVII]

⁴ **E**T CUM LOCUTA FUISSENT. SEPTEM TONI
trua uoces suas. scripturas earum ., . Et audiui
de caelo dicentem. Signa quae locuta sunt.
septem tonitrua. et noli eas scribere ., .⁵ Et an
gelum quem uidisti stare super mare. et supra
terram ., . Leuauit manum suam ad caelum. ⁶ et iurauit
per uiuentem In sc[ilicet]a saeculorum ., . Qui creauit cae
lum. et ea quae in ea sunt. et terram. et ea quae in ea sunt.
et mare. et ea quae in ea sunt ., . Quia tempus ampli
us non erit. ⁷ sed in diebus uocis septimi angeli.
cum coeperit tuba canere. consummabitur
mysterium d[omi]ni sicut euangelizauit per se eruos
suos profetas ., .

¹⁹ caudae eorum ^z¹ similes ^z¹ ²⁰ paenit. ^z¹ ²¹ paenit. ^z¹
¹⁰¹ descend. ^z¹ ² libellum ^z¹ super *pri.* : supra ^z¹ ³ uocem : m *erasa*
quemad. : + cum ^z¹ rugit ^z¹ clamasset ^z¹ ⁴ scripturus eram ^z¹
audiui : + uocem ^z¹ - et *tert.* ^z¹ ⁵ angelus quem uidi ^z¹
stantem ^z¹ supra ^z¹ ⁶ ea *alt.* : illo ^z¹ ea *sext.* : eo ^z¹
⁷ per seruos ^z ^{dior} *vel* ^z^{*}

XXVIII] ⁸ **E** T VOX QUAM AUDIUI DE CAELO ITERUM
loqu]entem mecum et dicentem ., Uade accipe li
bru]m apertum de manu angeli stantes super ma
re] et super terram ., ⁹ Abii angelum dicens ei
ut daret] mihi librum ., Et dicit mihi ., Accipe et deuo
ra illum] et faciet amaricare uentrem tuum. sed in
ore tuo er]it dulce tamquam mel ., ¹⁰ Et cum deuoras
sem eum] amaricatus est uenter meus ., ¹¹ et dicunt
mihi.] Oportet te iterum profetare populis et gen
tibus] et linguis et regibus multis .,

[XXVIII]

11 ¹ **E** T DATUS EST MIHI CALAMUS SIMI
lis uirge dicens ., Surge et metire templum
di. et altare. et adorantes in eo ., ² Atrium autem
quod est foris templum. eiece foras. et ne me
tieris eum ., Qm datum est gentibus. et ciuitatem
scam. calcabitur mensibus quadraginta et duobus .,
³ Et dabo duobus testi]bus meis. et prophetabunt diebus
mille ducentos sexaginta. amicti sacco ., ⁴ Hii sunt
duo oliuae. et duo candelabra In conspectu dñi terræ
stantes ., ⁵ Et si quis eos uoluerit nocere ignis exiit
de ore ipsorum. et deuorabunt Inimicus illorum ., Et
si quis uoluerit eos ledere. sic oportet eum occi .,
⁶ Hii habent potestatem claudendi caelum ne pluatur die
bus prophetiae ipsorum ., Et potestatem habent
super aquas conuertendi eas in sanguinem. et percu
tere terram omni plaga quotienscumque uolue
rint ., ⁷ Et cum finierint testimonium suum bestia
que ascendit de abisso. faciet aduersus illos bellum
et uincit eos et occidit illos .,

[XXX]

⁸ **E** T IACEBUNT CORPORA EORUM. IN PLA

⁸ stantis z¹ supra mare bis z¹
secundis curis; Et abii ad z¹

et deuorauit eum et erat In ore meo tamquam mel dulce z¹

profetare z¹

11 ² eiece: e alt. erasa

datus z¹

calcabunt z¹

- et tert. z¹

³ ducentis z¹

saccis z¹

⁴ Hi z¹

duae z¹

⁵ exiet z¹

ore illorum z¹

deuorabit z¹

Inimicos z¹

occidi z¹

⁶ Hi z¹

quoties. z¹

⁷ quae z¹

abyssus z¹

uincet z¹

occidet z¹

> CORP. EOR. IAC. z¹

⁹ Abii: Adii (b in d partim mutata) z*

mel: + Et accepi librum de manu angeli

¹¹ dicit z¹

teis ciuitatis magne. quae uocatur spiri[taliter sodoma et aegyp
tus et dñs eorum cruci fixus est. ⁹ Et uidebu[nt de] p[opulis. et tribubus
et lingue. et gentibus. corpora eorum tribus [diebus et dimi
dium .]. Et corpora eorum non sinunt ponunt m[onumentis .].

¹⁰ Inhabitantes terram gaudebunt sup illis et iucun[dabuntur .].
Et numerata mittent Inuicem. qm̄ hii duo plagis cruci[auerunt
eos qui inhabitant super terram .]. ¹¹ Et post dies tres et [dimidium
sp̄s uitae ex dō intrauit in eos et steterunt sup pedes [suos et timor
magnus cecidit sup eos quia uiderunt eos .]. ¹² Et audie[runt uocem
magnam de caelo dicentem illis ascendete huc. et asc[enderunt
In caelum in nube et uiderunt illos initorum .]. ¹³ Et in ill[a hora
factus est terremotus magnus. et decima pars ciuitatis ceci[dit .].
Et occisa sunt In terremoto nomina hominum septem milia. et
reliqui In agoniam sunt missi .]. Et dederunt gloriam dō caeli .].

¹⁴ Uae secundum habiit. ecce uae tertium ueniet cito .]. [XXXI]

¹⁵ **E** T SEPTIMUS ANGELUS TUBA CAECINIT
et factae sunt uoces magne In caelo dicentes .]. Factum est regnum
huius mundi dñi nostri. et xpi eius. et regnauit In saecula
saeculorum .]. ¹⁶ Et uiginta quatuor seniores. qui in
conspectu dī sedent in sedibus suis caeciderunt et faci
es suas et adorauerunt dñm ¹⁷ dicentes .]. Gratias tibi agi
mus dñe ds omps qui es. et qui eras. qui accepisti uirtutem
tuam magnam et regnasti .]. ¹⁸ Et irate sunt gentes et adue
nit ira tua. et tempus mortuorum iudicare. et reddere
mercedem seruis suis prophetis et sc̄is et timentibus
nomen tuum. pusillis et magnis. exterminandi eos. qui
corruperunt terram .].

[XXXII]

¹⁹ **E** T APERTUM EST TEMPLUM Dī. IN CAELO
et uisa est arca testamenti ei[us in tem]plo eius. Et fac

⁸ magnae z ¹	aegyp]tus : + ubi z ¹	⁹ linguis z ¹	per dies [tres z ¹
poni in z ¹	¹⁰ Et Inhab. z ¹	terrae z ¹	iocund. z ¹ munera z ¹
plagis: prophetae z ¹	habitant z ¹	¹¹ ex: a z ¹	quia: a erasa
¹² ascendite z ¹	inimici eorum z ¹	¹³ terrae z ¹	occisi sunt In terrae motu z ¹
timore z ¹	¹⁴ abiit z ¹	¹⁵ CECIN. z ¹	magnae z ¹ regnabit z ¹
¹⁶ uiginti z*	cecid. in fac. z ¹	¹⁷ > ag. tibi z ¹	¹⁸ iratae z ¹
iudicari z ¹	tuis z ¹	et exterminandi z ¹	

ta sunt fulgora et uoc]is. et terrae motus. et grando magna ., 12¹ Et signum ap]paruit in caelum. mulier amicta sole. et luna sub pe]dibus eius ., Et in capite eius coronam stellarū duodeci]m ., ² Et in utero habens. et clamauit parturiens et cruci]atur ut paread .,

[XXXIII]

³ **E**T UI]SUM EST. ALIUM SIGNUM. IN CAELŪ
et ecce] draco magnus rufus habens capita septem et cornua d]ecim ., Et in capitibus suis septem diadimata.

⁴ Et cauda ei]us trahebat tertia partem stillarum caeli. et misit ea]s In terram ., Et draco stetit ante mulierem que er]at paritura ut cum peperisset filium eius d]euoraret ., ⁵ Et peperit filium masculum qui recurus erit omnes gentes in uirga ferrea ., Et raptus est filius eius ad dñm et ad tronum eius ., ⁶ Et mulier fugit in solitudinem ut habet locum paratum ad dñm ut ibi pascat illam diebus mille ducentos sexaginta .,

⁷ **E**T FACTUM EST PRAELIUM IN CAE [XXXIIII]
lo. michael et angeli eius praeeliabantur cum draconem ., Et drac pugnabat et angeli eius. ⁸ et non ualuerunt neque locus inuentus

est eorum amplius In caelo ., ⁹ Et proiectus est draco ille magnus serpens anquus. qui uocatur diabolus. satanas. qui seducit uniuersum orbem proiectus est In terram ., Et angeli eius cum illo misi sunt In stagnum ignis ., ¹⁰ Et audiui uocem magnā. In caelo dicentē. Nunc facta est salus et uirtus et regnum dñi nostri. et potestas xp̄i eius. quia proiectus est accusator fratrum nostrorum. qui accusabat illos ante conspectu dñi nři die ac nocte ¹¹ et ipsi uicerunt illum propter san

12¹ coronam : m *erasa*decem z¹ diadem. z¹pascant z¹ ducentis z¹⁸ > ampl. eorum z¹– In stag. ignis z¹² clamabat z¹⁴ tertiā z¹⁷ proeliabantur z¹⁹ antiquus z¹¹⁰ dñi *alt.* : dñi z¹pareat z¹stellarum z¹dracone z¹diabolus z¹ *et* + et³ ALIUD z¹⁶ ut : ubi z¹draco z¹missi z¹

guinem agni. et propter uerbum t[estimonii sui. et
non deleuerunt animas suas usque ad mort[em. ¹² prop
terea letamini caeli et qui Inhabitis In eis .,.

[XXXV]

UAE TERRAE ET MARI QUIA DIS[CEN
dit diabolus ad uos habens ira magnā ., Sc[iens
quod modicum tempus habet ., ¹³ Et post quam [uidit
draco quod proiectus est in terram. perse[cutus est muli
erem que peperit masculum ., ¹⁴ Et date sunt [mulieri
due ale aquile magne. Ut uolaret in desertu[m in
locum suum ubi abetur p[er tempus. et tempora[. et dimi
dium temporis. a facie serpentis ., ¹⁵ Et misit serp[ens ex ore suo
post mulierem aquam tamquam flumen. ut eam fa
ceret trahi flumine ., ¹⁶ Et adiuuet terram mulierem.
et apperuit terra os suum et absorbit flumen quod
misit draco de ore suo .,

[XXXVI]

¹⁷ **E**T IRATUS DRACO IN MULIEREM. ET HA
biit facere p[er]lium cum reliquis de semini eius. qui
custodiunt mandata d[omi]ni. et habent testimoniū
i[esu] xpi ., ¹⁸ Et stetit super harenam maris ., ¹³ ¹ Et uidi
de mare bestiam ascendentem. habentem cornua
septem. et capita decem ., Et super cornua eius decem
diadimatae. Et super capita eius nomen blasphemie .,
² Et bestia quam uidisti similis erat pardo. et pedes
eius sicut ursi. et os eius sicut os leonis ., Et dedit
illi draco uirtutem suam. et potestatem magna .,

[XXXVII] ³ **E**T UNUM DE CAPITIBUS SUIS QUA
si occisum in mortem. et plaga mortis eius curata
est ., Et admirata est uniuersa t[erra] post bestiam .,
⁴ Et adorauerunt draconem [quia dedit potestatem

¹¹ dilex. z¹ ¹² laetamini z¹ DESCEN. z¹ diabolus z¹ iram z¹
¹⁴ duae alae aquilae magnae z¹ alitur z¹ ¹⁵ trahi a flu. z¹
¹⁶ adiuuit terra z¹ aperuit z¹ absorbit z¹ ¹⁷ ABIIT z¹ semine z¹
– xpi z¹ ¹⁸ harena z¹ ¹³ ¹ capita septem et cornua decem z¹
decem z¹ diadimata z¹ nomina blasphemiae z¹ ² uidi z¹ magnam z¹
³ ET: + UIDI z¹ suis: eius z¹

bestiae et adora]uerunt bestiam dicentes ., . Quis simili
 lis bestiae. et] quis poterit pugnare contra eā ., . ⁵ Et da
 tum est ei] os loqui magna et plasphe[m]ie ., . Et data
 est illi p]otestas facere mensis quadraginta duos ., . ⁶ Et
 aper]uit os suum in plasphe[m]ias ad dñm plasphe[m]a
 re n]omen eius. et tabernaculum eius. et eos qui in cae
 lo habita]nt ., . ⁷ Et datum est ei bellum facere cum s[an]c[t]is.
 et uincer]e illos ., . Et data est ei potestas In omnem tri
 bum et po]pulum et linguam et gentem. ⁸ Et adorabunt
 eum om]nes qui inhabitant terram. quorum non sunt
 scrip]ta nomina In libro uite agni qui occisus est ab
 origine mundi ., . ⁹ Si quis habet aures audiat ., . ¹⁰ Qui in
 captiuitatem ducit. In captiuitatem uadit ., . Qui in gla
 dio occiderit. oportet eum gladio occidi ., . Hic est fides
 et patientia s[an]c[t]orum ., .

[XXXVIII]

¹¹ **E** T UIDI ALIAM BESTIAM ASCENDENTEM

de terra et habebat cornua duo similia agni.

Et loquebatur sicut draco ., . ¹² Et potestatem pri
 oris bestiae. omnem faciebat In conspectu eius.

¹³ Et facit terram et inhabitantes in ea. adorare bestiā
 primam cuius curata est plaga mortis ., .

[XXXVIII]

E T FECIT SIGNA. UT ETIAM IGNEM FACE

ret de caelo discendere in terram in conspectu ho

minum ., . ¹⁴ Et seducit habitantes terram p[ro]p[ter] sig

na que date sunt ille facere In conspectu bestiae di

centes habitantibus In terram. Ut faciant Imagi

nem bestie. Que habebat plagam gladii. et uixit ., .

¹⁵ Et datum est illi ut daret s[an]c[t]m imaginem bestiae.

ut et loquatur imago] bestie. Et facead quicumque

⁴ cum ea z ¹	⁵ loquens z ¹	blasphemias z ¹	menses z ¹
⁶ blasphemias ad dñm blas. z ¹	⁷ ei : illi z ¹	⁸ adorauerunt z ¹	uitae z ¹
¹⁰ duxerit z ¹	oportet z ¹	> pac. et fi. z ¹	¹³ fecit z ¹
SIGNA : + MAGNA z ¹	¹⁴ quae data sunt illi z ¹	dicens z ¹	bestiae z ¹
Quae habet z ¹	¹⁵ imagini z ¹	faciat z ¹	

non adorauerint Imaginem bestiae [occidantur. ¹⁶ et facit omnes pusillos. et magnos. Et di[uites. et paupes. et liberos et seruos. habere caracte[rem in dextera manu. aut in frontibus suis ., ¹⁷ Et ne quis p[ossit emere aut uindere. nisi qui habet caracterem [nominis bestie aut numerum nominis eius. ¹⁸ hic est sap[ientia. qui habet intellectum computet numerum bestia[e. numerus enim hominis est. et numerus ei est sexce[nti sedecim .,.

[XL] 14¹ **E**T UIDI ET ECCE. AGNUS STABAT S[UPER montem sion. et cum illo centum qu[adraginta quatuor milia. habentes nomen eiu[s et nomen patris eius scriptum In frontibus suis ., ² Et [audiui uocem de caelo. tamquam uocē aquarum multarum. et tamquam uocē tonitruui magni ., Et uocem quam audiui sicut cytareorum. cytharizantium In citharis suis ., ³ Et cantabant quasi canticum nouū ante sedem et ante quatuor animalia et seniores ., Et nemo poterat dicere canticum. nisi illa centum quadraginta quatuor milia. qui empti sunt de terra ., ⁴ Hii sunt qui cum mulieribus non se non Inquinauerunt. Uirginis enim sunt. hi qui secuntur agnum quocum habierit ., Hi empti sunt ex omnibus primitia dō et agno ., ⁵ Et in corpore ipsorum non est inuentum mendatium. sine macula enim sunt .,.

[XLI]

⁶ **E**T UIDI ALTERUM ANGELUM UOLAN tem per medium caelum. habentem euangelium. aeternum. ut euangeli[zet] sedentibus

¹⁵ adorauerit ^z¹ ¹⁶ faciet ^z¹ carac. ^z¹ ¹⁷ uendere ^z¹ caracter ^z¹
bestiae ^z¹ ¹⁸ >sap. est ^z¹ computet ^z¹ vel ^z² ¹⁴ ² citharoedorum ^z¹
⁴ Hi ^z¹ muli. non sunt coinquinati (quoinq. ^z²) ^z¹ Uirgines ^z¹
hi qui: - qui ^z¹ quocumque ierit ^z¹ ex hominibus ^z¹ primitiae ^z¹
⁵ ore ^z¹ mendacium ^z¹ - enim ^z¹ ⁶ euangelizaret ^z¹

super terram et su]per omnem gentem. et tribum. et lin
guam. et popul]um ⁷ dicens uocem magna .,. Timete dñm. et
date illi hon]orem quia ueniet hora Iudicii eius. Et ado
rate eum q]ui fecit caelum et terram. mare et fontes
aquaru]m .,. ⁸ Et alius angelus secutus est dicens .,. Caecidit
caecidit b]abylon illa magna que a uino ire fornicatio
nis suae] potauit omnes gentes .,. ⁹ Et tertius angelus
secutus e]st illos dicens uoce magna .,. Si quis adoraue
rit besti]am et imaginem eius et acceperit caracterem
in front]e suo. aut in manu sua. ¹⁰ et hic bibit de uino irae
dñi. qui] mixtus est mero In calicem irae Ipsius .,. Et crucia
bit]ur in igne. et sulphore In conspectu angelorum
s̄corum. et ante conspectū agni .,. ¹¹ Et fumus turmen
torum eorum in saecula saeculorum ascendit .,.
Non habet requiem die ac nocte. qui adorauerunt bestiam
et imaginem eius .,. Et si quis acceperit caracteram no
minis eius. ¹² hic paenitentiam s̄corum est. qui custo
diunt mandata dñi et fidem ih̄u .,.

[XLII]

¹³ **E** T AUDIUI UOCEM DICENTEM SCRIBE. beati mortui qui in dño moriuntur .,. Amodo
iam dicit sp̄s. Ut requiescant a laboribus suis.
opera enim illurum secuntur eos .,. ¹⁴ Et uidi et ecce nu
bem candidam. Et supra nubem sedentem simile fili
um hominis. habentem in capite suo coronam aure
am. et in manu sua falcem acutam .,. ¹⁵ Et alter angelus
exiuit de templo clamans uocem magna ad seden
tem supra nubem .,. Mitte falcem tuam. quia uenit
hora ut met[atu]r qm̄ aruit messes terrae .,. ¹⁶ Et mi

[The rest of the MS. is lost.]

⁷ uocem : m *er*asa uenit ^z¹ et mare et omnia quae in eis sunt ^z²
⁸ Cecid. ^z¹ ¹⁰ biberit ^z¹ mero : uino ^z¹ calice ^z¹ sulphure ^z¹
¹¹ tormen. ^z¹ Nec habent ^z¹ caracterem ^z¹ ¹² pacientia ^z¹
¹³ UOCES : + DE CAELO ^z² illorum ^z ^{dior} ¹⁴ similem filio ^z¹
¹⁵ super ^z¹ tuam : + et mete ^z² messis ^z¹

708044

CORRIGENDA

Fol. 2*	l. 25	<i>pro</i> ROM. \bar{s}	<i>lege</i> ROMANI \bar{s}
„ 18	l. 14	„ obedient	„ oboediunt, <i>et in notula</i> oboediunt z^{dio}
„ 18*	l. 10	„ etin	„ et in
„ 18*	l. 34	„ ipsorum	„ dors. ipsorum
„ 23*	l. 30	„ hierosol	„ hierosol.
„ 23*	l. 33	„ ihu : erasit z^2	„ ihu : <i>erasit</i> z^2
„ 26*	l. 16	„ aquilae	„ aquila
„ 26*	l. 29	„ multifarie	„ multifarie z^2

BS
2629,
.A25
H37
IMS

Bible. N.T. Epistles
and Revelations.
English. 1912.
The Epistles and
Apocalypse from the
Codex Harleianus
(z[Wordsworth's Z2])
numbered Harl. 1772 in
the British museum
library

PONTIFICAL INSTITUTE
OF MEDIAEVAL STUDIES
59 QUEEN'S PARK
TORONTO 5, CANADA

